Lawrence Durrell

SEBASTIAN

YA DA

GÜÇLÜ TUTKULAR

AVIGNON BEŞLİSİ: 4

İngilizce aslından
çeviren
ÜLKER İNCE

Lawrence Durrell

SEBASTIAN

YA DA

GÜÇLÜ TUTKULAR

ÇAĞDAŞ DÜNYA YAZARLARI

ISBN 975-510-644-8

Bu kitap, İstanbul'da Can Yayınları'nda dizildi,
Özal Basımevinde basıldı. (1996)
Dizgi: Gülay Altunkaynak

Lawrence Durrell

SEBASTIAN

YA DA

GÜÇLÜ TUTKULAR

ROMAN

İngilizce aslından
çeviren
Ülker İNCE

CAN YAYINLARI LTD.ŞTİ.
Hayriye Caddesi No. 2, 80060 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0-212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 [illegible]

Özgün adı
SEBASTIAN
or
Ruling Passions

LAWRENCE DURRELL'IN
CAN YAYINLARI'NDAKİ
BÜTÜN KİTAPLARI

İSKENDERİYE DÖRTLÜSÜ:
JUSTINE / *roman*
BALTHAZAR / *roman*
MOUNTOLIVE / *roman*
CLEA / *roman*

AVIGNON BEŞLİSİ:
MONSIEUR ya da KARANLIKLAR PRENSİ / *roman*
LIVIA ya da DİRİ DİRİ GÖMÜLMEK / *roman*
CONSTANCE ya da YALNIZLIKLAR/ *roman*
SEBASTIAN / *roman*
QUINX / *roman (çıkıyor)*

Lawrence Durrell. 1912 yılında Hindistan'da doğdu. Genç yaşta İngiltere'ye geldi. Dışişleri Bakanlığında çeşitli görevler üstlendi. Kıbrıs Hükümetinde görev aldı. Kıbrıs'taki yaşamını *Acı Limonlar* adlı yapıtında dile getirdi. Yapıtlarında Yunan kültürü ile Akdeniz manzaralarının etkisi görülür. İskenderiye Dörtlüsü *Durrell*'ı üne kavuşturan yapıttır. *Tunc* (Ne Zaman) ve *Nunquam* (Asla) adlı romanlarından sonra Avignon Beşlisini kaleme aldı. İskenderiye Dörtlüsü modernizmin önemli bir kalıbına oturmakta ve ana teması olarak sanatın yaşam üzerindeki kontrolunu almaktadır. Sanat burjuva ahlakına ve bu ahlakı inşa eden baskılara meydan okur. Avignon Beşlisi ise yazarın 1974-85 yılları arasında yayınladığı beş kitaptan oluşur. Bu dizinin son iki kitabı: *Sebastian* ve *Quinx* pek yakında Can Yayınları arasında çıkacaktır.

Nîmes ilinin Montaury'sinden
Simone Périer'ye

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR

International Review of Psychoanalysis dergisinin 1980, 7. cilt, 3. bölümünde 'Gözyaşı Akıtmak' başlığıyla yayımlanan güzel makaledeki düşünceleri kullanma iznini yazara veren Dr. Torhild Leira'ya bu vesileyle teşekkür etmeden geçmek haksızlık olur.

BİR

ANIMSAMA

Prens kızgındı. Hemen o an Affad'la birlikte Mısır'a dönmeye karar verdi. Costance'a âşık olmak gibi 'geçici bir istek'e direnemediği için onu fena halde azarlamıştı. Resmi limuzinle Cenevre Havaalanına giderlerken de hâlâ bu konuyu konuşuyordu onunla. "Tam bir *münasebetsizlik*," dedi, "üstün deneyimini, o araştırıcılara karşı *yükümlülüklerini* düşünürsek." İskenderiye'deki bilinircilerin o küçük derneğinden söz ediyordu, ikisi de o derneğin üyesiydi ve onların inanç ilkelerine yürekten bağlıydılar. Evet, o konuda Affad büyük bir suçluluk duyuyordu, kendi isteğinin ihanetine uğramışlık duygusu. Belleğinde Constance'ın yüzü belirmişti, sanki Constance onu elinde olmadan yaptığı şey için azarlıyordu. "Âşık olmaya hiç *hakkın* yoktu," dedi Prens ters ters. "Onu incitmene izin *vermeyeceğim*." Affad'ın boğazından bir sabırsızlanma sesi çıktı. "Senin dediğin gibi bir şey yok ortada. Bir başka sözcük bulmalıyız. *Enguement* duymayacağım ona. Başka türlü bir şey bu. Deli divane olmak falan değil." (Fransızca konuşuyorlardı, yüksek bir ses tonuyla.) Uzun bir sessizlikten sonra Affad, "Benim için yepyeni bir deneyimdi; şapa oturdum – *j'ai calé*. Evet, Prens, kendimi tutamadım. Ayrıca ona sen sanki kendin âşıkmışsın gibi konuşuyorsun." Bu, Prensi korkunç öfkelendirdi, çünkü doğruydu. Gücenmiş bir hindi gibi esrarlı gurultular çıkardı, bir Cambrai mendiline sümkürdü.

Çözümü olmayan bir sorundu. Sinsi aşk cinleri, elbet çağdaş dünyanın sunduğu o suyuna tirit ahlaksal azıkla beslenmiyordu artık. Affad, gizemcinin ahlaksal coğrafyasını oluşturan o

gizli alanı ya da âlemi, vicdan azabına karışan derin bir özlemle düşünüyordu. Bir keresinde arkadaşı Balthazar büyük bir üzüntüyle şöyle demişti: 'Ben kendi hayatımı yaşadığımı sanıyordum, oysa hayatım beni yaşıyordu hep, dış yardım almadan. Bunu anlamam yarım yüz yıl sürdü. Özsaygıma ne büyük bir darbe!'

"Senin davranışın demode bir davranış," dedi gene Prens. "Gebelik önlemleri değiştiğine göre. Kadınlar bir zamanlar bir erkeğin hayatının biricik olayıydı, bugün kadınlar alt tarafı *saman* gibi bir meta. Kolay elde edilir olmak onların değerini düşürdü."

"Constance'ın değil."

"Tabii ki Constance'ınkini de," dedi yaşlı adam.

Affad sessizce oturmuş geçmişi düşünüyordu. Constance'ı ilk gördüğünde gözlerine inanamamıştı, onun güzelliği öylesine değişik gelmişti ona. ("Yaşadıkları çağa uygun davranmayan insanlardan nefret ederim," dedi Prens hışımla, bile bile kırıcı olmaya çalışarak.) "Doğrusu ben de ederim. Ama belli bir zamanda, belli bir parçamız çağın gerisinde kalıyor, zamansal olarak tarih öncesinde kalmakta direniyor. Duyularımızı, atalarımızın öpüşleri teslim almış durumda; biz aşkın yalnızca dağıtımcılığını yapıyoruz, yaratıcısı değiliz. Yatırımcısı hiç değiliz."

"Saçma!" dedi Prens.

"Bu şeytansı duygunun bir kez hiç de ölmek üzere olmadığını anlayınca ne yapacağımı şaşırdım. Boş yere ondan kaçmaya çalıştım, gerçekten de çaba gösterdim!"

"Saçma!" diye haykırdı Prens, limuzinin tabanına ayağıyla vurarak. Öfkeden... yalnızca ahlaksal bir kızgınlıktan değil, kıskançlıktan deliye dönmüştü. Affad, "İffet yeminini bozmuş bir papaz yardımcısıymışım gibi davranıyorsun bana. Buna izin veremem," dedi. Ama bu doğru değildi, konu çok daha ciddiydi. Sözcüğün en gerçek anlamıyla *bu bir ölüm kalım ve esirgemezlik* sorunuydu. Kendi amaçlarının gerisine düşmüştü. Eski zamanlarda esirgemezlik, işte bu özel şeytanın gönlünü almak için icat edilmişti. Girit Minotauros'unu yatıştırmak için telef edilen tüyü bitmemiş yüzlerce oğlanı, buluğa ermemiş yüzlerce kızı düşünün! "Son doğum günümde yaşlı teyzem Fatima, bana bir *telgraf gönderdi, şöyle diyordu:* 'Ölüm, o *bilinmeyen* şey için

önemsiz olduğuna göre, senin için neden önemli olsun?' Haksız mı?"

"Evet, haksız," dedi Affad, sırf terslik olsun diye, çünkü Prens çok can sıkıcı olmaya başlamıştı, ona daha fazla ödün vermenin anlamı yoktu. Tanrıbilimsel konular başka şeydi – Yıldız Komitesinin önüne çıkıp bağlılığının hesabını vermesi gerekecekti, yani, ama bu onun içtenliğini her türlü sondajlama hakkına sahip küçük bir iç komiteydi. Onlar, Prens gibi Constance'tan haberli falan değildi. "Aslında, senin bunca karşı olduğun duyguya, Constance'ın kendisi de biraz fazlaca tıbbi bir tavır takındı," dedi; Prensin kıza duyduğu sevgisinin çevresinde zihninin büzüştüğünü hissediyordu. Constance bir keresinde küçümseyici bir ifadeyle aşkın *angoisse vésperale*'inden, akşam kederinden söz etmişti, ama sonra birden yumuşamış, gözlerine yaşlar dolmuştu, elini ağzına götürdü, sanki ağlama isteğini bastırmak istiyordu. Alçak sesle eklemişti: *'Mon Dieu! Quel sentiment de déréliction!'*[1]

"Evet, senin dediğin gibi galiba bu bir saçmalık, ama çok pahalı bir çılgınlık biçimi. Kız, yüksek ateşle yatağa düşecek ve bütün *angustia*'sını tıp mesleğiyle ilgili görevlerine aktaracak. O ölü yaprak yığınının karşısına nasıl çıkacak, çevresini kuşatan o sinir hastalarının?"

Bir gün sessizce yol aldılar, Prens sinirli sinirli kaş çatarak parmaklarını çatlatıyordu. 'O yürekli kızın,' diye düşünüyordu, 'bu tatlı engerek yılanı herifin büyüsüne ve çılgınlıklarına karşı kendini savunmak zorunda kalması.' Çıldırmak işten değildi, çünkü kendisi de Affad'ı, en yakın arkadaşını sever gibi seviyordu.

"Sana üzüntümü açmaya neredeyse cesaret edemiyorum, çünkü çok sert tepki gösteriyorsun. Acaba onu gebe bırakmaya çalıştığımı söyleseydim örneğin, ne derdin – ikimizi kesin olarak birleştirecek tam bir felaketi, yani göze aldığımı. Ha?" Bu sırrı duyunca yaşlı adam oturduğu yerden fırladı, ama bir şey demedi; bir süre dümdüz ileriye bakarak oturduktan sonra, "Kızcağız biliyor mu? Kesinkes?" dedi. Affad, onun kolunu sevgiyle tutarak yanıtladı: "Ne yazık ki evet!" Biraz şaşırtıcı bir biçimde Prens kuş gözü gibi parlayan gözlerini ona çevirdi, bek-

[1] Fr. Aman Tanrım! Bu ne yalnız kalmışlık duygusu. (Çev.)

lenmeyecek bir sevgi ve duygudaşlıkla, "Ne şanssızlık! Zavallı kız! Ama öbür türlü olsa onu yüzüstü bırakma kararını vermen daha güç *olabilir, bu karar daha acımasız* görünebilirdi. Koca bir korkak gibi davranmışsın, benim düşüncem bu; iki tarafı da umut kırıklığına uğrattın, Eros'u da Thanatos'u da. Evet, başı öne eğik dolaşabilirsin oğlum. Bu ahlaksal elyaf eksikliği için aşkı suçluyorsundur herhalde?"

Bu kez de Affad, "Saçmalık!" dedi kızararak, tepkisinin sertliğinin farkında olduğu yüzünün kızarmasından belliydi. Düşünceleri tam bir daire çizdikten sonra gelip kendi kendini suçlamanın batağına saplandı, hayatı üzerinde son sözü söyleme hakkının o gizli derneğin elinde olduğunu, her an geleceğine ipotek koyabileceklerini bilmenin yarattığı iç sıkıntısına boğuldu. Ne biçim bir lanetti bu, dostu dostla, sevgiliyi sevgiliyle karşı karşıya getiren bu aşk. Çevresindeki bütün dostlukları yer değiştirmişti, *Constance'ın onu seçmesiyle birlikte hepsi yer*lerinden oynamıştı.

Uzanıp yatan Blanford'un yatağının yanında, bundan hiç de daha az kasvetli olmayan dakikalar geçirmişti; Blanford'un arkadaşlığı artık onun için Prensinki kadar değerliydi. "O lanet romanın bazı bölümlerini Constance'ın okumasına izin vererek hata ettim; senin inançlarının, senin hayatın için ne kadar önemli olduğunu öğrendi böylece... Ona söylemedin, değil mi? Ah, Tanrım, çok özür dilerim. Ama onun açısından sen yalnızca hastasın, adeta: seni elinde tutmak, seni yakalandığın din manyaklığının bu tehlikeli türünden kurtarmak için yanıp tutuşuyor olmalı!" Affad dinlerken ellerini ovuşturuyordu. Kendisini daha fazla çözümlememesini rica etti dostundan. O 'lanet' *roman, Blanford'un yanında, yatağın* üzerinde duruyordu. Blandford arasıra dalgın dalgın ve derin bir kederle ona dokunuyordu. "Sebastian, lütfen beni bağışla," dedi.

Affad ayağa kalktı. Yatakta yatan arkadaşının kaygılı yüzüne sevgi ve duygudaşlıkla bakarak bir süre ayakta dikildi. "Aubrey," dedi yüksek sesle, sonra sustu. Bir tek müzik notası gibi bir tek sözcük. Bir 'Hoşça kal' eklemedi, çünkü gereksizdi – çünkü soyut anlamıyla düşünülürse hiçbir yere gittiği yoktu. Ama şunu ekledi: "Lütfen, içinden gelirse bana mektup yaz; ne

zaman geri gelirim hiç bilmiyorum, ama şu an niyetim üç ya da dört ay sonra gelmek."

"Geri döneceğini biliyorum. Olayların düzenini biraz biraz çakmaya başladım, karışıkmış gibi görünen şeyler anlamı kazanmaya başlıyor. Mısır'a hasta olduğum için geldiğimi şimdi anlıyorum, sırtımdaki adamdan korkuyordum. Sutcliffe'ten kurtulmak umuduyla bir Sinbad yolculuğu yaptım – Sutcliffe'ten kurtulmak için çeşitli girişimlerde bulunduğumu fark etmişsindir, örneğin köprüyü bir simge olarak kullanıp onu intihar ettirmeye çalıştım. Sokrates gibi bir Ses'ten başka bir şey olmayan bu nesneyle baş etmenin tek yolunun, onun somutlanmasına, yaşamasına, kendini dışa vurmasına izin vermek olduğunu anlamam için belkemiğimde birkaç delik açılması gerekti. Ona yaşama olanağı tanıdığın zaman zararsız bir hayalet durumuna geliyor, gerçek biriymiş gibi kabul ediliyor. Tek beceremediği şey aşk. O da insanın kendine düşen bir şey."

"Aman Tanrım!" dedi Affad iç ezikliğiyle. "*Gene mi?*"

"Onu ben oluşturdum, böbrekte oluşturulan bir taş gibi – ya da bir ur gibi, doğumun hiç eksik olmayan tanığı plesanta tarafından atılması gereken bir insanın ikizi, gölge oluşum gibi. Bunca ağzı kalabalığın canı cehenneme! O yaratık yaşıyor ve öğle yemeğine geliyor, hatta Krallığa hizmetlerinden dolayı bir süre sonra İngiliz İmparatorluğu Nişanı alacak. Ah Tanrım, Sebastian, burada kalmanı öyle çok isterdim ki, senden öyle çok şey öğrendim ki!"

Arkadaşı hâlâ bir şey söylemiyor, ayakta dikilmiş sevgiyle ona bakıyordu. Blandford çok zayıflamıştı, solgun ve süzgün görünüyordu; belkemiği ameliyatları sağlığından alıp götüreceği kadarını götürmüştü, ama şimdiye kadarki ameliyatlar başarılıydı; cerrah, bundan sonra yapılacak sonuncunun en önemlisi olduğuna inanıyordu. Ondan sonrası kas sisteminin eski gücünü yeniden kazanmasına ve hastanın kalkıp oturmayı, yeniden yürümeyi düşlemeye başlamasına bağlıydı. Zamanın bu noktasından bakıldığında öylesine bir düş olarak görünüyordu ki bu, sonunda kesin bir hayal kırıklığına uğramak korkusu yüzünden kendisi bunu neredeyse aklına getirmeye cesaret edemiyordu. Yatağının yanındaki şişeden bir bardağa su doldurdu, içti, ama o zararsız içkiyle arkadaşının onuruna kadeh kaldırmayı unut-

madı. Şimdilik alkol yasaktı, yoksa bir ayrılış anısı olarak içki ikram ederdi. Ama böylesi daha iyiydi.

Böylece Affad düşünceli ve kederli bir sessizlik içinde izin isteyip ayrıldı. Aynı öğleden sonra, hastabakıcı Blanford'u yıkayıp giydirirken Constance umulmadık kısa bir ziyarette bulunmak için başını kapıdan uzattı – yeni bir Constance yani. Çünkü uykusuzluktan ve mesleğinin verdiği gerginlikten dolayı solgun görünüyordu, alışılmadık bir dalgınlık ve durgunluk içinde konuşuyordu. Sevgilisinden söz etmedi, beriki de öyle, çünkü kendisinin de Constance'a âşık olduğunu biliyor, kendi bencilliği yüzünden, kendini önemsemek yüzünden ona zarar verdiğine üzülüyor, bu gerçeklerin inatçı bilgisi mutsuzluk ve şaşkınlığını arttırıyordu. Bir süre sessizce oturdular, Constance elini ötekinin kolunun üzerine koymuştu, gerilimsiz bir sevgiyle, belki de biraz, sanki sevgi ve ilgi dilenerek. Şaşkınlıklarının son noktasına gelmemişlerdi daha, bakarsanız. Şimdi konu Livia'nın ölümüydü.

Constance'ı en çok şaşırtan şey, haberin Felix Chatto'yu, hiç kimseyi sarsmadığı kadar derinden sarsmasıydı – Felix neredeyse fiziksel olarak yere yığılıp kalmış gibiydi. Toplum içindeki o yeni güveninden, hiç kimseyi iplemez havalarından iz kalmamıştı. Dünya adamı olmanın kolay görkemi uçup gitmiş, geriye ürkek bir üniversite öğrencisi kalmıştı. Oğlanın kendisi de bunu gerçekten şaşırtıcı buluyordu – evet, Livia yaşarken Felix ona karşı bir yeniyetmenin tutkunluğunu fazlasıyla duymuştu; ama kendi duygularına asla güvenmemişti, ancak arkadaşı Aubrey'e acı çektirmek hoşuna gidiyordu. Şimdi Constance'ın ona getirdiği haberle birlikte her şeye karşın onu sevmiş olduğu gerçeğini anlıyordu –çünkü hâlâ seviyordu, geriye dönük ve geçmişi kapsar biçimde– onun kayıplara karıştığı, varlığını sürdürdüğünün ancak varsayılabileceği o uzun, gizemli aylar boyunca neredeyse hiç aklına gelmemiş olmasına karşın, onun yok oluşu düşüncesi onu allak bullak etmişti. Constance, 'İnsanların yataklarının yanında oturup onlara yatıştırıcı reçetesi yazmaktan bıktım,' diye düşünüyordu. Ama bu garip davranış, oğlanın kendisini şaşırttığı kadar Constance'a dokunmuş ve ilginç gelmişti. Örneğin oğlan Livia'nın ölümüyle ilgili en küçük bir bilgi kırıntısına bile susuzluk duyuyordu; nasıl bulunduğunu, göv-

denin nasıl kesilip indirildiğini, sonra ne yapıldığını bütün ayrıntılarıyla bilmek istiyordu, hatta kalçasındaki küçük kesik gibi önemsiz ayrıntılara kadar – Constance, kızkardeşinin aklını çelmiş olan eski bir kanının, kazara diri diri gömülme boş inancının gereğini yerine getirmiş, öldüğünden emin olmak için buduna bir çizik atmıştı. Sam'ın ölümünde en küçük ayrıntıyı bile öğrenmek için kendisinin nasıl ısrar ettiğini hatırladı – kendisine acı bile verecek olsa, bildiği her şeyi anlatması için Blanford'a nasıl yalvarmıştı. Acıyı böyle emmek, acıyı alt etmenin bir yoluydu – şimdi Felix Chatto'nun da aynı şeyi yaptığının farkındaydı.

Livia ile gizemli değilse bile bilmecemsi bir ilişkisi olan Smirgel'in, yani o Alman ihbarcının adının geçmesi ne ilginçtir ki onun bellek tellerinden birine dokunmuştu – çünkü savaştan önce hepsi birlikte Provence'tayken Livia'nın sık sık ortadan yok oluşları, kentin resim koleksiyonundaki ünlüce tabloları onarma işinin emanet edildiği Alman bir bilim adamının varlığına bağlanabilirmiş gibi görünmüştü. Livia'dan daha yaşlı, zararsız, bilime adanmış biriydi. Smirgel miydi o acaba? İlişkileri o zaman mı başlamıştı? Constance bunu öğrenmek için Affad'a sormalıydı; sonra birden kasığına bir bıçak batırılmış gibi sevgilisinin yokluğunun acısını hissetti.

"O kişi *Smirgel* olmalı!" diye haykırdı Constance, belleğinin acısını boğmak için gereksiz yere vurgulamıştı. "Bana iki ünlü tabloyu onardığını söylemişti. Biri Clement'ın *Cockayne*'iydi." Bu anı nereden çıkıp gelmişti böyle? Bilmiyordu. Felix, "Birisi Livia'nın kafasını Goethe, Kleist, Novalis ile dolduruyordu, o da Keats'ten ezbere dizeler okuyarak uyanan zavallı Aubrey'in kafasını bunlarla ütülüyordu. Ne yapıp edip bundan hemen kurtulmalıyım, onun hayatımı böyle rastgele berbat etmesine izin veremem," dedi. Demek aşkın böyle rezil bir yanı da var ha?

Constance çevresindeki dünyayı belli bir tutarlılığa hiçbir zaman kavuşturamayacak olmanın suskun umutsuzluğuyla kliniğe yürüyerek döndü. Kendi kendine şöyle dedi: 'Aranızda yukarıdan aşağıya kadar inen bir engel var – süreç *ilk bakışta* başlıyor, Shakespeare son derece haklıydı, Petrarca gibi, Marlowe gibi. Tık! Birdenbire birbirinizin düşüncelerini düşünmeye başlıyorsunuz. Başka bütün zihinsel eğilimler

anlamsız, önemsiz, bayağı görünüyor... Anlaşılacak daha başka bir şey yok gibi görünüyor!' Bulutlar oluşmuş, gölün üstüne inmişti, dağ dekorunda hayatı noktalayacak olan elektrikli, gökgürültülü bir fırtına koparmaya hazırlanıyordu. Constance hâlâ o ilk kucaklaşmanın, o büyük çarpışmanın etkisi altındaydı, şimdi öylesine gerilerde kalmıştı ki bu ,çarpışma, tarih öncesine aitmiş gibiydi. Gene de oracıkta duruyordu, düşüncesinin yüzeyinde hep vardı. Constance çok değişmişti. Sutcliffe'ten ödünç aldığı bir kitabın kenar boşluklarında şu notları bulmuştu: 'Aynı insanlar, hiç farkında olmadan başkalarıdır da.' Rüzgâr çıkmış, gölün suları kara el izi damgalarıyla dolmuştu. Kendisine doğru yaklaşmakta olduğunu hissettiği sinir çöküntüsü kadar uğursuz bir biçimde, gölün karşı tarafında gökyüzü şişmişti. Bir-iki kez ağlamayı denedi, ama olmadı; *ruhu bir kemik gibi kupkuruydu.* Sonra yağmur yağmaya başladı, el çantasını başına koydu, araba vapuruna kadar son yüz metreyi koşmak zorunda kaldı.

Doktor arkadaşı Schwarz yazı masasında put gibi oturmuş, kendinden geçmişçesine dünya haberlerini, *New of the World*'ü *okuyordu.* Günlerce akıl hastalarıyla yaşadıktan sonra, kendisinin deyimiyle bu gerçeklik yolculukları canlılık verici oluyordu; bu cinayetlerin, akılsızlıkların, felaketlerin, hastalıkların bitip tükenmez kataloğunda gerçek dünya varlığını belli ediyor, sınırlarının çizgilerini çiziyordu. Güvenilmezliklerle, cezalarla doluydu – bir dil ya da zihin sürçmesi, insanın doktora ya da psikiyatriste yem olmasına, göl kıyısında çimenliklerin, meyve bahçelerinin arasına yapılmış bu sessiz otelin müşterisi durumuna gelmesine yetiyordu. Burada, eski tanrıbilimlerin kurt yenikleri arasında, onlar bilimin gücünün kalmadığını, antropi yasasının egemen olduğunu biliyorlardı. Bir zamanlar onca 'gerçek' olan gerçeklik şimdi yalnızca 'var olma eğilimi' gösteriyordu. Doğru denen şey geçiciydi, ölçeğe bağlıydı. Doğru, ancak 'genelde' doğruydu. Birisi, belki de Schwarz'ın kendisi, masasının üst yanındaki kara tahtaya şu şiiri karalamıştı.

İkinci kez atılmış zar
Belki aynı zardır
Ama belli olmaz zarın kaç geleceği
Çünkü rastlantıdır her şeyin temeli.

Ama gazetesinden başını kaldırıp meslektaşının şaşkın yüzünü görünce yüreği hopladı, korku ve telaşa kapıldı, çünkü o Constance'ını iyi tanırdı, onun gücünün sınırlarını bilirdi. Büyük bir gerilim ve tehlike söz konusuydu, bunu hissedebiliyordu. Gazetesini katladı, derin bir soluk aldı, bunları yaparken de yıldırım hızıyla bir karar alma kararı aldı. Yaklaşmakta olan hastalığa karşı istirahat ve iyi düşünülmüş yatıştırıcılar önererek hastalığı şımartmayacaktı – onun belki de zihnini uğraştıracak, kutsuzluğunu ılımlılaştıracak bir şey yapıp onu bir hastayla ilgilenmeye iterek biraz daha yorma tehlikesini göze alacaktı. Kendisine neredeyse hiç düşünme fırsatı tanımadan, "Bak, Constance," dedi, "Mnemidis'le ilgili bir karar vardım, ama harekete geçmeden önce bunu seninle konuşmak istedim. Onu yetkililere teslim edelim ve onun için yapacak bir şeyimizin olmadığını paşa paşa kabul edelim. Adam ya çok akıllı ya çok deli. İyileştirmekten söz etmek boşuna konuşmak olur. Ayrıca ben ondan korkuyorum, onu tedavi edecek kişi için hiç de iyi bir şey değil bu! Dün gece gene kayıtları dinliyordum. Yararı yok. Hep oyun oynuyor, hatta kendine bile!"

Constance ayağa kalkmıştı bile, yanakları al aldı. "Bunu *yapamazsın!*" diye haykırdı Schwarz'ın yüreğine su serpen bir hiddetle. "Bugüne kadar gördüğümüz en *ilginç* hasta o. Onu yirmi yıl yüksek güvenlik hapishanesinde çürütmek, o paranoyayı hiç değilse kayda geçirmeye çalışmamak ne büyük savurganlık. Utanç verici bir şey olur bunu yapmamak – ne düşünüyorsun Tanrı aşkına?"

"Açık söyleyeyim, canımı kurtarmayı. Tehlikeli derecede aklı başında, bizim güvenliğimizi tehlikeye atacak kadar da açık konuşuyor. Ne yapacağımı şaşırdım Constance. Bak kendini dinle –söylediği her şey doğru, ama gene de hepsi yanlış. Her şey yavaş yavaş kaynama noktasına geliyor, sonra... güm!– bir cinayet. Bir başka açıdan bu bir zaman kaybı, kaybolan bizim zamanımız, çünkü *iyi* edebileceğimiz hastalar var. Anlıyor musun?"

"Hayır, anlamıyorum! Sen, ona bakmak istemiyorsan ben bakarım. Ben ondan korkmuyorum. Ayrıca bir terslik olur, adamla başa çıkamazsan o yaşlı 'Malabar'ı yardıma çağırabilir-

sin. Konuyu bir kez daha düşünmeni rica ediyorum; bırak biraz da onunla ben uğraşayım. Gerçek cinayetleri henüz konuşmadınız değil mi?"

"Hayır, ayrıntısıyla konuşmadık, şu an kendini haklı çıkarmaya çalışıyor – bu işi de ne büyük bir yetenekle yapıyor, tüylerin diken diken olur! Onu bugün görmem gerekiyor. Bugün ona kararımı bildirip mahkûmiyetini tamamlaması için onu hapishaneye postalayacaktım."

"Ayıp!" dedi, onun elini eline alıp sımsıkı sıkarak devam etti: "Bu oturumu bırak ben yapayım. Ayrıca dişlerimi geçirecek bir şey gerek bana, bütün zamanıma el koyacak bir şey! O oyuncu Mnemidis tam aradığım adam. Lütfen bana izin ver!"

Schwarz sanki düşünüyormuş, karar veremiyormuş gibi yaptı. *Ama aslında* bu *kararın akıllıca bir karar olup olmadığını* ciddi ciddi merak ediyordu; söz konusu durumdaki çeşitli etkenleri düşününce, acaba sahneye bir kadın doktorun çıkışı işleri güçleştirir mi, diye merak ediyordu. Çok hoş bir baş dönmesi duygusuyla bütün bu olasılıklar arasında yüzüyordu. Constance'ın bozulmak üzere olduğunu sandığı dengesini yerine getirmek için bunu yaparak belki de... "Ah, İsa Hazretleri," dedi, bir Yahudi olmasına karşın sofu biri değildi, "Ah, yardım et Hazreti İsa!"

Hastane dilinde 'Malabar' tehlikeli ve inatçı hastalarla başa çıkması için el altında bulundurulan, kolları güçlü adam demekti. Klinik hizmetlileri arasında üç-beş tane vardı, ama onların gözdesi Pierre'di – ezici bir fiziksel güç ile sıcak sevecenliği, en zor, en tehlikeli hastaları kaşla göz arasında avlayan amansız sevgiyi kendinde birleştirmiş dev gibi Martiniqueli bir Zenciydi. "Pierre, onu getiriyor – gerçekten de işte geldiler! *İlgilenebileceğini düşünüyorsan, o zaman ilgilensen iyi olur Constance!* Ama kaygılarım var. Şunlara bak!"

Hasta ile gardiyanı, ormanda yan yana acelesizce yürüyorlardı. Mnemidis ince yapılıydı, ama çok uzun kolları, ona biraz –tuhaf ve kötü ünüyle çelişen– profesör görüntüsü veren acayip kubbeli bir kafası vardı. Bekçisinin Zenci yüzüne yan yan ve yukarıya doğru kaçak bakışlar fırlatıyordu; ne dediğini duymuyorlardı, ama yaltaklanıcı bir yüz ifadesi vardı. Zenci yürümüyor, yarı kapalı gözlerle yelkenli gibi sakince kayıp gidiyordu –

neredeyse uyur gezer olduğunu düşünebilirsiniz. Ama bir eli Mnemidis'in paltosunun kol ağzından içeri hafifçe sokulmuştu. bu görünmez kaldıraç gücü sayesinde onu, yan yana dizili günah çıkarma kulübeleriyle psikiyatristlerin kulübesine doğru usulca yönlendiriyordu. Bir süre onları izlediler, sonra Constance kapıya gitti. "Bugün onu ben alıyorum," dedi yeni bir kararlılıkla, "sen biraz rahat et." Ama Schwarz onun arkasından seslendi: "Olabildiğince güvenlik, unutma, lütfen!" O madensel kitap açacağı hikâyesini unutmamıştı, en azından kız yaralanabilir, en kötü olasılıkla da hayatını kaybedebilirdi.

Ama Constance kara büyü konularında deneyimli bir hekimdi, çıplak masasına geçip, otururken hazırda bekliyor olabilecek bir 'Malabar'ı yardımına çağıracak yumuşak sesli zili denedi, ayrıca Schwarz'ın canı istediği zaman çalışmalara bir göz atmak için kullanabileceği gizli gözetleme deliğini de gözden geçirdi. Bir kayıt aleti de vardı, ama işe yarayıp yaramayacağı kuşkuluydu, çünkü bir yerde fişe takılı duruyordu. Kanepede yatan bir hastanın söyledikleri az çok kaydedilebiliyordu, ama hasta, çoğu kez olduğu gibi, huzursuzlanır kıpırdarsa ya da –şu an Mnemidis'in yapmaya hazırlandığı gibi– sırf kalkar oturursa bile, evet, kayıt karmakarışık oluyordu.

Constance ellerini önündeki masanın üzerinde birleştirdi, kapının açılmasını, Pierre'in yükümlülüğündeki kişiyi içeri almasını bekliyordu, derken Pierre sevecenlik ve derin bir anlayış yansıtan bir ağırbaşlılıkla yaptı bu işi – çünkü bir insan hastayken ve hasta olduğunu bilirken, onun sağa sola itilip kakılması kadar onur kırıcı bir şey olamaz. Ama öte yandan Mnemidis olsaydı bunu başka türlü söylerdi, çünkü 'kendinin gerçek olduğunu hissetmek' olarak söz ediyordu bundan ve bunu 'kendini normal olarak gerçekdışı hissetmek' dediği, o kadar yüce olmayan durumlarla karşılaştırıyordu. Odaya yan yan giren, onun durumuyla hiç kuşkusuz eğlenecek olan görünmez seyircilerin farkındaymış gibi çevresine bakan bu adam oldukça ilginç biriydi. "Peki Doktor Schwarz nerede?" dedi hemen küstah bir tavırla ve Constance'ın bu değişiklikle ilgili açıklamasını bekledi. Ama adam böyle tepesinde dikilirken Constance'ın bu açıklamayı oturarak yapması bir hata olurdu; Constance durumu kendi lehine çevirmek için sakin ve sert bir tavırla, "Uzanın lüt-

ten. El çantanızı da görebileceğimiz bir yere, masanın üzerine koyun," dedi. Beriki bundan hiç hoşlanmadı, yanıp sönen telaşlı gözlerle sağa sola baktı, ama Constance hiç kımıldamadan ona bakarak bekliyordu, sonunda adam onun sözünü dinleme düşüncesini tartmaya başladı. O –ucuz timsah derisi– kadın çantasının aralarına konması önemliydi, çünkü o çantada onun gücü, şeytansı dehası vardı. Belki de içi boştu, ama belki de onun için hem savunma hem saldırma aracı, bir tür bombaydı. Onu bir yere bıraktığı sürece silahsız kalıyordu. Evet, çantayı bıraktı ve Constance rahat bir soluk aldı.

Hasta bir süre öylece yattı, eski anıları hatırladıkça gülümsüyor, somurtuyordu, Constance onu düşünceli düşünceli seyrediyor ve her şey bir yana –içtenlik her şey sayılıyorsa– bu görüşmeyi yarı yarıya onun ağzından bir başka İskenderiyelinin, sevgilisi Affad'ın adını duymak umuduyla yapmak istediği gerçeği yüzünden kendi kendini suçluyordu. Birbirleriyle tanışmış olamayacaklarını, hiçbir ilişkilerinin olmadığını bilmesine karşın! Adam alçak sesle, düşünceli düşünceli, "Nereden başlamalı?" deyip duruyordu. Uzun bir suskunluktan sonra derin bir soluk aldı ve başladı: "Sorun şu: İşler nasıl böyle değil de başka türlü olabilirdi? Ne yapabilirdim? Tanrı olmanın nasıl bir şey olduğunu düşündün mü hiç, örneğin-varsayalım ki biri oldu? Başka türlü davranamazdın. Benim durumuma gelince – ah! iyi dinle. Ben hiçbir yeteneği, eğilimi olmayan, zekâ ve güzellikten payına yeterince az şey düşmüş biri olarak doğdum. İşte *var* olmuştum, zihnim bir yumurta gibi pürüzsüzdü, ama hiçbir yönü yoktu. besbelli ki işe yaramaz bir şey, toplumun bana katlanması gerekiyordu... Ah Tanrım, o boşluk, o boşluk doğrudan doğruya bir yabancılaşma durumuna götürüyor insanı, insan kendisinin bir tür kozmik felaket olduğu gerçeğini kavrıyor! O koyu can sıkıntısı ezici bir şey. Bu bende gene de bir iyilik durumunun ortaya çıkmasına yol açtı. Bir rastlantı sonucu bir *sortie* buldum. Bir çıkıp kapısı. İnsanın gerçekten de büyük olmadan, nöbetçileri atlatıp kutsal kazları uyandırmadan büyüklüğün kapısından içeri dalabileceğini anladım."

Korkunç bir mide bulantısı kasılmasıyla gözleri geriye devrildi, sara nöbetini andırır biçimde yüzü ürkütücü derecede çarpılmıştı. Yavaş yavaş geçti, solgun ve bitkin görünüyordu.

"Evet?" dedi Constance ilişkiyi sürdürmek için.

"Evet!" diye yankıladı adam. "Bir gece bir arkadaş toplantısında, birden ve hayli de istemsiz olarak, belli belirsiz bir eğlendirme isteğiyle taklit bir kahkaha attım. Bir hizmetçi kızın çatlak, isterik kahkahası. Hemen o an öyle başarılı oldu ki bu, sanki ömür boyu bir taklitçi olarak damga yemiş oldum. Dost toplantılarında aranan adam oldum, oralarda herkes neşeden çığlık çığlığa gülmeye başlayıncaya kadar gülüyordum ya da herkes kaygıdan titriyordu, çünkü bazen gülmem çok uzun sürüyordu, kesemiyordum." Ellerini boğazına götürdü, sanki eski çürükleri arıyordu.

"Daha sonra yavaş yavaş sesler başladı, koca bir repertuvarım oldu, her odasında başka birinin kaldığı bir otele döndüm. Ama insan dikkat etmezse anahtarları karıştırabilir. Kalabalık karşısında meslek gereği gülmek – bu farklı bir şey. Yaşayanlar ve ölüler arasında yolculuk etmeye başladım – kültürünün ağır yükünü sırtında taşıyan yaşlı bir adam olan sevgilimin önerisi üzerine. Werther, Kleist, Manfred, Byroon, Hamlet... Bunlardan kurtulamıyordu, o yüzden hepsini benim üzerime boşalttı. Ben hiçbir şey okumadım, anlıyor musun, ama o beni yönetti, bana öğretmenlik etti, onları kendim okusaydım o kadar gerçek olmazlardı benim için. Yavaş yavaş zenginliğim arttıkça başka çeşniler kattım; birden korkutucu bir yüz buruşturma, boğulur gibi olup yere yığılma, düşen bir yıldız ya da çakan bir şimşek taklidi yapmak. Bir tabanca sesi, bir inilti, bir iç çekme – bu düşünceleri Casimir geliştiriyor, benim aklıma sokuyor ben de onları oynuyordum. Ama artık tam bir neşesizlik alanına girmiştim. Gerilimi hissediyordum. Biliyor musun, ta başından beri bu adam benim irademin dışında beni kendine tutsak etmişti. Mısır'da bu yeterince yaygındır, bir tür büyü. Bana yanaşma girişimlerine daha en başında ben yüz vermeyince büyü yaptı. Karısı Fatima bana çok sonra bu işin nasıl yürüdüğünü anlattı – adam tehditlerle onu da zorlamış. Ensesinden sımsıkı tutup şeyini kadının ağzına vermiş. Boş olan eliyle de benim telefonumu çevirmişti, benimle uzun uzun konuşarak benden aşk dileniyordu – bu arada kendisine kimin tarafından ne yapıldığı konusunda beni kuşkuda bırakmamıştı. *Menisinin* Fatima'nın ağzına aktığını hissettiği an bunu ben de hissettim, çünkü bizim

dediğimiz gibi 'eidolon'unu[1] görmüştü. Bağırdım ve telefonu elimden attım, ama olan olmuştu. Ertesi sabah bir baş ağrısıyla uyandım, ateşim vardı, boğazım ağrıyordu. *Onu düşünüyordum.* Yanıyordum. Sonunda bana gönderdiği zihinsel dalgalardan öylesine yorgun düştüm ki –sırf ağırlığından– teslim oldum, onu çağırdım. Bekleyemiyordum, kendimi teslim etmek için yanıp tutuşuyordum.

"Bu da oldu. O etkili ve rezil, ama çok becerikli biriydi, para konusunda bir büyücü. Ama bakışları öylesine kederli, aldanmasız, gözleri gülümsemekten öylesine habersizdi ki insana ürperti veriyordu. İnsan bir ölüyle konuşuyormuş gibi oluyordu, *öyle hissediyordu. Şöyle derdi:* 'İçimde zaman küfleniyor, yüreğim dikenli tel dolu.' Artık ondan nefret etmiyordum, nefret duygum küllenmişti. Ben onun kölesiydim ve yalnızca kendimden nefret ediyordum. Gene de onun bir gün *ödemesi* gerekiyordu, öyle hissediyordum. Kentten bana haber getiren bir yabancı geldiği zaman şaşırmadım. Yeni bir dönem başlamıştı bile. Başımdaki damarlar suyla şişmeye başlamıştı, zonkluyordu, yankılanıyordu, gümbürdüyordu. Bana 'Casimir'in *ödemesi*, ölmesi doğru olmaz mı?' diye soran bu yabancıydı. Başka hiçbir gerçek çözüm yoktu, öyle görünüyordu, küçük arkadaş çevresi ona düşman olmuştu. Edilgin bir araç arıyorlardı – o böyle söyledi. Edilgin. Araç. O uyurken onu seyrediyordum, ölüme zaten o kadar yakın görünüyordu ki. Bir keresinde bakışlarımı üzerinde hissetti, bir gözünü açarak, 'Bunun benim *yüzde yüz* onayımla olduğunu biliyor musun? Senden eyleme geçmeni isterlerse korkma!' dedi. Biliyor olabilir miydi?

"Numaralarıma başlamıştım bile – telefonda onun sesini taklit ediyor, dükkânlara birşeyler ısmarlıyordum, hepsi onun adına. Bir sürü mücevherimin olması gerektiği inancındaydım, çirkinliğimi kapatmak, dengelemek için. O biliyordu, ama bir şey demiyordu. Fatima'ya gelince, yeni bir fırsat, yeni bir ülke, yeni bir yöntem için onu bıraktım. Belirtiler çok benziyordu, ama o toz organlarda hiç iz bırakmadı, oysa kadın beni mektupla ele vermişti, çünkü onu uyarmışlardı."

Constance büyük bir dikkatle bu uzman konuşmayı, her türlü duygudan yoksun bu kimsesiz adamı dinliyordu. Adam

[1] Hayalet (Çev.)

sözünü sürdürdü: "*Eylemde* bulunduğum zaman bile kendinin yalnızca oyun oynadığını fark ettim. Ben nereye kaybolmuştum? Benim ben'im? Benim gözüm?"

Yalancının yalnızlığı! Başını morfinmanların, Çinli bürokratları anımsatan kafa sallamalarına benzer tarzda sallıyordu – aslında morfinman değildi. Yalnızca akıp geçen zamanı örnekliyordu. "Tik-tak," dedi. "İşte böyle geçiyor. Tik-tak. Saat taşıyor musun yanında, bütün doktorlar gibi? Onu kullanabilir miyim, lütfen?" Gerçekten de saati vardı Constance'ın, beyaz önlüğünün göğüs cebinde. Saatini masanın üzerine, onun önüne koydu, adam saati utangaç sayılabilecek bir sevinçle aldı, yakından dikkatle inceledi, kulağına götürdü. Sonra Constance'ın gözünün önünde saati yuttu, sessiz bir şaşkınlık içinde birbirlerine baktılar, çünkü adam da kendi yaptığı şeye şaşırmış görünüyordu. Fazla tepki göstermemek önemliydi, şeftali çekirdeğini yutan bir çocuğa gösterilmemesi gerektiği gibi. Constance gözlerini dikmiş bakıyordu. "Neden," dedi sonunda, "bunu yaptın?" Adam yüzünde çocukça bir şaşkınlık ifadesiyle başını iki yana salladı: "Bilmiyorum. Birden dünyayı durdurmak istedim. Benden daha güçlü bir şeydi bu. *Onunkini* durdurmuştum, öyle değil mi? Gönül ilişkimize karşın onunkini büsbütün durdurdum, hepten. Ama akıllıca davranmadım, kabul ediyorum."

Duvardaki elektrikli saate göre bir saat dolmuştu, Constance ayağa kalktı. "Pierre'e söylerim," dedi. "O ne yapılacağını bilir."

"Özür dilemek istemiyorum," dedi adam, sanki ağlamaya başlayacakmış gibi alt dudağı titriyordu. Constance zile bastı, o koca karaltısıyla Zenci kapı aralığında belirdi, gülümsüyordu. Constance, ona olanları gerçekçi bir biçimde anlattı, bu tavrıyla hastanın güvenini tazelemişe benziyordu, çünkü hasta gülümsedi ve başını salladı. Pierre kurnazca bir kayıtsızlıkla onu giysisinin kolundan tuttu, ikisi birlikte tehlikeliler koğuşunun yolunu tuttular, ağaçların arasından geçtiler. Constance onların gözden kayboluşunu seyretti, sonra odasına döndü, ama Schwarz ortalarda yoktu. Yeni kitabının bir bölümü daktiloda duruyordu, Constance okumak için eğildi: 'Ama Darwin'in gibi Freud da doğru sözlüydü, bunu kutsallaştıracak derecede. Onların içtenlikli bilimsel tanrıtanımazlığı, sonuç almak için gerekli şaşmaz-

lığa sahipti. Çok güçlü bir büyüteçle bakarken soluğunuzu tutmanız gerekir ki görüntü yalpalamasın. Artık diyalog ne kadar da yoksullaştı. Bilimin değil anlambiliminin sözü geçiyor! Paris katledilmiş Viyana'nın yerini almak için döllevicilik rolü oynaması gerekirken, düşünce dünyasındaki modaların, yapaylıkların başkenti olmak gibi ikinci derecede bir rol üstleniyor. Eğitimli tabansızlıkların incelikle ürettikleri siyasaların su serpintileri. *Barbe a papa*, floş püskül şekerlemeli kültür.'

Schwarz savaş sırasında Fransızların oynadığı role gittikçe daha eleştirel bakmaya başlamıştı. 'Darwin'in kendisinin dediği gibi, 'Gözlem yaparken usa vurmak çok zararlıdır – ama daha sonra nasıl yararlı olur!'' Constance okurken meslektaşı da göründü, yüzünde hafifçe alaylı bir merak ve gülümsemeyle. "Ee?" dedi. Constance, Mnemidis ile geçirdiği bir saatini, adamın saati nasıl yuttuğunu anlattı. Doktor neşeyle güldü ve, "Zavallı Pierre, o şey çıkana kadar –çıkarsa tabii– dışkı seyrederek geçirecek günlerini. Nereden biliyorsun – belki de sindirir! Tanrıya şükür gene, çünkü bu oturumun *sana* biraz yararı olmuş!" İkisi konuşurlarken Schwarz parmağını berikinin nabzına koydu. "Rengin gene yerine geldi!" Belki de bu yorgunluk şeytanı çıkıp gidecek, yeniden kendi kendine sakinleşecekti? "Sutcliffe'ten başka bir hakaret mektubu aldım, sarhoşken yazmış olabilir." Resmi bir kâğıt parçasını alıp ağır ağır okudu: "Schwarz denen lanet herif, kaybedilmiş davaların, aşk denen kaybedilmiş en büyük davanın savunucusu, neden başka bir yöntemi denemiyorsun? Dünyayı *değiştireceğim* diye yırtınacağına onu olduğu gibi kavramaya, kabul etmeye çalışsana, onun düzeninin kutsal olduğunu, parçası olduğumuz gerçekliğin kendini *böyle* gerçekleştirdiğini kabul etsene. Hepsini büsbütün yutsana! Bunu yaptıysan ya da yaparsan o büyük saçmalığa tanık olacaksın; dünya kendiliğinden, önüne geçilmez biçimde, kendi isteğiyle kendini değiştirecektir. Ya da öyle diyorlar. Elveda!"

"İçki içiyordu gene hiç kuşkum yok. Bence bir gün onunla buluşup bilardo oynamalısın."

Schwarz ürkmüş görünüyordu. "Şaka ediyorsun! Ben mi?" Elleriyle kendini savunurmuş gibi bir hareket yaptı. Gündüzü tamamlamışlardı, akşamı nasıl dolduracaklarını bilmiyorlardı. Schwarz belki de sinemaya gidecekti, berikiyse korkuyla boş

dairesini düşünüyordu. Gündüzün geri kalan saatlerini kendi kendine iç çözümlemelere girmesine fazla fırsat kalmadan geçirmesine yardımcı olacak bir arkadaş bulmak her zamankinden çok istediği bir şeydi. Schwarz, onun dengesiyle en az onun kadar ilgili görünüyordu. "Constance," dedi, "Affad'ın küçük oğlunu –hani o içe yönelik çocuğu– ne zaman göreceksin?" Constance oturup düşündü. "Bilmiyorum. Şu an öylesine kötü bir durumdayım ki her şeyin biraz yatışmasını beklemeyi düşündüm."

Schwarz başını iki yana salladı. "Ben olsam hemen başlardım," dedi, "hiç değilse ilk adımları atardım. Daha sonra yapılacak hiçbir şey kalmayabilir. Varlıklıların, paralarıyla övünenlerin çocukları her zaman için herkesten daha büyük bir tehlike içindedirler."

Çocuklar!

Affad'ın alaylı bir sesle şöyle birşeyler söylediğini anımsadı: 'Çocuklar! Hepimizin yaptığı gibi siz de ana babalarınızı hayal kırıklığına uğratmak için doğdugunuz, çünkü ana babalarınız, bize içinde sonsuza kadar mutlu yaşayacağımız, yumuşak minderlerle döşeli, yaldızlı kafesler hazırladılar, oysa şu olanlara bakın: Sürgün, yoksunluk, çılgınlık, yolculuklar, umutsuzluk, esriklik, hastalık, aşk, ölüm; bir fahişenin öpücüğü gibi tek bir bıçak darbesinde bütün hayat.'

Constance, acıyla Affad'ın yokluğunu düşünüyordu, birden toparlandığında Schwarz'ın kendisine kaygı ve ilgiyle baktığını, kendisinin hayatındaki bunalımın neresinde bulunduğunu hesaplamaya çalıştığını gördü. "Aman Tanrım! Nasıl sefil bir meslek bu – belki de bizler öyleyiz, omuzlarımıza yüklenen görevin büyüklüğünden, bilgi yetersizliğinin sınırlamalarından yorgun düşmüşüz. Hap dağıtmaya başladım, sağlıksız başarısızlık duygusunun ilk belirtisi. Bizim işimizse müşterilere olaylar karşısında neşe dolu bir kayıtsızlık içinde olmayı yeniden nasıl öğreneceklerini öğretmek, ölüm kadar sakin bir durum, ama ölüm *değil*... İşe bak, kendimiz hastalanıyoruz. Senin için kaygılanıyorum. Can sıkıcı oldun."

"Âşık oldun demek istiyorsun! Biliyorum!"

"Ama o bu yüzden bırakıp gitmedi, değil mi?"

"Hayır. Daha karmaşık bir nedenden."

Hem daha karmaşıktı hem de oldukça basitti, saydam. "Biliyor musun ne düşünüyorum? Kış için ihtiyacım olan o kürk paltoyu satın alarak yaralanmış özsaygımı onaracağım. Bütün yıl erteleyip durdum. Şimdi tam zamanı gibi görünüyor. Günü kurtarır mı sence?"

"Evet. İçgüdü yanılmaz!" dedi Schwarz, hafifçe alaysız da yapamadı. Lily'nin de ruh çöküntüsü hissettiği zaman hep böyle yaptığını söylemek üzereydi, ama birden Lily aklına gelince, kendisinin dediği gibi, Lily'ye ihanet ettiği aklına gelince bir bunaltı sancısına yakalandı. Sinemaya giderken asıl filmden önce gösterilen haber filmini, Almanya içlerine doğru ilerleme sahneleri gösterirler korkusuyla görmemek istiyordu. "Sonra o resimler," dedi Constance, "bir başka neden de onlar – onları Affad'ın masasının üzerinde buldum, bütün resim dosyası yere yayılmış. Korkunçluğu karşısında insanın aklı duruyor. Ağlamak falan az gelir. İnsan hiçbir şey anlayamıyor, başını duvara çarpmak istiyordu. *Nasıl* yapabilirler? Biz *nasıl* yapabiliriz?"

Schwarz içine çekti, dirseğinin dibinde duran bloknota anlaşılmaz birşeyler çizdi.

Savaşın patlak vermesiyle yaşanan şaşkınlık çok büyüktü, ama sürdüğü yıllar içinde o şaşkınlığın yerini belli, yapay bir düzen aldı. Eldeki askeri ve siyasal seçeneklere dayanan gelişigüzel denebilecek bir düzen. Şimdi kararsız, eksik, sözde bir barışın geri gelişiyle bu zorlama düzen yeniden ve daha da büyük oranda bozuldu, çünkü hasta Almanya'nın çekiç darbeleri altında bütün dünya yörüngesinden çıkmıştı. Bu barışın yarattığı karışıklık hatta neredeyse daha kötüydü; dağılan ordularla, düzeni bozulmuş kalabalıkların yeniden bir yere yerleştirilmesi, her yerde kopmuş olan yurttaşlık bağlarının yeniden kurulması sorunuyla, ağır kıtlıklarla, iletişim ağı bozukluklarıyla uğraşan çevre yörelerle karşılaştırıldığında İsviçre sakin bir vaha, bir ada gibiydi. Constance'ın sözünü ettiği dehşet verici fotoğraflar, ordular ilerlerken çekilmiş toplama kamplarının ve kamp sakinlerinin fotoğraflarıydı. Ölüm kamplarının varlığını herkes biliyordu, doğru, ama insanlar düşünsel olarak biliyor olabilecekleri şeyleri kavramak ve kabul etmekte güçlük çekerler. Kızılhaç bu ürkünç malzemeyi, askeri ve siyasal iktidarın talimatıyla bunları olabildiğince geniş kitlelere tanıtmak üzere aldı; bu

amaçla resimler büyütüldü, kampların neye yaradığını bütün dehşetiyle gösteren bir sergi düzenlendi. Amaç, çeşitli dillerde açıklayıcı bir metinle birlikte gezici bir genel sergi oluşturmaktı. Bu işi Blandford'a önerdiler, bu tasarı birtakım komite toplantılarına konu oldu.

"Bu resimlerin sergilenmesi düşüncesine, senin şiddetle *karşı* çıktığını tutanaklardan öğrenince," dedi Constance, "meraklandım. Bir Yahudi olarak biz konunun..."

Schwarz horultu gibi bir ses çıkararak, "*Aber*, Constance," dedi, "ben her şeyden önce bir doktorum, kararımı da ona göre verdim. Dehşet verici bir şey, haksızlık ve dehşet ortada, ama biz, onu bu boyutlarda bir seyir malzemesi durumuna getirmeli miyiz? Elbette kayıtlarda kalmalı, ama unutmamıza olanak olmayan bir şeyi nasılsa çabalayıp bağışlamak zorunda kalacağız. Ama sonunda bu Alman *lustmorder*'in[1] bu boyutta patlak vermesi akıl almaz çapta ulusal bir sapıtmaydı. Gene de daha ilginç olan yanı Fransızları da ayartması, onların da başlangıçta böyle davranmasıydı; hiç kuşkusuz İngilizler de aynı şeyi yapacaktı, Manş Seferi başarılı olsaydı. Bütün bunlar öylesine büyük önemde tıp ve felsefe sorunu çıkarıyor ki ortaya, bizim bunu serinkanlılıkla incelememiz gerek, Mnemidis'i incelediğimiz gibi. Ne büyük bir başarı olurdu, o Faustvari atlayışı yaptırabilsek de onu bize karşı değil, bizimle birlikte çalışır duruma getirebilsek. İşte karşı çıkarken kafamda olanlar kabaca bunlardı."

"Anlıyorum."

"Acaba? Affad'ın anladığını biliyorum, çünkü onunla bunları tartıştık, tabii yeni kitapta bütün konuyu genel deyimlerle anlatmaya çalışıyorum. Bizim bütün uygarlığımız Lusifer'in düşüşünü, İkarus'un düşüşünü yaşıyor!"

Constance'ın yüreğinden birden, onun bunca yıldır kendisine verdiği her şey için bir sevgi dalgası kabardı, bu adamın saygınlığına ve mesleğine bağlılığına duyduğu sevgi ve hayranlık alevlendi. Yaşlı ve bilge bir tanrı gibi –ki öyleydi– yönteme tapıyordu. Almanların, Yahudileri yok etme kararlarının acıklı yanı, buldukları çözümün, onca büyük acı ve ıstıraba yol açmasına karşın, son derece *hafif* kalmasıymış – ne acımasız bir çelişki! Bunu söylerken haklıydı, çünkü Yahudi sorunu çok daha

[1] (Alm.) İstek. haz katili. (Çev.)

ciddi bir sorun, o çok tartışılan madde konusunda simyasal bir *prise de position*[1] sorunu. Demos Demos Democritos... biz artık maddeyi dışkı olarak değil, düşünce olarak görüyoruz. Bu döngünün sonuna geldiysek, şu anda aşırı gururlu bir *dénouement*'ın[2] içine kendimizi atıyorsak, bir Yahudi olarak ben Yahudi düşüncesinin akıl almaz düşünsel başarısından gurur duymadan edemem. Maddenin bizdeki üç büyük şairini düşünüyorum. Gerekircilik karanlığına ne büyük, ne afallatıcı, Lusifer'si bir sıçrayış. Görüş açısını değiştirecek zaman olacak mı? İşte beni kaygılandıran, benim merak ettiğim bu. Bu Yahudilerin saltıkçılık ve madde tutkusu şimdiden değişmeye başladı – yeni tılsım antropi! Freud, Delphoi kehanetinin karşısına dikilen yeni bir Merlin gibi çıktı ortaya. Oedipus bilmecesini çözdü. Bir kahraman! Homeros ve Milton içsel görme güçlerinin bedelini nasıl gözleriyle ödediyse o da konuşma organıyla ödedi. Ama altın ve madde konusundaki karışıklık felsefesel bir sorun, bunu Yahudilerin fiziksel varlığını ortadan kaldırarak çözemezsiniz. Bizim soyumuzdan gelen tutkumuzun yüreğimize bu kadar işlememiş olması, nesnelleşmesi gerekir. Yahudi kafası henüz *oyun* oynayamıyor. Ah Tanrım, bu deli saçması lafların ne anlamı var? Kitabımı kim okuyacak? Benim Yahudi düşmanı olduğumu söyleyecekler!"

"Evet," dedi Constance, "bu düşünce biçimini..." –adını söylemeye çekinmesi tuhaftı– "Affad," –hah söyledi, ama utandı– "dolayısıyla tanıyorum. Ne yazıktır ki hâlâ kahramanlara gerek duyuyoruz. Söylenceler halkın ruhunda tam anlamıyla cisimlenemiyor, gerçekleşemiyor, halk bu besini kurbanlarla elde etmeye çalışıyor, çünkü hayat gündelik, bayağı biçimiyle dayanılmaz bir şey ve insanoğlu ne kadar kafasız olursa olsun bu sahtekârlığın farkında."

"Evet. İşte o piç kurusu Jung bununla uğraşıyor. Affad, onun tavrını biraz onaylıyor, ama bütünüyle değil. Simyasal ürün, damıtılma ya da sindirilme halinde –kişisel benlik, aslında birer eylem olan düşüncelerin içine doluyor ve boşluk demek olan erdem ağır ağır, şaşılası bir biçimde damla damla yağmur gibi yağıyor." İkisi de güldü, ama Schwarz oluşturulması kaç

[1] (Fr.) Tavır alma. (Çev.)
[2] (Fr.) Çözüm, sonuç. (Çev.)

kuşak sürmüş olan o hafifsemeli, çaresiz Viyana umutsuzluğuyla yaptı bu işi. Acı bir alaycılık değildi bu. Gerçekliğin, tarihin benimsediği yeni düzenlenişlere karşı duyduğu derin ve yaratıcı bir güvensizlikti. Yavaşça, "Bir tür *pourriture de soi*[1]..." dedi.

Acaba bu konuşmayı Mnemidis duysa ne yapardı, merak ediyorlardı – onun gibi son derece açık seçik ifadeli biri. Bu tür konuları insan onunla nasıl konuşabilirdi, oysa onun sağlığı, iyileşmesi için gerekliydi bu. O yanıtını 'oynardı'; onun için aşk, insan yüreğini yöneten kaygı dehası demekti.

Schwarz bu dünyadan, bu dünyanın işlerinden ölesiye nefret ediyordu. Parmaklarının altında Constance'ın nabzını hissettiği şu anda bile ruhunda kalın bir tabaka halindeki umutsuzluk tortusunun kabardığı duygusuna kapılıyordu, kötü bir şarabın tortusu gibi kabarıyor ve onu hep intihara doğru çekiyordu – ona, hep kaçınılmaz olarak görünmüş intihara. Bir gün zokayı yutacaktı, bundan kuşkusu yoktu. Şeytanın ağına yakalandığı böyle anlarda başını bir kadının iki memesinin arasına gömmek, bu baskın düşünceden kaçmak istiyordu.

"Dün gece rüyamda Mnemidis'i basit bir iğneyle öldürdüğümüzü gördüm; sen, bana yardım ettin. Ondan kurtulduğumuza nasıl seviniyorduk!" İçini çekti, kemik çerçeveli gözlüklerini temizledi, kendi kendine düşündü: 'Bu bir sabır meselesi. O kozmik boyun eğişin sınırsız ağırlığı, kitlenin eylemsizliği her şeye egemen olacak.'

"Bir martini içmek isterim," dedi Constance.

"Oldu!" diyerek beyaz önlüğünü çıkardı beriki.

Yaklaşmakta olan geceyi camsı yüzeyiyle yansıtan gölün karşısına geçmek üzere araba vapuruna bindiler, ağır adımlarla kentte yürüdüler, –Bar de la Navigation'dan özellikle kaçındılar, çünkü daha fazla konuşmak istemiyorlardı– kentin ana istasyonuna vardılar, savaş öncesi martinileri miktar ve nitelik bakımından ünlü olan birinci sınıf istasyon büfesini buldular. Barmen, gençliğinde Paris'teki Ritz'de çalışmış eski bir arkadaştı. Evet, can yoldaşlı bir sessizlik içinde sessizce oturmak istiyorlardı. İstedikleri gibi de oldu, tek fark otururlarken Schwarz'ın, 'Senin için çok kaygılıyım,' demesiydi. Beriki de, 'Biliyorum,' dedi, 'nezle gibi sulu bir nevrasteniye yakalanmak üze-

[1] (Fr.) Kendinin çürümesi. (Çev.)

reyım. Geçer, görürsün.' Hepsi bu. Bu ve bir de zihinde ispirto lambası gibi yanan alkol. Sonra, tabii gelen ve giden trenlerin uzak romantik gürültülerini ağır kapılar boğuklaştırıyordu.

Son günlerde, son üç ayda Constance, çok kısa bir süre sonra hızır gibi yetiştiğine inanacağı birine rastladı; Schwarz'a bundan hiç söz etmemiş olmasına şaşırdı, çünkü bu rastlaşma kendisine yepyeni bir kişisel sağlık, kişisel çaba programının kapısını açmıştı ona: Üstelik çoktandır kuşkuyla baktığı, bir bilim adamı için pek ilgi çekici bulmadığı bir alanda. Bir gün Felix Chatto ile o uzun Confédération Caddesinde, oturup dedikodu edebilecekleri bir kahveye doğru yürürken beyazlar giymiş, ufak tefek biriyle karşılaştılar, ilkin ikisi de tanıyamadı. İlk bakışta bir Hint azizi, bir yogiye benziyordu. Yele gibi beyaz saçları, Zenci yüzü gibi esmer yüzünün iki yanından aşağıya iniyordu. Bir Hint *sadu*'su ya da kutsal bir kişi gibi beyazlar giymişti, pis sokakta yalın ayak yürüyordu. Birini tanımanın şaşkınlığı içinde kollarını iki yana açıp bulunduğu yere çakılıp kalan, onlara gülümseyen kişi buydu işte. Kim olabilirdi Tanrı aşkına? Bu hayalete, tuhaf bir hayvan görmek niyetiyle balta girmemiş bir ormana bakar gibi, gümüş rengi saç yumağına dikkatle baktılar. O küçük bilge onları tanıdı, çünkü, 'Şu işe bakın, Bay Chatto, sör, Constance Hanım, size rastlamak ha! Ne işiniz var burada?'

Orada ne işleri vardı ha? Sonra yavaş yavaş Hint azizi kılığının karanlık perdesinin gerisinden, belleklerinin yardımıyla başka bir yüz belirdi, bir fotoğraf gibi belirginleşti. 'Max!' diye haykırdı Constance, Felix Chatto uzayıp giden şaşkınlığı nedeniyle kısa bir aradan sonra onu yankılayarak, 'Max!' dedi. Sonra üçünün arasında tokalaşmalar, kucaklaşmalar, bir ağızdan konuşmalar. Lord Galen'in yaşlı uşak ve şoförüydü, onu en son Provence'ta birlikte geçirdikleri son yaz görmüşlerdi; gün doğarken çimenlikte boks çalışan Lord Galen'in yumruklarına hedef tahtalığı eden yaşlı Zenci boksör! Nasıl olmuştu da kafalarından böyle çıkıp gitmişti – çoğu kez bir İtalyan amirali gibi giyinen ve bu menekşe rengi şoför? 'Max!' dedi Constance, 'Çok değişmişsin – neler oldu?' Max sevgi ve heyecandan neredeyse o eski Brooklyn Zencilerinin ses tonuyla konuşuyordu: 'Hiçbi bi şey kalmadı Constance Bayan! Hiçbi bi şey! Bi süredir

Hindistan'dayım, yeni bi bilim öğrendim.' Kollarını iki yana açtı, yüzünde meleksi bir mutluluk ve sofuluk ifadesi belirdi. Yeni bir kılığa girmiş –buna kılık denirse–, yeniden ete kemiğe bürünmüş bu Max'in karşısında ikisi de birden kendilerinden utandılar. Onların ellerini hâlâ elinde tutarak Max bu değişikliğin nasıl olduğunu soluksuz anlattı: 'Lord Galen, ülkesine döndüğü zaman ben de Hindistan'a gitmeye karar verdim. Yaşlı bir adamdan pek çok kez çağrı almıştım, bana çok makul gelen bir adam – onunla Avignon'da tanışmıştım. Biraz çalışmak için ara sıra uğradığım boks barakasına gelirdi. Ama o boksör değildi, güreşçiydi; yoga yapıyordu. Gidip onunla biraz çalıştım, Bombay'da onu ziyarete gitmeye kalkışacak kadar meraklandım. Onun sayesinde yogacı ve öğretmen oldum; orada işim bitince o, burada Cenevre'deki bir grubunu yönetmemi istedi. İşte ben de buradayım!'

İnanılır gibi değildi, böylesine kısa bir zamanda, böylesine büyük bir kişilik değişikliği büyüyle olabilirdi ancak. Onu bir kahvehaneye götürdüler; onu, bu yeni değişiklikle ilgili soru yağmuruna tutabilmek için bir masaya oturtup önüne bir fincan çay ile kek koydular. Aralarında daha sağlıklı olma yöntemi olarak yogayla ilgilenmiş tek kişi Livia'ydı,.ama belki de o uzak geçmişte Max bu gerçeği bilmiyordu – aslında Livia'nın bu bilimle tanışması, Almanya'da nasyonel sosyalizmle cilveleştiği sırada olmuştu. Ama Constance, onun adını anmadı – neden ansaydı? Max'ın boksörlükten yogiliğe dönüşümünü içeren düşünce değişikliğini anlatırkenki ağırbaşlılık ve sadeliği ilginç olmanın ötesindeydi – Constance, onun yaptığı ayırımlara, bunları yapışındaki sade canlılığa şaşırdı. Ne kadar değişmişti! Hindistan, onun İngilizcesinin gelişmesine yardım etmiş, ayrıca ona zaman zaman hafif bir Bengali vurgusu da armağan etmişti. Constance sevinçten uçuyordu, Felix Chatto işe dönmek üzere ayrılmak zorunda kalınca, Constance tam bir saat daha onunla oturdu, eski dostundaki bu ruhsal değişiklik onu çok ilgilendirmişti. 'Tabii bizim yaptırdığımız stüdyo yogası, bu haliyle bir tedavi değil, ama buraya geldim geleli yoga yapan insanlarda öyle büyük değişiklikler gördüm ki, 'Nedir bu yahu?' diye merak etmeye başladım. Şimdi doktorlar kendilerinin ne yapacaklarını bilemedikleri hastaları bize gönderiyorlar. Sınıflarımız gerginlik

ve ruhsal gerilimden yakınan genç insanlarla dolu – kafayı tırlatmak üzereyken onların bundan kurtulmasına yardım ediyoruz. Hindistan'da olsa buna şaşarlardı, çünkü ruhsal gerginlik çekecek bir benlik yoktur yani. Ama gelip stüdyoyu görsene. Oho, fiyakalı bir yer, düpedüz fiyakalı. Ben de yerel patron – ne çılgın bir şey, değil mi?'

O akşam, daha sonra onunla birlikte Constance orayı ziyarete gitti, genç bir eğitmenin *hatha* dersini izledi. Bu Constance'ta bir tür yankı, o törene katılma, onun bir parçası olma gibi yarı biçimlenmiş bir istek uyandırdı. Peki kendisinin tıp uygulaması, en aşırı biçimiyle gerginlik sorunlarıyla değil de neyle ilgiliydi? Bu eski yöntemi bir süre inceleyip kendi yaptığı açıklamalarla *ilişkisini görmesini engelleyen bir şey yoktu.*

Daha sonra Max'in bürosunda otururlar, gene çay içerlerken, adamın öne eğilip Constance'ın dizine dokunarak şunları söylemesi Constance'a dünyanın en doğal şeyiymiş gibi göründü: 'Biliyor musun, bence bizimle birlikte çalışabilir ve mesleğinde yararlanabileceğin birşeyler öğrenebilirsin. Belki, sabrın varsa...'

Constance gülümseyerek yanıtladı: 'Yeni birşeyler öğrenecek sabrım her zaman oldu, ama nereden ve nasıl başlayacağımı söyle bana.' Zenci gülümsedi, onun eline hafif hafif vururken şöyle dedi: 'İstersen seninle şu ucuzcu mağazaya gelirim, oradan kendine ucuz bir yoga seccadesi alırsın. Bu gerçekten de atılacak ilk önemli adımdır, bunun kendin için ne kadar önemli olduğunu göreceksin, onun üzerine bir anlamda çivilenip kalacaksın. Sanki senin bütün çalışman, soluğun olacak o, onun üzerinde çalışırken bütün zihnini o emecek, belki çalışmazsın da sırf uzanır dinlenirsin. Hiç pahalı değil, derste gördüğün gibi küçük kuştüyü bir yorgan. Ama sevdiğin bir rengini almak ve onu hep yanında bir yerde bulundurmak iyidir – zaten öyle yapmak isteyeceksin. Senin ilahi kitabın gibi değerli bir şey haline geliyor o nesne. Senin savaşlarının kayıtları oluyor.' Bu minval üzere konuşmasını sürdürerek Constance'ın önüne düştü, merdivenlerden indiler, iç avludan geçip öndeki girişten sokağa çıktılar. Acelesizce caddenin karşısındaki bir dükkâna gittiler, Constance alması gereken küçük kuştüyü seccadeyi aldı. Sonra Max ile birlikte ilk ders için geri döndü. Stüdyo gerçekten de gösterişli

bir Türk hamamının bir parçasını oluşturan pek görkemli bir kuruluştu. Yeniden iç avluya geldiklerinde Constance'ın dikkatini çeken tek şey, yanan bir maltızın üzerinde seccadelerini evire çevire yakan iki yoga öğrencisi oldu. Bu yanlış işe şaşarak durdu ve onları parmağıyla Max'a gösterdi. 'Nasıl olur?..' diye haykırdı, afallayıp kalarak. Max kahkahayı patlattı: 'Başarılması gerekeni *başarmışlar*!' dedi gizlice.

Constance gerçekten de donup kalmıştı. 'Ama biraz önce yoga seccadesi için söylediklerinden sonra...' dedi şaşkınlıkla. ama beriki yalnızca başını iki yana sallayıp uzun uzun güldü. 'Dinle,' dedi sonunda, 'yaptıkları şeyin gizemli bir yanı yok, ama şimdi kuramsal açıklamalara girmek istemiyorum. Bunu bıraksak daha iyi olur – bu konuyu şimdilik. Daha sonra kendin anlayacaksın.'

Yeniden yollarına devam ederek merdivenlerden çıktılar, o sırada, Constance'ın savunduğuna göre, düşünce ekranı birden bir sezgiyle aydınlandı. Zınk diye durup şöyle dedi: 'Galiba anladım! Duygusal bağlılık!'

'Evet ya,' dedi beriki sırıtarak. 'O tabii.'

Bu ani ve oldukça içten gelme anlatım biçimiyle Constance kendi kendini şaşırttı. Nereden gelmişti bu? Besbelli ki bir yerlerde okudu – çünkü ne de olsa Doğu metafiziği konusu, onun çalışmalarına bütünüyle yabancı, onun ilgisi dışında kalan bir şeydi. 'Bilincinde değilsin, ama daha çok şey biliyorsun,' dedi Max sevinçle. 'Şimdi seni yeni başlayanların sınıfına koyacağım ki abeceyi öğrenesin; daha sonra harfler sözcükleri. sözcükler cümleleri oluşturacak – tabii sıkılıp da her şeyi yarım bırakmazsan. Bazen oluyor, önemli de değil. Bu ilim bunu gerçekten isteyenler, buna gerek duyanlar, çaba göstermeye hazır olanlar içindir. Benim *şampiyon* olmayı istemem gibi – kafama takmıştım, o noktaya ulaşmak içi ne fedakârlıklarda bulundum. Bir işe yaramadı ya, o kıratta değildim. Sonra yaşlılık girdi işin içine, bitti.'

'Peki şimdi?' diye sordu Constance.

'Tanrı razı olsun, hiçbir şeyi kendime düşünce etmeden mutlu yaşıyorum. Bana, bir insanın nasıl tatlı tatlı düşünceye dalacağını ve şu koca dünyada olup biten şeylerle yavaş yavaş uyum sağlayacağını öğrettiler.'

'Harika bir şeye benziyor!'

İşte bu zanaatın gizemlerine Constance'ın usul usul dalışı böyle oldu, şimdi geriye dönüp düşününce meslektaşına bundan neden hiç söz etmediğini anlıyordu. Schwarz, Hindistan kaynaklı bu tür konularla ilgilenmenin yirminci yüzyılın aydın bir bilim adamına biraz yakışmayacağını söylemişti: Constance da onun bu yerinde görüşünü beğenmişti! Constance'a soran olsaydı, kentteki Türk hamamına haftada iki kez gevşemeye gittiğini söylemek istemezdi. Böylece yoga da Max ile ikisinin arasında bir giz olarak kaldı. Tam da ikisinin arasında sayılmaz – çünkü daha sonra Affad, ne Max'in ne de Schwarz'ın kabul edebileceği bir şeyi, yani bütün bu birbirine benzemez ilimlerin canevinde aynı yüreğin attığını kabul ederek bütün bu bilgi alanının onurunu kurtarmıştı. Max, bilimden anlamıyordu, Schwarz'sa yoga bilgisinden yoksundu; Constance ikisinin arasında kendinin zihinsel olarak ikili bir hayat yaşadığı kanısındaydı, her ikisi de onun zamanı ve zekâsı üzerinde hak iddia ediyordu. Schwarz sıkışsa Doğu'nun Doğu olması falan gibi konular üzerine Kipling'den ezbere dizeler okurdu hatta. Ama Tanrıya şükür ki bir gün Affad tartışmaya girmiş ve şunu söyleyerek Constance'ı şaşırtmıştı: 'Einstein'ın 'ayrışmayan alan' dediği, Groddeck'in 'o' dediği şey, Pursewarden'ın 'haberci evren'i, bunların hepsi tek ve aynı kavram, Patanjali'nin açıklamalarıyla kolayca uyuşabilirler.' Bunu duyunca Constance'ın sevinçten yüreği hopladı, çünkü bu tür yorucu düşünceler bütün ağırlığıyla zihnine çöküyor, onda kaygılar uyandırıyor, kafasını bulandırıyordu, kullandığı yöntemlerden kuşku duymasına yol açması bir yana. Tabii ya! İşte Affad'ı sevmesi için bir neden daha – derinlemesine kavrayış fiziksel güzellikten çok daha önemli bir şeydi. Böyle sessizce karşı karşıya otururlarken birden onun fiziksel varlığını yanıbaşında hissetti – belki de şu anda o da Constance'ı düşünüyor, onu arzu ediyordu. Trenler geliyor, trenler gidiyor, barın dışındaki peronların koyu renk döşemelerini bir orman halindeki insan ayakları çiğniyordu. Constance içiyor ve fare gibi oradan oraya seğirten düşüncelerine kulak veriyordu: Hep geçmişin düşünceleri. İlişkilerindeki bu kopukluğun, onun yolunu böylesine kapatması tuhaftı – kendisini geleceksiz hissediyordu, her şey geçmişte kalmıştı, anımsamanın güneş ışığında yüzüyordu. Ah, neredeydi şu Affad şimdi?

İKİ

ENGİZİSYON

Gerçekten de nerede? Uçakları kötü hava koşulları yüzünden Türkiye'de beklemişti – Prense kalsa, sanki bu bile bile, kendisini daha fazla sinirlendirmek için yapılmış bir şeydi. Bunu, Türklerin ('Nübyeliler gibi onların da ruhları çamurdandır') sırf Mısırlılara karşı duydukları düşmanlıktan dolayı yapmadıklarına kimse inandıramazdı onu, hatta havanın bu kadar kötü olması bile onların marifetiydi. Koca bir hafta sonunu kasvet içinde, yağmuru ve –en iyi koşullarda o mağrur ve uğursuz– başkentin yankılanan manzaralarının göğüne duman gibi yayılmış bulutları seyrederek geçirdiler. Boğazın güzelliklerini bile *rüzgâr ve dalgalar, ardından hızla bastıran karanlık* onlardan esirgedi. Her zaman yaptıkları o güzelim Eyüp gezisi böylesine kapalı bir havada hiç çekici değildi. Üstelik yolculuğun amacı ve Constance konusu bütün ağırlığıyla aralarına girmiş durumdaydı; gerçekten de ne zaman bu konuya değinilse Prens birden parlıyor, öylesine kırıcı oluyordu ki çoktandır sabreden Affad yavaş yavaş rahatsız olmaya başladı. Otelde palmiyelerin arasında oturuyorlardı; Prens, içi içine sığmayarak günü geçmiş gazeteleri okuyor, parmaklarını çatlatıyordu; beri yanda Affad, yeşil çuhalı bir masaya oturmuş kendi kendine acıyarak fal bakıyor, zaman zaman alçak sesle, çeşitli dillerde küfrediyordu. Yaklaşmakta olan engizisyon yüzünden yüreği suçluluk sıkıntısı ve korku doluydu.

Prensten gelen küçük bir saldırı üzerine ona dönerek, "Yalvarırım bu konuyu bırak – bu konudaki düşüncelerini çok iyi biliyorum! Sorguya çekileceğimi, o çok üzücü güçsüzlüğümün

hesabını vermek zorunda olduğumu biliyorum – ama bırak kendimi sessizce buna hazırlayayım, beni canımdan bezdirme!.." dedi.

"Kim *kimi* bezdiriyor?" diye hırıldadı suratı asık Prens. Affad da ondan aşağı kalmayan bir terslikle yanıtladı: "Sen. Susmazsan ben başka bir uçağa bineceğim."

Prens burun kıvırarak bir horultu çıkardı. "*Hangi* başka uçakmış bu, bilmek isterim!"

Çok yerinde bir şey söylemişti. İskenderiye'ye gecikmeli varacaklarını bildiren bir telgraf çekmişlerdi. Bir anlık bir sessizlikten sonra Prens düşmanlığa yeniden başlamadan edemedi. "Zavallı kızın üzerinde yarattığın uğursuz etkinden söz etme lütfunda bulunursun inşallah – başka şeylerin yanısıra onun ilgilenmeye başladığı yoga moga gibi şeyleri desteklediğini de."

"Her parçan bir yere dağılmadan önce sen kendin de o şeyle ilgilensen iyi edersin Prens. O korkunç siyatik sancıları örneğin. Bütün o iğnelere hiç gerek kalmaz. Sonra karnın..."

"Ne olmuş benim karnıma?" dedi Prens, burnu havada, yüksekten konuşarak.

"Prenses karnının çok fırlak olduğunu düşünüyor."

Ufak tefek adam burnundan bir horultu çıkardı. "Benim konumumda olan birinin, kalçasına bir bez parçası dolayarak yapmacık pozlarla ortada salınacak hali yok, ne de keçi sütüyle beslenecek. Beni ne sanıyorsun sen, Gandi miyim ben? Sonra o bedensel sağlık saçmalığı, benim toplumsal konumumda, benim yaşımda... akıl alır gibi değil. Ciddi bir bilim kadınını bütün o Hint sihirbazlıklarıyla etkiledin. Peki ya sen; ekonomi diploması, Yunan ve Latin edebiyatı diploması olan sen!"

Öfkelenme sırası şimdi Affad'daydı. Bir soluk aldı: "Keyfin bilir, sense dar kafalı biri gibi davranıyorsun, oysa değilsin. Sana yoganın ne olduğunu bilimsel deyimlerle daha önce açıkladım. Onda Batı bilimiyle çelişen *hiçbir şey* yok, hiçbir noktada. Bu yalnızca belkemiği kültürü, amaç gövdenin kas sistemlerine esnekliğini kazandırmak, akciğerlerin yardımıyla onları oksijenle beslemek. İnsan gövdesine bir klavyeye davranır gibi davranıyorsun, kasları tek tek en iyi duruma getiriyorsun, bir yılan ya da kedi kadar esnek bir duruma gelmek amaç. *Asana*'lar soluk alma şifreleridir. Kaslara rollerini öğretirler, sonuçta hareketler

bir anlamda zihinsel birer eylem haline gelir. Kaslar oksijenle dolar, hareket ettikleri zaman neredeyse zihinsel bir eylemde bulunurlar."

"Deli saçması," dedi Prens sertçe. "Deli saçmasından başka bir şey değil!"

Affad, tipik bir öfke homurtusuyla karşılık verdi. Ne de olsa Constance'ın başladığı bu yeni dersleri hangi oranda ciddiye aldığını pek bilmiyordu – aslında bu onu pek de ilgilendirmiyordu, tek bildiği bu derslerin önemli olduğuydu: Çünkü çok eskiden kendisi de o dersleri almış ve onlardan yararlanmıştı. Gerçekten de iki yıl yöntemli alıştırmalar yaparak sık sık yinelenen belkemiği şikâyetinden kurtulmuştu. "Zihinsel eylemler!" diyerek sözünü sürdürdü öfkeyle. "Bir kez bilgilendirilince kaslar artık sonsuza kadar formunu koruyor ya da yaşlılık başlayıncaya, bir hastalığa yakalanıncaya kadar. Onun araştırmalarını yürekten onaylıyorum, çünkü araştırma bunlar. Felsefi açıdan bakacak olursak, gittikçe ilerleyen acunsal bir çaresizlik süreci bu. Bu süreç, antropiye direnmeyi bırakıyor, meditasyonun sağladığı temel kavrayış gerçekten 'n' boyutludur. *Sen* kendin de biraz yapsan olurdu. Şu senin *budala* aile doktorunun sana yutturduğu onca cinsel saçmalıktan sonra! Çocuklar, köpekler, falan fıstık, bunlar sırf sen iktidarsızlıktan korkmaya başladığın ve bunları Prensesle konuşmaya cesaret edemediğin için."

Bu kadarı da artık fazlaydı, Prens sanki Affad'ın gözüne bir yumruk indirecekmiş gibi ellerini yumruk yapmıştı. Ciğerlerini havayla doldurdu, bir söylev çekecek ya da bağıracak gibiydi, ama ikisini de yapmadı; uzunca bir süre adeta öylece dengede durdu, sonra birden kıkır kıkır gülmeye başladı. "Hayvan!" dedi, Affad'ın midesine doğru şakadan bir yumruk salladı. "Bunu söylemek ne büyük haksızlık!" Affad başını iki yana salladı: "*Au contraire*[1], biraz yoga senin bu konudaki bütün kuşkularını dağıtır, her türlü tehlikeli ve gülünç durumdan seni kurtarır – senin sınıfından olan biri için, yani ikide birde bunu önüme sürüyorsun çünkü!"

Prens derin derin düşündü, düşünürken de hak verir gibi başını sallıyordu. "Çok korkunç bir dönemdi o," dedi, hiç kuşkusuz 'küçük bir âlem' olarak tanımlama alışkanlığında olduğu

---

[1] (Fr.) Tersine (Çev.)

şeyi düzenlediği Avignon'daki genelevi düşünüyordu. Geçmişteki o olayı düşünmek şimdi ona soğuk ürpertiler veriyordu. Bereket versin bu sırrını Prensese açmış ve onun yardımıyla dengesini bulmuştu, ayrıca (onu şaşırttığı kadar rahatlatan) erkekliğine de kavuşmuştu. Şimdi geriye dönüp o dönemi düşününce soğuk soğuk ürperiyordu, çünkü Prenses onu bıraksaydı, cinsel yaramazlıklarından dolayı değil, bir sır ortağı olarak kendisine güvenmediği için yapacaktı bunu. Eşlik ve hayat arkadaşlığı rolünü eksiksiz oynamak istiyordu. Prens içini çekti. "Tanrıya şükür hepsi bitti," dedi. Birden içindeki kötülük çıkıp gitmişti, şimdi arkadaşı için kaygılanıyor, İskenderiye'de günahkârın dönüşünü bekleyen küçük komitenin arkadaşını nasıl karşılayacağını düşünüyordu. Derneğin yürütme kolu üç üyeden oluşuyordu, bunlar resmen kendi adlarına değil, bütün dernek adına çalışıyorlardı, ama her yıl düzenli olarak üyeler sırayla değiştiği için, bu üç kişinin kimlerden oluştuğunu kestirmek olanaksızdı. Arkadaşı için aracılık etmek ya da onun suçuyla –çok sert bir sözcüktü bu– ilgili lehte bir görüşün oluşmasını sağlamak için bütün etki gücünü kullanmak isteyen Prensi durduran şey, o üç kişinin arasında baş vurabileceği kişisel bir arkadaşının olup olmadığını bilmemesiydi... Bu yapmak istediği şey, kuşkusuz bilinircilik bağlamında düşünülmesi olanaksız ahlaksızca bir şeydi, ama Doğunun dolambaçlı taktiklerini kanında taşıyan Prens, boşuna Doğulu olmamıştı.

Karanlık indi, gök gürlüyordu. Affad fal bakmayı bırakmıştı, uykulu uykulu biraz genel şeylerden söz ettiler, daha sonra Affad gidip yatmayı, havaalanından çağrılmayı beklememeyi önerdi, çünkü bardaktan boşanırcasına yağan yağmur ve rüzgâr yüzünden bu çağrı asla gelmeyecekti.

Uykulu iki ayı gibi ayaklarını sürüye sürüye odalarına çıktılar, saat üçte uçaklarının bir saat içinde havalanmaya hazır olduğu, İskenderiye'ye iniş yapacağı haberiyle uyandırıldılar – Prens, önemli bir kişi olduğu ve her zamanki gibi birtakım kişilerin iplerini gökten yönettiği için, ona verilmiş alışılmadık bir ödündü bu.

Kör ışıklarla aydınlatılmış uçakta uyukladılar, denizi ağır ağır aşan uçak sallanıp yalpalayarak Mısır'a vardı; bütün havaalanı ayaktaydı, onları savaş zamanının küçük uçakları dışında-

kiler için açıkça kısa olan aydınlık bir piste indirmeye çalışıyorlardı. Bu sevimsiz yolculuk, bir sarsıntı ve gıcırtıyla tamamlandı; resmi araba, kumulların yanındaki son burnu dönüp sabahın erken saatinde sebzeleri yüklenmiş pazara giden deve kervanlarından, yumuşak sesli kornasıyla yol rica ederek, uykusundan henüz uyanmamış kente girdiğinde tebeşirsi, yağlı bir tanyeri aydınlanmak üzereydi. "Daha fazla bir şey söylemeyeceğimi – tek istediğim, onların ne dediğini bana ne kadar çabuk söyleyebilirsen söylemen," dedi Prens; arkadaşı başını salladı, soluk bir yüzle gülümsedi. "Yargılarının ne olacağını kestirmek olanaksız," dedi, "daha önce böyle bir şey olmadı, benimki gibi bir döneklik. Ah Tanrım! İlk örnek olmuş olacak." Mutsuzluktan neredeyse ağlayacak gibiydi, ağlıyordu da. Prens ondan ayrıldı – kentteki evin merdivenlerinde bir düzine uşak, ıslanmış ve sefil bir halde, ama köpek bağlılığıyla bütün gece beklemişti. Hemen kapıyı açtılar, bagajı hemen yok ettiler. Affad arabayla devam etti; onun daha gösterişsiz evi, bulvarın arka tarafında bir palmiye korusunun içindeydi. Bahçesi müze bahçesine bitişikti, kendi kilerinden ötekinin bodrumuna açılan gizli bir kapı vardı. Bazen akşam yemeğinden sonra konuklarını o gizli kapıdan, (yer olmadığı için sergilenemeyen) pek çok gizli hazinenin, çarşaflara sarılı ya da yere uzatılmış olarak durduğu o karanlık mahzene götürürdü. Aslında en güzeli müzeyi sarı mum ışığında gezmekti, böyle gecelerde yanına Venedik mumlarıyla kollu bir şamdan alırdı. Ama onun evinde Prensinkine göre çok daha az hizmetli vardı; bir aşçı ve başuşak olan o sadık ve kalender Said'den oluşuyordu bütün hizmetli kadrosu.

Anahtar kilitte tıkırdayınca, geceyi uykusuz koltukta geçirmiş olan Said yerinden kalktı, gözlerini ovuşturarak, ama efendisini yeniden gördüğüne sevinerek koştu. Affad onu sıcak bir sevgiyle selamladı, üstündekileri çıkarıncaya kadar yerinden kımıldamadı, uşak paltolarını alıp götürdükten sonra rahatça ilerleyip hayatının pek çok yılını –bu yılların çoğunu da yanında uşaklar dışında kimse olmadan yalnız– geçirdiği evini sevgiyle dolaştı. Bir duvar saati sanki onu karşılar gibi çaldı, yumuşak, müzikli bir ses çıktı. Yarım daire biçimindeki pencerenin üst tarafında, rafta, Pallas heykeli ve içi doldurulmuş kuzgun hâlâ duruyordu. Düz çizgili İngiliz tarzı şöminenin iki yanına kitapları

dizilmişti – hoş bir saf oluşturan arkadaşlar. İlerledi, parmaklarıyla sanki her birinin yazarını tanımak ve selamlamak için kapaklarına dokundu, daha sonra cam dolabın içindeki Tanagra heykelciklerinin yanına doğru yürüdü. Kendisinin yokluğunda Said tozlarını aldı mı diye bakmak için parmağını yakalayıp cama dokundu. Ama aslında aradığı bir şey vardı. Uşak postayı getirdi – fazla bir şey yoktu, elektrik, su faturaları, hastaneler, bakımevleri için yardım başvuruları. Hayır, aradığı bunlar değildi. Kendisine bir görüşme çağrısı göndermiş olmaları gerektiğini biliyordu. Normal olarak böyle bir mektup kapının altından atılırdı. Uşağa sordu, ama hayır, böyle bir şey görmemişti. Bir süre oturdu, kendisi düşünürken yapılmış olan kahveyi içti. Sonunda biraz şaşkın halde –çünkü hemen ve sert bir not bulacağını ummuştu– bir banyo yapmak ve üstündekilerin hepsini değiştirmek üzere, belli bir rahatlama duymadan da edemeden, o gösterişli banyosuna gitti. Belki de bu iş bir süre ertelenebilirdi. Öte yandan her şeyin olabildiğince çabuk olup bitmesi için sabırsızlanıyordu.

Hava değişmiş, birden güneşli ve pırıl pırıl olmuştu, ama soğuk deniz rüzgârı sürüyordu. Özenle giyindi, hafif bir palto alıp bulvardan aşağı yürüyerek Muhammed Ali Kulübüne gitti, onun geldiğine, İskenderiye'deki hayatına geri döndüğüne sevinen üç-beş dost onu selamladı. Beklediği mektubu kulübün ilan tahtasında buldu, tanımadığı bir el yazısıyla onun adına, başlıksız kâğıda yazılmıştı. Kısaca şöyle deniyordu: 'Bu geceyarısı, müzenin gömütlük amfitiyatrosunda merkez komitesinin olağanüstü toplantısına katılacaksınız.' Hepsi bu.

'Gömütlük' demekle ne demek istediklerini biliyordu; müze mahzeninin en uzak köşesinde, bir ara kent mezarlığının bir parçası olmuş yerden söz ediliyordu. Ama daha sonraki kuşaklar, daha yeni gerekçelerle orayı değiştirmişti ve orası küçük kemeri, sahın bölümü, küçük amfisiyle şimdiye kadar besbelli ki çeşitli amaçlara hizmet etmişti. Küçük kilise, Yunan tiyatrosu, konferans salonu karışımı bir yerdi, onların dernek toplantıları için biçilmiş kaftandı; konferans, yargı usulü tartışmaları, dua toplantıları, tutanak okuma gibi şeylere elverişliydi. 'Haçlılar Kilisesi' ya da 'Kıpti Türbesi' olarak bilinirdi. Daha iç bölmelerde göktaşı heykeller, Babil heykeli olduğu ileri sürülen taş

davullar vardı – kocaman bir yılanın kangalları üzerinde duran bir tür dünya harikası ve takvimi. Orayı ne kadar iyi biliyordu! Yeni üyeler, giriş yeminini burada eder, kabul kararı burada verilirdi. Onca farklı şeyin bir amalgamı olması, bağdaştırmacılığı bir tapınç haline getirmiş bir kente ne kadar da uygun düşüyordu. Dönekliğinin hesabını burada verecekti işte. Öyleyse onların suçlamalarını duymak, hangi ceza ya da kınamayı hak ettiyse onu kabul etmek üzere orada olmalıydı. Böyle bir durum için nasıl bir cezanın öngörülebileceğini merak ediyordu.

Bu ciddi düşüncelere dalmış olarak ve suçluluk duygusunun kırıklığıyla Birlik Kulübünde tek başına öğle yemeği yedi, ıssız yemek salonunda yalnız olması iyiydi. Ama iştah namına bir şey yoktu. Daha sonra eve dönüp biraz kestirdi – kısa bir sürede yolculuğun çeşitli yorgunluklarını gideren derin bir uykuya daldı. Yatağının yanındaki saatin ziliyle sıçrayarak uyandığında hava gerçekten de kararmıştı. Daha zaman vardı önünde – çok fazla zaman. Sabırsızlanmaya başlamıştı. Görünmez bir el ona (çünkü ortalıkta Said'den iz yoktu) hafif bir akşam yemeği hazırlamıştı, tiyatroya gidip geç saate kadar dışarıda kaldığı zamanlar isteme alışkanlığında olduğu türden bir yemekti. Neredeyse elini bile sürmedi, ama bir kadeh şampanya içti. Biraz canlılık, biraz cesaret kazandı böylece. Daha sonra karnaval dominosunu aradı, bir tövbekâra uygun bir kılık olacağını düşündü. Aslında bu derneğin resmi bir üniforması varsa o da buydu, kürk boyun atkısı ve bilim uzmanlığı cüppesi gibi öylece, resmilikten uzak bir biçimde giyilivermesine karşın. Her neyse, karnaval zamanı onların en önemli buluşma zamanıydı, Hıristiyanlığa olduğu kadar onların Mani inançlarına da uygun düşen o önemli *carni vale*, yani bedene veda zamanı.

O saatten tam beş dakika önce tuvalete gitti, tuvaletin penceresinden, bu saatte normal olarak boş olan müzeyi yandan görebiliyordu. Evet, merdivenlerde ışık vardı, demek ki üç Engizisyoncu aşağıda onu beklemek üzere içeri girmişti. O kendisi, kendi özel giriş kapısını yeğledi. Hızla aşağıya indi, mutfaktan mağaramsı kilere geçti, o özel kapı onun Yale anahtarına sessizce tepki verdi. Gömütlüğün karanlığına adımını atarken, cebindeki el fenerini çıkarıp yolunu aydınlattı. Bir tür kabul odası olan birinci hücreden yüreği güm güm çarparak geçti,

sonra ikinci hücreye geldi, uzakta bir ışık görüyor, sesler duyuyordu. Erken mi gelmişti?

Hayır. Amfitiyatronun kapısının önü davul biçiminde yontulmuş bir taşla kapatılmıştı, o oraya vardığında içeriden biri, onun *beklenen kişi olup olmadığını sordu, gereken yanıtı al*dı: "Evet benim." Taşı yuvarlayıp oradan çekerek kendisini bekledikleri amfitiyatroya girdi. Tiyatro ışığına benzeyen parlak bir ışığın altına, ortaya oturması gerektiğini gördü, o üç Engizisyoncuysa ana salonda, ana amfide taş merdivenlere yan yana oturmuşlardı. Önlerindeki masa gibi taş yükseltinin üzerindeki ellerinden başka bir şeyin görünmesine ışıklandırma izin vermiyordu ya da onlar ışığı öyle ayarlamışlardı. Belli belirsiz karaltılar halindeydiler, sesleri daha da belirsizdi. İçlerinde acaba bir tanıdığı ya da kişisel dostu var mı diye merak etti, görmeye çalıştı. Boşuna.

*Böylece dikkat kesilmiş halde taş tekerleği yana yuvarlaya*rak içeri girmiş, üç çift beyaz eli başıyla selamlayarak oturmuş, resmen pişmanlık yansıtan bir saygı hareketiyle başını önüne eğmişti: Saygı, Engizisyoncuların rütbesine değildi, onlar kurayla seçildikleri için resmi bir rütbeleri yoktu, saygıyı onların temsil ettiği bal peteği gibi gruplaşmış hücreleriyle örgüte gösteriyordu.

Bir ses yankılandı: "Sebastian, Thoma, Ptah, Affad Efendi?" Beriki fısıltıyla yanıtladı. "Ta kendisi." İskenderiyeli benine, Mısırlı benine döndüğünü hissetti. Her adla birlikte sanki bir mumyanın bir kat sargısı açılmıştı, bir anlamda bütün o dayanıksızlığıyla gençliğinin sargıları açılmıştı. Şu anki kişi olarak hamurunda bulunan onca yalnızlık ve felsefi düşünce yılının bir mide bulantısı gibi kabardığını hissediyordu, boğazında da istemsiz bir hıçkırık. Üç sınav gözetmeninin karaltısına gözlerini dikmiş bakıyordu, ama kafalarının belli belirsiz dış çizgileri dışında hiçbir şeyi seçemiyordu. Ucu kendisine dönük küçük bir Mısır bıçağı dışında, üzerinde hiçbir şeyin bulunmadığı taş masalara koydukları gulyabani beyazlığındaki elleri dışında. Oysa sesler gerçekti, ister adamlar onunla ister kendi aralarında konuşurken olsun. Kendisinin adını söylemiş olanın spatula biçimli parmaklı ellerini inceledi, bir tanıdıklık duygusu kımıldadı için-

de. Faraj olabilir miydi bu? Neguid? Belki de Capodistria? Ya da Banubula? Kesin bir şey söylemek olanaksızdı. Vazgeçti.

"Neden burada olduğunuzu biliyor musunuz?"

"Evet."

"Anlatın öyleyse."

Kabahatinin ağırlığı altında ancak bir felsefecinin ezileceği kadar ezilmiş olan Affad, sesinde bir hıçkırıkla yanıt verdi: "Sözümden dönmenin hesabını vermek için. Ceza, uyarı, ihraç, idam – bu duyulmadık hainlik eylemine hangisini uygun görürseniz kabulüm. Şimdi bile bunu kendi kendime açıklayamıyorum. *Âşık* oldum." Bu sözcük, bir mezarın üzerine düşen bir mermer dilimi gibi düştü ortalarına.

Engizisyonculardan biri sertçe soluğunu içine çekti, ama bunu yapanın hangisi olduğunu Affad bilemiyordu, ne de nedenini. Diz üstü çöktü, sadaka isteyen bir dilenci gibi elini öne uzattı ve "Bana o sırada öyle geldi ki, dünyaya gönderilmiş aşk perileri var, onları tanıdığınız zaman onlara direnmemeniz gerekir, doğanın kendisine ihanet etmek pahasına onlara direnmemek *gerekir*. Kendimi bu çıkmazın içinde buldum. İnancımdan dönmemin nedeni bu, şimdi ondan da dönmüş, vazgeçmiş durumdayım," dedi.

Uzun bir sessizlik oldu. İlk konuşanın elleri kenetlendi, ellerin sahibi acelesiz ve kederli bir sesle devam etti: "Her şeyi bilmiyorsunuz. Ama bir şeyi çok iyi biliyorsunuz, bir zincirin gücü en zayıf halkasının gücüyle ölçülür. Siz, bizim ortak etkinliklerimizin zincirini koparmaya, insanoğlunun *ilk yarasına*, yani ölüme karşı çıkma girişimimizle simgelenen manevi çabamıza, hem de *bir kadın* uğruna ket vurmaya hazırlanıyordunuz. Bu kadarını hepimiz biliyoruz. Ama aramızdan ayrılma izni isteyen, böylece de bu hareketin içinde bizim gibi, kendini kurban etme intiharıyla birbirine kenetlenmiş bir topluluğun her bir üyesini etkileyen mektubunuz... işte bu duyulmamış bir şeydi ve bizi çaresizlik sınırına iten ciddi bir kararsızlık bunalımı yarattı. Bu arada siz yapılan gizli oylama sonucunda seçilmiştiniz – bizim, Ölümle Yüzleşme Cemiyetinin bundan sonraki kurbanı sizsiniz, *siz idiniz*. Bu karardan cayan telgrafınız, size usul gereği gönderilen mektuptan sonra geldi. Loncamızda yarattığınız şaşkınlık ve moral bozukluğunu kestirebilirsiniz."

"Ama ben mektup falan almadım," diye haykırdı Affad, mutsuzluğunun derinlerinden yükselen bir sesle. "Ne zaman gönderildi? Nereye gönderildi?"

"Sizin yazılı notunuz geldiğinde zaten gönderilmişti; bir karışıklık ve gecikme oldu. Ama sizin ölümle yüzleşmenizin ayrıntılarını, buna hazırlanmanız için size ne kadar zaman verildiğini bildiren mektup... o mektup o sırada bulunduğunuz yere, yani Cenevre'ye gönderildi, orada kalacağınız düşünüldü."

Böylece Affad beyninden vurulmuşa döndü! Onca yıl sabrettikten sonra, sonunda seçilmişti. Karmakarışık duyguların saldırısına uğradı, hepsi yüreğinde kol geziyordu, aynı zamanda hem gurur hem keder, sanki bunca zamandır özlemini çektiği serüven başlamış gibi gelip gelip giden çılgınca bir sevinç duyuyordu. Ama sonra araya kuşkular girdi; dönekliği göz önüne alınarak geçersiz mi sayılacaktı bu karar? Bunu düşününce birden sevincin yerini derin bir iç sıkıntısı aldı.

"Size yalvarıyorum, bu işi tamamlamama izin verin! Pişmanlığımı kabul edin, ettiğim yemine uygun olarak kendimi kurban etme amacını yerine getirip suçumun bedelini ödememe izin verin." Sessizlikte, kaygıyla güm güm atan yüreğinin sesini duyabiliyordu. Kararlılığının bir an sarsılması yüzünden ya kendisine sunulan bu acı içki elinden alınırsa? Kendini küçük düşürdüğü, kendini kurban etmek için yalvardığı şu anda sevgilisinin acı imgesi ne kadar da uzak görünüyordu. Kendisine onun gözüyle bakınca, şu an ne kadar aşağılık göründüğünü fark etti. Aynı zamanda ne kadar da şaşırtıcıydı, çünkü bilgiçlik ve yöntemli kültür tabakasının altından derinlikli tartışmaların, oruçların, zihin alıştırmalarının ürünü olan ilk bilinirci Manikeist ortaya çıkmıştı. Constance, onu böyle Engizisyoncuların önünde ezilir büzülürken, ona ölümünü geri vermeleri için yalvarırken görseydi korkardı. İnsanlar ne yürek oynatıcı, tuhaf düşünceler besliyorlar – o böyle düşünürdü. Ama Affad bir sinek kovar gibi onu kafasından kovdu; şimdi şu anda gerçekten de ölmek istiyordu. İnsan soyunun ve o soyun yaşama biçiminin ona verdiği hayal kırıklığı yüreğinde bir dalga halinde kabardı, taştı, sınırsız bir karamsarlığa dönüştü. Aşkın etkisiyle sırtını gerçekliğe dönmeye, geçici bir tutkunun at gözlüklerini takmaya kalkışmıştı. Uyanmak ve onunla yatmak. Bir çocuk

yapmak – *bir çocuk*! Ne biçim bir tuzak hazırlanmıştı kendi kendine. Gene de bir dilenci gibi elini uzatıp boğuk boğuk haykırdı: "Size yalvarıyorum! Yalvarıyorum!" Ama tuhaf bir biçimde aynı zamanda Constance'a yalvarıyor, ondan kendisini bağışlamasını, serbest bırakmasını, inancıyla ilgili çıkmazını anlamasını istiyordu. Deminki kişinin sesi duyuldu: "Buraya sizi yargılamaya gönderilmiş olan bizler için durum daha da acı, çünkü biz bilinirciliği sizin vaazlarınızdan, açıklamalarınızdan öğrendik!"

Aldığı yaraların en acımasızıydı bu. İnançlarını değiştirdiği kişiler kendisinin yargıcı olmuştu – bunlara yargıç denirse. Her neyse, kendi açısından en önemli olan şey attığı adımları geri almasına izin verilmesiydi; daha sonra o ölümcül mektubu bulmak için harekete geçmeliydi. Kızılhaç işlerine ayrılmış çantayla gönderilmiş olsa gerekti, Cenevre'de bürolardan birinde olmalıydı.

Uzun bir sessizlik oldu – o üç insan karaltısı bir duraklama geçirdi. Sonra ikincisi konuştu: "Yargının tartışılması ve oylanması gerekiyor. Bunun ardından başkalarına danışılmalı. Bunların yapılması yarın öğleyi bulur. Sonucu size Prens Hamid bildirecek. Şimdi gidin ve kararı bekleyin, karar fazla yumuşak da olmayacak, hoşgörülü de, adil ve mantıklı olacak."

Duruş biçiminden dolayı ayakları uyuşmuştu, her yanı tutulmuş halde ayağa kalktı, hafifçe sallanarak görünmeyen kişileri başıyla selamlayıp teşekkürlerini sundu. Üç çift el güle güle demek için kısaca kalkıp taş masanın üzerine indi. Affad elleriyle yoklayarak kapıyı buldu, cebindeki el fenerini çıkarıp mahzenden dönüş yolunu aydınlattı. Arkasından mırıltı halinde senli benli konuşmaların başladığını duydu. Bütün bunların sonu nereye varacaktı? Elbette çok önceden öngörüldüğü gibi onun kendini kurban etmesini kabul etmeliydiler – kendilerini kurban ederek ölüm gelgitinin yönünü geriye çevirdikleri, kuşatılmış dünyaya bir umut modeli sundukları umudunu, aslında inancını, kuşanmış olarak önce üç, sonra beş inançtaşının bu yıl sakince sonsuzluğa adım atmaları öngörülmemiş miydi?

Merdivenleri tırmanarak evine geldi, evin merdivenlerini sersemletici bir bitkinlik içinde çıktı. Fena halde midesi bulanıyordu. Saatlerden biri üçü vurdu – çok geç olmuştu. Yakında gün ağaracaktı. Onun o sessiz yatak odası... yatağı açılmıştı.

Acaba uyuyabilecek miydi? Uyuyabilir miydi, böylesine önemli şeyler kendisini beklerken? Uykuyu güvenceye almak için sertçe bir uyku şurubu hazırladı, onu içtikten sonra bir mağaraya dalar gibi uykuya daldı; *işte o zaman unutulmuş Constance'ın* düşleri, umulmadık çeşitliliği ve sevecenliği içinde aşklarının anıları başladı. Yargıçlarıyla konuşurken, yürürlükten kaldırdığı ne varsa hepsi bir dalga halinde geri gelip onun duygularını yuttu. Uyandığı zaman saat on biri geçmişti bile. Yüzünde, yanaklarında gözyaşları vardı, buna içerledi, yaşları duşta yıkadı; suyun hışırtısı onu keyiflendirdi. Her zamanki ipek sabahlığının yerine kaba *abba*'sını sırtına geçirdi, cam içine alınmış orta salona indi, orada günışığının parlak aklığı onun küçük, ama seçkin koleksiyonundaki heykelleri, bahçeye açılan ötedeki ucu *çevreleyen tropik bitkileri okşuyordu. Bir çeşme şırıldıyordu* – evin içinde su sesinden hep hoşlanırdı. Hatta parlak balıklar da vardı. Duvardaki oyukta tütsü yanıyordu. Az önce hazırlanmış masaya oturdu, kendine kahve koydu. Kısa bir süre sonra Prens telefon edip o üç kişilik 'yürütme hücresinin' kararını bildirecekti. Orada oturmuş, akan suyun sesini sessizce dinlerken zihni çok gerilere, bu bilinircilik düşüncelerinin kafasında filizlenmeye başladığı günlere gitti. Adım adım, tarih sırasına göre geriye doğru yol alıp olumsuzlaya olumsuzlaya sonunda Yunan düşüncesinin sert dış kabuğuna vardı – insan ruhunun tuhaf ve özgün bir *göstergesine. Hint düşüncesinin, Çin düşüncesinin, Tibet* düşüncesinin tropik bir meyve gibi bir ürünü olan ve dalga dalga oralardan kopup gelen bu içrek bilgiyi Yunan düşüncesi özümsemiş, değiştirmiş, hatta belki de ona ihanet etmişti. Bu kara kültür dalgalarının Acem ülkesini, İran'ı, sonra Mısır'ı bastığını gördü, hepsi Mısır kazanında karıştırılıp Ortadoğu ülkelerinde oturan insanların anlayabileceği dilsel biçimlere döküldüler.

Işık tapıncı, mantık ve nedensellik düşkünlüğüyle Yunanistan bir süzgeç işi görmüştü. Yunan filozoflarının her biri, farklı halkların dünya imgelerini alıp onlardan *kendi içinde* tutarlı felsefi sistemler oluşturdular. Pitagoras, Çin'in dünya sistemini aldı; Herakleitos, Acem; Ksenofanes ile Elis, Hint; Empedokles, Mısır; Anaksagoras, İsrail'inkini. Sonunda da Platon bir bireşim oluşturmak çabasıyla kafa patlatarak bütün yabancı etkileri bir

araya getirmeye, onları uyumlulaştırmaya ve hem manevi, hem toplumsal, hem bilimsel, hem kehanetli, gerçekten Helen bir dünya görüşü ortaya koymaya çalıştı...

Bu düşünceler ve anılar onu öylesine heyecanlandırdı ki ayağa kalktı, ellerini arkasına bağlayıp holde bir aşağı bir yukarı gidip gelmeye başladı, özel öğretmeni, yaşlı filozof Faraj ile birlikte çalışırken bu görüşleri ilk kez kendi kendine biçimlediği zamanki coşku verici acıyı yeniden yaşıyordu. Evet, ama Platon'dan önce o bilge Mani ile onun öğrencisi Bardesanes vardı – Doğu ile Batı arasındaki kapı menteşeleriydi onlar. Ellerini birbirine kenetledi, 'pentad' ile 'triad'a ilk bağlılık ifadesinin coşkusunu yeniden yaşadı; şiirsel deyimlerle söylenirse bunlar beş duyu ile üç delik. Budist ruhbilimi için bu beş *skanda* demekti, kavrayış telleri, içtepi depoları! Faraj'ın şu sözleri ne kadar etkileyici bir biçimde söylediğini anımsıyordu: 'Oğlum, Manikeizmin Karanlıklar Prensi beş ana şeytan türünü kendinde toplar: Duman (δαιμον), aslan (ateş), kartal (rüzgâr), balık (su), karanlık (δρακων). Yunanistan'da onun peygamberi Pherecyrdes'tir...' Bütün bu incelemelerden, perhizlerden, meditasyonlardan o Şey doğmuş, gelişmiş, gelişmişti, bir gün tanımadığı bir adam kapısını çalıp içeri girdi. Yaşlıydı, Kıpti bir sokak serserisi gibi giyinmişti, ama kişilik gücü kendini belli ediyordu. Basitçe şöyle dedi: 'Oğlum, ölümü düşündün mü hiç, insanoğlunun aldığı ilk yarayı?' Affad başını olumlu anlamda sallamıştı, çünkü hem o kişi hem de soru ona tanıdık gelmişti, sanki yüz yıldır bu olayı bekliyordu; adama oturmasını işaret etti. Böylece serüven başlamıştı – bir serüven olarak ölüm.

Bu aşamada onu bu hakkından yoksun bırakamazlardı. O bu hakkı uzun yıllar tek başına yaşayarak hak etmişti, yalnız yaşaması kentli dostlarının öylesine garibine gitmişti ki, onun tek başına, hiçbir duygusal bağı olmadan yaşamasının açıklaması olarak en akıl almaz dedikoduları üretmişlerdi; papaz okulu ya da manastır hayatı. Gizli bir eşcinsel ya da iktidarsız olduğunu söylüyorlardı, belki de afsunlanmıştı ya da papazlığa girmek umuduyla bir yemin vermişti. Bütün bunlar onun böyle bir sefahat ve rastgele cinsel ilişki kentinde, yeterince eksiksiz bir toplumsal hayatı, iş hayatı olmasına karşın, kendini herkesten ayrı tutuşunu açıklamak içindi. Evdeki eşyaların çevresinde

şimdi yavaş yavaş dolanıyor, teker teker onlara veda ediyordu, bir oyun provası gibi tıpkı, onlara ne oranda bağlanmış olduğunu, onlardan ayrılmanın kendisini ne kadar üzeceğini görmek istiyordu. Onları büyük bir hazla seyrediyordu hâlâ – Romalı şarap sunucunun doğal camdan yapılmış başı, bulut gibi tombul iki *putti*[1], bir çöl mezarından çıkarılmış, üzeri altın varak kaplı bir kadın kafatası. Hayır, ama kordon en geniş anlamıyla kesilmişti. O nesneler onun sahibi değildi artık. Daha küçük, daha önemsiz şeylere danıştığı zaman duyguları daha açık ve kesindi. *Tuvalet* masasının *üzerinde bir zamanlar Lily'nin verdiği dış* kapı anahtarı, ilk oyuncak askerleri, başı kopuk bir bombacı. Bir çekmece, kendinden başka kimsenin ne olduklarını anlamayacağı bir sürü küçük şeyle doluydu; karnavaldan kalma bir dans defteri, Lily'nin el yazısıyla defterin her yerine kendi adı yazılmıştı. ('Hiç kimsenin kollarının sana dolanmasını istemiyorum.') Evet, bazen bekârlığı korkulu bir yük haline geliyordu, özellikle ilkbaharda ilk kuru çöl rüzgârları başkentte esmeye başladığı zaman insanın kollarının arasında, yatağında bir kız olmaması çok acıydı. Bazen yalnızlıktan kıvranarak karanlık Corniche'e yürür, denizden yükselen ayı seyrederdi. Karanlıkta birbirine seslenirlerdi âşıklar, Gaby, Yvette, Yolande, Marie, Laure gibi adlarla. Nasıl da acıtıyordu o adlar!

Bir gece tek başına, hiç kımıldamadan ayakta duran, denizi seyreden bir kızın yanından geçti, bir cesaret onunla konuştu. 'Yalnız mısınız, matmazel?' Kız, ona uzun uzun baktı, sanki ölçüsünü alıyordu, sonra yumuşak, kırık bir sesle, 'İstemediğini kadar!' dedi. Corniche boyunca acelesizce yürüdüler, iki eski dost gibi konuşuyorlardı, kentin gene dış mahallelerine gelince Affad onu evine götürmeyi önerdi, çünkü bir geceyi daha yalnız geçirmek istemiyordu. Kız bir an karar veremedi, sonra sessizce kabul etti. İkisi birlikte dönüp eve yürüdüler. Kız, onun evinin göreli şıklığını görünce, 'Sen çok zengin olmalısın öyleyse,' dedi. Affad'ın yanıtı, 'Mesleğim bankerlik,' oldu. Ama kız pek tepki göstermedi. Yumuşak, biraz edilgence, güzelden ziyade hoş, ama bayağı olmayan bir kızdı. Önce Yunanca konuşmuşlardı, ama şimdi Fransızca konuşuyorlardı. Adı Melissa'ydı, öyle dedi, Affad'ın kibarlığına, arsız olmayışına ısınmıştı artık.

---

[1] Mimarlıkta kullanılan, aşk tanrısı Eros benzeri çocuk heykeli. (Çev.)

Gerisi doğal bir biçimde kendiliğinden gelmiş gibiydi, Affad yalnızca sevişmenin değil, meslek olarak bir *fille de joie*[1] olmayan, daha çok bir *grisette*[2] olan bu yumuşak, sakin, biraz melankolik kadının yanıbaşında uyumak gibi müthiş bir lüksten yararlanmıştı. Birbirlerine ısınmışlar, ama ikisi de bir ikinci buluşma ayarlamak için bir çabada bulunmamıştı. Belki de kız bunun kendisine düşmediğini düşünmüştü. Affad, yanında para olmadığı için ona bir çek yazmak istemiş, ama kız kabul etmemişti. 'Yaşlı bir Yahudiyle birlikte oturuyorum, adam kıskanç, çantamı karıştırıyor. Çek versen pazartesiye kadar bozduramam. Purolarından birkaç tane var, Juliet'lerden, benimki puro seviyor. Ona çaldığımı ya da satın aldığımı söyleyebilirim.' Ama Affad bununla yetinmedi. 'Melissa, bana adresini ver, sana bir posta havalesi göndereceğim.' Ama kız adresini vermek istemedi. Eve ilk geldiklerinde konuşmuş, şakalaşmışlardı: Affad, ona hiç evlenip evlenmediğini sorunca kız gülmüş, onun purosundaki halka biçimindeki kâğıt bandı çıkarıp yüzük parmağına takmış, elini kaldırmış, evirip çevirerek değerli bir taşı olan gerçek bir yüzüğe bakar gibi bakmıştı. 'Ah, ne yazık ki ailem beş parasız, drahomam yok.' Ama buna aman aman üzülürmüş gibi değildi.

Sabahleyin kız, sevgilisi için üç puroyu alıp gittikten sonra, Affad banyoda, kızın tuvaletini yaptığı lavabonun yanında bıraktığı kâğıt yüzüğü, yüzüğün yanında dünyanın en eski gebelik önleyici aygıtını, yani ince süngerden oyulmuş, zeytinyağı emdirilmiş bir tampon buldu. Temiz ve kuru durumdaydı, o şeyi, o şeyin Akdeniz söylence biliminin en uzak köşelerine uzanan tarihini düşünürken onu ve kâğıt yüzüğü oradan aldı, onları tuvalet masasının çekmecesine, gençlik yıllarının öteki anı eşyalarının arasına attı. Şimdi elveda dediği nesnelerin arasında o da vardı, kısa bir an kıza ne olduğunu merak etti, çünkü birlikte geçirdikleri o geceden sonra onu hiç görmemişti. Nesnelerin kendileri taş devrine ait bir mezardan çıkarılıp getirilmiş olabilirdi, o kadar uzak görünüyorlardı ona, gene de duygulandırıyorlardı insanı.

[1] (Fr.) Orospu (Çev.)
[2] (Fr.) Oynak kız (Çev.)

Daldığı düşler telefonun zil sesiyle kesildi. Bir esriklikten uyanır gibi uyandı, salonun karşı tarafına yürüdü, telin öteki ucunda Prensin sesini duydu – rahatlama ve bastırılmış keder. Şöyle dedi: "Biraz önce bana telefon edip soruşturmanın sonucunu bildirdiler. Yemininden dönme kararından cayma isteğin kabul edildi, hakların geri verildi..." Uzunca bir süre sustu, arkadaşının kimbilir ne tepki göstereceğini bekliyordu. Ama Affad kulağında telefonun almacıyla donup kalmıştı; haberi yutarcasına dinledi, gene de bir şey demedi. Piyangodan büyük ikramiye kazandığını öğrenen biri gibi hiçbir şey söylemeden, anlayamadan duruyordu. İlk kez olarak ölümün korkunç çekiciliğini anladı, insanları devindiren ölüm tutkusunu. Korku ve tutku. Belleğin uzak köşelerinden Constance'ın (bu konuyu tartışırlarken bir gün dediği gibi) şöyle söylediğini duydu: 'Belki de sen bilmeden, farkında olmadan şizoidsin!' Affad o zaman buna gülmüştü, çünkü onun karşı karşıya olduğu gerçeklik bağlamında bu tür formüllerin ne anlamı olabilirdi?

"Ne inanılmaz bir şey," dedi alçak sesle, bu hak verici tamlık duygusunun değerini çok iyi biliyordu. Prens konuşmasını sürdürdü: "Senin çekilmek istediğin haberini aldıklarında onlar sana mektubu göndermişlermiş, bu yüzden karışıklık olmuş. Şimdi her şey düzene girdi."

"Ama ben mektup falan almadım," dedi Affad.

"Cenevre'de seni bekliyor olmalı. Galiba Kızılhaç çantasıyla gönderdiler – bugün karşı karşıya olduğumuz sorunları biliyorsun. Önce o İngiliz, her şeye burnunu sokan aptal Tuğgeneral Maskelyne'in aklı fikri İngiliz Gizli Servisinde, sonra Mısır polisi bizim bozguncu bir siyasal hareket olduğumuz kanısında... Bu bakımdan dikkatli davranmak gerekiyor. Ama mektup yazılmış ve ayrıntılar belirlenmiş."

"Sana hiç ayrıntılardan söz etmediler mi? Ne kadar zamanım var örneğin, son sahnenin yeri olarak neresi düşünülüyor?"

"Hayır, bana hiçbir şey söylemediler. Herhalde Cenevre'yi düşünüyorlardır, ne zaman olduğunu bilmiyorum ama. Mektubun izini bulmaları için acele haber gönderdim. Senin Cenevre'deki mektupluğundadır, ama bundan pekâlâ emin olabiliriz de."

"Mektubu kim yazdı? Kim biliyor acaba? Buraya veda edip oraya mı dönsem, yoksa önümde birkaç ay var mı, bilmek isterdim."

"Bunu ancak mektuptan öğrenebilirsin."

"Komiteye soramaz mısın?"

"Canım kardeşim, onların kim olduklarını bilmiyorum. Bana bildiğim bu kadarcık şeyi bir ses, adı sanı olmayan biri söyledi. Tanımadığım biriydi, kime nasıl sorayım?"

"Anlıyorum." Bütün ayrıntıların elinde olmaması rahatsız ediciydi, uzun bir yolculuk planlarken elinde bileti olmamak gibi bir şeydi.

"İçine düşeceğin şaşkınlığı kestirebildiğim için," dedi Prens, "Samsoun'a telefon edip kendim öğrenmeye çalıştım. O da emin değil, ama önümüzdeki birkaç ay içinde Cenevre'de hazır bulunmanın istenebileceğini düşünüyor. Yurtdışında bildiğin gibi bu işler daha iyi ayarlanıyor. Ben olsam o lanet mektup bulunana ve emin oluncaya kadar bu varsayıma göre hareket ederdim. Veda et, seni bırakıp giden İskenderiye'ye!" Bu anda o ünlü şiirden alıntı yapması korkunçtu, ama Prens yeri doldurulmaz bir arkadaşını yitirme olasılığının kederine boğulmuş durumdaydı, tedirginlik ve heyecansa insana düşüncesiz şeyler yaptırır. "Evet," dedi Affad yavaşça, "galiba haklısın. Ben de zamanı geldiğinde öyle yapacağım. Ne tuhaf olacak! O gün görüşmek üzere." Telefonu kapattı, giyinmeye gitti. Daha sonra her zamanki acelesiz yürüyüşüyle kente indi, önce tanıdıklarıyla dostluk tazelemek için onları odalarında ziyaret etmek, sonra piyasadaki dalgalanmaları incelemek üzere Borsaya uğradı. Herkes onu yeniden gördüğüne öylesine sevinmişti ki neredeyse bu ziyaretlerin veda ziyareti olduğunu bir ara unuttu. İnsanlar onun yurtdışında uzun bir süre kaldıktan sonra kentin bankacıları arasındaki eski hayatına döndüğünü düşündü. Gazeteleri ya da savaştan sonra hâlâ yaşamını sürdüren gazeteleri okumak üzere kulübe gitti. Üst katta devam eden bir Rotary toplantısı vardı, onların habersizce ziyaretine giderek onları şaşırttı, tartışmalara katıldı, öteki yaşlı üyeleri selamladı.

O akşam her zamanki smokinini giydi, o güzelim naziklik ününü korumak için Prensin Auberge Bleu'de verdiği davete katıldı; ayrıca iyi dans ettiği için, bayanların hoş görülen erkeği

olarak tanınmasına yol açan ününü de. Birkaç kez Prensin kendisine yönelmiş bakışlarını yakaladı; aç, sevecen denebilecek bir *merakla bakıyor, sanki arkadaşının duygularını anlamaya çalışı*yordu, ama Affad duygularını gösteren türden biri değildi, onun ifadelerinin şifresini çözmek kolay değildi. Ama kısa bir konuşma sırasında, "Yarın gece Natrun Vadisine, son kez Lily'yi görmeye gidiyorum; ileride yardıma ihtiyacı olursa sana güvenebileceğimi söyleyeyim mi ona?" dedi. Prensin kınayıcı bakışı bu sorunun sorulmasına hiç gerek olmadığını söyledi ona.

"Seni görmek isteyecek mi?" dedi.

"*Bilmiyorum. Deneyeceğim.*"

Bir başka kaygısı Lily'ydi. Birisi bir keresinde, bir dost toplantısında ona sormuştu: 'Bir kızla konuşuyordun, kimdi o? *Sesinde gözyaşları olan kız?*' Onun ses tonundaki dokunaklı sevinci dile getiriyordu bu, bir perdeden bir başka perdeye savrulan, parlak bir kuştu sanki sesi. Ne olmuştu onun ruhuna, zihnine, artık onun için gövdesinin bir anlamı kalmadığına göre – o uğursuz yaz güneşinden başka yanında hiçbir can yoldaşı olmadan çölün ortasında, çalı çırpıdan yapılmış bir kulübede yattığına göre? Çölü düşününce içini çekti. Ölüm düşüncesi gibi o da bir soyutlamaydı – vahanın hayatı onu acımasız bir gerçekliğe dönüştürünceye kadar. Gene de çöl tutkunlarının yüreklerinde çöl ne korkunç özlemler yeşertiyordu! 'Evet, kesinlikle beni görmek isteyecektir,' dedi kendi kendine alçak sesle. Evsahiplerine iyi geceler diledikten sonra, geceyle yüzleşmeden önce biraz hava almak için deniz kıyısına indi. Deniz dalgalıydı, ama gülüp oynarmış gibiydi, adalardan esen şakacı bir rüzgârı yankılıyordu. Corniche'in alt tarafındaki kayalara çarpıp parçalanıyordu. Ortalıkta çok az insan vardı, ama şu ya da bu dost toplantısında yaya olarak evlerine dönmekte olan arkadaş toplulukları görülüyordu sağda solda. Bir ara uzakta bir yerde titreşen bir gitarın yumuşak ezgisini duydu. Müze bütün ganimetleriyle karanlıkta uyukluyordu – İskenderiye gecesinde acaba heykeller bir an için uyuyabiliyorlar mıydı? O düşünceli Said, holdeki ışığı yanık bırakmıştı; mutfağa gidip gecikmiş çayını içmek için bir fincan doldurdu, yatağına götürdü; okumak isterdi, ama gözkapakları ağırlaşmıştı, bu değerli eğilimi ziyan etme-

mek için hiçbir şey yapmadan öylece uzanmış, çayını içiyor, tavandaki gölgeleri seyrediyor, Constance'ı düşünüyordu. Constance bu saatte ne yapıyordu acaba? Bunu merak etti.

Yakında yolun sonuna geleceklerdi, Constance gelecek için kendine yeni bir yol bulmak zorunda kalacaktı. Ağırlığını duyuyordu içinde, kederin, ama bu duyguyla birlikte bir rahatlama ve amacına ulaşmışlık duygusu vardı. Bir kum tepeciğinden aşağı kayar gibi zararsız, düşsüz bir uykunun içine usulca yuvarlandı.

Ertesi akşam çölün yolunu tuttu, iki başkenti, Kahire ile İskenderiye'yi birleştiren asfalt yolda, günün serin saatinde arabayla ilerliyordu. Sıcak pus kalkmıştı, gökyüzü açıktı, dönüşte yolunu aydınlatacak hayaletsi bir ay olacak demekti. Bakalım Lily onu görmek isteyecek miydi, istemeyecek miydi; bu konudaki kaygıları bugün artmıştı, çünkü kuşku duymaya başlamıştı. Gece yaklaşıyordu – akşamın ıslaklığının yanaklarına doğru yükseldiğini hissetti, üzeri açık araba vahanın yerini gösteren yeşil lekeye doğru, kumulların arasından ilerliyordu. Büyük kapılar karanlığı dışarıda bırakarak kapanmadan önce varabilirdi belki, belki de varamazdı. Önemli değildi, kapıyı her zaman çalabilirdi, öyle dedi kendi kendine.

Manastır tuhaf bir kaba-sabalıkla kumların içinden yavaş yavaş yükseldi – çok daha uzakta bir yerde duruyormuş gibiydi, belki de Orta Asya'nın steplerinde. Koyun biçimindeki binalar kocaman kahverengimsi, taş bir yapı bütünü oluşturacak biçimde birbirine eklenmişti; süngertaşı, sıva, kimbilir başka neler, kille karıştırılmış çalı çırpı. Bu hafif, kolayca ufalanan malzeme hem çöl sıcağına hem de kış aylarında karanlığın soğuğuna karşı yalıtım sağlıyordu. Bir koru oluşturan palmiyeler, o tuhaf hiyeroglifsi biçimleriyle, cana yakın bir acemilikle, orada öylece durmuş, sessizce karşılıyorlardı insanı. Ama büyük tahta kapılar kapanmıştı, ağır kapı tokmağını kaldırıp güm güm bir-iki kez vurmak ve manastırın uzak köşelerinde içsel bir çangırtının kopmasına yol açan çanın kalın ipine asılmak zorunda kaldı. Sonunda bir keşiş kapıyı açıp kim olduğunu sordu, Yanna'nın adını doğru olarak verince Yanna'ya haber gönderildi, kendisini de buram buram mum ve tütsü kokan bekleme odasında bir sandalyeye oturttular.

Manastırın Kıpti başpapazı bir zamanlar bir bankerdi, ama yıllardır bu sessiz, derin düşünce dünyasında yaşıyordu, oysa burayı çok katı bir biçimde yönetiyor, oradaki etkinliklerin verimliliğiyle övünüyordu. Büsbütün kel bir kafa, Çinliye benzeyen ablak bir yüz, hep gülmenin sınırında parıldayan, delici ve küstah, çukur iki göz. Affad onu sıcak bir dostlukla selamladı, uzun bir yolculuğa çıkmak niyetinde olduğunu, yolculuğa çıkmadan önce belki Lily'yle görüşme olanağı bulur umuduyla geldiğini söyledi: Ayrıca ona çocukla ilgili son haberleri vermek istiyordu... Yanna düşündü, düşünürken de içini çekti, başını yani o kahverengi kubbeyi kuşkuyla iki yana salladı. "Çoktandır onu hiç kimse görmedi; ona yemek bırakıyorlar, tabağı boşalmış olarak kulübenin önünde buluyorlar, böylece onun yaşadığını biliyoruz, hepsi bu. Ama kötü bir durumda, durumu ciddi. Bir keresinde bana bir not yazmış, şöyle diyordu: 'Ağzımla renkleri görüyorum, gözlerimle sesleri duyuyorum, her şey birbirine karıştı. Elime bir kalem alırsam bir karış büyüklüğünde harflerle yazıyorum. Bir yere çekilip kendimi iyileştirmem gerekiyor gene.'" Derin derin düşünerek birbirlerine baktılar. "En iyisi gidip bir bakmak. Görüşmek istemeyebilir, sen de onu görmeden dönmek zorunda kalabilirsin." Odanın karşı duvarına doğru yürüdü, duvarda vadinin kocaman çerçeveli bir resmi vardı, resimde öbeklenmiş yapılar açıkça görülüyor, sonra gittikçe seyrekleşerek çöle doğru yayılıyorlardı, çölde tek başına keşiş gibi yaşamak isteyenlerin oturdukları hücreler, çalı-çırpıdan yapılma sığınaklar vardı. Ayrıca çöl rüzgârlarından korunmak için koyunların sığınabileceği kaydırma çatılı sundurmalar. Yıldız oluşturan kulübelerden birine parmağını basarak, "İşte bu," dedi, "Ona yiyecek götüren Keşiş Hamid'i veririm yanına, sana yolu gösterir; ama bak arkadaşım, görüşmek istemezse ısrar etme, bunu çok rica ediyorum!" Affad arkadaşına kınar gibi baktı ve, "Elbette etmem – bunu neden söylüyorsun?" dedi.

"Özür dilerim. Yersiz konuştum, bağışla."

Manastırın gece bekçisi olan yaşlı keşiş elinde kara bir fener ve bir sepetle göründü, sepetin içinde biraz meyve ile bir kâse pirinç vardı. Buyrukları alınca başını salladı, 'Olur,' anlamına gelen birşeyler homurdandı, dönüp yol göstererek Affad'ı

sessiz binalardan geçirdi, daha sonra bir limon bahçesinde geçtiler, limon bahçesi bir ileri karakol gibi, sağda solda birer perçemi benzeri palmiyeleriyle çölün kumullarına açılıyordu.

Kumlarda yürümek basbayağı tökezletiyordu insanı, Affad'ın yol arkadaşının şaşılası bir rahatlıkla yürüdüğü gözünden kaçmadı, hayranlıkla gözledi bunu: Bu güç arazide yürümüyor, bir anlamda kayar gibi gidiyordu. İçinde tek mum bulunan fener hep söndü sönecek gibiydi, ama gece pusunun kalın kürkünün içinden incecik boynuz biçimli bir ay çıkıyordu. Böylece sonunda en uzak hücrelerden birine geldiler, onun ötesinde hiçbir şey yoktu – boş gökyüzüne doğru kıvır kıvır akan, uzlaşmasız kum denizinden başka. Böyle bir yerde, bir taşın ya da yırtıcı bir kuşun görüntüsü doğanın bütünü içinde güneş lekesi gibi duruyordu. Buradaki hayatı, hayatın nasıl olması gerektiğini düşününce tatlı bir tiksintiyle titredi; insanın burada kendi düşünceleriyle baş başa olması, *onları düşünmek dışında ilgisini çekecek hiçbir şeyin bulunmaması.* Yaşlı adam homurdandı, feneri tahta kapının biraz uzağına, yere bıraktı, tuhaf, boğuk bir sesle haykırdı, evcil hayvan türünden bir şeye bağırırmış gibi, bir tür 'Hah!' ya da 'Hey!'

Bir süre hiçbir yanıt gelmedi, daha sonra bir hışırtı sesi duyuldu, sanki biri bir süpürgeyle sararmış yaprakları süpürüyor ya da eski parşömen kâğıdını, eski gazeteleri hışırdatıyordu. Ama bir insan sesi yoktu. Adam kapıya yaklaştı, kulağını kapıya dayadı, sonra geri çekilip boğuk bir sesle, "Burada seni görmek isteyen biri var," dedi. Aynı anda bir el işaretiyle Affad'ı yanına çağırdı, gene işaretle ona kendini tanıtması önerisinde bulundu. Affad ne diyeceğini bilemiyordu, kafasındaki her şey uçup gitmişti..Sonunda, "Lily! Dinle bak! Benim!" dedi.

Gene hışırtı benzeri bir gürültü koptu, daha sonra kapı sertçe açıldı, sıska, paçavralar içinde bir karaltı göründü, kör ışığa karşı elini yüzüne siper etti, koca bir maymun gibi heyecanla birşeyler söylüyordu. Affad ona bir kez daha adıyla seslendi, beriki de patırdamayı bıraktı, bu arada –sanki bir tür aletten çıkıyormuş gibi cismi olmayan bir sesle adeta– kapıcıya, "Git, beni yalnız bırak," diye seslendi. Yaşlı adam söylenene boyun eğip bir reverans yaparak fenerini aldı, gecenin içinde çabucak yok oldu. Şimdi ışık gerçekten de çok kördü, ama Affad her za-

man cebinde taşıdığı elektrik fenerine el sürmeye cesaret edemiyordu. Işıktan rahatsız olan, ışık görünce korkup yok olacak, seyrek rastlanır bir kuştu sanki Lily. Acaba şimdi nasıl görünüyordu, bunca zaman sonra Affad hiç kestiremiyordu.

Lily sanki onun zihninden geçenleri, dudak okuyanlar gibi okumuştu, çünkü ağır ağır, "Acaba nasıl görünüyoruz, merak ediyorum, bunca yıl sonra?" dedi. İkisi de ayakta dikilmiş birbirlerinin soluklarını dinliyorlardı, antenleri birbirine şöylece bir dokunuyordu yani. Daha sonra Affad, "Bende bir ışık var, görmek istiyorsan," dedi. Aslında Affad da onu görmek, onun nasıl olduğunu gözlerinden anlamak istiyordu. Gene sustular. "Sana göstereyim mi?" Lily hiçbir şey demiyor, öylece duruyordu; bunun üzerine beriki dış kapı anahtarını kilide doğru dürüst yerleştirmesine her zaman yardımcı olan küçük el fenerini almak için arka cebine uzandı. Bir duş gibi başının üstüne tuttu, yaktı, ışık yukarıdan inip yüzü aydınlattı; aynı anda Affad başını kaldırdı. Lily'nin soluğu tıkandı. "Bu sana hiç benzemiyor," dedi. "Hiç."

*Affad hayal kırıklığına uğradı, şaşırdı, çünkü Lily bir baş*kasına bir başkasından söz edermiş gibiydi. Affad birden sanki hiç bilmediği, tanımadığı başka birinin kılığına girmiş gibi hissetti kendini. "Senin adın ne?" diye sordu Lily, kesin bir sertlikle, Affad'ın tedirginliğini, oraya başka birinin kılığına girerek gelmişlik duygusunu arttırdı. "Adımı elbette biliyorsun," dedi. "Elbette, Lily."

Lily birden ağladı, ama çok kısacık bir ağlamaydı bu; bir ağlama başlangıcından sonra akım kesildi, yani; Lily yumruklarıyla gözlerindeki yaşı aldı ve uysalca, "Unuttum," dedi. "Uzun zamandır konuşmadığım için belleğim kalmadı." O deli deli, kederli bakışının yerini yabani bir beklenti bakışı almıştı. Affad'ın bileklerini tuttu, hafifçe sarstı. "Tahmin edeyim mi?" dedi yavaşça. Affad başını salladı. "Evet Lily, tahmin et." Lily başını önüne eğip derin derin düşündü. Burnundan bir horultu çıkararak, "Kocaman bir kare bulmacaya benziyor, ancak boş yerleri sözcüklerle değil sesler ve renklerle doldurulacak bir bilmeceye!" Gerçeklikten söz ediyordu, Affad bunu iyi anladı. Bir çaresizlik, korkunç bir keder duyuyordu bu yüzden. "Ah Tanrım, neden anımsayamıyorsun? Sepeti elinden düşürdüğün,

içindeki yumurtaların *–hem de tek bir tane sağlam kalmamacasına–* kırıldığı günü anımsayamıyor musun?" Bir şaşkınlık çığlığı çıktı ağzından, gençlik ve duygu yüklü; yüzünü göğe kaldırırken şu sözcük, şu kaygan sözcük fırladı ağzından: "*Sebastian!* Sonunda buldum. Ah canım sevgilim! Ben nasıl?.." İşte şimdi gerçekten ağlıyordu ve Affad'ın kollarının arasındaydı, o gerilim, yani bir ağacın yapraklarının arasından geçen rüzgâr gibi gövdesinden geçen elektrik akımı, zayıflığını daha çarpıcı biçimde ortaya çıkarıyordu. Affad, onu çekinerek ve acıma duygusuyla kollarında tutuyor, ona ancak insan aklının yarısını vermiş, ama sevme yeteneğini onun elinden almamış (acımasızlık etmiş) olan bu dünyanın hatalarının acısını hafifletmek isteğiyle yanıyordu. Kendi zihninin içinde inledi, evet inledi. Budalaca bir şeydi, biliyordu. İnsan her zaman bütün dünyayı iyileştirmesi gerektiği kanısını taşır. İşte her şeyin, bütün kötülüğün başı budur. Düzmece bir gururdu bu ona göre.

O anda yapması gereken şeyin Lily'ye güven vermek olduğunu düşündü, bu yüzden gerekli bir çocuksulukla kulübenin önüne, yere oturdu, el fenerini cebine koydu. Bir an ne yapacağına karar veremeyen Lily de onun yaptığını yaptı. Böylece tozun toprağın içinde, karşı karşıya oturuyorlardı, Arap çocukları gibi. Şimdi Lily daha rahat solur olmuştu, parmakları titremiyordu, bunun üzerine Affad son görüşmelerinden bu yana olanları anlatmaya başlayabileceğini düşündü. Hiçbir şeyi eksik bırakmadı, Constance'a karşı duygusal bağlılığından bir tür şaşkın bir içtenlikle söz etti, Lily bunu çok dokunaklı bulmuş olmalıydı, çünkü bir hıçkırığını bastırıp iki parmağını sevgiyle onun bileğine koydu. Affad, ona oğullarının durumunu, Constance'ın bir doktor olarak değerlendireceğini, onun için hangi iyileştirme yönteminin –varsa tabii– en iyisi olduğuna karar vereceğini söyledi. Ama o bunları söylerken bile Lily başını usulca iki yana sallıyordu, sanki bu konuda kendisi zaten kararını vermiş, pek umut yokmuş gibi.

Affad sonra kendisine geçti. "Bana da buyruk geldi, biliyorsun bir süredir bunu gerçekten bekliyordum – evet, artık zar atıldı, şu an ayrıntıları bilmiyorum. Ama bu bizim son görüşmemiz olacak, bundan kuşkum yok. Bu yüzden her şey için sana teşekkür etmeliyim, bütün kusurlarıma dayandığın için. İşle-

rin bu duruma gelmesinin sorumlusu sen değildin." Aman Yarabbim! Doğruydu bu söyledikleri, ama söze döküldüğü zaman ne yavan kaçıyordu; sonra bu pişmanlık duygusu nereden çıkmıştı Tanrı aşkına? Kendi hatası mıydı olanlar? Lily tek kanatlı olarak doğmuş bir kelebek gibiydi – yoksa her bakımdan kusursuzdu. Bu yazgısal sakatlık yüzünden kendini gerçekleştiremedi – ya da belki de öncelikler değişti. Şimdi böyle karanlıkta oturacak, belki de kaç hayat süresince boşlukta bir deliğe, onca zaman boyu ve enince bakacaktı. Zihninde onun bütün karanlık geleceğini görebiliyordu – sanki Lily bir geminin kaptan köprüsünde duruyordu; gece bir gemiydi sanki ve tam bir karanlığın içinde, ilerideki bir karanlığın bir yerinde görünmeyen bir hedefe doğru yavaş yavaş yol alıyordu. "Ee," dedi sonunda boynunu bükerek, "demek sonunda gidiyorsun. Hepimiz gitmek zorundayız." Dünyadan bıkmışlıkla dolu bir biçimde içini çekti, acıma duygusuyla susuyor, parmaklarıyla hâlâ Affad'ın bileğine dokunuyordu. Uzun bir süre sonra Affad toparlanıp kalktı, birbirlerine sarıldılar, son ve kesin bir hareketle birbirlerine kenetlenmiş duruyorlardı. Öpüştüler de. Bir bez bebeğin yüzünü öpmek gibiydi. Sonra Affad gitti.

Mahzun ve yorgun bir durumda çöl yolundan arabasıyla geri dönüyordu; ay aydınlığı gecede çeyrek tonların makara ipliğini sonsuza kadar çeken Arap müziğinin yalellileriyle düşüncelerine eşlik eden, arabanın küçük radyosundan hoşnuttu. Ürkmüş yaratıklar arabasının farlarına yakalanıyordu – kır tavşanı mıydı bunlar? Öylesine bir hızla çevrenin karanlığına karışıyorlardı ki emin olamıyordu. İşte sonunda o krom şehvetlerin, açgözlülüğün, iç sıkıntısının yuvası, neşe bozucu kent! Kentin boğucu tekdüzeliğini, iki çöl arasına sıkışmışlıktan dolayı gelişmesinin engellenmişliğini ne kadar iyi yansıtıyordu bu müzik! Gene kaçıp gitmekten mutluluk duyacaktı. Birden radyoyu kapattı, hışırdayan çölün sessizliği böylece arabanın gövdesine doldu. Geç olmuştu. Böylesine ateşli düşüncelerden yorgundu. Holün ışığı dışında evde hiç ışık yoktu. Birden hüzünlendi, kimsesizlik duydu. Tam giyinik halde yatağın üzerine uzandı, hemen uyudu, ancak elinde sabahın ilk çayıyla içeri girerken kibarca kapıya vuran Said'in çıkardığı sesle uyandı. Bir rahatlama duygusuyla çayı içti, uzun uzun sıcak bir duş zevkini yaşadık-

tan sonra aşağıya, su hışırtıları arasında zambak biçimli havuzun kenarında kendisini bekleyen kahvaltı masasına indi.

Saat onda telefon çaldı, biraz sinirlice olan Prens, ona hangi cehennemde olduğunu sordu, "Çünkü dün akşam seni bulmaya çalıştım, ama telefonuma yanıt veren olmadı." Affad açıklamada bulundu; ama Prensin sesinde hafifçe belli olan kaygıdan, neredeyse telaştan dolayı meraka kapılmıştı. Prens devam ediyordu: "Neredeyse bütün günü, Cenevre'yle konuşabilmek için telefonun başında geçirdim – bu işin ne kadar zor olduğunu tahmin edersin, hatların kötülüğünü falan – tek umudum senin şu ünlü mektubunu bulmaktı. Senin bürona gelmiş, oradan Cade alıp kliniğe götürmüş, seni Aubrey'in yanında bulacağını sanıyormuş, ama yokmuşsun. İşte burada komedi başlıyor: Aubrey onu Constance'a vermiş, onun, seni kesinlikle göreceğini düşünmüş. Ama anlaşılan o seni görmemiş ya da mektubu unutmuş. Her ne hal ise, anlaşıldığına göre mektup onda, ama onun muayene odalarına kimbilir kaç kez telefon ettikten sonra Schwarz'la konuşmayı başardım, onun dediğine göre Constance, biraz dinlenmek için izne ayrılmış. Schwarz'ın mektuptan haberi yok. Hâlâ Constance'ta olduğunu mu varsaymak gerekiyor?" Prensin ses tonu Affad'ı şaşırtmıştı, çünkü durumun olağan olgularıyla uyuşmaz görünen bir telaş içindeydi. Alt tarafı bir mektup yanlış yere gitmişti, ama kaybolmamıştı. "Sende bir tuhaflık var," dedi ona.

Prens bunu onayladı. "Biraz kaygılıyım," dedi, "sana da nedenini anlatacağım. Aubrey'i bulmayı başardığımda o bana mektubu Constance'a verdiğini söylediği gibi, Constance'ın kızıp bozulduğunu, mektubu ateşe atmakla yırtıp atmak arasında kararsızlık geçirdiğini de söylemişti. Görüyor musun? Constance... evet *bizi*, bizim simgelediğimiz hiçbir şeyi onaylamıyor. Şu Aubrey keşke bu kadar düşüncesizlik etmeseydi. Ama Constance böyle düşüncesizce bir şey yapacak olursa, merkez komite bunu teknik bir hata olarak görecektir. Tepkilerinin ne olacağını önceden kestiremiyorum, ama bir kez daha topa tutulacaksın." Affad inledi ve onun dediğini onayladı. "Constance'a... şey, evet, adaletin, bir anlamda tarihsel adaletin işine burnunu sokarsa seni ciddi olarak kötü duruma düşüreceğini doğrudan kendim söylemek isterdim... Ama bir yerlere gitmiş ve orada ne

kadar kalacak bilmiyoruz. Meslektaşı Schwarz'a not bıraktım, ama o da bütün psikanalistler gibi dalgın bir arkadaş. Her neyse, elimden başka bir şey gelmiyor."

"Gene de çok teşekkür ederim," dedi Affad. "Aşırı derecede kaygılanmak için bir neden göremiyorum. Ama kuşkusuz bir kadın olayların sırasını bir kez bozarsa..."

"Aynen şöyle," dedi Prens. "İşin içine bir kadın karıştığı zaman hep tedirgin olurum. İşler genellikle karmakarışık olur. Her neyse, şimdilik korkmamız için bir neden yok. Sen kendin birtakım tasarılar yaptın mı?"

"Henüz Kahire'dekilere veda etmedim, bu yüzden bu hafta birkaç günü orada geçirmeyi tasarlıyorum. Cumartesiye dönerim."

ÜÇ

İÇ DÜNYALAR

Constance'a gelince, sonunda Schwarz'ın öğüdünü dinlemiş, hafta sonu izinlerinde kullandıkları göl evine gitmişti. Ev, çukur bir bahçenin içine, Schwarz'ın *Freud* adını verdiği değerli teknesinin durduğu bir garajın üzerine inşa edilmişti. Güneş banyosu yapmak ya da yöresel bir *auberge*'e[1] öğle, akşam yemeklerine gitmek için kullandıkları bir kayık da vardı. Çok hoş bir köşeydi ve telefonu yoktu – oranın herkesten uzak ve sessiz bir yer olma özelliği de buradan geliyordu. Çalışmak için olduğu kadar dinlenmek için de bulunmaz bir yerdi, o zamanlar.

Ama şu anki rahatsız ruh haliyle dinlenmeyi düşünmek Constance için güçtü, bu yüzden daha önce pek çok kereler yaptığı şeyi yapmış, yani işini, Affad'ın oğlu için merkez kliniğin yaptığı araştırmaların tıp dosyasını da yanında getirmişti; çocuğun durumunu, ne yazık ki, bir 'sorun' olarak niteleyen tıbbın nesnel görüşünü yansıtan belgeyi. Kaba çam masanın üzerinde daktilosu, bir deste kalem, bir not defteriyle birlikte önünde duruyordu. Nedense ona el sürmek istemiyordu, çünkü içinde neler olduğunu önceden biliyordu: İnsan mutsuzluğunun derecesiyle ilgili cesaret kırıcı değerlendirmeler, onların bel bağladığı bilimi kuşatan, neredeyse tam bir bilgisizliği gözlerden pek de gizleyemeyen laf bolluğu vardı. Her neyse. Bir yerden başlamak gerekiyordu, anlama çabası göstermek gerekiyordu, sağlıklı, doğru gözlem onların *raison d'être*'iydi[2]. Kendisinin düşüncelerini bölen ve kendisini uyaran Schwarz'ın çekingen sesi-

[1] (Fr.) Küçük kır lokantası. (Çev.)
[2] (Fr.) Varoluş nedeni (Çev.)

ni duyar gibiydi, "Evet, ama yöntem hoş bir şey olmasına karşın bir sanat olarak kalmalı, bir tanrıbilim düzeyine indirilmemelidir – ölü üniversitelerin dayanağı olan bir tür kör inanç!"

Tamam. Tamam. *Çocuklarda açıkça görülen içekapanıklık özellikleriyle ortakyaşarlık ruhsal bozukluğu.* Constance okurken o küçük yüz, o gemici şapkası, içekapanıklık ve korkusuzluğun parıltısıyla kendisine dikilmiş gözleri gözünün önünden gitmiyordu. Kuşkusuz Constance'ın gördüğü yüz Affad'ın yüzünün küçücüğüydü.

> Çocuk, babasının ve büyükannesinin isteği üzerine üç hafta gözlem altında tutulup incelendiği hastane tarafından bana gönderildi; ruhsal bozgunlar yaşamak konusunda uzun bir geçmişi olan anne arasıra normalleşerek sorumluluklarını üstleniyor, evde olduğu zamanlar aile çevresiyle normal, ama aşırı gergin ilişkiler içinde oluyordu. Ama çöküntü ya da bunalım zamanlarında Mısır'daki evine çekiliyor, dinlenmeye ve iyileşmeye gönüllü bir hasta olarak doktorlara teslim oluyordu. Çocuk küçüklüğünde gelişimini normal bir biçimde, doğru düzgün tamamlamışa benziyor, ancak altı yaşındayken çocuğun annesi ilk kez uzun süreliğine ortadan kaybolduktan sonra çocuk, her türlü kesin tanıya direnen ateşli bir hastalığa yakalanmış, aylarca yataktan çıkmamış, şu anki özellik işte o sırada yavaş yavaş ortaya çıkmış. Davranış kalıpları ana babasında kaygı uyandıracak, babanın bir doktora baş vurmasına yol açacak kadar dikkat çekiciymiş. Hasta bana gönderildi, bunun üzerine oldukça ayrıntılı gözlem ve değerlendirmeler yaptım, çocuğu her gün üç-beş saat gördüm. Büyükannesinin onunla birlikte hastanede kalmasına izin verildi, oysa çocuğun kendisi ne bir telaş ne bir merak belirtisi gösterdi, uyuşukluğuna gömülmüş halde öylece duruyordu.

Rapor Constance'ın eski bir dostu ve öğrencilik arkadaşı tarafından yazılmıştı, kadın akıllı ve deneyimli bir nörologdu, kavrayış ve sevgiden yoksun olmayan biriydi, kendi çocukları vardı; rapor oldukça ayrıntılıydı, ama bu tür konularda her zaman olduğu gibi kesinlikten uzaktı. Gene Schwarz'ın sesini duydu: 'Irmak gibi akan bunca laf bolluğuna karşın insanlık du-

rumuyla ilgili her şeyi ya sağlık ya hastalıkla sınırlı olarak biliyoruz. Gene de didinmeyi bırakmamalıyız.' Didinmek çok yerinde bir sözdü! Constance kendine çay yaptı, arkadaşının düşünce ve emek ürünü belgesine döndü.

İlk yapılan genel incelemelerde herhangi bir hastalık belirtisi görülmedi. Geçmişinde hiçbir bulaşıcı hastalık ya da başka bir aile hastalığı yok görünüyor. Beyin tomografisi kayıtlarında sapranan durumlar normal.

Annesinin gidişinin bunalımıyla başlamış olabilecek hastalığına kadar konuşmayı ve sesleri çıkarmayı biraz ağır öğreniyordu, ama gerçekten kaygılanmayı gerektirecek kadar değil – kimi çocuklar geç konuşur. Ama hastalık başladıktan sonra içekapanıklık hali gerçekten de onun sağır olup olmadığı, ses uyarılarına tepki gösterip göstermediği sorularını sorduracak kadar belirgin bir durum aldı. Gene de pek sağıra benzemiyordu, çünkü büyük bir gürültü olduğunda başını çevirip bakıyordu, ama çok yavaş çeviriyor ve boş boş, meraksız bakıyordu. Bazen sanki bir iç gürültüyü dinlermiş gibi gözlerini kısıp hiç kımıldamadan duruyordu, ancak gösterdiği tepkiler hiçbir duygu yansıtmıyordu, donuktu. Okşamalara da gene aynı kayıtsızlıkla katlanıyordu, bir insanın yüzü yüzüne yaklaştığında o başka yöne bakıyor ya da bakışları o yüzü delip geçerek düşsel bir yere dikiliyordu, sanki orada onu bekleyen biri ya da bir şey varmış gibi. Çok güzel bir fiziğinin olması, insanların ona hemen gönül bağlamasını kolaylaştırıyor. Ama bozuk çıkan bir düzenek gibi, yapım sırasında bir evrede bir daha düzelmemecesine takılıp kalmıştı. Göz ilişkisi ve fiziksel dokunma olanağı olmayınca insan hastalığa açık seçik bir tanı koymakta biraz bocalıyordu. Ben kendi adıma bir beyin hasarı, salt içekapanıklık, büyük sarsıntı tanısı ile hiperkinetik tanısı arasında gidip geldim: Çünkü hareket ettiği zaman eşgüdüm eksikliği yüzünden neredeyse dengesiz, ama her zaman çevresindeki cansız bir nesneye yönelik sert hareketler yapıyordu, genellikle o nesneye dişlerini geçiriyor, sonra onu elinden bırakıyor, put gibi durarak yüzünde hiçbir anlam olmaksızın duvara ya da kapıya bakıyordu.

Elleriyle nesnelere zarar vermiyordu, birşeyleri parçalamak falan gibi, ama salt dişlerini geçiriyor sonra elinden bırakıyordu.

Yanında kaldığı büyükannenin kendisi de biraz yürek sızlatan yaşlı bir hanım; yardım etmeye istekli görünüyordu, ama Fransızcasının ve İtalyancasının yetersizliği yüzünden daha sonra çocukla ilgilenecek bir tıp doktoruna yardımcı olabilecek fazla bir bilgi sağlayamıyordu. Oğlana, babasının adı konmuş; babası Affad, oğlunu sık sık görmeye gelen, ama hemen hemen sürekli Mısır'da yaşayan, Cenevre'de oturmayan bir işadamı. Yaşlı hanım göl kıyısında bir evde büyük bir lüks içinde yaşıyor, çeşitli hizmetçileri, büyük, özel bir limuzini, pahalı bir gezinti botu var, gezintilerinde küçük oğlan gerçek bir Doğu Akdenizli gibi pırıl pırıl giydirilmiş olarak ona katılıyor. Mısır, İskenderiye kökenli bir aile.

Bu koşullarda çocuk tuhaf bir hayatsızlık yaşıyor ya da iyiliksever hizmetçilere karşın bütünüyle işbirliksiz bir hayat. O kocaman oyun odası onun ilgilenmediği oyuncaklarla dolu, oğlan normal olarak her çocuğun gönlünü çelecek oyuncak piyano, davul, ksilofon gibi müzikli olanlarıyla bile ilgilenmiyor. Kuşkusuz hem annenin hem babanın yokluğu yüzünden hayatında aile ortamı diye bir şey olmamış, ama pek çok çocuk bu koşullara hastalanmadan dayanabiliyor. Bu ancak yan nedenlerden biri olabilir, temel neden değil. Babası da pek ipucu veremedi; biraz süzgün, içedönük biri, modaya uygun, hatta zarif giyiniyor, ama bu ilk yavanlık izlenimini daha sonra silip son derece net, dediği anlaşılır bir kişi olduğunu ortaya koydu, ancak çocuk konusunda kuşkusuz hiç bilgi veremedi. Kendisinin geçmişindeki sağlık sorunlarıyla ilgili bilgiler de bize bir ışık tutmadı. Çocuğunu, onun deyimiyle bir mumya gibi suskunlaştıran bu son derece çözümsüz duruma çok üzüldüğü belliydi. Bu eylemsizlik maskesinin gerisini görmeye çalışmak ya da hiç değilse nedenlerini kesin olarak saptama düşüncesiyle çocuğa birtakım deneme ziyaretlerinde bulunma önerimi yürekten destekledi. Haftada üç kez en az bir saatimi onun yanında geçirdim, çocuk ne kadar edilgin de olsa alış-

kanlıklarını gözledim. Bazen tertemiz giyinmiş kuşanmış olarak büyük deniz motoruyla gölde gezmeye çıkarıyorlardı onu. Oturup bir elini suya sokarak dolaşmak hoşuna gidiyordu, ama zevk aldığına dair bir belirti yoktu. Bir de göl kıyısında ilerleyen limuzinle ağır ağır yapılan gezintiler vardı. Oturur, yoldan geçenlere, evlere bakardı, ama hiçbir şey demeden, hiç tepkisiz.

Yiyeceği geri çevirmez, ama kendi kendine yiyebilecek yaşta olmasına karşın ona hâlâ birinin yedirmesi gerekir; herhangi bir yemeği ötekine yeğler göründüğü olmaz. Yemek sırasında yapması gereken eylemleri kayıtsızlıkla yerine getirir. Huzursuz bir uykusu vardır, bazen inler, mızıldanır, çarşafını emdiği de biliniyor – ama bu, parmak emmek gibi oldukça normal, meme emmekten kalma bir alışkanlıktır; onun bu durumunun, annesinin gidişinin sarsıntısı sonucunda ortaya çıktığı yargısında bulunmak güç, bunun fazlaca kolaycılık olacağını düşünme eğilimi ağır basıyor. Bana kalırsa ben o sarsıntının daha uzak geçmişte, tarihsel olarak yer alan, kökleri daha derine inen bir kaygıyı harekete geçirdiğini, meme emme sorunlarıyla ilgili olduğunu söylerim. Çocuğu sütünden yoksun bırakma hatasının anneden kaynaklanmış olabileceğinden kuşkulanıyorum; ya pek çok anne gibi emzirme işinden hoşlanmamıştır ya da çok erken bir evrede emzirme dönemini kapatıp biberona geçmiştir. Kuşkusuz Klein'dan sonra herkes böyle yapar oldu, ama çocuğun şimdi yemek yeme konusunda hiçbir rahatsızlığının olmaması, şu anki durumunun yemek sorunundan bağımsız olması şaşırtıcı.

Dosya burada sona eriyor, bunun ardından Schwarz'ın el yazısıyla şöyle başlayan notlar geliyordu:

Ne yazık ki yeterli olmaktan uzak bu ilk taslak böylece kaldı, çünkü hekim, görev gereği Kanada'ya döndü, eleman kıtlığı yüzünden onun yerine yenisini aylarca veremedik, böylece her şey oluruna bırakıldı, bunların yazıldığı sırada da durumda önemli bir değişiklik olmadı. Burada anlatılan her şey aynen devam ediyor, çocuğun yaşadığı hayatın ritmi de hiç değişmedi. Bana kalırsa, onun durumunun

karanlığında biraz daha yol almaya çalışmamız iyi olur. Henüz denenmemiş birtakım şeyler var, bir ev hayvanı örneğin, *bir kedi yavrusu. Bir yün yumağıyla ya da bir pin*pon topuyla oynayan bir kedi yavrusuna direnmek güçtür. Bir köpek yavrusunun sataşmalarına dayanmaksa daha da güç. Sonra imgelerin –varsa– ne gibi etkileri var? Çocuk odasının duvarına bir görüntü düşürülüp çocuğun daha *güçlü tepkiler vermesine bunun katkısının* olup olmadığına bakılabilir. Peki ya uyurken müzik nasıl olur?.. Bu önerileri gelişigüzel sıralıyorum. Bence gene de sen arkadaşına çocuğu muayene edeceğine söz verecek kadar ileriye gittiğine göre, belki de o hekimin yerini alıp (uzaktan bakan biri *olarak benim* görüşüme göre) bu klasik içekapanıklık portresini tamamlasan iyi olur.

Dosyaya Constance'ın adı yazılmış, onun posta kutusunun numarası eklenmişti. Constance kendisinden daha deneyimli olan meslektaşının yapmadığı bir şeyin kalıp kalmadığını merak ediyordu?

Gölden bir rüzgâr esti, kepenkleri savurup kapattı; Constance onları yeniden eski haline getirdi, küçük botun palamar ipini gözden geçirdikten sonra tahta duvarları, göl görünümüyle o şirin mutfakta basit akşam yemeğini hazırlamaya girişti. Ahlakçı yanı çocuğa yardım konusundaki istekliliğine biraz bozuluyordu, çünkü amacının katıksız, pek çıkarsız olmadığının farkındaydı. E peki, o çocuk Affad'ın oğlu olmasaydı... ne yapardı? Büyük bir olasılıkla daha ilginç hastalarla ilgilenmek için onu yüzüstü bırakır mıydı? Belki de. Kendi kendine, 'Hâlâ ne kadar savunmasız olduğunu gösteriyorsun,' dedi, bu düşünceyle birlikte içinde bir nefret dalgası kabardı – Affad'dan da, kendisinin duygusal bağıyla Affad'ın oynadığı korkutucu oyundan da nefret ediyordu. 'Tanrı onun cezasını versin! Bebekliğin ölüm arzusunu hapı yutmuş bir Mısır'ın dışına yansıtan o kasvetli ölüm tapınmacılarının da!' 'A*lmanların yeterince çocuksu ol*duklarını düşünürdüm,' dedi kendi kendine, 'Akdenizli insan soylarının da daha yaşlı ve bilge... ne budalayımışım! Ne kadar saf olabiliyorum?'

Kendi kendine yönelttiği bütün bu karşı suçlamalar, çocukla kendisinin bir doktor olarak ilgilenip ilgilenmeyeceği konusunda bir karara varmasına yardımcı olmadı. Bu gece kararını vermeden uyuyacak, yarın sabah bu işe devam etsin mi yoksa bunu başka bir hekime mi aktarsın, buna karar verecekti. Kendisi kadar yetenekli olan, robot çocuğun portresini seve seve tamamlayacak birkaç uzman, işine gönülden bağlı birkaç kişi geliyordu aklına. Çocuğu düşününce birden bir sancı saplandı yüreğine, çok rahatsız uyudu, şiddetli bir kederle düşünde onu gördü.

Sabahleyin uyandı, Affad'ı tanımlayan sözleri düşündü: 'Biraz süzgün, içe dönük biri.' Buna canı sıkıldı, oysa bu duygunun tam anlamıyla akıldışı olduğunu biliyordu. Ama kendi yeni görüntüsü çok hoştu, kendi gözünde kendisine eski saygınlığını kazandırma, bu yıpratıcı, kısır ilişkinin küllerinden ankakuşu gibi yeniden doğma girişiminin bir parçasıydı. O kürk paltoyu, bazı güzel kışlık giyecekler satın aldı, kullandığı kokuyu değiştirdi, saçlarının biçimini berberine değiştirtti, başka türlü kıvırttırdı. Gerçekten çok hoş oldu – oysa yanında bunu görecek, beğenecek kimse yoktu! 'Bunu hak ettin,' dedi, onu bırakıp gitmiş olan o 'biraz süzgün, içe dönük' kişinin hayaletine, kinle. Ama meslektaşının onayını alma isteğiyle büroya uğrama itkisine karşı koyamadı. Arkadaşının tepkisinden daha kışkırtıcı bir tepki olamazdı. "Aman Tanrım! Constance, on yaş gençleşmişsin, yeni âşık olmuş gibi görünüyorsun gene – *bunun* doğru olmasını ne kadar isterdim!"

Bir bakıma Constance da istiyordu. Ama hastalık izni sorunu çözülmüştü, Constance'ın makyaj boyalarının gerisinde o eski yorgunluk kâbusu pusuda bekliyordu. Arkadaşı, onun koltuğunun altındaki dosyayı gördü, yapmaya niyetlendiği şeyi onaylayarak başını salladı. Bu arada, biraz dinlenirse Mnemidis'in ruhsal durumunun değişip değişmeyeceğini görmek için ona uzunca bir süre yatıştırıcı vermeyi öneriyorlardı. Constance bu hastayı, hiç kuşkusuz bu hastayla ilgilenmek zorunda olmayan bir hekime, Schwarz'a bıraktığı için kendini o kadar kötü hissetmiyordu; gene de aslında konunun kendisi ilginç olduğu için Constance hazır bulunamayacağına üzülüyordu. Schwarz bunu sezdi ve "Mnemedis için kaygılanma. Şu sırada sofu

bir döneminde, bulabildiği bütün kitapları ödünç aldı. Bir daha-ki sefere bir vodvile çıkarsa İncil sahnelerine çıkacak herhalde. *Aber*, ne garip yaratık!"

Küçük evin sessizliğini yalnızca tahta iskeleyi yalayan göl suyunun sesi bozuyordu. Güneş çıktı, böylece Constance pazartesi günleri dışında ortada görünmeyen konuk bir bahçıvanın düzgünce biçtiği çimenliğe kitapları ve kâğıtlarıyla birlikte çıktı. Uyudu, uyandı, yeniden uyudu. Sersemlemiş bir halde yemek yedi, şimdi birden gerçek bir yorgunluk duydu, ancak karanlık bastırana kadar uzayan bir uykuyla kurtulabildi bundan. Sanki yüzyılların birikmiş yorgunluğu bu uzun uykuyla dışa vuruyor gibiydi, sanki bu yorgunluktan hiç kurtulamayacaktı. Ama ikinci gün ağırlığı üzerinden attı, ertesi sabah erken kalktı ve birden, hiç düşünmeden göle daldı – bir buz aynasının içine dalmak gibi bir şey. Havluyla kurulanarak pembeleşip ısınır, kahvaltı için sıcak mutfağa doğru yürürken acı ve neşeyle inledi. Dinlenmek ona iyi gelmişti; çocuk konusunda izleyeceği yolu aşağı yukarı belirlemiş durumdaydı. Hâlâ sabahlığıyla oturmuş kahvesini içiyor, çok yetersiz olan dosyayı hızla gözden geçiriyordu. Daha sonra arabasına atlayıp bir postanesi olan en yakın köye giderek göl kıyısındaki malikâneye telefon etti. Telefonu bir hizmetçi açtı, biraz sonra ona ne istediğini soran yaşlı bayanın kalın, ama güvensiz sesini duydu. Gene de Constance adını verince yaşlı bayan rahatlayarak, "Aah!" dedi, "günlerdir sizi bekliyorduk. Unutmuş olabileceğinizi düşündüm..." Constance 'unutmak' sözcüğünü yinelerken uygun olacağı biçimde şaşkınlığını yansıttı: "*Unutmak* mı? Nasıl unutabilirim?"

Aynı gün çay saatinde buluşmayı kararlaştırdılar, Constance suyun kıyısında ki ana kapı kulübesinin yanına arabasını park ettiği zaman zili çalmasına gerek kalmadı, çünkü yaşlı bayan bahçeye çıkmış, parmaklıkların ardında onu bekliyordu. Sanki bir suç ortağına gizlice işaret verir gibi beyaz bir mendil salladı, neredeyse parmak uçlarına basarak bahçe kapısına doğru yürüdü. "Geldiğine öyle *sevindim* ki!" dedi, fazla abartılı, soluk soluğa konuşarak; konuşurken gözlerini yuvarlamak gibi aptalca bir hareket yapıyor, bu da ona delice bir coşkunluğu tutmaya çalışarak konuşurmuş görüntüsü veriyordu. Bir acelecilik,

aynı zamanda ne yapacağını şaşırmışlık izlenimi yaratıyordu. Tam Latinlere özgü bir şey.

Ama tokalaştıkları ve birbirlerini tepeden tırnağa süzdükleri an bir rahatlama duyarak gevşediler, sanki her ikisi de bu karşılaşmada biraz korkmuş gibiydi. Yaşlı kadın şimdi ciddileşti, geri çekilerek kendisini toparladı, sanki duygularını fazlaca belli ettikten sonra kendisini sadede davet etti, yüzüne sert, hoşgörüsüz bir insanın yüz ifadesini takındı.

"Ne yapacaksınız?" dedi boğuk bir sesle, Constance'sa başını iki yana sallayarak, "Şimdi *sizin* güveninizi kazanıp çocuğu sessizce izlemeye başlayacağım," dedi.

"Arabayla bir gezintiye çıkıyoruz şimdi – malum gezintiye. Belki de bizimle birlikte gelmek istersiniz ha?" Bu düzenin içine sızabilmek için iyi bir fırsat çıkmıştı, Constance hemen kabul etti, yaşlı hanımın ardına takıldı, minik bir dolambacı olan bitki bahçesinden geçip garaja geldiler, direksiyonun başında oturan getrli, miğferli sürücüsüyle siyah limuzin hazır bekliyordu. Sürücü düğmeye basmış, garajın kapılarını açmıştı bile. "Dadısı Affad'ı indirecek," dedi yaşlı kadın, koyu renk, kalın paltosunu giymesine sürücüsü yardım etti. "Dadı şimdi getirir onu."

Getirdi de. Çoğa kalmadan göründü, çocuğun mermer merdivenleri gider ayak çıkmaya kalkışmasına izin vermeyi denedi, ama çocuk öylesine ağır hareket ediyordu ki sonunda onu kucağına alıp onlara doğru ilerledi, gülümseyerek onları selamladı. Kız körpe yüzlü, güzelce bir İsviçreliydi, Constance onun hastabakıcılık diploması olduğunu ve sürekli doktorlara danışarak çalıştığını biliyordu zaten; üstelik kız yararlı olmak için çırpınıyordu. Constance hafifçe eğilip oğlanın o küçük, kımıltısız yüzünü öptü, oğlan onların hareketlerine ya da niyetlerine en küçük bir ilgi göstermiyordu, onun için göl kıyısındaki o her zamanki gezi çok alışılmış bir şeydi. Yaşlı hanımın yanına, elini onun ön kolunun üzerine koyarak dimdik oturdu; iki kız hemen öndeki açılır koltuklara geçtiler. Bir camla onlardan ayrılmış ön bölümde oturan araba sürücüsü konuşma borusunu gözden geçirdi, kendisine iletilecek şeylerin aksaksız ulaşacağından emin olmak istemişti, sonra sesi çok kısık olarak radyoyu açtı. Bir Strauss valsinin hafifçe duyulan müziğiyle yola koyuldular;

meraksız, coşkusuz bir durumda oturmuş, dünyaya bakan, her şeyden habersiz çocuğu rahatsız etmeyen tuhaf, varlıksız bir müzik. Küçük esmer yüzü iyi bildiği bir ülkede, iyi bildiği bir törenin gereklerini yerine getiren ve canı sıkılan önemli bir elçinin yüzü gibiydi. Buda gibi köşesine çekilmiş, kendine yabancı gelen dünyayı mutlaklık evrenindeki tüneğinden seyrediyordu. Genel konuşmalar falan yapılmıyordu. Constance aynadan gizlice oğlanı seyretti, ama gözleri ona bir şey söylemiyordu, hiçbir şey sezinletmiyordu. Dadıyla konuşmalıydı; bu işi de alçak sesle yaptı, ona kentte buluşmayı önerdi, orada görüşebilirlerdi. Yaşlı kadının, kendi yoğun kaygılarını dile getirmek dışında onların tartışmalarına bir katkıda bulunmayacağını, konuşmasının bir işe yaramayacağını şimdiden hissediyordu. Öte yandan ona haber vermeden çalışırmış gibi görünmek de istemiyordu, yani. O yüzden ona konuyu açtı, teknik konuları tartışmak istediğini söyledi, hayret edilecek bir biçimde isteği hemen kabul edildi; böylece ertesi gün hemşire, Constance'la bir kahve içmek ve konuyu tartışmak üzere '*Renon*'da buluştu.

Dosyayı okumuştu, Schwarz'ı bir başka bağlamda zaten tanıyordu. Dosyanın adı anılınca Constance, onun bu konuda herhangi kesin bir şey söylemek istemezmiş gibi görünmesine karşın kuşkuları olduğunu görünce sordu: "Bu konuda ne düşündüğümü size söyleyebilir miyim?" Kız, "Evet, lütfen," dedi, bunun üzerine Constance kendi görüşünü belirtti: "Kedi yavrularına, gürültü çıkaran oyuncaklara pek güvenmiyorum, önemli olan hareket sinirlerini uyararak ondan tepki almak değil, daha derin bir düzeyde, onun içinden gelen bir tepki almak. Bunu almayı nasıl başarırız?" Kızın yüzündeki rahatlama sevinci her şeyi değiştirdi; kız sevincinden ellerini çırpmıştı, "Ben de *aynen* böyle düşünüyorum! Pek akıllıca hileler değil bunlar bizim için. Sizin de böyle düşündüğünüze sevindim. Onu uyandırmanın daha ustalıklı yolları olmalı. Ama *çok* sevindim. Artık birlikte çalışabileceğimizi biliyorum."

Constance kendisine ortak bir davada yardım etmeye hazır, istekli birini bulunca çok rahatladı; çocuğun bakıcısının hem kıskançlık edebileceğinden hem de yetersiz biri olmasından korkmuştu, iki korkusu da boşunaymış. Hemen kendi görev saatlerini ayarlamaya girişti, aynı zamanda çocuğun uyku,

yemek, sıcak banyo, masaj gibi şeylere tepkileriyle ilgili uzun ve ayrıntılı sorular sormaya başladı. Bunlardan fazla bir şey devşiremedi, çünkü çocuğun, ne özellikle sevdiği ne de gerçekten nefret ettiği önemli bir şey vardı. Kabuğunun içinde kendisi yoktu, hepsi bu; gövdesi bir paketten, bir fazlalıktan başka bir şey değildi. Buna karşın fiziksel yapı olarak babasına müthiş benziyordu, uzun kafası, gözlerinin biçimi onunkinin aynıydı: Ancak oğlanın gözleri birer taştan farksızdı, oysa baba Affad'ınkiler hem kederli hem de fıldır fıldır ve muzip. Hemşire oğlanı soyar, ılık banyoya sokarken, küvetin içinde oğlan küçük dalgın bir kurbağa gibi uzanır, dinlerken –çünkü insan onun düşündüğünü ya da birşeyler hissettiğini söyleyemezdi– Constance, onu babasıyla karşılaştırmadan edemiyordu. Arasıra büyük bir umutsuzluğa kapılıyordu. Gene de bu hasta değişikliği, amaç değişikliği ona taze bir enerji ve heyecan vermişti, şimdi bu yeni dadı yardımcılığı rolünü oynamak üzere haftada üç kez kırk kilometre falan araba sürmek zevkle yaptığı bir şeydi.

İlk iki hafta hastasını dikkatle izleme gibi sıradan görevlerin ötesinde bir şey yapmadı. Constance odaya girdiği zaman oğlan bazen kafasını kaldırıp bakıyordu, ama meraksız, bakışlarında hiçbir şeyin gölgesi olmadan. Constance bazen uzun süre oturur, soluklarını onun soluklarına uydurur, zihinsel olarak onu etkilemeye çalışırdı. Bazen oğlan içinde bulunduğu durumun karanlığına kısa bir an için bir düşüncenin sızmasına izin verir, yere düşmesine yol açabilecek istemsiz bir acemilikle birkaç adım atacakmış gibi yapabilirdi. Ya da eline bir oyuncak alıp görmüyormuş gibi ona baktıktan sonra ısırmak üzere ağzına götürebilir, sonra da yere atıp yeniden duvara bakmaya başlayabilirdi. Ama çok yavaş yavaş ve uzmanca bir gizlilikle Constance onun gövdesine dokunmaya başladı, örneğin arasıra beklenmedik bir biçimde onu kucaklamak ya da yalnızca omzuna hafif hafif vurmak gibi şeyler yapıyordu; aynı zamanda günlük birtakım alışkanlıklar geliştirdi, bunları adeta onun hatırı için örnekliyordu, plastik bir kupadan biraz süt içmek, saçlarını fırçalamak falan gibi. Bunlarla onu yavaş yavaş durum ve koşullara bağlı şeylerle ilişki kurmaya çekmeyi, onun ruhsal uykusunu –çünkü ne de olsa uyur halde değildi, soluk alıyordu– bozmayı umuyordu. Oğlan tam anlamıyla yaşamıyordu, hepsi

bu. Bir yerlerde bir elektrik düğmesi olmalıydı. Ama bütün bunların çok dikkatle, hiç sabırsızlanmadan ya da aceleye getirmeden yapılması gerekiyordu. Ona bu durumu kimsenin umursamadığı, onu olduğu gibi sevdikleri düşüncesi aşılanmalıydı – onu değiştirmek isteyen yoktu! Bunca yavaş ilerleyen bu sessiz oyun *hiç bitmeyecekmiş gibiydi, ilk ilişki işaretini alıncaya kadar* iki ayın geçmesi gerekti, ama o zamana kadar Constance kendi anlatım alanını genişletmiş durumdaydı – artık mırıldanmakta, ıslık çalmakta, onu okşamakta, eliyle onu oraya buraya sürüklemekte, tutup yerden kaldırmakta, hatta sonunda kolunu ona dolayıp uzun süre sessizce oturarak şarkı mırıldanmakta, bazen soluğunu onun yanağına üflemekte özgürdü. Sonunda oğlan onun varlığını fark etmeye başlamıştı; onun varlığının farkındaydı, çünkü bazen artık gülümsüyor, yanağını kaldırıyor, onun yumuşak üfürüğünü hissetmek istiyordu. Bazen de yüzünde gizli bir haz ifadesiyle onun kollarının arasında yatıyor, özellikle müzik varsa gözlerini kapatıyordu.

Daha sonra bir gün o mucize ağlama gerçekleşti, o verimli gözyaşları akmaya başladı; ama Constance, onun o her zamanki kayıtsızlık ve içe yönelikliğine ters düşen bu önemli ve mutlu *sapmayı başlatan şeyin ne* olduğunu bilmiyordu. Ama olmuştu işte, hem de en uygunsuz bir zamanda, çünkü giyinmiş, kentte bir resepsiyona gitmek üzereydi, psikanaliz alanındaki çalışmaları için Uluslararası Psikoloji Derneğinden gümüş bir madalya dışında önemli bir ödül kazanmış olan onur konuğu Schwarz'a yardım edecekti. Ama İsviçreli kız geç kalmıştı, Constance'ın da Affad'ıtı yanında her zamankinden daha uzun süre kalmaktan başka çaresi yoktu.

Constance'ın yeni bir kılık giymiş olması olgusu değildi bu buluşmanın niteliğini belirleyen şey – çünkü oğlan bununla hiç ilgilenmişe benzemiyordu, ama Constance'ı kabul ettiğini gösterir biçimde hafifçe gülümsemiş, okşanmasına, hatta kucağa alınışına hiç karşı çıkmaksızın izin vermişti. Gene de onun kucağında otururken arkasına yaslanmış, yorgunluk belirtileri göstermişti; esniyor, gözlerini ovuşturuyordu. Bir eli rastlantıyla Constance'ın saçlarına dokunmuş gibiydi, daha sonra birden açılmış parmaklarla bu el yüzüne uzandı, besbelli ki onları gözlerine batırmak gibi saldırgan bir amaçla. Ama o içtepi etkisini

yitirdi. Bu korkutucu nitelik yeni bir şeydi gene de. Oğlan biraz mızıldandı, sanki onun kollarının arasından kurtulmak istiyordu, esnedi, hatta onu biraz tekmeledi, ama Constance onun kendisini daha açık seçik ifade edebilmesi, biraz bulanıkça olan duygusunu geliştirip netleştirebilmesi için kollarının arasında sıkı sıkı tutuyordu. Ama oğlanın gözleri daha duruydu, daha dolaysız, daha derinden bakıyor, hafif bir telaş yansıtıyordu –hayır, bu sözcük biraz sert kaçtı– gözlerinde kaygı vardı. Yepyeni bir dikkatle Constance'ın konuşmasını ve mırıltılarını dinledi, sanki yeni bir yokuşun başında dengede duruyordu, daha önce bu yokuştan aşağı hiç yuvarlanmamıştı. Oğlan küçük bir inilti çıkardı, boğazını açabildiği kadar açtı, ama acınası, kuru ve anlaşılmaz bir kuğurtu sesinden başka bir şey çıkmadı boğazından. Sanki bir esneme boğazına takılıp kalmıştı. Daha sonra birden –bütün gerçeklik Niyagara gibi bir duygu çağlayanı halinde saldırdı– gözyaşları başladı, öylesine şiddetli, öylesine taşkın bir ağlama; küçük ruhu bir bomba gibi patlamıştı, parça parça olmak üzereydi. Constance onu sımsıkı tutuyor, sanki kopan parçaların dağılmasını engellemek istiyordu, koruyucu kollarıyla ona sarılmış, onu hafifçe iki yana sallıyor, onun adını, yanında olmayan sevgilisinin adını neredeyse ağıt söyler gibi yineliyordu: 'Affad... Affad!' Normale dönüş yönündeki bu olağanüstü gelişmeyi bütün yüreğiyle kutlamak için yapıyordu bunu. Kendi gözlerinin de yaşlandığını duyumsadı, ama aklın gözlem kulesinde soğukkanlılığını korumak önemliydi, bu yeni davranışın doğasında gizli anlamı ve olanakları değerlendirmek daha iyiydi.

Bu arada oğlan var gücüyle ağlıyor, bağırıyor, sanki bunca zaman dilini bağlayan kötü ruhlardan tek bir kerelik bir sağanakla kurtulmak istiyordu; çığlıkların bir bölümüyse attığı tekmelerin, delice öfkenin, diş gıcırdatmaların nedeni olan saldırganlık dalgalarını başıboş bırakmak içindi. Bu çılgın öfke patlaması, neredeyse insanca olmayan çaresizlik dalgalarına bırakıyordu yerini; oğlan bin parçaya bölünecek, darmadağın olacak, eriyecek gibiydi. Ancak Constance'ın, bir kemer gibi dolanmış sıcak ve kararlı kolları, onun ruhuna derin kederini tutabilme, ta yüreğinden taşan çalkantılı duygulanım sellerini yeniden hale yola koyma olanağı sunuyordu. Şimdiye kadar meslek yaşamın-

da hiç böyle bir şey duymamıştı, onun mesleğiyle özdeşleştirilen o uzun ve bıktırıcı itiraf çalışmaları sırasında gözyaşı yeterince sık rastlanan bir şeydi. Ama bu dilsiz boşalımda benzeri görülmemiş bir öfke ve çaresizlik vardı. Gücüyle birlikte sesi de tükeninceye kadar sürecekmiş gibiydi.

Constance, onu yere bıraktı, birden oğlanın ağlaması kapanan bir musluğun suyu gibi kesildi; çocuk yeniden kendini bırakıp daha önceki varlıksız, duvar gibi tepkisiz haline döndü; ama şimdi bu bitkinlik onu öfkelendirmişti, Constance onu yeniden kucağına alınca yeniden bir ağlama nöbetine tutuldu, sanki derinliğini Constance'ın henüz kestiremediği ilkel bir yaranın ezici umut kırıklığına yenilmişti. Constance onu kucağından indirmeden – oldukça da ağırdı– o lüks banyoya götürdü, onu rahatlatıcı, sıcak bir banyo yaptırmak için musluğu açtı. Oğlan yatakta uzanırken Constance'ın onu soymasına ses çıkarmadı, şimdi sessizleşmişti, ama hâlâ gözyaşı döküyordu. Hatta ağlaması dinip tam bir bitkinlik sessizliğine gömüldüğü zaman bile yüzü ilk uluma sırasında katılıp kalmış gibi değişmeden duruyordu, öyle ki Yunanların trajedi maskının (gözleri kapalı) küçücüğü gibi bir şeydi. Suyun içinde öylesine kımıltısız duruyordu ki sanki ölüydü; Constance onu suyun içinde ileri geri kımıldatırken kendi kendine hafif, dalgın bir sesle tatlı tatlı şarkı söylüyordu.

Onu *yavaşça güzel kokulu bir banyo havlusuna* sardı, talk pudrasıyla pudraladıktan sonra o sessiz yatak odasında yatağına yatırdı, vefalı gece lambası yanıyordu – elektrik ampulleriyle aydınlanmış minicik bir Noel ağacı. Sonunda oğlan burada teslim bayrağını çekmiş, derin bir uykuya yenik düşmüş, tam anlamıyla güçten düşmüştü. Bir süre daha önceki tedirginliğiyle atındı, sonra yan döndü, batan bir gemi gibi pike yaparak uykuya daldı. Ama daha önce hiç yapmadığı bir şey yaptı – başparmağını ağzına soktu. Ruhsal bir yaranın bulunduğu yere, yararlı ve ciddi bir geri dönüşün belirtisi olan ve çok eskiden kalma bir davranıştı bu – yara dokusunu, eski bir yaranın izini ellemek gibi. Constance onun yanına oturmuş, onu seyrederken insan dünyasına dönebileceği yolunda umutlar beslemeye başladı. Ama baba Affad'ı, onun sevincini, belki de şükran duygusunu düşününce kaşları çatıldı: Güdüleri acaba tam anlamıyla

yansız mıydı? Temelinde o mu vardı yoksa?.. Ama bu düşünceyi kovmak için başını sertçe iki yana salladı, sonra saatine baktı. İsviçreli kızın nöbete gelmesine yarım saat vardı. Oğlan öylesine derin uyuyordu ki parmak uçlarına basarak çıkıp gidebilirdi, ama bakarsın incelenmesi gereken yeni ve yararlı bir davranış değişikliği gösterebilirdi, bunu kaçırmayı göze almak istemiyordu. Odanın karşı tarafındaki günlük defterinin yanına gitti, deftere birkaç şey not etti, bunları daha sonra genişleterek hastanın öyküsünü oluşturacak, daktilo kıza vermeden önce bir ses alma aletine okuyacaktı. Zaman çabucak geçti, İsviçreli kız ayak parmaklarının ucuna basa basa içeriye girdiğinde işini bitirmişti, parti içinde kendisine düzen verdi, gitmeye hazırdı. Bu arada, o öğleden sonra ve o akşam olanları kıza anlattı, kız bu davranış değişikliğine çok sevindi. "Köklü bir değişikliğin başlangıcı olabilir bu," dedi Constance, "ama sabırlı olmalıyız, onu zorlamamalıyız."

Ama kendisi neşeli bir iyimserlik içindeydi, düşüncelerine öylesine dalmıştı ki arabayı çok kötü sürmüştü, kente vardığında park etmekte güçlük çekti. Ama çok da fazla geç kalmamıştı; Schwarz'ın sevincini görmek çok hoştu, meslektaşlarının açık hayranlığını görmek de en az onun kadar hoştu – bunu kendi kendine kabul etmek zorunda kaldı. Yeni saç biçimi besbelli ki başarılıydı – bunu anlamak da hoş bir şeydi. Ama Schwarz'ı yalnız yakalar yakalamaz ona heyecanla o öğleden sonra olanları anlattı. Schwarz şaşkınlık ve sevinçle ıslık çaldı. "Ne büyük bir gelişme," dedi. "Belki de senin ilk koyduğun tanı neredeyse doğruydu – *histoire de biberon*! Bir elektrik telinin kopuk yerini bulup ekleyen bir elektrikçi gibi o da geriye dönerse ne büyük bir şans... Şanslısın, Constance! Ben hiçbir zaman böyle birden patlama biçiminde değişiklikler elde etmeyi başaramadım, lanet olsun! Ama önemli olan bunun sürmesi – umarım o yaralanmanın bütün ağırlığından kurtuluncaya kadar bunu sürdürür. Yarın da aynı şey olursa bir süre devam ederse *lütfen* bana telefon et. Bilmek istiyorum." Hayret, Constance neredeyse utanç verici bir şey yapıp ağlayacaktı, ama burnunu silerken bu itkiyi bastırmayı başardı. 'Serinkanlı ve bilimsel bir hekim için kötü bir reklamdı,' kendi kendine böyle dedi, sertçe.

Schwarz odada bir tur attı, sonunda gene viskisini yenilemiş olarak onun yanına döndü. "Ha aklıma gelmişken," dedi. "sana söylemeyi unutuyordum az kalsın. Senin gizliliğini korumakta güçlük çekiyorum, durmadan telefon geliyor– hayır. Affad'dan değil, Prensten, örneğin sen neredeydin ve orada ne kadar kaldın, bunu öğrenmek istiyor. En az iki ay hastalık izni aldığını ve ülke dışına çıktığını söyledim. Tamam mı?" Affad'ın kendisinden hiç haber gelmediğini öğrenince Constance biraz kederlendi, ama bu duyguyu hemen ayıpladı. "Elbette," dedi, "Hiç kimseye hiçbir borcum yok, oldukça özgürüm, öyle değil mi?"

"Kızılhaç'ın posta torbasıyla gelen, Affad'a gönderilmiş, besbelli ki sende olan bir mektubu merak ediyorlar; bütün bunların *neyle* ilgili olduğunu sana söyleyebileceğimi iddia etmeyeceğim, ama çok kaygılanmış görünüyor, mektubu yırttın mı yoksa açtın mı ya da işte ne yaptıysan onu öğrenmek istiyor. Ne diyeyim?"

Constance hafifçe kızardığını hissetti. Affad konusunda Schwarz'a güvenmemesine karşın Schwarz'ın bakışı biraz tuhaftı. "Prens gene sorarsa ona sevgilerimi söyle, söz konusu mektup yanlışlıkla Aubrey Blanford'un o sersem uşağına verilmiş, Affad gitmeden önce onu görüp mektubu verebileceğimi umarak aldım. Ama veremedim, böylece mektup bende. Burada onu bekliyor, ama istiyorsa Mısır'a gönderebilirim; kesin olmamakla birlikte yakında geri döneceğinden söz etmişti, ben de o dönünceye kadar güvenli bir yere koydum..."

Ama birden, tam bu kavşakta kanı dondu, elini yanağına götürdü. Schwarz şöyle diyordu: "Ama bizim oğlan epeyce kaygılıydı, ya onu bir kızgınlık anında yırtıp attığını ya da açıp içinde yazılanları öğrendiğini düşünüyordu... nedir Tanrı aşkına bu, bir aşk mektubu mu?" Constance'ın yüzündeki ifadeyi görünce birden sustu. "Constance!" diye haykırdı birden; bunun üzerine Constance, "Benim kitap rafını Mnemidis'in karıştırdığını mı söylemiştin?" dedi. Schwarz şaşkınlıkla boynunu bükerek kollarını iki yana açtı. "Ama ona kitap ödünç alma izni verdin, öyle değil mi?" Constance başıyla onayladı. Gerçekten de kendi rafları çoğunlukla ders kitapları, sözlükler, kalın başvuru kitaplarıyla dolu olmasına karşın, ona okumak istediği

her kitabı alabileceğini söylemişti çünkü. Bunu söylerken kliniğin genel kitaplığını düşünüyordu aslında, hiç de kötü olmayan küçük bir kitaplıktı, romanlar ve genel edebiyat yapıtlarıyla doluydu. "Sana *söylemiştim* bir yığın kitap alıp götürdüğünü," dedi Schwarz biraz sinirlice, "ama senden şipşak izin aldı." Constance başıyla onayladı. Bu konuyu Schwarz ilk kez dokundurduğunda bunu ıskalamıştı. "Ama ya *İncil*," dedi şimdi, "*İncil!* Affad'ın mektubunu güvenliği açısından onun içine saklamıştım!" Constance hayli sararmıştı, Schwarz şaşırdı çünkü, "Peki n'olmuş? Oradan kolayca alabilirsin. Mnemidis onu *yemeyecek* ya, öyle değil mi?" dedi. Constance öyle olması için Tanrıya yakarıyordu; aynı zamanda alt tarafı bir mektup için bu kadar telaş edildiğini düşününce kızıyordu – ama kuşkusuz ne gibi ciddi konuların o mektuba bağlı olduğunu (bunlara gerçekten inanmadan) biliyordu. Bir insanın ölümünün saatini bilmesi – bu gerçekten çok önemli miydi? "Pierre nöbetçi olduğu zaman ona telefon et, söyle onu o kitabın arasından alsın. Mnemidis'in kendisi gene de bir süre yatıştırıcı hapların uyuşturuculuğuna sığınacak; bundan o kadar hoşlandı ki bir kez daha kendi kendisinden kaçıp tatil yapmak istedi." Çok haklıydı; Pierre'e söylense o kesinlikle bu mektubu güvenceye alırdı. Bu çok doğruydu, Constance öylesine büyük bir kaygı ve sabırsızlık duyuyordu ki yavaşça dışarıya, otelin bekleme salonuna sıvışıp bir telefon buldu. Kliniğe telefon etti, sekreterliği istedi, böylece oradan Pierre'in nöbet saatlerini öğrenebilecekti. Ne yazık ki ertesi sabah sekize kadar nöbete gelmeyecekti; hastanın kendisi yatıştırıcı ilaç tedavisinin uygulandığı odacıktaydı, odasının kapısı kilitliydi, böylece bu saatte başka birinden mektubu aramasını istemek boşunaydı. En iyisi Pierre'in nöbete gelmesini beklemekti. Nedenini bilmiyordu, ama Constance kaygı içindeydi; mektuba hiçbir şey olmadığını, onu bulacağını düşünmemek için bir nedeninin olmadığını kendi kendine kabul ediyordu. Evet, ama gene de... bu konu onu anlaşılmaz bir biçimde heyecanlandırıyordu.

Konuşmaları sıkıcı ve uzun buldu, gece sona erip de yüzü neşeyle parlayan Schwarz'a iyi geceler dileyerek arabasına bindiği, göl kıyısındaki ıssız evine doğru o uzun yolculuğuna koyulduğu zaman mutluydu. Geç saatte eve vardığında mutluluk-

la karışık suçluluk gibi birşeyler duyuyordu – mektup için duyduğu kaygıyla çocuğa sağlığını kazanma yönünde adım attırmış olmanın sevincini birleştiren tuhaf bir ruh hali. Her iki ruh halinde de Affad düşüncesi kulaklarında yankılanıyordu, öyle ki onu düşünde gördü ve biraz kederli, biraz tedirgin bir halde uyandı.

Küçük çalar saati onu, gündüz nöbeti sabah saat sekizde başlayan Pierre'e telefon etmek üzere arabasını alıp *auberge*'e gitmesi gereken saatte uyardı. Pierre'i bulmak biraz zaman aldı, onu bulduğu zamansa Pierre şaşırdı, bu kadar erken bir saatte kendisini neden aradığını merak etti. Dikkatle dinledi, Mnemidis'in birtakım kitaplar ödünç aldığını doğruladı; ayrıca, evet, kitapların arasında bir Platon ile bir Spengler da vardı. Ama küçük İncil'den özellikle hoşnuttu, çünkü (kendisinin dediğine göre) inceleyip doğruluğunu saptamak istediği şeyler vardı. "C'est un drôle de coco celui-la[1]" dedi o koca dev kıkır kıkır gülerek, ama bütün kitapların yatağının yanındaki dolapta durduğunu, hiçbirine bir şey olmadığını ekledi. "Lütfen," dedi Constance, "senden bir şey yapmanı rica edeceğim – gidip İncil'i bulur musun? İçinde Bay Affad'a gönderilmiş bir mektup olacak. Mısır'dan geliyor. Onu ele geçirirsen ben de gelir senden alırım." Arkadaşı Constance'a telefonu kapatmamasını, gidip bakacağını söyledi. Uzunca bir süre dönmedi, ama bu olağandışı bir şey değildi, çünkü kliniğin sıkı önlemlerin alındığı güvenlik kanadında kilidinin açılıp arkasından yeniden kilitlemesi gereken şaşılacak kadar çok kapı vardı.

Ama mektup kitabın içinde yoktu!

'Emin misin? *Kesinlikle emin* misin?' diye sorup durmanın da bir yararı yoktu. Pierre, onun sesindeki telaşı sezmiş, aynı derecede kaygılanmıştı. "Bütün kitapların içine baktım, kâğıt yığınlarının, dosyaların arasına baktım. Onun el çantasında olmadığından emin olmak için oraya da baktım. Daha sonra odanın öteki taraflarına, raflara, duşa, sonra... ama her yere, doktor, her yere baktım, bakılabilecek!" Constance gözlerini kapadı, duvardaki gömme kitaplıkla birlikte muayene odasını gözlerinin önüne getirdi. Kitaplar raftan alınırken, acaba mektup düşmüş olabilir miydi? Sekreterine telefon etti, kendisi yokken

[1] (Fr.) Tuhaf bir adamı o herif. (Çev.)

yerde bir mektup bulup bulmadığını sordu, ama yanıt olumsuzdu. Nereye gitmişti şu mektup Tanrı aşkına? Acaba Mnemidis mi yırtmış, çöp sepetine atmıştı? Böyle bir varsayımı kanıtlamak için ne karışık bir araştırmaya girişmesi gerektiğini düşününce yüreği daraldı. Bu kadar küçük bir tersliği bu kadar büyütüp kaygılandığı için kendini suçladı. Elbette bulunacaktı, belki hatta Mnemidis uyandığı zaman bu konuya ışık tutabilirdi. En iyisi sakince beklemek, işleri akışına bırakmaktı. Kendi sabırsızlığını kısa bir süre için dizginlemekten başka işe yaramadı bu. Saatine baktı. Bu konuyu kendisinin araştırıp öğrenecek, sonra da (acele ederse) çocuğun akşam yemeği saatinde sona eren akşamı oturumuna yetişecek zamanı olacaktı. Arabayla büroya gitti, gece geç saatlere kadar ayakta kalmaya alışık olmayan, bunun bedelini birkaç gün süren bir yorgunluk ve gevşeklikle ödeyen uykulu Schwarz'ı şaşırttı. "Sana ne oldu?" diye sordu Schwarz ağlamaklı bir sesle; Constance, "Şu Affad'ın lanet mektubu," diye yanıt verdi. "Yanlış bir yere gitmiş. Ortadan yok oldu. Mnemidis'in incelemek üzere aldığı İncil'in içindeydi, İncil şu anda besbelli ki notlarla kaplı olarak yatağının yanında duruyor. Bunu öğrenmek için Pierre'e telefon ettim. Ama mektup yok!"

Şimdi hayli öfkeli bir durumda muayene odasını adeta didik didik arıyordu, o nesneyi bulmak umuduyla. Boşuna. Mnemidis o kadar da çok kitap almamıştı: Topu topu on bir tane. Ama elbette İncil onların arasındaydı.

Bunun ardından merkez kliniğe, tehlikeli hastaların bulunduğu o uzak gri binaya gitti arabayla, nöbete gitmek üzere binadan çıkarken yakaladı Pierre'i. Birlikte üst kata çıktılar, Mnemidis'in o tuhaf hayatını sürdürdüğü küçük odaya gelinceye kadar pek çok kapının kilidini açıp kapadılar. Kitapların hepsi oradaydı, kitapların arasında bir şey bulamadılar, hastanın ikiye katlanmış, içlerinde mektupların, gazete kesiklerinin bulunduğu dosyalar halinde kâğıtlarının arasında da bulamadılar. Sanki özel bir dikkatle okunmuş gibi İncil'in her yanı kurşun kalemle işaretlenmişti. Belki de yeni, kusursuz bir örnek oluşturmak için? "Peki el çantası nerede?" diye sordu Constance. Pierre, "Yanında," dedi, "ama çantasını aradım. Orada bir şey yok!"

Constance en yakın sandalyeye oturdu, bir an derin derin düşündü. Tek bir umut kalmıştı: Belki de Mnemidis'in kendisini sorgulama olanağı olursa o bu soruna bir çözüm getirebilirdi – ama on günden önce onu sorgulama olanağı yoktu. Bu son yol deneninceye kadar sabırla, sakince beklemeliydi. Belki de hiç dikkat etmeden atmış ya da yırtmıştı; açmış da olamaz mıydı? "Pierre," dedi, "sana bu kadar zahmet verdiğim için özür dilerim. Ama o kendine gelir gelmez ona bunu sormama yardımcı ol. Artık o sana güveniyor, hani o komik yumurta hikâyesinden sonra!" O iriyarı 'Malabar', azizlere yaraşır o sakin gülümsemesiyle başını salladı.

Constance, şatoya ve görevine dönmeden önce kentin çevresini dolanıp eve uğrayacak zamanının olduğunu gördü. Gölün karşısındaki evde giymek üzere yanına bir elbise almak istiyordu. Bir çekmeceyi deşerken telefon çaldı. Sutcliffe'ti, onu evde yakaladığına hem şaşırmış hem sevinmişti, ama kendisine hiç not bırakmadan Constance'ın ortadan yok oluşuna biraz canı sıkılmış gibiydi. "Aa! Evdesin ha!" dedi biraz hırçınca bir sevinçle. "Belki de hangi cehenneme ve neden yok olduğun konusunda bana biraz bilgi vermek iyiliğinde bulunursun. Herkes bana soruyor. Bilmek benim hakkım – yoksa değil mi?" Constance yorgunluğunu üzerinden atmaya karar verdiğini, tatilini buna göre yeniden ciddi ciddi düzenleyeceğini söyledi – aslında nerede olduğunu, neyin ardında olduğunu itiraf etti, ama bunu gizli tutacağına yemin etmesini istedi ondan. "İşte sorun da bu," dedi Sutcliffe, "Prense ne diyeceğim? Affad'a gönderilen o yazgısal mektup için kopuyor bütün k yamet. Affad, senin yazgıyı perçeminden yakaladığın, araya girdiğin kanısında."

"Ne anlamda?"

"Mektubu hasır altı etmek ya da ortadan kaldırmak amacıyla alıp götürdüğünü düşünüyor yani. Affad'a, onun şu anda, 'Görüyor musun, bir işe kadın parmağı karıştığı an hiçbir şey yolunda gitmiyor,' dediğini duyar gibiyim. Bu yüzden sana rica ediyorum, kendi huzurunu ve benim huzurumu düşün, şu lanet mektubu bana teslim et de onu diplomatik çantaya koyup Mısır'a uğurlayayım."

"Mektup kayboldu!"

Sutcliffe bir ıslık çaldı, sustu. Daha sonra, "Sana inanmayacaklar biliyorsun," dedi.

"İşin doğrusu bu."

"Ben kendim sana neredeyse inanmıyorum. Yemin et!"

"Yemin ederim!"

"Onlar senin... evet, Affad'ın yazgısı dedikleri şeye burnunu soktuğunu düşünecekler. Herhalde sana mektuptan söz etmişlerdir, bilinircilerin yapılanmalarında yeri olan, adeta ölüm işaretinden. Aman Tanrım!"

"Evet, bunun ne demek olduğunu biliyorum, ama bütün bu hokkabazlık, gizli dernek işi konusunda pek iyi şeyler düşünmüyorum. Çok sapık, aptal bir felsefe."

"Keçi gibi inatçısın," dedi öfkeyle. "Ne de olsa fizikötesi sorunu gerçek bir sorun. Manevi antropi gelgitinin geri püskürtülmesi. Kurbanlar da gerçek. Affad yalnız değil, ondan önce bir kişi, ondan sonra bir başka kişi var; ölümün kendisini sorgulama umudunda olan bu geleneğin bir parçası o. Bizimki kuşkusuz senin hiç hakkın yokken bu işe burnunu soktuğunu düşünecek. Kimbilir belki de mektubu açtığını, yok ettiğini. Mektubun içinde ne yazdığını biliyor muydun?"

"Hayır. Yemin ederim!"

Uzun bir sessizlik oldu, bu sırada Constance onun kendi kendine yavaşça ıslık çaldığını duyabiliyordu – şaşkınlık ve öfkesinin belirtisi olarak. Constance dayanamadı, "Bütün bunlar inanılmayacak kadar çocukça," dedi. "Tam Mısır'a yaraşır şeyler. O mesajın bir kopyasını merkez komite mi nedir, oradan alamaz mı? İlk kez bir mektup kayboluyor değil ya, öyle değil mi?"

"Anlaşılan alamıyor."

"Prens de mi?"

"Öyle görünüyor!"

Bu uğursuz ve çocukça davranışa karşı öfkesi gittikçe artarken Constance durumu ona anlattı, belki de yapay uykusundan Mnemidis uyandığı zaman bu sorunun çözüleceğini ekledi. Sutcliffe içini çekti. "Peki ben elimden geldiğince işi lehine çevirmeye çalışacağım, ama senin iyi niyetinden kuşku duyacaklarını şimdiden söyleyebilirim. Onları hafife aldığın duygusuna kapılacakları kesin."

"Kapılırlarsa o zaman bırak ben konuşayım onlarla. Onları kolayca inandırabilirim, bundan kuşkum yok."

Ama Constance bu son yol da denenmeden bu konuyu daha fazla kurcalamak istemiyordu; ya o deli mektubu bir yerde sakladıysa – bir radyatörün arkasına, sözgelimi? Evet ama her yere baktılar, özellikle öyle yerlere! "Görevime dönmek zorundayım," dedi Constance. "Schwarz, benim nereye gittiğimi, ne yaptığımı günü gününe biliyor, herhangi bir terslik olursa!"

Affad'ın Cenevre'ye döndüğüne dair bir haber çıkmaması şaşırtıcıydı: Gene de bu konuda fazla meraklı görünmek istemiyordu, telefonu kapattı, arabasına döndü, şatonun yoluna tuttu.

Evde İsviçreli kız dışında besbelli ki kimse yoktu, kapıyı bir süre çalmak zorunda kaldı; açıldığında kız neşeyle gülümsüyordu, ama gene de parmağını dudaklarına götürdü ve, "Şişş! Uyuyor. Aman Tanrım, o ne değişiklik! Onu bugün neredeyse tanıyamadık. Constance, onun gözleri açıldı, bakıyor, gözleri derinlik ve varlık kazandı!" dedi. Ellerini çırptı, ama sessizce. İkisi birlikte merdivenlerden çıktılar, onlara ayrılmış olan o güzel yatak odasına girdiler, Constance orada el çantasını bir yere bıraktı, paltosunu çıkardı, bu arada yardımcısının raporunu dinliyordu. "Benimleyken ağlamadı – bence onun bütün duygularını yönelttiği varlık yalnızca sensin! Ama değişiklik öylesine belirgin ki, bütün yüzü bir çiçek gibi açıldı. Ya o gülümsemesi! Onun için öylesine yeni bir şey ki nasıl gülümseyeceğini bilemiyor. Ama beni dinlemeyi bırak, gel biraz onun yanında otur." Artık sessiz olmalarına gerek yoktu, çünkü oğlan uyanmıştı, küçük yatağında uzanmış yatarken çevresine bakıyor, ellerini kıvırıyor, açıyor, sanki bir şey yapmak için onları kullanmak üzereymiş gibi görünüyordu.

Ama Constance onu öpmek ve kucağına almak için daha eğilir eğilmez yeniden başladı, yani ağlama – ama daha ağır, daha bilinçli olarak. Oğlan bir esneme nöbetinin ortasında bir tür bitkinliğe yenik düştü, ama Constance'a dikkatle baktı, parmağını neredeyse onun ağzına soktu. Ağladı. Sanki dünyanın sonu, zamanın sonu gelmiş gibi. Constance onu kollarına aldı, gene salladı, zihinsel olarak onun bütün varlığını kollarıyla sardı. Onun, kendisine bir insan kimliği oluşturmak gibi korkulu bir *işe giriştiğini, bilinçaltındaki yaranın ne olduğu saptanmadıysa*

bile bulunduğunu hissetti. Ah, keşke ağlasa da konuşmayı, sağlığına kavuşmayı başarsa! Bugün ve önlerindeki birkaç hafta için bu arındırıcı ağlama aralarında tek verimli diyalogdu. Ama o da evrimleşti, aynı durumda kalmadı. Öfkeli olduğu günler vardı, kederli olduğu günler; ama tıpkı bulutların arasından sıyrılan güneş gibiydi, yavaş yavaş rahatlama, neredeyse neşe belirtileri göstermeye başladı. Bunlar da onun yeni yüzünde okunabiliyordu; zengin anlatımlı, meraklı, bazen muzip gözlerinin şimdi üstlerine düşen rolü tam olarak oynadıkları yüzünde. Bazen ağlarken burnuna, çenesine, alnına Constance'ın parmağıyla hafifçe dokunmasına izin veriyordu. Ama hep sonuna kadar gidiyor. bütün gücü tükeninceye, halsiz düşünceye kadar ağlıyordu.

Constance gene yavaş yavaş, ayak parmaklarının ucuna basarak bu bilinmeyen bölgelere girerken, çocuğun ruhsal gelişimini engelleyen çocukluk ikilemini 'oku'yabiliyormuş gibiydi. Yeni olan bir şey daha varsa o da çocuğun Constance ile artık işbirliği yaptığı duygusuydu. Kas sistemleri gevşiyor, çocuk Constance'tan, kendi güçsüzlüğünü kabul etmekten güç alıyordu.

Kimi yüzleşmeler başka duyguları ateşliyordu, örneğin saldırganlığı; parmaklarını Constance'ın gözlerine batırıyor ya da çirkin bir amaçla ağzına sokuyordu, ama sanki bu itkinin birden pili bitmiş gibi çaresiz gözyaşlarına boğuluyordu. Bu saldırganlıkta Constance aklın ve sağlığın yumuşak çağrılarına boyun eğme isteksizliğini görüyordu onda. Daha sonraki zamanlarda bu ağlama kesildi, oğlan Constance'ın kucağında bir süre yatar, söylediği şarkıyı dinlerken derin derin düşünürdü. Bazen gene sakına sakına onun ağzına dokunur, sanki içsel bir töreni yerine getirir gibi tükürüğünü ağzının çevresine sürerdi. Bazen de bir kucak çocuğu gibi sakince yatar, '*da da va va*' gibi yumuşak sesler çıkarırdı. Bir keresinde istemsiz bir sevgi hareketiyle ağzını onun yanağına dayadı, ama birden pişmanlık duyup birden gene boş boş, görmeden bakmaya başladı, başını öteki yana çevirdi. Ama şimdi hiç değilse gözleri açıktı, hatta oyun odasının penceresinden dışarıdaki dünyaya bakabiliyordu ya da öğleden sonraları yaptıkları araba gezintilerinde bir Japon yelpazesi gibi yavaş yavaş, kat kat açılan göl manzarasına. Yaşlı büyükannesi-

nin dediğine göre geceleri hâlâ tedirgin olmasına karşın iyi bir ruh hali içinde bulunduğu uzun dönemler oluyormuş, hareketleri de eskisi kadar içtepisel ve denetimsiz görünmüyormuş. Gene de uzun bir süreç bekliyordu onları, Constance'ın kanısına göre, ama şimdi her şey daha olumlu bir yönde değişiyordu – gemi rotasını bulmuştu. Constance bu alandaki ilk başarısıyla birlikte mesleğinin rahatsız edici yönünün su yüzüne vurduğunu hissetti. Bu tür bir ruhsal onarım gerçekleştirmenin amacı neydi, insan hastasını uzman ellerde bu işe devam etmesi için bırakamayacaksa? Kendisinin yerini kim alacaktı, kendisi ayrılmak zorunda kalırsa o küçük robota sevgi, ilgi ve sevecenliği kim iletecekti? Şimdilik tedavinin apaçık başarısı onu mutlu etmeye, heyecanlandırmaya yetiyordu, ama kafasında gelenekle ilgili sorular şimdiden belirmişti; yaşlılığın nasıl bir şey olduğunu kestirebiliyordu! Sıcaklıktan, hayata karşı basit, kösnül bir tepkiden yoksun, böyle kapanıp buz gibi donup kalmaktansa geceyi bir erkekle geçirmek öylesine güzel olacaktı ki. Yaşantıya çok fazla değer vermenin korkunç zaafıydı bu. Neyin yaşantısı? Bir keresinde bir kokteylde sarhoş oldu ve kendinden genç, hoş bir meslektaşının çekiciliğine dayanamayarak kendi duyarlılık hapishanesinin dışına çıkmaya çalıştı. Ama bu *öykücük*, ıslak bir saman çöpünü tutuşturmaya çalışmanın öyküsüne benzedi. Oğlanın ahmaklığından çok kendi yetersizliğinden mahcup oldu. Affad bütün cinsel duygu bağlarının ruhsal olduğunu, insan *gövdesinin yalnızca bir* duyum *deposu rolü oy*nadığını vurgulamakta ne kadar haklıydı. Bu açıdan bakıldığında sevmek, gerçekliğin tehlikeye düşmemesi demekti, suluboyanın karışması gibi, insanın doğaya karışması demekti!

Ama Constance'ın, tedavisinin gittikçe artan başarısı karşısında kendi kendini kutlamak gibi budalaca bir eğilimi vardıysa bile, kendi içinde önemsiz olan, ama insan davranışlarının temelinde yatan çağrımsal düzenlerin karmaşıklığını, tuhaflığını gösteren bir olay karşısında, bu eğilimi daha tomurcuklanırken yok oldu. Ya da hiç değilse bir gün gölün çevresinde arabayla yavaş yavaş giderlerken büyükannenin bir sözü bunun böyle olduğunu gösteriyordu. Bütün o ürkütücü suskunluklarına karşın hiçbir şeyi gözden kaçırmayan yaşlı hanım, o kocaman, kara, ope-

ralara özgü gözlerini Constance'a çevirip, "Bugün koku sürmemişsiniz," dedi.

"Belki de gölde yüzdüğüm için kokmuyorum – ama aslında sürdüm, çok hafif de olsa. Çok fazla mı sürüyorum?"

Yaşlı hanım başını iki yana salladı, gülümsedi. "Hayır," dedi, "benim kızım Lily'nin kokusuyla aynı koku da onun için sordum."

"Yanı Jamais de la Vie mi?"

"Jamais de la Vie."

Constance donup kalmış, öfkelenmiş, meslek açısından sevinmişti – belki de çocuğun duygularını yönelteceği kişi olarak böyle kolayca kendisini seçmesini, onun duygularına Constance'ın bu kadar çabuk ulaşmasını sağlayan çağrışımsal şey buydu. Sonra o gözyaşları... Bu yeni bilgi kırıntısının ışığında geriye dönüp koyduğu tanıyı yeniden gözden geçirdi. Ne mutlu bir rastlantıydı bu, çünkü yeni saç modeline, yeni kişilik değişimine uygun bir koku ararken bunu rastgele seçmişti. Gerçekten de bu mu anahtarlık etmişti? Koca otomobilde yanıbaşında oturan o küçük dalgın yüze döndü baktı ve merak etti. İnsanların coşku ve eylemleri böyle duygusal çağrışımlı bir tepki kalıbına dayanıyorsa... Katıksız bir çağrışım ormanıydı bu, bütün tepilerin kaynaklarının bulunduğu bir dolâmbaç. Ayrıca coşku ve arzunun köklerinin koku duyusuna kadar inmesi ruhbiliminde görülmemiş bir şey değildi – bu çok dallı-budaklı koku duyusu tanı bilinmiyordu, hiç de bilinmeyecekti. Affad'ın kokusunu anımsamaya çalıştı – bir tür kokusuz kokuydu bu, çöl kokusu gibi: Ama gene de her nasılsa onun esintisizliğinin içinde bir koku, misk üzümü ve karanfil kokusu yok muydu? ('Yazınsal coşkulardan nefret ederim,' dedi kendi kendine.)

"Yakında sizden ayrılacağım," dedi yaşlı hanıma, "çünkü er geç öteki hastalarıma dönmeliyim. Hayır, telaşlanmış gibi bakmayın! Her şeyin yolunda gittiğinden, Esther'in bu işi üstlenebileceğinden kuşkum kalmadan gitmeyeceğim. Ayrıca bir şey danışmanız gerektiğinde beni hemen bulabilirsiniz. Telefonun öteki ucunda karşınızda olacağım!" Bu, yaşlı hanıma güven vermişe benziyordu, bu konuda başka bir şey konuşulmadı.

Geziden dönüşte uykulu hastasını kucağında yukarıya çıkarıp oyun odasındaki oyuncakların arasına bıraktı, bu oyuncaklar artık onun ilgisini çekmeye başlıyordu.

Aynı hafta bir başka önemli gelişme daha oldu: İsviçreli kız bir gün onu mutlu bir yüzle selamladı ve "Başardım!" dedi. "Bugün süt bardağını kendisi alıp içmeye çalıştı. Constance, bu gerçekten harika bir şey!"

Bunun üzerine Constance yakında buradan ayrılacağını anladı, o inatçı Mnemidis, İncil'in içinde ya da herhangi başka bir kitapta mektup falan görmediğini söylüyordu. Çok şaşırtıcı bir şeydi. Yalan söylüyor olabilir miydi, söylüyorsa neden? Bu arada Affad'dan Constance, hiç hak etmediği bir suçlama biçiminde kaleme alınmış, işleri daha da kötüleştiren bir mektup aldı. Bu mektup onu hem öfkelendirdi hem de suçluluk duymasına yol açtı. Ne de olsa mektubu Blanford'dan alırken açık seçik bir planı yoktu – gerçekten de Affad'ı görseydi ona normal olarak bunu verecekti. Mektupta onu suçluyorlardı... Gerçekten de bundan daha öfkelendirici ve sığ görüşlü bir mektup yazılamazdı.

Sevgili Constance; senin gerçekten de benim işlerime böylesine kararlı bir biçimde burnunu sokacağını düşünmemiştim; bu çok acı, senin duygunu da anlıyorum, kararlı bir hareketle olacakların önlenebileceğini düşünüyorsun... Ama önlenemez. Bilinircilik inancıyla ve bizim grubumuzun yürüttüğü o ciddi deneyle ilgili sana o kadar çok şey anlattığım için pişmanım. O aptal mektupta yalnızca ölüm tarihi olacaktı, nasıl ve kimin tarafından bunun gerçekleştirileceği belirtilmeksizin. Bizim *devoir*'ımızı[1] yerine getirmemizi sağlayan küçücük bir bilgi parçası bu – bu olmayınca sıradan birer insanız, ortada kalmış, hazırlıksız yakalanmış insanlar. İlk günah! Günahlarımı itiraf edip bağışlatmadan ölmeme göz yumman demek bu! Bu basit gerçeği bilmek, insan varlığının hiç incelenmemiş, her zaman gözardı edilmiş, korkulup kaçınılmış tek temel özelliği karşısında insanın bilinçli bir duruş almasını sağlıyor. İnsanlar ömür dolduruyorlar, olumlu anlamda, 'doğanın ışığında

[1] (Fr.) Görev (Çev.)

hazırlanmış olarak' *ölmüyorlar*! Senden, bana o mektubu vermeni istiyorum. O mektup senin değil, benim. Bir gerekirci, bir davranışçı da olsan bana böyle ihanet edeceğine inanamıyorum. Ah! Suçu böyle senin üzerine yıkmak ne aptalca! Birden öfkeye kapılıp patladığım için çok özür dilerim, ama hem kendim, tersinlemeli bir sözcük kullanacak olursam, kendi *salut*'m[1] adına, hem de benden sonra gelen kişi ya da kişiler adına engellenmişlik duygusu içindeyim. Ben uzun bir bisiklet zincirinin halkasıyım yalnızca. Bunu anlayacağın kanısındayım, birbirimize duyduğumuz aşkta da bu cinsellikte ifadesini buluyor çünkü – yoksa aşkımızın kökü *hepten* kurudu mu? Benden kurtuldun mu? Ölmekte olan Dolores ile başlangıçta mum ışığında ikimizin iskambil oynadığı zamanları unuttun mu?

Şimdi büyük bir şaşkınlıkla anımsadı; hayır, aslında unutmamıştı, ancak belki de acı verdiği için bu anıyı bir köşeye itmişti, çünkü okulda, daha sonra tıp fakültesinde Dolores onun en iyi arkadaşıydı. Müzikçi olan kocası öldüğünde Dolores o güzel saçlarını kesmiş, tabutun içine atmıştı. Ama saçları yeniden uzadı, eskisi kadar güzel oldu, tek çocuğu da büyüdü. Genç cerrahların arasında Dolores en parlaklarından biriydi, ama bir talihsizlik sonucu mikrop kaptı, ölümcül bir kan zehirlenmesine yakalandı. Geceleri onunla arkadaşlık etmek için Affad'ı da yanına alıp hastaneye gidiyordu Constance, üçü masada iskambil oynardı. Dolores güçten düştükçe daha çok çaba gösterilmesi gerekiyordu, ama onlar dostluk duygusuyla bu alışkanlığı sürdürdüler. Ölmek üzere olan kadın bir gece makyaj malzemelerini Constance'a verdi, bir gece ansızın ölürse, onu görmek için oğlunun içeriye girmesine izin verilmeden önce yüzüne makyaj yapılmasını istiyordu. Ona söz verdiler ve oturup her zamanki gibi remi oynamaya başladılar. Ama bu gece kadın çok güçsüzdü, içi geçip duruyor, sessizce uyukluyordu; sonunda küçük acılı bir titremeyle soluğu kesildi. Her ikisi de büyük bir acı ve çaresizliğin yumruğunu yemiş gibi oldu. Constance, onun nabzına ve soluğuna baktı, sonra o acılı ve vakur gözlerin kapaklarını indirdi. Affad kollarını ona doladı; Constance ise kazançlı-

[1] (Fr.) Kurtuluş (Çev.)

lığın kendini bırakmışlığıyla onu kucakladı, onun saçlarına, boğazına, kulaklarına dokundu, sanki ilk aşk isteğinin ıslak çamurundan bir yontucunun biçimleyebileceği tarzda onun imgesini biçimlemeye çalışıyordu; olumlamak, parçalarını bir araya getirmek, zamanın elinden başarıyla kurtarmak için. Daha sonra kendilerine kahve yapmak üzere aşağıdaki büfeye el ele indiklerinde Affad, 'Senin de bildiğin gibi, insan birinin ölüşünü, soluğunun kesilişini gördüğü zaman bir soluğun nasıl bir ötekine halkalanmış, tutturulmuş olduğunu şaşkınlıkla anlıyor. Soluklar arasında kalan boşlukta yaşıyoruz, soluk öncesi ile soluk sonrası arasında zamanın var olduğu, sonra var olmayı bıraktığı bir alan, bir âlem var. Bizim gerçeklik izlenimimiz zincir örgü bir zırh gibi soluklarla örülüyor. İşte eşzamanlı, birleşmiş bir deneyim olarak cinsel boşalımın gücünü, solukların arasındaki bu küçücük boşlukta, o kısacık anda arttırdık, onu daha bilinçli bir duruma getirdik, her öpüşle onun gücünü ve verimliliğini harekete geçirdik. Constance, doğru yoldan sapamayız. Aşkın bizim için hiçbir başka anlamı olamaz artık! Tanrım, işte bunun ışığında seni nasıl hamile bırakmak istiyorum bilsen!' Constance şu yanıtı vermişti: 'Böyle konuşmayı sürdürürsen hamile bırakacaksın!' Ama bırakmamıştı. Şimdi de olsa bırakmak istemezdi. Evet, bu gerçek bir şeydi ve yönelimi, yoğunluğu bakımından Constance için yeni bir şey. Alışılmış ilişkilerden, *iyiliği* belirsiz *iyi niyetlerin bir tür* domuz ağılında sevişmekten iyi. Ya da hiç olmasın daha iyi. Daha iyi.

Benim buradaki bütün zamanımı o ölümcül mektupla ilgili tartışmalar alıyor; ilkin bunun tam anlamıyla bir yanlışlık olduğunu düşündüm. Ama şimdi Prensle ikimiz, bana bir *coup de main*[1] olsun diye senin onu aldığına inanmak zorunda kalıyoruz. Sevgilim, bundan daha yanlış bir şey olamaz. Sana bunu söylüyorsam lütfen bana inan. Prens de sana mektup yazıyor, kaç kez telefon etti, mahcup oldum. Constance...

Constance düşünceli düşünceli mektubu elinden bıraktı, bir süre o uzak dönemin anılarına daldı – gerçek takvim zamanı

[1] (Fr.) Yardım (Çev.)

olarak ne kadar yakın, anı olarak ne kadar uzaktı. Duygusal bağı saplantılı olarak yaşamışlardı – burada geçmiş zaman kullanmak doğru muydu? Kulak kabarttı, dikkat kesildi, sanki yürek atışlarını sorgularmış gibi dinledi. Affad gerçekten *bitmiş* miydi? Tuhaf, ama bu soruya ancak Affad'ın kendisi, yeniden sahnede boy göstererek yanıt verebilirdi. Amaçları yalnızca haz değildi, esriklik değildi, yalnızca yeterli olanı değil, yüce olanı ele geçirmek için çalışmışlardı, şimdi ona aşklarının benzersiz yanı buydu gibi görünüyor. Yaptırımsız, ölçüsüz bir şeydi ve tam tamına iki kat fazla. Bitmiş olduğunu da düşünemiyordu, çünkü öylesine eksiksiz bir deneyimdi, ikisine de öylesine silinmez bir biçimde damgasını vurmuştu! Alçak sesle lanet okudu, sanki bütün bunlar yüzünden kendisinin hayıflanılası bir zayıflığının ortaya çıktığına inanırmış gibi yapmaya çalıştı, ama bu doğru değildi, bunu biliyordu. İşte *şimdi* bütün o kahrolası mektup sorunu aralarına girmişti. Çaresizlik ve acıyla toplandı, küçük göl evinin kapısını kilitledi, kente dönüş yolunu tuttu.

Apartman dairesi biraz kasvetli ve itici görünüyordu, bu yüzden hemen kolları sıvadı, toz aldı, ortalığı şöyle bir topladı. Boş bir buzdolabı ona karlı karlı gülümsüyordu, bir güneşin yüreği kadar boş. Oradan kliniğe gitti, gözünde uğursuz bir parıltıyla onu bekleyen sıkıntılı ve kızgın bir Schwarz buldu. "Dinle," dedi Schwarz, "şu Mnemidis oyunu konusunda seninle görülecek bir hesabım var. Onu sağ ve eskisi kadar kafa sağlığından yoksun, ama elbette dinlenmiş ve her türlü yaramazlığa hazır durumda bize teslim ettiler. Constance, onunla uğraşamayız, sen ne dersen de; donanımımız yok en basitinden, ona göz kulak olunması gerektiği gibi göz kulak olacak olan, tehlikeli hastalar bölümünde bile yok. Sivil hukuku ilgilendiren biri o ve yetkililere teslim edilmesi gerek. Onun paranoyasını kurcalar durursan sonucun ne olacağını gayet iyi biliyorsun! Saçma bir tehlikeyi ya da güçlüğü davet etmenin âlemi yok. Ona yardım edemeyeceğimiz çok açık, bence bunu kabul etmeliyiz."

Constance masasına oturdu ve "Ya mektuptan ne haber?" dedi. Schwarz içini çekti, "Haber yok! Olacağını umuyor muydun? Ben umımuyordum. Tuvalete atmış olabilir, kuşkusuz," dedi. Constance birden bir karar verip yerinden fırlayarak, onu omzundan tuttu. "Onun mektubu görmediğinden emin olunca-

ya kadar ben onunla uğraşmam gerektiğini düşünüyorum; bana bir ya da iki ay daha tanı, senin uygun bulacağın biçimde onu teslim edeceğim. Ama bir kez deneyip görmeliyim – Affad'ın hatırı için."

Schwarz keyfi kaçmış bir biçimde, "Affad'ın hatırı için," diye yineledi. Döner koltuğunu fırıldak gibi döndürdü, gözlüklerini başına kaldırdı. "Bir şey daha var! Ziyaretçi işini ne yapacağız? *Çeşitli kişiler* onu *görmek istiyor*, *aralarında* İskenderiyeli bir doktor da var, iddiasına göre Mnemidis onun hem arkadaşıymış hem de himayesi altındaymış. Bir *hapishanenin* güvenlik kuralları vardır, önlemleri vardır. Bir hapishanenin bu insanlara verilecek bir yanıtı vardır. Ama bizim kurallarımız yok. Onu görmek isteyen *herkese* izin verecek miyiz? Birisi doktor, birisi iş arkadaşı... " Korkulu bir ruh hali içindeydi, Constance bunu görebiliyordu. Ama doğruyu söylemek gerekirse bu sorun bir oranda yeni bir sorundu. "Devlet hapishanesinde olduğu gibi bir ziyaret günü koyamaz mıyız?" Schwarz, ona anımsatarak, "'Kapalı gözaltı,' diyerek ne demek istiyorsun? Tanımla," dedi.

Oturup somurtarak uzun süre birbirlerine baktılar. Constance, onun bu ruh halindeyken kendisi dil dökmedikçe razı olmayacağını biliyordu. Haksızlıktı bu ama... "Lütfen, bana yardım et," dedi Constance. "Emin olmaya çalışarak görevimi yaptığım kanısındayım yalnızca. En azından bunu yapabilirim. Ondan sonra iyi olacağıma söz veriyorum, *tam* anlamıyla iyi!"

Böylece ziyaretçiler konusunda olduğu kadar sağaltım konusunda da uzlaşmaya vardılar; Constance, iç geçiren Schwarz'ın kaygılarının yarattığı engeli aşmayı başarmıştı.

Ama mektuptan hiç haber yoktu; gene de Mnemidis'in mektuptan söz ediş biçimi, o konudaki sorulara verdiği yanıtlar nedense sinsiceymiş gibi görünüyordu. Yan yan bakarak, başını yana çevirerek konuşuyordu ve "Kimden kime, neden? Ne tuhaf ad, Mısırlı tabii, ha? Evet, aslen Mısırlı belki. Ne diye mektubu görmüş olayım? İncil mi? İncil yanlışlarla dolu. Ayrıca hiç *tarih* yok, bu yüzden neyin ne zaman olduğunu bilemiyor insan!" dedi. Bu ağız kalabalığının ortasında Constance, arasıra onun gözünde bir ışık gördüğünü sanıyordu, öyle bir ipucu ki belki de... Ama aynı zamanda Constance, şiddetle arzuladığı şey yüzünden kendi kendini kandırıyor olabileceğinin de farkın-

daydı. O uzun uyku bir bakıma Mnemidis'e iyi gelmişti, çünkü çok daha canlıydı, düşünceleri daha rahat akıyordu. Ama kuşkusuz eksik olan şey onları birbirine bağlayacak halkalardı – paranoyaklarda yaygın görülen bir biçimleştirmeydi bu. Ayrıca Constance, kuşkusuz hekimi için tehlike demek olan, herkesten kötülük bekleme sabuklamasının ilk işaretlerini gözden kaçırmamak için dikkat kesilmişti. Eziyet şiddetin kod işaretiydi, Constance sorularını fazlaca dayatarak bu duygu damarına basmak istemiyordu.

Mnemidis pencereden rahibeleri seyrediyordu, çünkü koğuşlardaki hastabakıcıların arasında bazı genç rahibeler vardı. Onların sessiz bir tarikatın üyesi olduklarını duymak onu meraklandırmıştı – onun gibi durmadan, rastgele konuşan birini! "Ortalıkta kimse yokken bile kendi kendime konuştuğumu görüyorum, bu hâlâ gerekli görünüyor – düşünsel oluşumum, pahalı eğitimimi işleri bu noktaya getirdi. Bunun bir gün sona ereceğini bilseydim keşke, çünkü sesim soluğum tükendi. Hatta baş ağrıları çekiyorum. Ama eytişimin işkencesi sürüyor – sonsuzlukta kesişmesi gereken, ama kesişmeyen düz parelel çizgiler. Bunu biliyorum, çünkü ben sonsuzluğa eriştim, oradayım, hâlâ kesişmediler." Gözleri yaşlarla doldu, bir tek türlü esriklik –ölüm esrikliği– tanıyan o güzel, ateşli gözleri. Saat çaldı, oturum bitmişti. Constance ona ertesi gün doktor arkadaşını görebileceğini, bunun için gerekli düzenlemelerin yapıldığını söyledi, Mnemidis başını aşağı yukarı salladı, anlaşılmaz bir biçimde gülümsedi, ellerini imparatorluk Çini'nin yüksek bir memuru gibi göğsünün altında kavuşturdu. Ama o ad onda hiçbir yankılanma uyandırmadı. Mektuba gelince, mektup büsbütün yok olmuşa benziyordu. Hâlâ inatla aramaya değer miydi acaba?

İşte tam bu noktada Lord Galen, çoktandır unutulmuş bir karnaval kişisi gibi sahnede boy gösterdi, öylesine beklenmedik bir biçimde görünmüştü ki Constance bir an onun adını belleğinde bir yere oturtamadı. "Sevgili Constance," dedi onu ayıplar gibi, "onca kişi dururken *beni* unutuyorsun. Onca kişi!" Constance hiç yapmacıksız biçimde özür diledi, çünkü yaşlı Lord Galen'i severdi – onun adı anılınca insan gülme isteği duyardı. İşte karşısında duruyordu, her zamanki gibi anlaşılmazlığı, iri iri açılmış gözleri, koltuğunun altına sıkıştırılmış *Financi-*

al Times'ın eski bir sayısıyla. Başkaları koltuğunun altında nasıl bir şiir kitabı ya da roman taşırsa o da gün boyu gömülüp okumak üzere onu taşırdı. Şık bir yerde ikisi öğle yemeği yediler, hesap pusulasını uluslararası bir acente adına Lord çalımla imzaladı. Berikinin sorusu üzerine, "Buraya eşgüdüm işlerini yürütmeye geldim canım," dedi, "büyük bir savaştan sonra öylesine çok eşgüdüme gerek var ki. Merkez Koordinasyon Dairesinin genel koordinatörü yaptılar beni. Hemen hemen her şeyle ilgileniyor ve hemen saniyesinde eşgüdüm sağlıyorum! Hepimiz için büyük bir zaman ve para tasarrufu demektir bu." Constance ona aylığının kaç para olduğunu sorma dürtüsü duydu, ama kendini tuttu. Lord, ayrıca kendisinin anlaşılan çok iyi bildiği bir konuda bir söylev çekti. Ama o konu *ne* konusuydu Constance anlayamadı. O bunu Amerika'da öğrenmişti, böyle dedi. "Amerika'yı çok seviyorum," dedi, sanki bir okulda ödül töreninde konuşuyormuş gibi. "O canavar Almanlardan sonra Amerika'da bir Yahudi olmak hoş bir şey. Amerika bir Yahudi ağzıyla konuşuyor ve bu çoğunluğu temsil ediyor. Ne de olsa savaşı biz kazandık, şimdi barışı kazanacağız. Constance, gülümsüyorsun! *Gözalıcı* bir şey mi söyledim? Ben buraya dünya Yahudiliğinin eşgüdümünü ayarlamaya geldim. Bu zaman alabilir, esirgemezlikler yapmanı gerekebilir, belki de *frais de representation*'da[1] kısıntı yapmam. Ama ne çıkar? Ha, sırası gelmişken söyleyeyim, Aubrey'e gösterdiği yiğitlik için bir nişan verdirmeyi başardım – İngiliz İmparatorluğu Nişanı. Ona bunu söylediğim zaman yüzünü göreydin! Gurur ve şaşkınlıktan bembeyaz oldu. Kahramanlığının değerinin bilineceğini hiç ummamış, ama ben bununla ilgilendim. Başbakana tek söz etmem yetti ve..."

Constance bu olaydan Aubrey'e söz ettiği zaman onun anlattıkları Galen'inkilerden çok farklıydı, çünkü öykü bütünüyle gülünçlük sınırına yaklaşıyor ve onu sinirlendiriyordu. "Duyduğum gururdan bembeyaz kesilmeye gelince, öylesine küçültücüydü ki utançtan bütün kanım çekildi. Düşün! Bir gün bana hiç haber vermeden odamın kapısını o yalak Cade ardına kadar açıyor ve içeriye takım elbiseli bazı önemli *kişileri* buyur ediyor. Aralarında başkonsolos, iki konsolosluk kâtibi, Sutclif-

[1] (Fr.) Temsil giderleri (Çev.)

fe, Toby, Lord Galen, gazeteci oldukları söylenen iki başka kişi daha var. Onlar üzerime çullanırken duyduğum korku ve telaşı sen düşün artık. Belki de beni iğdiş etmeye geldiler sandım. Konsolosun elinde bir İncil ve bir kutu vardı, konsolosluk kâtibinin elindeyse (nedenini kendisinin bildiği) kocaman parşömen bir takdirname ile yanan bir mum. Varsayımım değişti – besbelli ki beni afaroz etmeye gelmişlerdi. Lord Galen o sırada harika yanlışlarla dolu, bilmeden hakaret ederek beceriksiz bir konuşma yaptı. Fiziksel güzelliğim dışında her şeyi övdü – bendeki vatandaşlık duygusunu, düşman ateşi altında yılmak bilmez cesaretimi, örnek davranışımı, nicedir çektiğim acıları, *mon cul*[1] – her şeyi! Ben çarşafların arasında bayat bir sandviç gibi uzanıyor, bütün bunların altında ezilip duruyordum. Aralarında karısı, Londra bombardımanında neredeyse diri diri yıkıntıların altında kalmış olan Ryder, yani Sutcliffe'in patronu bulunduğu için her şey daha da utandırıcıydı; kadın bir elini ve bir gözünü kaybetmişti oysa benim halim ortadaydı... Durumu düşün artık. Daha sonra konsolos boğazını temizledi, sanki *Daily Mirror*'da çalışan biri tarafından o sabah çırpıştırılmış izlenimini veren bir üslupla yazılmış tutarsız, uzun bir takdirname okudu. Daha sonra pijamama bir nişan iğneledi, gerçek törenlere özgü bir biçimde şampanya patlatıldı. Öfkeden neredeyse ağlayacaktım. Daha sonra her şeyin üzerine tüy dikmek için Lord Galen hepimize kendi hayat felsefesini anlattı, şöyle bir şeymiş: 'Artık tuğla ve harca yatırım yapma zamanı geldi. Bunu yaparsanız yanılmazsınız.' Sonra bir çek bozdurmak için biraz önce bir Cenevre bankasına gitmiş olan Toby şöyle dedi: 'Fark ettiniz mi? Bankerler nasıl acayip bir tatlılıkla birbirlerinin omuzlarını tutup gözlerinin içine bakıyorlar, sanki birbirlerinin edep yerleriyle aynı değerdeki servetlerini okşarmış gibi?' Lord Galen fark etmemişti, biraz cinlendi."

Constance bu alışılmadık derecedeki canlı konuşmaya mesleği gereği kulak kabarttı, Aubrey'in durumunun çok daha iyiye gittiğini, iyileşmekte olduğunu sezdi. Ayaklanmak üzere olabilirdi, gelecek hafta ona birkaç adım attırma tasarıları vardı. Ameliyatlar açıkça görüldüğü gibi başarılıydı. Sağlık durumundaki bu beklenmedik olumlu gelişme onu bir kez daha kitabını

[1] (Fr.) Aptallık (Çev.)

düşünmeye yüreklendirdi, yani 'onaylı kopya'sı o ıslah olmaz aşağılık gölge Sutcliffe'in karmakarışık kâğıtlarının arasında bulunan kitabını. "Ha, aklıma gelmişken, Affad telefon etti," dedi biraz hınzırca, Constance'ın sakinliğine bunun ne gibi etkisinin olacağını görmek için ona dikkatle bakıyordu. Ama Constance sakince yarıtladı, mektupla ilgili terslikleri, Mnemidis'e karşı nasıl bir zekâ savaşı verdiğini anlattı. Beriki içini çekti, başını iki yana salladı. "Nasıl olsa buraya dönüyor," dedi, "ne zaman döneceğini söylemedi ama. Ha, rezaletlerden konuşurken aklıma geldi, olağanüstü bir şey öğrendim. Lord Galen kentteki *maison de tolérance*'lara[1] sık sık gidiyormuş, onlardan birinde Cade'e rastlamış, aşağı tabakanın hayatıyla birden ilgilenmeye başlamış. Anlaşılan Lord Galen'in dikleşme sorunu var, herhalde Londra'daki doktorları da ona uygun bir uyarıcı bulma umudunu yitirmişler. Böylece her şeyi deneyip de bir çare bulamayınca ona bu konuların daha ciddiye alındığı Avrupa'yı önermişler. Ayrıca Cenevre'de *le Croc* denen, bankacılar için özel bir genelev var, bu konularda uzmanmış, burada Cade kendine bir iş de ayarlamış."

"Orada ne arıyormuş? Ona sordun mu?"

"Evet. Başını kaşıyor ve uzun uzun düşündükten sonra o korkunç Cockney mızıltısıyla, 'Hoş bir değişiklik' diyor. Onun ağzında hoş sözcüğü heş oluyor, değişiklik de deeşiklik. Aa, ama Constance, benimle ilgili bütün bu konuşmaların arasında sana ne kadar güzel göründüğünü söylemeyi unuttum – yeni saç biçimin müthiş. Öp beni lütfen, bana hâlâ ilgi duyduğunu göster – bunu *yapar* mısın?" Constance'ın kucaklamasında sıcaklık eksik değildi, ama kadınlara karşı ondaki bu düşkünlük de yeni bir şeydi; Constance'ın kendisini ne kadar sevdiğini bilirdi, ondan her şeyi isteyebileceğini. 'Bundan daha iyi sağaltma mı olur,' diye soruyordu kendi kendine Aubrey. "Hatta bir de bu yeni kadının zarafetini daha bir vurgulamak için yeni bir parfüm! Bravo!" Affad'ı kaybetmenin acısına Constance'ın meydan okumaya, düştüğü yerden ayağa kalkmaya çalıştığını adeta biliyordu. Ama bunun dostça söylenmesi gerekiyordu, bakarsın Constance, onun 'ince düşünceli'lik edip sustuğundan kuşkulanabilirdi.

---

[1] (Fr.) Genelev (Çev.)

"Affad ne zaman döneceğini söyledi mi?"

"Yakında, çok yakında, dedi."

"*Eh bien,*" karşılığını verdi Constance; her şeye razı ve kayıtsız görünmeye çalışarak.

Ama aslında kent ritmine geri dönmek onun için hoş bir şeydi; çocuğu bu kadar düzenli ziyaret etmeme kararı aldı; onun güven ve sevgiyi gerçek bir bakıcıda, İsviçreli kızda aramaya yöneleceğini umuyordu. İşlerin yürümesine yardımcı olması için kıza, Lily'nin kokusundan bir şişe bırakma önlemini unutmadı. Ama burada sabah sabah Aubrey'in cerrahını görüp onun durumuyla ilgili bilgi alma olanağı vardı, ayrıca kaçınılmaz olarak Felix Chatto bir şey içmek için uğradı, yanında da Toby ile her zamanki gibi asılacak bir adama benzeyen meymenetsiz *patibulaire*[1] Sutcliffe. Ama Constance'ı gördüklerine hepsi ne kadar sevinmişti! Constance da yeniden onlara kavuşmaktan ne kadar mutluydu.

O öğleden sonra Schwarz, Constance'la tanışması ve Mnemidis'in durumunu tartışması için İskenderiyeli psikiyatristini getirmişti. Anlaşılan adam, eski arkadaşı ve bir zamanların dostuyla konuşmaya girişmeden önce klinik durumunu kısaca öğrenmek istiyordu. Uzun boylu, ince biriydi. Karga gibi kulak tırmalayıcı bir sesi vardı. Pırıl pırıl giyinmiş, başına koyu renk bir şapka, bir Homburg takmıştı. Altın topuzlu bastonu, ona tatile çıkmış bir sihirbaz görüntüsü veriyordu hafifçe. Spatula biçimli parmakları bakımlı, uzun, fındık kabuğu tırnaklarla son buluyordu. Yüzü soluk ve uzundu, içkicilerin gözleri gibi hafif kanlı, sülfür sarısı gözleriyle keçi suratını andırıyordu. Ama sözü geçer biri havası varsa da kibardı, fesatça gülümseyerek Mnemidis'ten, 'Bizim arkadaş,' diye söz ediyordu, bir keresinde Constance'a 'Aziz meslektaşım,' diye hitap etti, bu da onun terbiyesinin niteliğini gösteriyordu. Anlaşılan Mnemidis'e bir mektup getirmişti, onunla on dakika geçirebileceğini umuyordu – zaten bu ayarlanmıştı. "Ama her şeyden önce buraya size güvence vermeye, onun buradan çıkarılması konusunu görüşmeye geldiğimi söylemek istiyordum aslında. Ona kefil olan kişi eski bir ortak dostumuz, Mısırlı bir milyoner, onun kendi ülkesine geri götürülürkenki güvenliği konusunda size her türlü

---

[1] (Fr.) Darağacını anımsatan, uğursuz. (Çev.)

güvenceyi verecektir. Ben yalnızca ayarlanınası gereken yasal işleri bilmek istiyorum: Hangi belgeleri doldurmalıyım, hangi izinleri almalıyım?" İlkin bu konu çevresinde daldan dala atlayarak konuştular; Constance, yetkililerin onu güvenlik önlemleri altında teslim etmekten ve ondan kurtulmaktan mutlu olacaklarını düşünüyordu. Ama ilkin ceza yasasına uygun olup olmadığını incelemek zorunda kalacaklardı. "Arkadaşı da bugün işte bunu yapıyor. Bu akşam tam bilgiyi alacağımı umuyorum, yarın onun çıkarılmasıyla ilgili planlara başlayabiliriz."

"Elinizi biraz çabuk tutar gibisiniz."

"Eh, *gerekirse sabırlı da oluruz. Cenevre çok ilginç bir* kent, burada pek çok dostumuz var. Acaba, doktor, bu gece benimle yemek yemeyi düşünür müydünüz? Onur verirsiniz."

Constance duraladı, ama sonunda kabul etti; bu keçi kılıklı, gizli ajan Affad'ı tanıyor olabilirdi. Onda birtakım haberler olabilirdi. "Teşekkür ederim doktor, benim için bir zevk," derken kendi sesini duyduğunda içinden kendine lanet ediyordu. Adam tam boy ayağa kalktı, beceriksiz, köşeli bir hareketle Constance'ın elini sıkmak üzere elini uzattı. Constance'la konuşurken, sanki onunla ilgili pek çok şey duymuş gibi konuşuyordu, Constance böyle birşeyler sezdi. Ama belki de gene kendi *kendini aldatıyordu, psikolog gibi yüksek bir kişiye yakışma*yacak bir şey. Gene de gidecekti! Gene de!

Constance, yalancı Avusturya mobilyalarıyla döşenmiş, duvarları çerçeveli siyasal karikatürlerle dolu, o kasvet verici eski Bavaria'ya girdiği zaman onu köşe masalardan birinde otururken buldu. Adam, köşede bir masa bulabilmek için erken gelmişti, çünkü, dediğine göre o gün büyük uluslararası bir konferansın başlayacağını gazetede okumuş, bu tür olaylar sırasında hem otellerin hem lokantaların nasıl tıklım tıklım dolduğunu eski deneyimlerinden bilirmiş. Büyük oranda günlük sayılabilecek bir kılık giymiş, geniş, sert bir kravat ile inci başlı bir *iğne takmıştı, bunlar ona bir dava vekili ya da hâkim görüntüsü* veriyordu. Constance ancak bir süre sonra onun orta derecede içkili olduğunu, bu yüzden konuşmasının epeyce rahatladığını fark etti; sesinde o kulak tırmalayıcılık kalmamıştı.

Constance, ona, "Görüşmenizi yaptınız mı?" diye sordu, o ise Mnemidis ile buluşmasından pek hoşnut kalmadığını söyle-

di. "Doktorların ona sürekli soru yöneltmelerinden serseme dönmüş. Onları polis sanıyor. Biliyor musunuz, onun Mısır'da her zaman ayrıcalıklı bir durumu vardı; siz belki de bilmiyorsunuz, ama onda hastaları iyi etme yeteneği vardır, daha az hoş olan başka özelliklerinin yanısıra. Bu konuda ünlüdür, Kahire'deki arkadaşı İbrahim'i servet sahibi etti. Bu yüzden arasıra kaçıp Kahire'nin *souk*'larında[1] kaçınılmaz sonuçlarıyla birlikte birkaç gün geçirdiği zamanlar onu görmezden gelirler, ama kuşkusuz gene derdest edip hapishaneye götürürler. Bir keresinde bir polis şefinin taşına, yani safrakesesi taşına derman olma mutluluğuna erişti. Onun dokunmasıyla birlikte Memlik Paşa taşı kolayca düşürdü, böylece hepimizin gerekli gördüğü ameliyattan da kurtuldu. Biliyorsunuz Mısır acayip, körinançlı bir yerdir. Onlar dünyayı başka türlü görürler. İkinci başkent İskenderiye'de yaşayan bizim gibi Yunanlar ve Yahudiler için bunu anlamak güçtür, çünkü bizim çoğumuz Avrupa'da büyüdük, her şeye sizin gözlerinizle bakarız. Ama onlar gibi de görürüz. İkiz görüntü. Kuşkusuz basit tanımlamalarla çok şeyin ilgisi vardır. Mnemidis *size* göre aşırı taşkınlık nöbetlerine yol açan saramsı kalıtsal bir hastalığı, renkli bir paranoyası falan olan bir kişi, ama geçen gece İbrahim, bana onun Koç burcunda doğduğunu söylüyordu; Plüton'da Mars ile Güneş karşı konumdaymış; Ay, Akrepte kötü bir açı yapıyormuş, sekizinci evde Aslan ile Merkür arasında manyetik bir uyumsuzluk varmış... Onu harekete geçiren o kaçınılmaz ikilemin neresinde bir açıklama aramak istediğinize bağlı her şey." O susuzluk çeken sarı gözlerini tatlı bir gülümseme ve bitkinlikle Constance'a çevirdi ve ellerini ovuşturdu, sanki onlarla biraz önce bir şey göstermiş gibi. Constance, onu sevmeye başlamıştı, çünkü onun öylesine emin konuşmalarının altında çok çekici bir çekingenlik ve utangaçlığın varlığını hissediyordu. Ona, Affad'ı tanıyıp tanımadığını sormak için sabırsızlanıyordu –ne de olsa bu akşamı davetini bunu sormak için kabul etmişti– gene de o lanet olası gururu dilini bağlıyordu. Kendisi gibi bir kadına ne yapılabilirdi?

"Galiba farklı bir gerçeklik bu," dedi; berikiyse, "Çok farklı, ama sözcüklerin ne kadar aldatıcı olduğunu insan bir kez an-

---
[1] (Fr.) Çarşı (Çev.)

layınca hiç de daha az aklı yakın değil! Bizim sözde bilimsel gerçekliğimiz belli zihinsel alıştırmalara uygun bir varsayım yalnızca; ama buna bütünüyle, bütün yüreğimizle inanmaya cesaret edemiyoruz. Elektronun cinsel yaşamı olmadığına yemin edemeyiz... ama ben saçmalıyorum! Gülümsediğiniz için teşekkür ederim! Ama Hıristiyanlıkta olduğu gibi, bireysel benlik ve 'onun' ruhu varsayımının geçerli olduğu bir yerde insanlar bilinçsiz bir sanrı durumunda yaşıyorlar. Zehir zemberek şeyler mi söylüyorum."

"Hayır. Sorun psikiyatriye girmiş durumda."

"Haklı olduğunuzu sanmıyorum, doktor. Ya da biz birbirine ters amaçlarla konuşuyoruz. Freud'un sistemi her ne olursa olsun işe yarıyor, bireysel benlik varsayımıyla birlikte."

"Peki Jung?"

"Yeni-Platoncu yapıdaki Jung'da bu öğreti çökmeye yüz tuttu. Bu anlamda haklısınız. Ama bütün bulgular Freud'dan geliyor, hepsinin onuru ona ait. Bu şey yüzde yüz etkili olmuyor, eh, kabahat onda değil. Newton gibi onun da pabucu dama atılacak. Ama *bize, şimdilik,* onun dehası gerek."

"Peki Mnemidis Mısır'a döndüğü zaman eski hayatını sürdürmekte özgür olacak mı? Yani dışarı çıkmasına izin verilecek mi?"

"Normal olarak gözetim altında tutulacağını umuyorum – kimbilir? Polis, onu bir araç gibi kullanabilir, eylemlerini yönlendirebilir: Memlik bu işleri iyi bilir. Ama kimse umursamaz, bir gün öğle yemeğinden önce bir çift tavşan avlayan bir sporcu sizin ne kadar umurunuzdaysa o kadar umurlarındadır. Her şeyin başlama yeri olan Hindistan'da kendi içinde müstehcen olan bu tür insan davranışları galiba Kali denen bir tanrıça adına yapılır; öldürme sözde bir *thugee* eylemidir, bana söylendiğine göre."

"Aman Tanrım!"

"Yerinde bir ünleme," dedi, kendisine biraz daha şarap koyarak. "Kahire'de öylesine çok karışıklık, gürültü, ışık, toz, pire, insan, günışığı, karanlık var ki aslında kaybolan hiç kimsenin yokluğu duyulmaz. Doktorluk damarım kabardığı zaman ben, kendim sırf meraktan bizim arkadaşın üzerinde bir-iki deneme yaptım. Bir paranoya sanrısı sonucu duvarların üzerine

geldiğini söylüyordu. Bunun üzerine onun için özel bir hapishane hücresi yaptırdım, duvarları gerçekten de günde 10-15 santim ona yaklaşıyordu. Biliyor musunuz, bunun bir sanrı olmadığı, doğru olduğu ortaya çıkınca olumlu tepki gösterdi; duvarlar *gerçekten de* yaklaşıyordu. İnsanlar sanrılarının arasında rahattırlar, tek istekleri bunların doğruluğunun kanıtlanmasıdır."

"Evet, bu evtişimsel ustalıkların farkındayım, ama bunlar bizim bir sağaltım bulmanıza yardımcı olmuyorlar. Gerçeklik tartışmaları felsefecinin alanına girer, insan *onun* aklının başında olduğunu önceden varsayar – işte bir başka soru işareti! Mnemidis'in yaptıklarından hoşnut musunuz?"

"Hayır. Ben olsam onunla uğraşmazdım. Hatta daha da ileriye gideceğim: Bana kalırsa sağlıklı bir toplum bir süre onu iyileştirmek için uğraştıktan sonra bir tarafa bırakır. Bir yere kapatmanın yararı yok."

"Ama?"

"Ama yanılıyor olabilirim. Şeylerin yapısı benim aklımın erdiğinden daha adil olabilir. Üstelik kolları sıvayıp hareket etmeye karar verdiğim zaman baksanıza ne oldu – Hitler! İnsan iradesinin kötü kullanımına, insan çabasının kötü kullanımına ne güzel bir örnek! Tektanrılılığa bağlı kaldıkça Yahudileri temizlemenin ne yararı var? Çılgınca düşünceler."

"Schwarz'la konuşmalısınız."

"Konuştum. Benimle aynı görüşte."

"Siz bir Yahudi misiniz?"

"Elbette. Herkes bir Yahudidir!"

Söyledikleri biraz zor anlaşılmaya başlamıştı, sanki içki etkisini gösterir gibiydi; ama o Constance'ın kafasından geçenleri okumuş ve onu rahatlatacak biçimde, "Sarhoşlanmış görünüyorum, öyle değil mi?" demişti. "Aslında öyle bir şey yok. Dün yanlışlıkla fazlaca uyku şurubu içtim, sonuç ortada, bugün uykudan ölüyorum. Özür dilerim."

"İçmek zorunda mısınız?"

"Belki de değilim; ama sizi evinize bıraktıktan sonra gecenin son içkisini içmek üzere eski bir arkadaşa uğramayı düşünüyorum, onun yanına giderken iyi durumda olmalıyım. Belki de Sutcliffe'i tanıyorsunuz."

"Elbette! Siz tanıyor musunuz?"

"Onu oldum olası tanırım. Eski ahbabız, yani. Uzunca bir süredir onunla hiç ilişkim olmadı, o serseriyle görüşmek için sabırsızlanıyorum."

"Peki Blandford?"

"Onu yalnızca Sutcliffe aracılığıyla tanıyorum – pek iyi gitmeyen bir kitap üzerinde ortak çalıştıklarını falan duydum; ona göre her biri yatağın çarşafını kendi tarafına çekiştiriyormuş, kitap da bundan zarar görüyormuş. Anladığıma göre Sutcliffe'in burada bir işi var, o işten nefret ediyor. 'Bizim arkadaş' Mnemidis'e gelince, Kahire'ye dönmekten mutlu olacaktır. Sorgulamalardan sinirleri laçka olmak üzereymiş, kendisi öyle diyor. Arapça konuşuyor kuşkusuz; dediğine göre yemeğinin içine doğruyu söyletici hap koyuyormuşsunuz, bu yüzden yemiyor, sonuçta da hep açlık çekiyormuş."

"Ah Tanrım!" dedi Constance umutsuzca. "...Başlamış!"

"Sizin biliyor olmanız gerektiğini düşündüm, size bir şey söylemiş olması gerektiğini."

"Hayır. Bunu bekliyordum gene de! Ne berbat bir şey, bu işkence düşüncesinin şahlanması. Haksızlık bu!"

Beriki güldü ve "Evet, kapılarının kilidini değiştirten ve lanetler okuyan psikanalizcilerden başka gürültü yapan yok, her yer sessiz. Telefon rehberinde adınız var mı?" dedi.

"Evet. Ama bence bu olaydaki daha kaygı verici olasılıkları bir kenara bırakabiliriz. İsviçre'de adamı sıkı sıkı bir yere kapatıyorlar. Ama!"

"Sizin dediğiniz gibi 'aması var!'"

"Onu iyice çileden çıkarmadan bu görüşmeleri kesmeli miyim sizce? Kuşkusuz kendisi devam etmek istemeyebilir; öyle umuyordum ki... Her neyse, Schwarz'a işin renginin değiştiğini söyleyeceğim – bu deyiş onun."

"Ben kendim bitireceğim bu işi."

Bu umut verici araştırmayı burada kesmek zorunda kalacağı düşüncesi üzücüydü – o hayalet mektubun bir gerçeklik gibi yavaş yavaş eridiğini görebiliyordu. Yarın İncil'i geri alarak ve bu şaşırtıcı deli adama elveda diyecekti, ona karşı bütün acıma duygusu ve ilgisi de sona erecekti, çünkü o doğuştan kendisine biçilmiş rolü tam anlamıyla oynar görünüyordu. Öldürme işinde uzmanlık kazanmıştı, böyle denebilirdi. Sol Kanat'a yakışır

varoluşsal bir açıklama. Sartre ve Lacan ile onların yandaşları tarafından Yahudi Babil'inin dikildiği yerde, ölmekte olan bir atın gözüne sinek gibi üşüşmek! Bu konuda Constance, Affad ile pek çok kereler anlaşmazlığa düşmüştü; Affad'ın uğursuz mektuplara düşkünlüğü çoğu kez onun boş, parlak sözleri hoş görmesine yol açıyordu ya da Constance ona böyle demişti. İşte bu akşamın sonuna gelmişlerdi, Affad'ın adını anmasını engelleyen zihnindeki o uğursuz duvar hiç sarsılmadan yerli yerinde duruyordu. Constance içini çekti, beriki gülümsedi ve "Uykunuz geldi herhalde. Benim ülkemdeki gibi insan Cenevre'de gündüz uykusu uyumuyor, bu yüzden de geç saate kadar oturacak hali kalmıyor."

"Özür dilerim."

"Kınadığım için söylemedim."

Constance'ı dairesine bırakacaktı, gölün kıyısını çevreleyen parkta yürüyor, alçak sesle hastalarından söz ediyorlardı: berikinin Mnemidis'i kendi deyimiyle nakletme, şu anki karışık durum yüzünden işlerin dengesi değişmeden önce Mnemidis'in kendisinin olan çok lüks daireye yerleştirme planlarından söz ediyorlardı. Gelecek hafta içinde işin yasal yanı çözümlenecek, daha sonra hastalarının tehlikesizce naklini rahat rahat planlayabileceklerdi. "Kuşku yok ki *siz* onu özleyeceksiniz, mesleğiniz açısından hayıflanacaksınız; ama onun yerini biri kolayca doldurur, düşünürseniz. Hemen hemen herhangi bir Avrupa ülkesinin bir başbakanı... Ona gelince, o zamanını yeni odasının mutfağa bakan küçük penceresinin önünde geçiriyor. Rahibelere duyduğu hayranlık onu büyülemiş."

"Bilmiyordum."

"Evet. Hiç konuşmama tarikatına bağlı rahibeler var, binanın bütün bir kanadına onlar bakıyor, bütün kuruluşun yemeklerinin çoğunu onlar hazırlıyor. Mutfakların dışarıya çıkıntılı büyük pencereleri var, bizimki onları içeride dolaşır, yemeği hazırlarken görebiliyor, 'filika'ya benziyorlar (alıntı yapıyorum) çünkü başlarına o yüksek beyaz kolalı başlıkları, siyah rahibe entarisinin üzerine geniş beyaz yakalar takıyorlar. Onunla birlikte bir süre oturup onları seyrettim, çünkü onunla birlikte geri dönmeyi önerdim ve Pierre bana izin verme nezaketini gösterdi. Çok ilginç görünüyorlardı, ben onları zambağa benze-

tıyorum, o başlıklarının biçimini; bizim arkadaş, acaba kendi istekleriyle mi konuşmuyorlar, yoksa kendisinin büyük bir açlıkla okuduğu İncil'den saçılan yalanlar yüzünden mi dilsizleştiler, merak ediyor. Ama arkadaşımızın öylesine aklı başında ki kurnazlığı yerinde, insan yalan söyleyip söylemediğini bilemiyor – çünkü kendisi de bilmiyor. Onun için ne tatsız bir durum! Belki de Nietzche gibi adamların aklını alabora eden de bu. Sık sık merak etmişimdir." Biraz tuhaf bir önermeydi, bu yüzden Constance, onu telleyip pullama girişiminde bulunmadı. Ama deliler genellikle ne tuhaf şeylere ilgi duyuyorlardı; mutfaktaki rahibelere bakmakta ne bulabilirdi Mnemidis?

Ama her şeyin bir yanıtı vardır. Mnemidis'in hiçbir şey belli etmeyen mavi, çocuksu gözleri rahibelerin o görülesi üniformalarına değil kurumun günlük ekmeğini sarı sepetlere beceriyle dağıtmadan önce kesmek için kullandıkları iki büyük bıçağa dikilmişti. İşlem tamamlanıp sepetler tepsilere, arabalara konup yemekhaneye taşındığı zaman içini çekti; tam anlamıyla ona kendini unutturan, büyüleyen bir düşten uyanmış gibi içini çekti. Durum gerçekten de böyleydi. Bütün günü sanki bir sahnede boy gösteren rahibelere göre ayarlanmıştı. Mutfaklar birden güneş ışığıyla aydınlandı. Kapıya kapalı bir kamyon yanaştı, arka kapak açıldı; sürücüler ekmek somunlarıyla dolu derin sepetleri alıp indirdiler. Mutfağa taşıdılar, rahibeler Upinal Çelik Federasyonunca (çoğunlukla reklam amacıyla) parasız dağıtılan kılıç benzeri o iki parlak bıçağı alıp Hıristiyanlığın kurban işine giriştiler, İsa'nın gövdesini yenebilir büyüklükte dilimlere bölüyorlardı. Böylece Söz sonunda tene dönüştürülecekti; şaraba, yani kana gelince ona daha sonra sıra gelecekti. Bu arada bıçaklar kalkıp iniyor, güneş ışığında parlıyor ya da sağımsal hareketleri çağrıştırır biçimde batıp çıkıyordu, sonunda ayıp yerleriyle oynar ve derin derin düşünürken buldu kendini. Derin derin, edilgin bir halde düşünürken. Mutluluk, dikkatin böyle bir nokta üzerinde toplanması durumlarında gizlidir, insanın kendini en gizli doğasına bırakmasında. Bir somun ekmekten daha masum bir şey olabilir mi? Ekmek, bıçağın girişini, beyaz etinde mırıldanışını neredeyse duymuyordu. Upinal'ler her zamanki gibi korkunç keskindi, üstün nitelikli çeliklerinin eşsizliğiyle ünlüydüler. Kurban bıçağı olarak daha iyi çelik bulunabi-

lir miydi, o halde? Mnemidis uysal uysal seyrediyor, her ayrıntıyı gözlüyordu. Bazen bırakıyor, yazı masasının çevresinde bir tur atıyor, ama gene pencerenin yanına dönüp Kurtarıcılarını dilimleyen rahibelerin o sürükleyici görüntüsüne veriyordu dikkatini. Bize bu günü bağışla...

Bu konudan biraz haberi vardı Constance'ın, ama hepsini bilmiyordu: Mnemidis'in sabrının tükenmek üzere olduğu, için için isyan bayrağını çekmeye hazırlandığı haberi aşırı derecede üzücüydü. Constance akşam yemeğinde kendini yorgun hissetmiş, daveti yapan arkadaş onu biraz erkence eve bırakmış olduğu için sevinmişti, ama uykunun da kaçıp gitmiş olduğunu görüyordu. Uyku şurubunun da bir yararı olmadı, bunun üzerine biraz kitap okudu, daha sonra kendine kahve yapmak üzere kalktı – kaçınılmaz karar. Derin bir kararsızlığa kapılmıştı her konuda – hayatı, işi, mesleği, geleceği konusunda... Yumuşak kumlu bir yamaçtan aşağı, kendi kendini suçlamanın, daha da kötüsü kendine acımanın derin çukuruna düşmek gibiydi bu. Olmayacaktı. Yeşil iskambil masasında fal baktı, bir süre sonra şurup sinirlerinin üzerinde etkisini göstermeye başladı. Zar zor da olsa uyku bir kez daha ulaşılabilir bir başarı gibi görünüyordu, böylece kitabıyla yatağa girmeyi göze aldı. Birden aklına esti, sık sık yaptığı bir şeyi yaptı, telefonu kaldırdı, saati öğrenme numarasını çevirdi. Banda kayıtlı ses Affad'ın sesine benzemiyor değildi, vurgusu farklı da olsa. Her saniyeyi belirten o sesi tam iki koca dakika kadar dinledikten sonra utanarak kapattı. Ama kendi kendini suçlama işi Max'in düş sesiyle gerçekleşmiş oldu, Max, ona *asana*'ları aşama aşama öğretiyor, acele etmemesini, her bir aşamada, artık ilacın etkisiyle yarı uyuşmuş olan zihninin boşluklarının yerini saptamasını söylüyordu. Beceriksiz, çarpık bir yogaydı bu ve yaşlı adamdan bir azar hak ediyordu, ama istenen etkiyi gösterdi, çünkü Constance'ın dikkatini başka yöne çekti –uykusuzluk her şeyden önce abartılı bir biçimde kendini önemsemektir– böylece Constance'ın daha başka düş üretemeyecek kadar yorulmuş bır zihinle kendini gecenin ılık çukuruna bırakmasına olanak verdi. Daha başka düş görmeden!

Uyudu.

DÖRT

KAÇIŞ MADDESİ

İçinde günlerdir birşeyler kımıldanıp duruyordu, dış dünyayla –ilkin bakıcısı Pierre, sonra doktor, daha sonra kendisinin söylediği her şeyin kaygan ve şeytanca görünmesine yol açan o güzel kadınla– ilgili olarak duygularında gittikçe artan bir anormallik olduğunun farkındaydı. O kadının söylediği her şeyin yanlış olduğunu, bunların kendisine ödünç verdiği o Kara İncil'den çıktığını biliyordu artık. Üstelik kadının gülüşü'de bir fare kapanı gibi aldatıcıydı – *une souricière de sourire!*[1] Kadın ilkin ilaçlarıyla ona her şeyi unutturmuştu, şimdi de şu gizemli mektup işini çıkardı. O mektuba şöyle bir göz atmıştı, içindeki tarihe biraz dikkat etmişti, kesin değildi. '*A partir de*[2]...' deniyordu, pek kesin bir bilgi verilmiyor gibiydi. Ne de bunun kendi kaygılarıyla bir ilgisi vardı – davranışlarının temelini oluşturacak soğuk nefrete yavaş yavaş dönüşmekte olan, giderek ezici, boğucu durunıa gelen duyguyla. Şişşt! Kadın, onu'n bu duygusun bilmemeliydi; dindarlık numarası yapmalıydı, çünkü onlar Hıristiyandı, intikam yasasına göre yetişmişlerdi, her zaman ahlaksal bir bedel ödeme peşindeydiler, hep bir kurban düşünceleri vardı. Bir süredir döşeme taşlarının üzerinde Pierre'in ayak seslerini duyar duymaz acele diz çöküyor, kapıdaki küçük gözetleme kapağının tıkırtısı geldiğinde sanki duaya dalmış numarası yapıyordu. Kuşkusuz bunlar rapor ediliyordu. O büyük kitabı eleştirirken kadının tepkilerini dikkatle izlemişti; sonunda birden bire sanki din değiştirmiş, sonunda o kitaba inanmış numarası yapmaya niyetlendi. Kadını gafil avlayacak, belki de onu

[1] (Fr.) Bir fare kapanı gülümseme (Çev.)

[2] (Fr.) ...den itibaren. (Çev.)

âdet haline getirdiği şeyleri yapmaktan vazgeçirebilirdi. Ormanda yürüyüşe çıktıkları zaman Pierre'i alaşağı etmenin ne kadar enerji gerektirdiğini bile düşünmüştü. Zencinin ev gibi yapılı olduğu doğruydu, ama Mnemidis bunu pek önemsemişe benzemiyordu. Kendisi kıvraktı, Japon güreşinde ustaydı. Ayrıca hiç korkmuyordu, yürekten adanmışlığı sayesinde bir aslanın gücüne sahipti. İsteğinin yarattığı akımın gövdesini bir elektrik dereciği gibi yalayıp geçtiğini hissediyordu. Onun planlarında güçlük yaratan bir tek soru bulunuyordu. Zengin anlatımlı Fransızca deyimiyle *l'arme blanche*[1] – kendini dile getirmek için ona gereken o çok yaşamsal *bıçak*. Kahire'de evinin duvarında koca bir koleksiyonu vardı – her boyda güzel bıçaklar, onlarla sürekli alıştırma yapardı. Dilediği gibi hem fırlatabilir hem de saplayabilirdi, avına saldıran bir yılan kadar ani. Bu sorun değildi. Üzerinde durulması gereken yalnızca ayrıntılardı.

Şimdi Kahire'nin adının anılması, bu düşüncesinde yeni bir çarpandı, yeni bir hayat ve özgürlük umudu. Bütün bunlar onun planına yeni bir heyecanla sarılmasına yol açtı. Bu donuk gri İsviçre ortamını geride bırakıp gençliğinin parlak Kahiresine gitmek – aman Yarabbi, içinde yüreği şarkı söylüyordu! Bir veda armağanı olarak, bir *pourboire*[2] olarak, yani ayrılmadan önce en iyi ruh haliyle bir-iki bıçak izi bırakacaktı. Doktorların, papazların, polislerin bu kısır dünyasına onun ayrılış armağanı. Onu kim sanıyorlardı? *O ne de olsa Mnemidis'ti, türünün tek ve biricik örneği.* Yaşlı doktor B. bu cümle için ona takılırdı, ama aslında doğruydu bu. B. takılır, şöyle derdi: 'Hangi yaratık türüne ait olduğunu söyle bakalım bana. Hayali insan mı, marjinal insan mı, rastlantısal insan mı, gereksiz insan mı, koşut insan mı?...' O da şu yanıtı verirdi: 'Hiçbiri, hiçbiri. Ben ilk insanın cisimleşmiş haliyim. Benim azizliğim kusursuzdur, çünkü ben korkunun ne anlama geldiğini bilmem!' Konuşurken kendi bilincini birden havada, tam tepesinin üstünde asılı dururken görür gibi oluyordu – kendi kendini bütünlemiş, göksel ışıklı, parlak gökkuşağı renkli bir küre, katıksız tanrısal bir mutluluk atmosferinde süzülüyor, nabız gibi atıyordu, o bu atmosferin insan kılığında bir aracıydı. Kusursuzlaşmış eylemin saf ruhuydu. Daha bir yeniyetmeyken evlerine iş dilenmeye gelen Bedevi

[1] (Fr.) Kesici ya da delici alet. (Çev.)
[2] (Fr.) Bahşiş (Çev.)

bir çocuğu boğazladığı o ilk günde onda uç vermişti bu. Öylesine sessiz, şiddetli isteği zihninde kocanın bir yakut gibi parlıyordu. Böylece kendini insanlığın geri kalanından ayırmıştı.

Evet, Kahire düşüncesi yeni bir teline dokunmuştu, ona özgürlük sözü veren eski arkadaşlarının birden sahnede boy göstermesi onu aşırı derecede heyecanlandırdı. Ayrıca onunla doktorun yaptığı gibi, Arapça konuştukları zaman eli kolu bağlanmış gibi oluyordu, duygularıyla İsveç sahnesinden çekilmek isteğiyle ilgili sırrını saklayamıyordu. Ama doktor onu uysal, sabırlı ve dikkatli olmaya zorluyordu; acele bir hareket kurtuluş şansını ortadan kaldırabilirdi. Doldurulması gereken belgeler, danışılması gereken insanlar vardı. Gene kendisini yöntemli bir biçimde zehirlediklerinin farkına vardığı için, sabırsızlık ve kızgınlık duygularını bir kenara bırakmayı çok güç bulduğunu söylemek boynunun borcuydu. Çok, çok daha güçtü.

Zindancılarının önlemleri iki katına çıkardığını fark etmemek de elinde değildi, kendisi, hücresi, hücresindeki üç-beş eşyası, her bir nesnenin başında sanki o nesneyi ezberliyormuş gibi oyalanan, bu arada da şarkı mırıldanan Pierre tarafından sıkı sıkıya gözden geçiriliyordu. Ne biçim bir büyüsü vardı adamın! Mnemidis sessizce dişlerini gıcırdatıyor, şakaklarındaki damarların gerilip gevşediğini hissediyordu. Gizli bir önsezisi vardı, uzun sürmeyecekti, olaylar bir tür sarmal halinde tırmanıyor, sarmal hızlanıyordu, sonra birden çözülecekti.

Sezgileri çoğa kalmadan doğrulandı, çünkü her zamanki görüşme için gittiği zaman asık suratlı Schwarz'la karşılaştı; Schwarz, ona bu uzun sağaltımın burada kesileceği haberini verdi. "Anladığıma göre size bakan doktor konusunda kuşkularınız var, onlara saygı duyduğum için onu başka bir araştırma alanına kaydırdım. Izinden dönünce başka görevler üstlenecek. Umarım bu size adaletin yerini bulduğu duygusunu verir." Üzerinde çok düşünülmüş hoş bir geri adıma benziyordu bu, bu beklenmedik zafer karşısında hastanın ağzı kulaklarına varmıştı; ellerini ovuşturdu, eğilip selamı verdi. Daha sonra yeni bir kuşku dalgasıyla yüzü karardı, çünkü sorumluluktan kaçmaya çalışıyorlar. .; ne de olsa yapacaklarını yapmışlardı. Zehir bütün organlarına sızıyordu, onlarsa onu bırakmaktan söz ediyorlardı. Hayır, bu olacak şey değildi, hiç değildi! Sonunda, "Buna diyeceğim yok," dedi, bastırılmış öfkeyle dolu, küçümseyici bir

bakış fırlatarak, "ama şimdiye kadar yaşadıklarım ne olacak, bütün o sorular, zaman kaybı... ha?" Schwarz içini çekip sabırlı sabırlı, "Umarım kısa zamanda bu zor günleri unutursunuz," dedi. "Yarın ya da yarından sonra sivil yetkililere teslim edileceksiniz, onlar da iki arkadaşınızla buluşup yurdunuza dönmeniz için gerekli hazırlıkları yapacaklar. Kuşkusuz buna sevinmişsinizdir, değil mi?" Mnemidis dudaklarını ıslattı, bunun doğru olup olmadığını sordu. "Elbette doğru," dedi Schwarz, sonunda kendisine hafifçe neşelenme izni vermişti. Gerçekten de sanki doktorun sözlerinin doğruluğunu kanıtlamak istermiş gibi o iki arkadaş boy gösterip iyi haberi getirdiler. Nakil görüşmeleri yapılıyordu, yasal bir engel yoktu, bir hafta on gün sonra gerekli belgelerle onu alıp havaalanına götürmek üzere Kızılhaç'ın arabasıyla geleceklerdi, havaalanında Kahire'ye gidecek özel bir uçak bekliyor olacaktı. Düş gibi bir şeydi bu, bunu düşündükçe ağladı, ama üzüntüden ağlıyordu, çünkü çok geç kalmıştı. Hak ettikleri cezadan bu kadar kolay kurtulamayacaklardı, özellikle de o kadın. Hepsi onun başının altından çıkmıştı, bütün bu kurnaz sorgulama, onu kendi kendinden kuşkuya düşürmek için onun icat ettiği bir şeydi. O gece yatağını ıslattı. Olağandışı düşlerin, sınırsız gücü ve etkisi olan imgelerin saldırısına uğradı; yeniden o çocuk tanrıya dönüştü, o tanrının amacı yüreğinde Tanrı lütfunun lambası gibi yanıyordu. Önce ağzında dili bir engerek gibi şişti, sonra bütün boğazı. Geç kalktı, ama her şeye hazırdı. O saatin geldiği duygusu vardı içinde, ayrıntıların şimdilik açıklık kazanmamış olmasına karşın; beklediği kişiler gelecekti.

Şeytanlık konusunda üslup sahibi olmuş Mnemidis gibi fırsat kollayan biri varsa, şeytanlık ruhu denen şey işleri kolaylaştırmak üzere ortaya çıkar. Bu kez bu rol İsviçrelilerin ayrıntı manyaklığına düştü. Konukları ayrılmadan önce hastalığının bütün belgeleri tamamlanmış olmalıydı; o yüzden o bitmez tükenmez kan tahlilleri, sinir muayeneleri, incelemeler, yorumlar, beyin işlevleri, kalp atışları... onu rastlantısal, istemsiz cinayetler dünyasına geri göndermeden önce bütün bu bitmez tükenmez niceliksel bilim saçmalıklarının doruğuna ulaşılması gerekiyordu. Tüplerin içine üfürdü, birtakım sıvılar yuttu, tek ayak üzerinde durdu, diz çöktü, ağırlık kaldırdı. Bütün bunlar olurken sabırla ve uysalca açılacağını bildiği kapının açılmasını

bekledi. Bir kardeş gibi sevmeye başladığı Pierre'in gözetiminde kuzu kuzu laboratuvar laboratuvar dolaştı. Ama dikkat kesilmiş bir haldeydi, her kilide, sürgüye, kol demirine dikkat etti; gene de şimdilik ona işaret edip onu yanına çağıran, kulağına, 'Haydi! Tamam!' diye fısıldayan bir şey yoktu. Bunların dışında fazlaca kapalı kalmış biri olduğu için değişiklik ve hareket onu canlandırmıştı.

Bu incelemelerin en sonuncusu en temel olanıydı, genellikle hastaneye girerken yapılırdı. Oturulacak yerler, dolaplarla dolu, perdeli, duşlu, su deposu benzeri bir soyunma odası vardı. İnsanın boyunu, ağırlığını, sonra genel olarak boyutlarını ya da butlarının ve göğsünün çevresi gibi gerçekleri kaydeden makineler vardı. Büyük binanın giriş koridorunda ilan tahtaları ve tuvaletler vardı, koridor sonunda geniş yemek salonlarına ve mutfaklara açılıyordu. İşte o mucize fısıltı bu su deposu benzeri yerde geldi, Mnemidis'e ulaştı.

Tüzüğe uygun uzun kollu, tatlı yeşil, kumlu bir ceketten ve yün yelekten kurtulmak için bir perdenin arkasına geçti, bu arada 'doğuştan beyefendi' birinin inceliğine saygı duyan Pierre, onun arkasından gitmeyip öteki tarafta bekledi; çıkarılan giysiler perdenin üzerine atıldı, şimdi belden yukarısı çıplak Mnemidis, acayip mahcup ve neşeli görünüyordu. Kendisini bekleyen tartı aletini boş verip gardiyanını iki eliyle birden itti, onu gafil avladı, sonra tek ve aynı hareketle kapıdan dışarı, koridora kapağı attı, kapıyı Pierre'in üzerine kilitleyip sıvıştı --ama ağır ağır, düşünceli düşünceli yürüyordu, çünkü insan yavaş hareket ettiği zaman kimsenin bir şeyden kuşkulanmadığını biliyordu— böylece mutfaklara açılan soyunma odalarının ve tuvaletlerin bulunduğu bölüme girdi. Onun bütün bunları, bütün ayrıntısıyla düşünmüş biri olduğu söylenemezdi; aslında uyurgezer gibiydi, kendini içgüdüsüne bırakmıştı. Yazın çakan şimşekler gibi parıltılar zaman zaman gözlerini kamaştırıyordu. Pierre'in sesini, kapının takırtısını duydu, ama hiç telaşlanmadı. Çılgın bir güven duygusu sarmıştı içini. Şeytanlığın ruhu atına atlamıştı. Ciddi bir yüzle acele acele bir odadan ötekine geçti, her odanın kapısını o odadan çıktıktan sonra kilitliyordu, sonunda o geniş mutfaklara geldi, içeride kimse yoktu. Durup çevresine baktı, duvarlarda yan yana asılı duran tertemiz mutfak kapları-

nın üst yanındaki yüksek pencerelerden içeriye giren ılık güneş ışığını hayranlıkla fark etti. Bu pırıl pırıl temizlik ancak İsviçre'de bulunurdu, yani büyük mutfağın temizliği, insan burada mikrobun barınamayacağı duygusuna kapılıyordu; hastane ve temizlik kokuyordu, vantilatörlerin temiz hava akımlarıyla havası süzgeçten geçiriliyordu. Ama o bir şey arıyordu ve böyle aylak aylak durup çevresine hayran olacak zamanı yoktu. Avlunun karşı yanındaki penceresinden baktığında... nereyi görüyordu? Birden hızlı bir hesap yaptı ve yön değiştirdi. Evet, ekmek tenekeleri ile konserve kutuları sağdaydı, evet ya, orada değil miydi? İşte!

Her şey gibi tertemiz bıçaklar da oradaydı işte!

Gövdesinden neşe ve olumlama akımları geçerken durdu düşündü, yaratıcısına şükran duydu; hatta ellerini göğsünün önünde kavuşturup bir Hıristiyan gibi şükranını dile getirecek biçimde iki yana salladı. Daha sonra mutlulukla sinsice gülümseyerek bıçakların önce birini, sonra ötekini aldı, bıçağın o harika dengesini avucunda hissetti; bıçak bir yumurta gibi geleceğe gebeydi. Tam o anda mutfağın öteki ucundaki yaylı kapı hızla açıldı, içeriye o iri gövdesiyle Pierre daldı; şaşırmış görünüyordu, çünkü daha önce başına böyle bir şey gelmemişti, bunu şaşırtıcı buluyordu. Üstelik Mnemidis şimdi soyunuktu, üzerinde bir şey yoktu ki kolundan tutup onu uysallaştırsın, götüreceği yere götürsün. O iri yarı adam, çoğunlukla iyi bildiği alışkanlıklar sayesinde olaylara, insanlara hâkim olabildiğini birden fark etti; o giysi kolunun olmaması onu zor duruma sokmuş, şaşırtmıştı. Mnemidis'i de hiç böyle görmemişti – neşeli, coşkun; halinde tavrında yükseklerden inme bir görkem vardı. Pierre'e kedi-fare oyunu oynamayı önerdi, ama neşelenmek için dostça oynayacaklardı, çünkü yalnızlık saatlerinin bu arkadaşını seviyor ve sayıyordu. Bıçaklı elini arkasına sakladı, öteki eliyle Pierre'e yaklaşması için işaret etti, neşeli, şakalı bir biçimde; 'Malabar' yaklaşınca birden geriye sıçradı, döndü, bulaşık eyyelerinin, dolapların arasına gire çıka koşmaya başladı. Böylece ağır ve özentili bir bale yapıyorlardı, karşılıklı birbirlerini kollaya kollaya büyük mutfaklardan geçtiler. Çünkü Pierre ani bir ruh hali değişikliğine bakarak içinde bulunduğu tehlikeyi ve bıçağı fark etmişti. Bir şey bulup delinin kafasına indirerek onu

halletmeye çalışmak akıllıca olacaktı – saplı bir tencere belki: Ama sabırlı olmayı, saldırganlık öfkesini alevlendirmemeyi yeğledi. Sakindi, sonuçtan emindi. tek kaygısı Mnemidis'in silahını elinden almaya çalışırken yaralanmaktı. Üstelik böyle dans ederken zaman geçiyordu, çoğa kalmaz mutfağa birileri gelirdi, o zaman Pierre bağırıp adamını kıstırmak için yardımı isteyebilirdi. Rahibeler neredeydi? Buranın personeli neredeydi? Ortalarda kimse yoktu. Yörüngeleri üzerinde hareket eden iki uğursuz gezegen gibi saptanmış rotalarını izliyorlardı – yerçekimsel bir flörtleşmeye girişmiş gezegenleri bekleyen tek bir sonuç vardı, çarpışmak!

İkisi de henüz hiç yorulmuşa benzemiyordu, onların dans ederkenki yoğun dikkatini gören biri, bu eşzamanlı ve üsluplaştırılmış hareketlerin uzun uzun prova edilmiş olduğunu sanabilirdi. Ama Mnemidis'in deliliği yöntemliydi – bir deyim uydurmak gerekirse iş önlüklerinin, mutfak önlüklerinin, kovaların falan bulunduğu bir tür elbise dolabına açılan aralık bir kapı görmüştü. Kapı gardiyanın arkasında kalsın istiyor ve yavaş yavaş bu hesapla hareket ediyordu – bir bilardo topunu bir çukurun üstüne koymaya çalışmaya benziyordu. Bunu başarınca akıl almaz bir güçle 'Malabar'a saldırdı, mutfakta yankılanan dindarca bir inilti çıktı ağzından. Bıçağın tehdidine karşı dikkat kesilmiş olan 'Malabar' bu saldırının verdiği hızla geriledi, daha nerede olduğunu anlayamadan kendini dolabın içinde, asılı giysilere ve duvara dayanmış halde buldu; bir el boğazını sıkıyordu, kendi kolları o ufak tefek adamı gevşekçe sarıyordu, ama bir amacı olmadan. Mnemidis şimdi de deneyimli bir aşçı gibi elinde tuttuğu bıçağı çok hesaplı bir biçimde indirerek onu doğruyordu. Bütün bunlar 'Malabar'a sanki gevşek, ağır çekim bir filmde oluyormuş gibi geliyordu, ama aslında darbeler hızla iniyor, etkili oluyor, amaçlı görünüyordu. Bu arada Mnemidis, onun yüzüne dikkatle, neredeyse şehvetle, sanki saldırısının ne kadar başarılı olduğunu gösterecek bir ölçü aletiymiş gibi bakıyordu. Bu tür ölümcül durumlarda Zencilerin yüzü solmaz, pembeleşir. Mnemidis bir mırıltı çıkaran adamın öne doğru, kendi üzerine yıkıldığını hissetti. Yüksek bir perdeyi çekip indirmeye benzeyecekti, kendi kendine bunu düşündü. Her ikisi de şimdi hızlı hızlı soluyordu, ama Pierre bitkinlikle soluğunu

dışarıya veriyordu, avurtları çöküyordu, akciğeri birden bire hızlı hızlı dolup boşalmaya başlamıştı. Yüz metre rekoru kırmış gibiydi.

Mnemidis sevgi ve anlayışla onu tutmaya devam ediyor, bitkinliğine karşın nasılsa sakin görünen, kanı çekilmiş yüzüne bakıyordu – bu işin kaçınılmaz sonucu olan ölümün yansılaması, hazırlığı olan bir sakinlik. Sonucu belirleyen bir tatlılıktı bu ve onu dik tutmaya çalışan, öylesine bir sevecenlikle dikkatle inceleyen saldırgan için bu solgunluk çok hoş bir solgunluktu. Sonunda Mnemidis geriledi, asılı paltoların içinde iki yana sallanan devi daha sıkı tutuyordu. Hızla kan kaybediyor olsa gerekti Pierre, ama hem düşüverecekmiş gibi hem de kendine hâkim bir halde dimdik ayakta duruyordu, kolları öne uzanmış, parmakları kıvrılmıştı, ama artık hasmının üzerinde değildi. Yüzüne bakılırsa sanki birden içine kapanmış, yüreğinin derinliklerindeki duyguları anlamaya çalışırmış gibiydi; sızan, şu anda akan kanı –yumuşak ve hain kanı hissedebiliyordu– aşağıya akan kanın hacmini belki de kestirmeye çalışıyordu. Kan kaybediyordu, evet *kan*. İnledi. Mnemidis sanki bir işaret almış gibi geri çekildi, dolabın kapısını kapattı, onu elbiselerin arasında titrerken bıraktı.

Tanrının bir lütfu olarak mutfaklar boştu, hepsi ona kalmıştı; çok susamış olduğu için lavabo musluğundan uzun uzun su içti, bıçağı yavaşça sildi. Daha sonra omuzlarını dikleştirdi, belden yukarısının çıplaklığını örtecek ya da aslında tanınmamasını sağlayacak bir giysi aramaya gitti, çünkü yolculuğu yeni başlıyordu, yapılacak çok şey vardı. Bir aşçı külahı, olmazsa beyaz bir fırıncı önlüğü ya da doktor kılığı bulma düşüncesi vardı kafasında, ama bulduğu kılık onu bunlardan daha iyi gizleyecek bir şeydi. Çamaşır yıkamak, yer silmek gibi ağır işlerde çalışan rahibeler, entarilerini ve başörtülerini şu anda açık olan bitişikteki soyunma odasına asmayı âdet edinmişlerdi. Bundan daha iyi bir kılık olamazdı! O kocaman başörtüsü zambak biçimindeydi, bakalım nasıl duracak diye hemen birini başına geçirdi. Kendi yüzü kendisini şaşırttı, ürpertici derecede sakin görünüyordu, gözlerde belli belirsiz, insana özgü bir ışık, dudaklarını kıyısında bir gülümsemenin hafif izleri vardı. Ama gamzeleri olduğunu daha önce hiç fark etmemişti, onları daha iyi inceleyebilmek için iyice sırıttı, kabından taşan bir gülümsemeyle ya-

nı; o beyaz rahibe başlığıyla çerçevelenmiş olan o yüz gibi, gamzeler de birinin çocukluğuna aitti. Ama başındaki rahibe kalpağı biraz büyükçeydi; yan yana asılı üç-dört taneden birini alıp başına geçirdi, başlık tıpatıp uydu. Daha sonra perde benzeri rahibe kılıklarını gözden geçirip uygun birini seçti. Bütün bunlar göz açıp kapayıncaya kadar olup bitti; bile bile acele etmişti, çünkü binanın kuytu bir köşesindeki bir yerden boğuk bir çarpına sesi geliyordu, sanki bıçak darbelerinden yarı baygın Pierre tepki göstermeye başlamış, asılı giysilerin arasında sağa sola yıkılıyordu.

Aynadan yaşlı bir rahibe görüntüsünü yansıyordu, sağlıklı, günah gizleriyle dolu bir yüz, hem sapık hem ikiyüzlüce ifadeler, ama gizemli, parlak gözler. Büyük deneyimleri olan, ama gene de hata yapmaktan kurtulamamış bir rahibe. Her şeyi yapmaya hazır bir rahibe. Sevinçten neredeyse kıkır kıkır gülerek ana hole çıktı, sanki derin derin düşünüyormuş gibi başı önde, kimsenin dikkatini çekmeyecek biçimde, çok ağır adımlarla yürüyordu. İlan tahtalarını inceledi, baka baka önlerinden geçti, aynı güvenle her gün Pierre ile birlikte yürüdükleri ormana yöneldi. Ağaçların arasına dalınca adımlarını hızlandırdı, psikiyatri bölümünün bulunduğu küçük binaya neredeyse bir koşuda ulaştı. Büyük bir şans sonucu Schwarz'ın odası boştu, kadın doktorun muayene odası da öyle – görmeyi çok istediği oda. Birden oturup düşündü. Beklerse birinden biri gelebilir miydi acaba? Ama kadın daha önemliydi.

Schwarz'ın dönen koltuğunda uzunca bir süre oturup düşündü; kendi durumunu ve amaçlarına uygun bir hareket planı oluşturabilmek için geçmiş –şu son bir saat içinde olan– olayları sırasıyla geriye doğru giderek kafasından geçirdi. Mısırlı iki arkadaşının adresleri yanındaydı, şu tasarladığı işi bitirdikten sonra niyeti onların otellerine uğramak, kendini onların ellerine teslim etmekti, bütün dileği kaçış planını yürürlüğe koyamayacakları, onu Kahire'ye uçuramayacakları kadar geç kalmamış olmaktı. Böylece oturmuş düşünüyor, mutfak bıçaklarının –dayanamayıp ikisini de almıştı– ağır saplarıyla oynuyordu. Onları yanına almak biçimsiz kaçmıştı, ama her birinin sağlam deri bir kılıfı, ayrıca kını vardı, her birine kalın bir sırım iliştirilmişti, o sırımla onları pantolonun belini sıkan kemere takabilirdi. Uzun cüppe benzeri rahibe kılığı çok geniş etekliydi, gövdesinin dış

çizgileri belli olmuyordu; çok hoşuna gitmiş, heyecanlanmıştı, çünkü İskenderiye'deki karnavalların anıları canlanmıştı kafasında. Kukuletalı, siyah karnaval giysisine benziyordu. Ama... birden ayağa fırladı, kente gidip planlarına devam etmek yerine burada değerli zamanını boşa geçirdiği için kendini azarladı. Rahibenin cüppesinin iki cebi vardı, birinde bir tespih buldu, ötekinde göl kıyısındaki bir köyde *fête votive*[1] için biletler. Gerekirse yüzünün bir bölümünü gizlemek için kullanacağı keten mendili saymazsak. Ania iki doktoru da böylece kaçırmış olmak çok yazıktı. Işaretini, yani, bir türlü mesaj bırakmadan bu muayene odasından çıkarken bir üzüntü duydu. Ama nasıl bırakacaktı? Schwarz'ın masasının üzerindeki bir tabakta bir elma gördü – perhiz yapan ve kilo vermeye çalışan psikiyatristin öğle yemeği bu kadarcıktı. Mnemidis bıçağıyla elmayı ikiye böldü, tam şeytanca, küçük bir kıkırtıyla güldü.

Sonra tırısa kalkıp ormandan geçti, ancak ana girişin çevresindeki açıklığa ya da çiçek tarhlarıyla dolu bakımlı bahçelere gelince yavaşladı, yürürken tespih çeken, dualarla Kurtarıcısının katına yükselmiş bir rahibeye yaraşır biçimde aylak aylak, düşünceli düşünceli, aslına bakarsanız salyangoz gibi yürümeye başladı. Şimdiye çoktan heyecanlı bir takip şaşkın haykırışlar, koşuşan insanların ayak sesleri başlamış olmalıydı ona göre; böylesi hayal kırıcıydı, ama olsun. Böyle durumlarda genellikle arkasından yetişir, onu enselerlerdi. Ama o bütün bunlarda yazgının parmağı olduğu kanısındaydı – çünkü henüz özel görevini tamamlamamıştı. Araba parkına ve ana giriş kapısına doğru yürürken kaşları çatıktı. Alarm verilmiş olması, ön kapıya telefon edilip dışarıya kimsenin bırakılmamasının söylenmiş olması tehlikesi vardı. Ama belli ki böyle bir şey yapılmamıştı, ortalık sakindi. Pierre'in içinde bulunduğu dolaptan dışarı çıkıp yere yığılması bir saatten fazla alabilirdi – biriken kanın sızıp biri tarafından görülmesi. Hayır, kapıdaki nöbetçinin odası sakindi. Üstelik kiliseye yeni kabul edilmiş bu rahibenin şansı bir kez daha yaver gitmişti, çünkü çıkış kapısının önünde park etmiş, gitmeye hazır bekleyen bir kamyon vardı, kliniğe her gün ekmek getiren kamyon. Temiz yüzlü kamyon sürücüsü arabanın yağına bakmış, kaputu kapatıyordu. Kapıdan bir rahibenin yürüyerek çıkışı kapı bekçilerinin özel ilgilerini çekecek bir şey

[1] (Fr.) Adak şenliği (Çev.)

değildi, pencerelerinin altından geçen Mnemidis'e şöyle bir bakmışlardı. Sanki soğuk algınlığı varmış gibi mendili ağzına kapattı, soğuk bir sesle fısıldayarak genç sürücüye kente gidip gitmediğini, göl kıyısındaki köye kadar kendisini arabaya alıp almayacağını sordu, köydeki *fête votive* için iki biletinin bulunduğunu söyledi. Oğlan büyük bir saygıyla rahibeyi arabaya buyur etti. Mnemidis çıkıp oğlanın yanına yerleşti; yetkilileri kılığıyla atlatıp hapishaneyi kırdığı için seviniyordu, eski bir geleneği taçlandırmıştı böylece – bundan daha kurnazca, daha kolayca kaçtığı olmamıştı hiç. Islık çalmamak için kendini zor tuttu, kısık bir fısıltıyla genç adama kiliseye gidip gitmediğini, gidiyorsa hangisine gittiğini sordu. 'Katolik' yanıtını aldı.

Mnemidis bu kılık içinde hiç tanınmadığını açıkça görünce cesaretlenmişti – hafif muzip, yaşlı bir rahibeye tıpatıp benziyordu. Gene de sanki şiddetli bir grip sonucu sesi kısılmış gibi boğuk bir fısıltıyla konuşma önlemini almayı akıl etmişti. O ürkek genç, naif bir biçimde dinsel inancını kabaca anlatırken, merhametli rahibe, papazlara özgü bir anlayışla kolunu onun omzuna koydu. Daha sonra geceleri bazen onu yakışıksız düşüncelerin, düşlerin ya da isteklerin rahatsız edip etmediğini sordu. Eli yavaşça aşağı kayıp genç adamın uyluğunu okşamaya başladı. Oğlan elinde olmadan kızardı, soluğunu içine çekti – masumluğu açıkça ortada olan bu hareket cinsel açıdan onu heyecanlandırmıştı. Buna karşı ne yapacağını pek bilemedi. Bu arada Mnemidis insanın gençken, henüz daha tadını tatmadığı hayat deneyimlerinin hayalleriyle boğuştuğu yaşlarda uyku uyumasının güç olduğundan söz ediyordu o boğuk fısıltılı sesiyle. Acaba genç adam bazen... Ama genç adam şu an apaçık bir biçimde heyecanlanmıştı, fena halde kızarıyordu. Hiç bu tür bir şey gelmemişti başına, soğukkanlılığını kaybetti. Eh, insan bir rahibeye ne diyebilirdi? Genç adam da sesini kaybetmiş gibiydi, oysa rahibenin usul usul ilerleyen eli niyetini ortaya koyuyordu – cinsel açıdan onunla fazlaca senli benli olma isteğini. Ama okşamalar daha bir amaçlı ve bilinçli olurken dilin tekdüze akışı kesilmemişti. Sonunda rahibe duruma daha da çok el koyarak genç adama arabayı yolun dışına, o sırada imdada yetişen sık çalılığa sürmesini söyledi ve baştan çıkarma işi tamamlandı. Genç adam eşit oranlarda şaşkınlık, cinsel heyecan ve utanç duyuyor-

du. Daha sonra yolcusunu göl kıyısındaki yola çıkarıp onu parkın kapısında indirdi, *fête votive* burada yapılıyordu, rahibenin elindeki biletler de herhalde bu şenlik içindi. Rahibe bir hortlak ağırbaşlılığıyla veda etti, genç adamı da bu acayip müşteriden kurtulmanın sevinciyle adeta acele oradan uzaklaştı.

Ama bu karşılaşma Mnemidis'in kılığına güven duymasını sağlaması bakımından önemliydi. Kimsenin merakını çekmiyor, çok da saygı topluyordu. Hatta parkın kapısındaki polisin yanına gidip saati sorarak bunu sınadı. Adam geriye çekilip onu saygıyla selamlayarak ona istediği bilgiyi vermişti. Evet, hiç tehlike yoktu. Mnemidis şimdi rahat bir soluk alarak kendini bütünüyle eğlenceye bıraktı. O geniş bahçelerde dolaştı, seralardaki çiçek sergisine gitti, kendi seçimini bir kâğıt parçasına yazıp giriş kapısındaki kutuya atarak yarışmanın sonuçlanmasına yardımcı oldu. Daha sonra bir başka köşeye yürüdü, orada bir 'Punch and Judy' gösterisi vardı, onu çok ilginç buldu. Bir tiyatro oyunu seyretmeye dalmış çocukların yüz ifadelerinin ne harika olduğunu unutmuştu. O genç gövdenin içinde gizlenen yetişkini görebilir insan; gözlerinin içine bakar, bütün kavrayış gücünüzle çocuğun yüzüne bakarsanız onun büyüyünce nasıl bir yetişkin olacağını açıkça önceden görebilirsiniz. Bu alıştırma çok hoşuna gitmişti, bütün ruh halleriyle bu genç yüzlerin oluşturduğu sözlüğü incelemek. Daha sonra kötü romantik müziğin ağırlıkta olduğu bir konsere gitti, Strauss ve Delibes'in melodilerinin ritmine kapılarak neredeyse kendinden geçti. Bir rahibenin de coşkulanmaya hakkı vardır. Başını iki yana sallıyor, her bir sevinç dalgasıyla gözlerini kapıyordu. Aynı zamanda parmakları, kalçalarının üzerinde uslu uslu duran bıçakları okşuyordu.

Dünya kadar zamanı vardı, işte böyle hissetmeye başlamıştı. İstediği kadar oyalanabilirdi. Ama gözüne bir telefon kulübesi ilişince birden henüz Constance'ın evinin tam adresini bilmediğini anımsadı. Ama telefon rehberinin mesleklere ayrılmış bölümünde hemen buldu, adresi iki kez okuduktan sonra hiç yanlışsız ezberledi.

Kendini iyi ve hazır hissedince işte oraya gidecekti, hem ahlaksal hem bedensel olarak kendisini kötüye kullanmış olan kadına hak ettiği cezayı vermeye. Adresi daha iyi ezberlemek için gözlerini kapattı.

BEŞ

DÖNÜŞ YOLCULUĞU

Constance kent dışında geçirdiği, bu bir oranda kısa süre içinde durumların biraz değiştiğini, kartların yeniden dağıtıldığını gördü. Tek değişmemiş olan şey Toby ile Sutcliffe'in öğle öncesi 'on birler'iydi, usullere aykırı bir kulüp olma eğilimi gösteren, isim babalığını Sutcliffe'in yaptığı *bilarderler*'in sayısı yeni gelenlerle birlikte artmıştı, Blanford artık tekerlekli iskemleye geçmişti, iskemlenin hareket edebilen sırtını, yorgunluk dalgalarını ya da biraz kestirme isteğini göğüsleyebilecek biçimde ayarlayabiliyordu. Bu havanın çalışmaları için en uygun olduğu kanısındaydı, Sutcliffe'in dikkatini ustalıklı bir atışa verdiği, biraz dalgınca olduğu zamanlar en iyi tartıştığını görüyordu. Tuhaf, ama kafası başka bir şeyle meşgulken aklına en iyi düşünceler geliyordu – sanki istemsiz olarak, nereden geldiği belli olmayan bir biçimde: Ama her sanatçının bu tür benzersiz deneyimleri olmuştur, her sanatçı dış mekândan armağan olarak gelen titreşimler almıştır. Arkadaş topluluğunun bir başka üyesi olan Max de Cenevre'de tuhaf bir yalnızlık duyuyor, eski arkadaşlarıyla vakit geçirmek istiyordu; harika bilardo oynuyordu, yeni merak sardığı yogiliğe karşın hep o eski Max'ti, dostça sataşmalara açık biriydi, çünkü öylesine alçak gönüllüydü ki; eskiden beri hep böyleydi, Lord Galen'in ona verdiği o şık üniformalara karşın. O eski, kasvetli bara yeni bir canlılık gelmişti; orayı beceriksizce işleten, bir ayağı çukurda yaşlı adam, bir yeğenini mi yoksa gelinini mi ne yardıma çağırmıştı; kız yenebilir birşeyler hazırlamaya başlamıştı, yeni alışkanlık gereği en iyi marka viski ve cin de vardı. Bu genel iyileşme eğilimi meyvele-

rini vermekte gecikmedi, çünkü bu dostluk derneğinin yeni üyeleri arasında Toby'nin yanında çalışan sekreterlerden ikisi ile Sutcliffe'in bölümünün başı olan ve karısının geçirdiği kazadan sonra biraz fazlaca içkiye düşen Ryder bile vardı. Üstelik '*artist* falan gibi arkadaşlarla' düşüp kalkmaktan biraz çekiniyordu ya da kendisi böyle diyordu, çünkü o alt tarafı 'yüksek kültürü olmayan, sıradan, hizmet etmeye yarayan' biriydi. Onun bu kaygıları Sutcliffe tarafından kaba bir biçimde giderildi.

"Yanlış bir sözcük o, aslında *autist*[1] olması gerekir. O hayvanın terbiyeden ve gerçek incelikten yoksun olduğunu biliyorum, ama zaten o bu bayağılık eğiliminden hoş görülebilecek derecede hoşnut. Bir *parvenu*[2] olmanın yararları var, aşırı incelmişliğin kan zehirlenmesiyle ağır ağır ölen insanlar ondan uzak dururlar. Zavallı artist bir zartisttir, yok olma tehlikesiyle karşı karşıya olan bir türdür, bir tarafta saklanarak korunması gerekir. Gevşek azınlığın bir üyesidir."

"Aman Yarabbim!" dedi asker üzüntüyle. "Altbaşlığa ihtiyacı olan biri vardıysa..."

Ama her zaman bu kadar kötü değildi burası, bu senli benli sabah toplantılarının kokusunu alan ve haftada birkaç kez onları arkadaşlığından yararlandırma lütfunda bulunan ve ötekilerden daha çok dünyasal olan Felix Chatto'nun dostluğuyla avunç buluyordu. Cenevre'de insanın kendilerine alabildiğine rahat davranabileceği, gerçekten iyi arkadaşlar bulması güçtür, işte kişiliksizliğine ve genel çirkinliğine karşın bu dumanlı küçük barda bu vardı. Ayrıca buranın genel olarak rahat havası da çoktandır irinlenmiş savaşın sona ermek üzere olduğunun bir belirtisiydi. Kentte yeni yeni şubeler açılmaya başlamıştı – savaş, casusluk, yıkıcılık amacıyla değil, barış ve yapıcılık amacıyla. Bu dönemin yıkıntıları arasında yeni bir ruh halinin ilk belirtileri tomurcuklanmaya başlamıştı. Ama hepsi nasıl da yorgundu. (Bu düşünceler Constance'ındı.) Evet, görünüşte hiçbir şey yapmamış olanlar bile savaşın yol açtığı o görünmez ahlak aşınması sonucu yıpranmışlardı. Kendi adına Constance, binbir güçlük ve kararsızlıkla göğüslemeyi becerdiği insanca deneyim-

---

[1] (Fr.) İçeyöneliк (Çev.)
[2] (Fr.) Sonradan görme (Çev.)

lerin ağırlığının yanısıra bunun da ağırlığını duyuyordu. Gene havada değişiklik kokusu vardı, çevresindeki şeylerin düzeni bozuluyor, darmadağın oluyordu. Hafifçe sezinlediğine göre yakında gene ona yol görünecekti, kimbilir hangi uzak ülkeye yeni bir görev için gidecekti. Affad'ın geri dönüyor olması düşüncesi duraksatıyordu onu yalnızca.

'Onu duraksatıyordu,' demek de doğru değil, çünkü tutkusunun ta derininde, Affad'ı bir erkek olarak algıladığı, bu bilinci taşıdığı yerde bir başka şeyin bilincini de taşıyordu: Aralarında yolunda gitmeyen birşeyler vardı, bunun nasıl düzeltileceğini de bilmiyordu; bir elektrik devresindeki kopukluğa benziyordu bu, iki ucun bir araya gelmesi gerekiyordu. Ama ya bir araya gelmiyorlarsa? İşte sorun buradaydı. Boğucu bir can sıkıntısı duygusunu bastırabilmek için Blandford'la eskisinden daha çok zaman geçirir olmuştu, aslında bütün öğleden sonrayı balkonunda onunla konuşarak ya da onun yatağının yanında bir yere uzanıp yatarak geçiriyordu. Sisli öğleden sonraları göl kıyısındaki rıhtımı arşınladıktan sonra yorgun argın gelen o irikıyım Sutcliffe'in onlara katılması pek seyrek olan bir şey değildi. Blanford'un 'çifte konçerto' dediği romanlarının bitip tükenmez bölümleriyle ilgili tartışmalarını dinlemek de çok ilginçti. Blanford biçim kaygılarını çok ciddiye alıyor, Sutcliffe'in yarı şaka önerisine, yani karşılıklı mektuplar biçiminde, romanın daha derli toplu olacağı yolundaki düşüncesine öfkeyle karşı çıkıyordu. "Rab sözcüğünü tersten yazarak eğlenebilirdik! Sen OREPSORP diye imzalardın ben de NABİLAC? Prospero ve Caliban için ayın öteki yüzü gibi bir şey bu – aramızda her şeyi gerçekten de istediğimiz gibi yönlendirebilirdik. Yani gerçekliği ya da İĞİLKEÇREG demek istiyorum. Böylece *enanteiodromion*, her şeyin kendi tersine dönüştüğü görülürdü, hatta bizim kitabımız bile ele avuca sığmaz bir tuhaflık kazanır, kısır dilcileri uykularında dilbilimsel çözümlemeler yapmaya ayartan bir şey durumuna gelirdi."

"Ama kuşkusuz okurun işini zorlaştırır," diye karşı çıktı Constance. "Sağlıksız, içekapanık bir zihin yapısının ürünü olarak."

Aubrey, "Bir elbisenin kolunu tersyüz eder gibi ben bu romanı bile bile tersyüz ediyorum," dedi.

"Sonra gene tersine çeviriyorsun," dedi Sutcliffe.

"Evet, gene tersine."

"Ben insanlara senin gibi davrandım, hatta bazen daha da kötü. Ama hiç başarı kazanamadım, heyhat. Sıkı beslenerek büyüdüm ben, tıpkı Ivanhoe ve Proust gibi, klasik bir hatasızlıktan yararlandım..."

"Ama buna kültür denir," dedi Sutcliffe, çok ayıplayarak. "Ya da istersen RÜTLÜK. Biliyor musun, biz gerçek dünyayla hiç ilgilenmedik – biz dünyayı bir inançsızlık bulutunun arasından görüyoruz. Atçıgnalşab zös ıdrav!" Bu cümleyi tumturaklı bir biçimde söyledi ve bunun, 'Başlangıçta söz vardı,' cümlesinin tersi olduğunu ekledi.

"Yani kültüre döndük, öyle mi?" dedi Constance. "Biz bu konuda yalnız da değiliz. Bu sözcükten Lord Galen de fena halde kaygı duyuyor."

Blanford, "Biliyorum," dedi, "bu konuyu görüşmek için bana geldi. Ama durun, ben size önce kentte geceleri sinsi sinsi dolaşırken ona rastlamaya başlayan uşağımın anlattıklarını anlatayım. Cade derin derin düşünmeye daldığı zaman yüzünde öylesine olağandışı bir ifade oluyor ki bu bana adını bilincimden uzaklaştırdığım bir sanatçı tarafından yapılmış 'Roma'nın kurucusu Romulus ve Remus' adlı heykeli anımsatıyor. Öylesine güçlü bir ifade. Daha sonra boğazını temizleyip şöyle diyor: 'Efendim, konuşabilir miyim?' Ben başımı sallayarak izin verince devam ediyor: 'Dün gece *onu* gene gördüm!' Bir sessizlik, 'O kim?' diye soruyorum ben, o muzipçe, 'Lord Galen,' diyor. 'O evlerden birindeydi. Ona gülüyorlardı. Bana, onun gerçekten bir lord olup olmadığını sordular, çünkü taşaklarına 'aile yadigârı' diyormuş. 'Elbette,' dedim, 'işte bu yüzden onların başarısızlığı onu üzüyor. Bir oğul ve mirasçı sahibi olma umudunda. Herhalde haklıydım, doğru söyledim.' 'Doğru söylemişsin Cade.' 'Teşekkür ederim Efendi Aubrey."

"Toby'ye söyleyeceğim, Lord Galen'i İsviçreli sapıkların lokantasına götürsün, insanın çekingenliğini kırmak için orada yalnızca kızarmış üzüm veriyorlar. Aile yadigârları onu gerçekten üzüyor muymuş?"

"Hayır. Kültürle ilgili bir şey. Çok insanca bir şey bu, çok da dokunaklı. İnsanı çıplak olarak görmesini söylemişler ona!"

Gerçekten de bunun epeyce doğruluk payı vardı, bu daha çok Galen'in o son ünlü tayiniyle ortaya çıkmıştı.

Bir gün Blanford'un klinikteki odasına yan yan girdi, Operadaki Hayalet'e benziyordu; gözlerinin altında mor mor halkalar vardı. Karmakarışık duygularını dile getirmenin yolunu ararken biraz hızlı soluyormuş, soğukkanlılığını yitirmiş gibiydi. "Aubrey," dedi, alt dudağının hafif titreme geçirmesine yol açan bir kuşkuyla, "Sana danışmam gerektiği kanısındayım ve umarım beni dinleyecek zamanın vardır. Aubrey, meslek yaşamımın büyük bir yol ağzındayım." Bir iskemleye oturdu, kitaplarla dolu çantasını ayaklarının dibine koyup şapkasıyla yelpazelendi – sanki kendisini için için yakan kaygı alevlerini söndürmek istermiş gibi. "Sevgili Lord Galen, elbette," dedi Blanford birden sevgi ve duygudaşlıkla dolup taşarak, elini uzattı, Galen bu eli tutup büyük bir şükran duygusuyla sıktı. "Nedir? Ne olabilir acaba?"

Galen öyküsüne başlamadan önce soluğunun normal ritmini bulmasını bekledi "Bugün, Aubrey," dedi sonunda, "en üst basamağa çıkmış durumdayım, yükselinebilecek en yüksek yere geldim - Eşgüdümlü Kültürler Koordinatörü oldum!" Konuşmasına devam etmeden önce bu haberin etkisinin biraz dağılmasını bekledi, "Gelgelelim kültürün ne *olduğunu* dünyada çıkartamıyorum, görevimi ilgilendiren sözcüğün ne *anlama* geldiğini. İyi eğitim almış biri sayıldığımı falan biliyorum. Ama Avrupa kitabının, örneğin, bütün geleceğini ele alan bir rapor hazırlamam gerekiyor, çünkü bütün kâğıtlara biz bakıyoruz. Bizim kültürümüzde neyin iyi olduğuna birinin karar vermesi gerek, o biri de benim. Ama ne olduğunu bilmezsem nasıl karar verebilirim? Bakmam için bana dört bir yandan 'temel taşı' dedikleri birşeyler getiriyorlar. Durmadan, 'Önereceğiniz şeylerin arasına bunu da koymalısınız, bu bir *temel taşıdır,*' diyorlar. Her yanım temel taşıyla dolu. Öyleleri var ki – hayatımda bu kadar tiksinti duymamışımdır." Çantasının içini karıştırdı ve Joyce'un *Ulysses*'inin bir kopyasını çıkardı. "Aubrey! Namusum hakkı için bu şey... bu temel taşı denen şey konusunda ne düşünüyorsun?"

"İkilemini anlıyorum," dedi Aubrey, Joyce'un başyapıtının açık saçık bölümlerini düşünerek. Ama Galen onu şaşırtacak

bir şey söyledi: "Hayatımda bu kadar Yahudi düşmanı bir kitap okumadım. Kesinlikle *düşmanca*." Bu Aubrey'i çok eğlendirdi, çünkü kitaba hiç bu açıdan bakmamıştı. "Peki nasıl?" diye sordu sahici bir şaşkınlıkla, Lord Galen de burnundan soluyarak yanıtladı: "Bana dedikleri gibi her zaman her şeyin üstesinden gelen bilge gezginciyi, Avrupa insanının ruhunu, yanı temsil eden öykü kahramanı Odysseus'un yaratıcısı Homeros, ilk temel taşıysa, e bu kitap Homeros'un bir karikatürü, bir taşlama. Joyce'a göre çağdaş Odysseus, dünyanın en aşağılık niteliklerine, en rezil kişiliğine, en kötü ahlakına sahip Dublinli bir Yahudi; karısı ondan daha da aşağılık. Bizim uygarlığımızın geldiği nokta bu..." Fransız romanlarında ses alfabesiyle '*Pouagh!*' biçiminde yazıya geçirilen sesi çıkardı.

Kendine sert bir viski doldurdu, sanki bu ikilemi çözmek için ya göğü ya da Joyce'un kendisinin ruhunu yardıma çağırırmış gibi üzüntüyle çaresizliğini gösteren bir el hareketi yaptı. Ama Blanford bu olağandışı çözümlemeyi duyunca gerçekten heyecanlanmıştı, böyle bir yargının Galen'den gelmesinin şaşkınlığıyla karışık bir hayranlık duyuyordu. Birden aklına bir düşünce geldi, Spengler türü bir kültür felsefecisini hoşnut edecek bir şemanın içine yerleştirdi bunu. Panurge eski bir öyküyü yeniden ele alıp ona hayat verinceye kadar yaşamayı başarmış olan eşcinsel zanaatkâr Odysseus olarak Avrupalı İnsan. Daha sonra Dionisos'çu enerji tükendi, Spengler'ci göçüş ve bölünme başladı. Sönmüş volkanlar Nietzsche gibi, Strindberg, Tolstoy gibi adlarla tütmeye devam etti, ama gemi kıç tarafından batıyordu... Lord Galen orada oturmuş, iki yana açılmış kollarıyla gökte süzülüyor, yüzünde üzüntülü bir şaşkınlıkla haykırıyordu, "Bizim kültürümüz! Nedir o? Birinin bana bunu söylemesini isterim." Elinde bir başka 'temel taşı', maddecilikten ve yoksulların 'kapitalistler' tarafından kaçınılmaz olarak sömürülmesinden yana olan Avrupa kültürünün bir başka düşmanca, Yahudi karşıtı çözümlemesi. Celini! Lord Galen açıklamalarına devam etmek için yatağın ucuna bir güve gibi yeniden çöktü. "O Hitler rezilinin başlattığı bu canavarca savaş artık gerçekten sona ermek üzere, barışı umabilir, barış için çalışabiliriz. Aubrey, sevgili dostum, nasıl bir umudun filiz verdiğini göremiyor musun? Gerçek bir umut! Ama bizim kültürünüzü bağnaz Ya-

hudi düşmanları yüceltmeye devam ederse bunun sonunda genç kan dökülür – aman Tanrım. Tanrı aşkına, Yahudiler bunu hak edecek ne yaptı? Ne de olsa Japonların üzerine atmanız için size biz bombamızı verdik. Bize ait olan, kendimize saklayabileceğimiz bombayı verdik, yoksa patentini gizli tutar, size korkunç bir kullanma faturası çıkarabilirdik. Anlamıyor musun? Ama bu sorunla ilk kez bu göreve geldiğim zaman karşılaştım. Görebildiğimiz kadarıyla on yıl kadar bir süreyle kâğıt birikimi üzerinde öncelikli bir denetim sistemi olmak zorunda. Yalnız tuvalet kâğıtları değil söz konusu olan Aubrey, gazeteler, sanat kitapları kadar okullardaki ders kitapları. Hepsinden önemlisi de 'temel taşları'. Kendimize sürekli sormanız gereken soru, 'Temel taşı sayılır mı, sayılmaz mı?' Değilse at gitsin! Bu bir karabasan durumuna geldi; komisyon toplantıları sert tartışmalarla geçiyor kaygılar ve uykusuzluk yakamı bırakmıyor. Ama Avrupa kültürünü rayına oturtmak boynumun borcu. Yararlı kitaplara vize verip olmayanları yasaklamalıyım. Ama nasıl karar verilecek buna? Birinin önerdiği gibi şu *Ulysses*'in daha kabul edilebilir, geleceğe dönük bir benzerini Beverly Nicholls gibi birine yeniden yazdırabiliriz, ama bu da başkasının işine burnunu sokmak olur, çağa uydurma önerilerine katılmıyorum. Temel taşı olan bir şeyi yeniden yazamazsınız, ne de ondaki sakıncalı yerleri ayıklayabilirsiniz; bu düşüncedeyim ve bundan ödün veremem. Ama neyin ne olduğundan nasıl emin olmalı? Komiteden bir dilekçe aldım, dilekçede şöyle deniyor: 'Bizim görüşümüze göre komisyon başkanımız ticaret ve diplomatlık konusunda hayli deneyimli, ama kültür ve gündelik hayata bakış açısından biraz yetersiz kalıyor. Bizce onun biraz dünyaya açılması, kültüre hakemlik edebilmek için, kültürün bir parçası olan insanı bütün çıplaklığıyla olduğu gibi tanıması gerek.' Fazla alınganlık yapmak istemiyorum, eleştiriyi iyi yanından aldım. E peki, dünyaya daha çok açılmam gerek. Ama ilkin Schwarz'a telefon edip ona herkesin neden bu kadar Yahudi düşmanı olduğunu bilip bilmediğini sordum, evet, biliyormuş. Tektanrılık yüzündenmiş, onların değer kuramına dayanan tek parça, köktenci felsefeleri yüzünden. Dediğine göre herkesi rahatsız eden şey Yahudi diniymiş. Buna üzülmekle ben de paranoyak azınlıkların hastalık belirtisini gösteriyormuşum. Aub-

rev, hayatta bana çok şey dendi, ama hastalık belirtisi denmemişti hiç. Çaresizlik içinde telefonu kapattım. İşte günümüzde kültür gibi bir sözcüğün anlamını bihakkın öğrenmeye çalışırsan başına bunlar geliyor."

Bütün bu sızlanmalarına ara verip Blandford'un belirttiğine göre artık tehlikeli dozlarda içtiği neredeyse sulandırılmamış viskisine uzandı. Besbelli ki düşünce hayatındaki bu serüven onu sarsmıştı, hatta eskisinden daha sık şişeye sarılır duruma getirmişti. "Peki sonra ne oldu?" diye sordu Aubrey, bir yandan eğleniyor, bir yandan ona acıyordu. Galen inledi, "Schwarz'ın," dedi, "şaşılacak bir düşüncesi var: Bu ırk ayrımını, seçilmiş ırk siyasetleriyle İsrail'in üstün kanını kötü marka kanlarla sulandırmak istemeyen Yahudilerin kendisi *yaratmış*. Çok acayip değil mi?" Aubrey, "Eh, bu da bir bakış tarzı. Hindistan'da olduğu gibi doğrudur belki; üstünlük kompleksi hemen bir Parya sınıfı yaratıyor – katı Yahudiler de Yahudi olmayanlara bu gözle bakıyor. Haksız mıyım?" dedi. Galen'in Hindistan'la ilgili bir şey bildiği yoktu.

Bu konuda daha fazla konuşmak anlamsızdı, çünkü kökeninde yanlış bir bilgi yatıyordu. Aubrey düşünce zincirini orada kesip, "Sen kazandın," dedi. Lord Galen de gülümseyerek yatağın ayakucuna boylu boyunca uzandı, başını adeta eğretilemesel anlamda kanadının altına sokup uykuya daldı, yuvasında kestiren bir ekin kargasını andırıyordu daha çok.

Ama gözleri kapalı halde konuşmaya devam etti – mırıldanıyordu daha çok, çünkü gelişigüzel konuşmalarının arasında boşluklar kadar yama halinde özgür çağrışımlar vardı. Sanki Aubrey ile değil de Yaratıcısıyla konuşur gibiydi. Örneğin bir ara başını havaya dikti, hâlâ gözleri kapalı halde ve tutkuyla, "Çift-kayıt sistemini Yahudi olmayan biri icat etmiş olamaz!" diye bağırdı, korku verici sertlikte bir el hareketi bu düşünceye eşlik etti. Gene de şimdi yüzünde budalaca bir gülümsemeyle yavaş yavaş uykuya yenilirken, "Beni Bayan Gilchrist'ın *pouf*'una[1] sürükleyen de işte buydu," diye fısıldadı, "Güçlü heyecanlar yaşamak isteyen genç bir diplomat da bana eşlik etmeyi kabul etti. Kadının uluslararası ününden o zamanlar haberim yoktu – anlaşılan zamanımızdaki pek çok şey gibi bu kadın da

[1] (Fr.) Puf, kadın eteklığini arkadan kabartmak için kullanılan yastık. (Çev.)

Hindistan, Türkiye, Yunanistan, Fransa, Eastbourne'da kolları olan bir dükkân zinciri. Diplomat ve asker piyasası için sözcüğün tam anlamıyla kız yetiştiriyor. Ben, onun üzerinde iyi bir etki bırakmışa benziyordum, haşmetli bir görünümüm varmış, öyle dedi. Yaşı belli değildi, dölyatağı aldırmaya karşı aşırı boyalı saçlarla şakraklığı elden bırakmıyordu. Bir ara neredeyse böyle bir kadını sevebileceğimi düşündüm – Aubrey, onlar haklıydı, benim serkeşliğe ihtiyacım vardı. Genç diplomat arkadaşımın dediğine göre kadın çağın ve kültürün gerçek bir simgesiydi, bu yüzden durmamalı, deneysel olarak inceleme yapıp öğrenmeliydim. *Lective* (bu durumda) *Finities* –Goitre'a ait bir başka temel taşı– konuşulup duruyordu. Anlamadım, ama anlamış gibi yaptım, sonunda kadın yatağa sıçradı. O zaman saçlarının gece karanlığında yolumu kaybettim – öğleden sonra demek daha doğru olur, çünkü saçları parlak kırmızıydı. Ama bende akıl makıl kalmamıştı. Daha önce kasırga gibi aşklardan söz edildiğini duymuştum, ama ne olduğunu tam anlayamamıştım. Bunu sana anlatıyorum Aubrey, çünkü senden hiçbir şeyi saklamak istemiyorum, senin kültürle ilgili görüşlerini öğrenmek istiyorum. Sonra ayrıca sen her şeyi biliyorsun, çünkü bu serüvenin arasında kime rastlasam beğenirsin, senin adamın Cade'e. Bana, 'Tanrıya emanet olun Lordum, böyle bir yerde ne işiniz var? Bayan Gilchrist'la! Ölü bir fareyle yatmaktan farksız bir şey bu!' dedi. Kaba ve dar kafalı bir adam, benim genç diplomat arkadaşın dediği gibi, yavan, uyuşturucu bir ilaç içmenin ne demek olduğunu bilmiyor. Ama iş bu kadarla da kalmadı, Bayan Gilchrist'in *yaz bahçesi* dediği bahçeye döndüğümüz zaman tuhaf bir biçimde dans eden yarı giyinik pek çok insan gördüm, kimilerinin üzerinde hiç denecek kadar az şey vardı. Her bir kulağının arkasına bir çiçek takmış, hasır şapkalı ve mutfak önlüklü genç bir adam benden izin almadan purosunu kolumda söndürdü. Acısı korkunçtu. Yara izi hâlâ duruyor. Hemen hemen hiçbir şey giymemiş olan bir başkası benimle zorla vals yaptı, yanağımı öyle bir ısırdı ki bir hafta işe gidemedim. Bayan Gilchrist bunun önemli olmadığını söyledi, 'ilk ısırıkta aşk'mış bu. Artık ipin ucunu kaçırmıştım, ne yaptığımı bilecek halde değildim. Ama her şeyi zihnimin bir köşesine kaydediyordum. Ensem, bu tür çevrelerde *suçons d'amour* de-

nen kadının emme izleriyle kaplanmıştı. Ama o benimle gurur duyar gibiydi, çünkü onun 'Celui-la a des couilles superposées'[1] diye bağırdığını duydum..Benim komisyondakiler beni görebilselerdi ne derlerdi acaba, diye merak ediyordum. Eh, kabahat kimdeydi? Boğuşma gibi birşeyler vardı, içeriye polisler doluştu, senin adamı işte o zaman gördüm, beni kapıya kadar götürme inceliğinde bulundu. Kendimi sokakta otururken buldum, silindir şapkam yanıbaşımda duruyordu –biri onun üzerine basmıştı– kibar kızlardan kimileri onu.düzeltmiş, ama kuşkusuz o kızlar ceplerimi ve cüzdanımı da boşaltıyorlardı. Zaten ben yanımda çok az para bulunduruyor, değerli hiçbir kişisel mücevher takmıyordum; mühürümü dairedeki kasada bırakıyordum Böylece sonuçta soyulduğum zaman her şeyi kaybetmemiş oluyordum. Diplomat arkadaşım beni bir taksiye bindirdi –istemememe karşın– daha pis bir yere götürdü, orada tuvaletten dışarı çıkamadım, bir papaz yardımcısı da beni tekmeledi. Karşı çıkacak oldum, bunun üzerine arkadaşım, 'Dünya halinden anlayan bir adam mısın, değil misin?' dedi. 'Evet!' 'E o zaman?' Ne demek istediğini anlamadım."

Uzun bir sessizlik oldu, Galen biraz horuldadı, sonra o uykulu ses yeniden duyuldu, haftalarca sürmüş bir sarhoşluğa benzeyen şeyin ince ipi yeniden yakalanmıştı; belki de karmakarışık anlattığı için insana öyle geliyordu. "Aman Tanrım! Kadın, kültür konusunda konuş babam konuşuyordu. Ben de.bunları komisyona rapor edebilmek için hepsini hatırlamam gerektiğini söyleyip duruyordum kendi kendime. Aman Tanrım!" Yeniden inledi, başını iki yana salladı.

"Theléme!" dedi bir kez daha. "Bu adın senin için bir anlamı olduğunu sanmıyorum. Provence'ta bir yerde bir manastır, hiçbir eksiği olmayan, mutluluğun mesken tuttuğu yer! Şimdi ona kestaneyi çizdirme ticaretinin merkezi olan Gard'da kukuhane deniyor. Bayan Gilchrist bazen paskalya zamanı annesiyle oraya iniyor. Karnında şeytanın ayak izleri var, ama kutusu bir cerrahın eldiveni kadar ya da ondan daha pürüzsüz. Bazen ışıkları kısıp yıldız falına bakıyor. Kokuları görebiliyor, ruh hallerine kulak misafiri olabilir. Bunu Sutcliffe'e söylediğim zaman. bana, 'Bırak herkes kendi bildiği gürültüyü çıkarsın, çünkü

[1] (Fr.) Bunun kat kat taşakları var. (Çev.)

eşeklerin anırtısı bile Yaratıcının kulağına hoş gelir!' dedi. Cuculotte, kadın onu rüyasında öylesine apaçık bir biçimde gördü. Orada beni bekleyen bir kadın var. Meryem Anaya benziyor, ama aslında bir Cunégonde –başka bir temel taşı– olduğu söyleniyor. Bir delik ve temel taşı. Hah! Ha! Gelelim o benim diplomat gence, zavallı edepsiz. Onu son kez Bayan Gilchrist'ın balkonunda çırılçıplak dikilirken gördüm, kollarını açmış, 'Dinleyin beni, siz ey spermleri tatlı dille kandıran tanrılar, çünkü taşak torbası humması na yakalandım, size hazine torbamı getiriyorum!' diyordu. İsviçre itfaiyecileri bir merdiven uzatarak onu indirmek zorunda kaldılar, umarım şimdiye onu postalanmışlardır bile. Aman Tanrım, Aubrey, benim yaşamadığımı söyledikleri için oldu bütün bunlar.

"Ama şu iğrenç kitap *Ulysses*, onu n'aparsın? Toby bütün gözü pek gezginlerin Dionysos'tan geldiğini söylüyor, onlar gerçekte şarap tanrılarıymış, insanın kanını ısıtan, hareket ve merak yaratan şarabın. Gezgin Yahudi, Uçan Hollandalı, Gil Blas, Panurge – ah duyduğum her şey başımı döndürüyor!"

Aubrey, Joyce'un uzun yıllar –tam on sekiz yıl– uğraştıktan sonra kitabını yayımlatabildiğini acı acı düşündü ve "Onu kara listeye almamalısın, o kitaba ne dersen de ama Joyce'u listeye alma. Katolikler bunu zaten yaptı, o kendisi gizli bir Katolikti, yaşlı Huysmans'ın hiç olmadığı kadar açık bir biçimde. Bunun sonucunda da unutamadığı şeylerin ürkünç yankı ve yansılamalarıyla dolu, dinsel tören ağırlığında bir düzyazı örneklemesi çıktı ortaya. Hayır, kilise mefruşatıyla dolu, Bloom'un işlevi de kiliseye saygısızlık etmek, mihraba kakasını yapmak. Kaka yaparken iman ikrarı yapmadığına teşekkür edin. Hayır, o gerçekten bir temel taşı."

Ama bu kez Galen uyumuştu, duymadı; kimbilir hangi hoş anıyla gülümserken dudaklarının arasından hafif horultular çıktı; işte tam bu sırada Sutcliffe bir gölge halinde, parmaklarının ucuna basa basa odaya girdi, parmağını dudaklarına götürmüştü, biraz ötedeki bir iskemleye gevrek gevrek gülümseyerek oturdu. "Burada olmamın bir sakıncası var mı – her şeyi itiraf mı ediyor yoksa?" diye fısıldadı.

"Hemen hemen her şeyi. Bayan Gilchrist'tan söz ediyor, onun adını duymuş gibiyim."

"Elbette. O şarkılar. Anzakların Gelibolu'dan getirdikleri belsoğukluğu, onun kızlarından birinde görüldü. Şarkı dokunaklıydı – kekteki kirazı sana verecek mi, Bayan Gilchrist?"

"Bunu hiç duymadım."

"Seninle çay içmeye getirebilirim onu; kadın belki de masaj da yapıyordur."

"Teşekkür ederim, arkadaş, ama istemem."

"Kadın bana da gittikçe daha gizemli görünmeye başlıyor, dokunaklı bir biçimde Üçüncü Gözden söz ediyor, kibar ve ani bir silkintiyle dediği gibi *Troisieme Oeil*'den. Ama onu asıl ilgilendiren şey erkeklerin Üçüncü Basağı – öyleleri harika oluyordu. Kumru gibi kuğuldayarak, 'Quel homme fascinant, il est géometre'[1] diyordu. Ya da, 'un homme spécial; il est chef de gare mais il est des qualités de coeur!'[2] Atalarımızın deyimiyle paranın anasını bellemekte bu kadının üstüne yoktur. Cade olsa, 'Bu kadını bıraksan, çatının kiremitlerinin bile anasını beller,' derdi."

"Galen'in bu büyük cümbüşüne senin de katıldığını bilmiyordum." Sutcliffe başıyla onayladı ve "Asıl hayat Calvin'in başkenti Cenevre'de," dedi. "Toby bunu öğrendi, öylesine de dinlendirici oluyordu ki kaş çatmayı bir saatliğine bırakıp orada öylece oturuyor, Bayan Gilchrist'ın kızlarının şakalarını dinliyor. Spengler'e layık bu başkentin hayat merkezinde insan ne görüyor biliyor musun: Bizim kültürümüz, bir laternanın tepesinde oturan, elindeki teneke sadaka kabını uzatan küçük ve yorgun bir maymundan başka bir şey değildir, laternanın kolunu çeviren adamsa incelik sahibi iri bir Yahudi beyzade. Toby'nin dediğine göre nasıl tek dürüst Yunan Sokrates ise tek dürüst Yahudi de Freud'muş. Evet, Altın Postu arama serüvenine ben katılıyorum – böyle bir benzetme yapılabilirse. O bu işi çok iyi becerdi. Kuzu pirzolası sevgisi evrenselleştiği zaman iyi niyetin saltanatının yeniden başlayacağını anladı. Termonükleer bir Yehova bize yukarıdan göz kulak oluyor!"

"Söylediğin şeylerde iğrenç bir bağlantı eksikliği var."

"Sağduyu bu, ama biraz viskiyle sulandırılmış bir sağduyu. Giderek daha çok durulacak – şimdi sen benim varlığımı kabul

[1] (Fr.) Ne büyüleyici adam, geometri bilgini. (Çev.)

[2] (Fr.) Özel bir adam, bir gar şefi, ama ondaki yürek kimsede yok. (Çev.)

ettiğine göre – ya da daha doğrusu sen benim için yalnızca işlev olarak var olduğuna göre. Sokrates yalnızca Platon'un kafasında var olmuştu, Freud ise Jung'unkinde, her şey böyle. Zincirlenme çalışan bir şey. Sam'in bu konuda bir manzumesi vardı:

'Kamışını temizleyiciye gönderenin
Epeyce bir çekme tehlikesi vardır pipisinin
Belki de eski haline gelir yine
İş tutarsa bir fahişeyle
Sonra da iki gök cisminin arasından Venüs geçerse.'"

"Daha açık konuş lütfen, saçmalıyorsun!"

"Çok basit Aubrey: Üstbenlik gerçekten de Tanrı ve Babaysa, o zaman insanoğlu bir taşağı ötekinden yüksekte olan tek hayvan – külçeleri bu durumda olan başka bir yaratık yok. Kadınlar bunu öğrendi, burada at üzerinde mızrakla dövüşüyor, tahta direği omuzluyor, yağlı sırığa tırmanıyor, çamurda boğuşuyor, yazı yazıyor, resim yapıyor, ayakta işiyor, tıpkı erkekler gibi –onlardan iyi– boğazlarını temizliyorlardı. Bu görünüm karşısında dondum, *morfondu*, iliklerime kadar titredim. Savaşa katılmalarına izin verilirse böyle olur.'"

"Ama hiç değilse onlar özgür ve yanlarına yanaşabiliyorsun."

"Adeta." Şu dizeleri kederli bir biçimde okudu:

"Deri torbası Sutcliffe, seçkin taşaklarıyla
Oturmuş telefonun başına bekliyor sabırsızlıkla."

Uzanıp yatmış Galen'in gövdesi bir anda toparlandı su yüzüne çıkan bir balina benzeri yay gibi havaya fırladı. "Aman Tanrım, neredeyim ben?" diye sordu, tam bir şaşkınlık içinde, aynı hızla yeniden gözlerini kapayıp bir kez daha derin bir uykuya daldı. Aubrey, "Senin gevezeliklerin sırasında uyuyabildiğine göre nasıl olsa uyur."

"Daha sana her şeyi söylemedim," dedi Sutcliffe, Galen'in uykuya yeniden tam olarak gömülmesi için ona bir-iki dakika verdikten sonra alçak bir sesle. "En unutulmaz, en son ve en kötü akşamki Çarmıha Gerilmeyi sana anlatmadım daha. Geceyarısı ya da geceyarısından sonra gösterişli şapkalar giymiş, sorguçlu, acayip burunlu, maskeli tiyatrocular ya da bir karnaval kalabalığı doluştu içeriye. Hepsi aşağı yukarı sarhoştu, evdeki çıplak deniz kızları ağaçtan meyve toplar gibi onların üzerlerin-

den giysileri çekip alırken çok eğleniyor, şapkaları, burunları falan iç ediyorlardı; bu arada müzik yankılanmaya başladı, herkes hızla çatal bıçak durumuna geçti. Gecenin o saatinde onları nereden bulduklarını sorma bana, belki de göl kıyısında, ayışığında. Bütün bunların arasında Galen yarı soyunuk halde dalgın dalgın dolaşıyordu, son okkalı viskisinin sabuklama sınırındaydı. Birden bir boğuşma da çıktı, Tanrıya şükür yumruk kavgasına dönüşmesine izin verilmedi, ama boğuk boğuk haykıran bir kadın sesi duydum, 'Lâche-moi, espece de morve,' diyordu, bunu kendi kendime çevirdim: 'Bırak beni, aşağılık yaratık!' anlamına geliyordu. İki soytarı dövüşçüleri ayırdı, kalabalık başımızın üzerinde deniz gibi dalgalanıyordu. Oyuncular arttı, müzik arttı – bir tür caz, ama saltanat dönemi öncesine ait bir caz, küçük dans pistine doluşmuş, Pekinliler gibi havlayan müminlere unutulmuş minarelerden seslenen klarnetlerin merhemsi sesleri. Birisi 'İnsanlığın kurtuluşu!' diye bağırıyordu, onun bir din manyağı olduğunu düşündüm, ama hayır, elinde bir banker poliçesi sallıyordu; evet, aramızda bankerler vardı, hatta birini soyunuk olarak gördüm. Öteki insanlardan hiç farkı yoktu ama, 'Donuyorum, külçelerim, ata yadigârlarım, takımlarım dondu diyorum size,' diye bağırıyordu. Kimi inandırmaya çalıştığı belli değildi. Toby, *pouf*'a gizlice bir verici yerleştirmekten söz ediyordu düşünceli düşünceli, sızdırılabilecek ne kadar haber varsa sızdırılırdı o zaman. 'Bayan Gilchrist'ın –aklıma parlak düşünceler gelir bazen– kutusuna yerleştirelim onu. Oradan insan bütün dünyayı yönetebilir.'

"Ama bu arada aklıma düşen esmer, büyüleyici bir kızla bir köşede o göreneksel çatal bıçak durumuna –paylaşmaya can attığım bir sevincin tıpkı basımı durumuna– geçme düşüncesini geliştirme fırsatı bulamadım. Sami ırkına özgü bir güzelliği olan, esmer, ağırbaşlı bir kızdı; kesik bir sinir gibi acı içinde titriyordu. O tatlı, kırgın gözlere bakarken omuzlarımda yaşımın ağırlığını hissettim. Aah! Yahudi kızlarının tüylü kenar süsleri olan bir delikleri var, günahkâr düşüncelerden başka düşünceleri yok; ilkbahardaki kösnü, yalnız ve cinsellik dolu kırlangıçlara benziyorlar; bir sultanın fırlattığı ipek bir palanın güzelim yumuşaklığıyla kösnüllüğün karanlık hece tablosundan savrularak fırlıyorlar."

"Vay be!"

"Çok teşekkürler!"

"Bana aşktan söz et. Buraya kapatıldığım günden beri aşk bana yasak ve ben, onu özlemeye başlıyorum. Bu rahibe hayatı, kitabım için iyi değil. Uzun zaman kullanılmazsa dumura uğrayacağından korkuyorum, öyle değil mi?"

"Sanmıyorum – doktoruna sor."

"Sordum, hayır diyor. Aslında ben kendim için değil, daha çok çocuğum, kitabım için kaygılanıyorum. Aah, Rob, ne biçim bir saplantı bu, bu yazma oyunu! Bu yüce biçimin şaşmaz bir yöntemle ortaya konmasını istiyorum – açığa mayın döşeme ya da daha iyisi kalp ameliyatı. Ama bunu yapabilmek için insanın kaşınması gerek, *bilmek* istemesi, daha sonra sessizce kendi kendini öldüresiye tırnaklayabilir, kalemiyle kâğıdı tırmıklayabilir. Bütün bunlar ne için? Hiç."

"Eh, sevemiyorsan tek kandırmacan budur."

Bu düşünce Blanford'un hoşuna gitmedi, bunun üzerine Sutcliffe, onu neşelendirmek için şu şiiri okudu:

"Bir başka güzel sabah daha Kurtarıcımız İsa'nın tarihinde,
Rica ediyorum size çocuklar, terbiyeli davranın elinizden geldiğince.
Bütün sorunları çimenliğe salıverin gitsin,
Birbiri ardına kuşakların geçişini seyredin.
Yaşadım yaşayacağımı, söyleyeceğimi söyledim,
Şanslı bir adamdım, güzel günler gördüm.
Erken kalkın, canlarım, kaçırmayın ilk çiğini sabahın,
Katılırsınız dilerim arasına Mutlu Azınlığın."

"Seni gerçekten de rahatsız eden şey, kitabınla pek ilgisi bulunmayan tanrıbilimsel bir kaygı, çünkü o ne bir *plaidoyer*[1] ne de onun herhangi bir şey öğütlediği var. Ama sen o ağzı sıkı benlikle ortalıkta aylak aylak dolaşmaya devam edersen bir hata yapmamaya, bir sürü boşboğaz, ilkel benliği ortalığa salıvermemeye dikkat etmelisin. Unutma, bir gözbağcı taşaklarını hak etmeli!"

"İyi söyledin! Mertçe."

---

[1] (Fr.) Savunma söylevi. (Çev.)

"Evet, şimdi asıl konuya geleyim Aubrey. Konu diyorsam Bayan Gilchrist ile kızlarının elinde Lord Galen'in çarmıha gerilmesinden söz ediyorum, çok çarpıcı ve simgesel anlamı olan bir şeydi. Adamın ne biçim bir alçak gönüllülük ve uysallıkla kendi felaketine kendi ayağıyla gittiğini görmek şaşırtıcıydı; gerçekten de kendi ölümünü kendisi seçti, ama gecenin geç bir *saati, üçü, farklı gerçekliklerin birbirinin* içine *sızmaya* başladığı, Çinlilerin gece tanecikleriyle gündüz taneciklerini, belirtili tanımlıklarla belirtisiz tanımlıkları birbirinden ayırdıkları saat. Apartman dairesinin kapısına genç bir kadın geldi, üzerinde bir tür sarhoşluk ağırbaşlılığı dışında bir şey yoktu, sesini yükselterek, 'Aşağıda Yahudi bir bey var, çarmıha gerilmek istiyor', sizin hepinizin bu işi yapma lütfunda bulunup bulunmayacağınızı sordu benden,' dedi. Hemen hepsi bu işe gönüllü olarak öne atıldı, herkes heyecana gelmişti, dünden hazır gibiydiler, ama nasıl yapacaklardı? Çivi bulabilecekleri bir yer yoktu, Galen'in şansı varmış. 'Bu arada o neredeydi sahi? Bir süre geçmiş, orta*lıkta görünmemişti, gitmiştir ya da bir köşede uyuyakalmıştır,'* diye düşünüyordu insan. Oysa o soyunmuş, süpürgelerle temizlik kovalarıyla dolu bir dolabın içine kapanmış, kendini çarmıha gerdirerek Yahudilerin günahlarının kefaretini ödeme isteğini duyurduktan sonra, sabırla gülümseyerek beklemeye başlamıştı. Söz konusu kız, seyircilerini hazırladıktan sonra şimdi gidip onu oradan çıkarmış, hiç direnmeyle karşılaşmadan onu bir odadan bir odaya sürüklüyordu – bu arada bizimki mahcup mahcup ve yaramazca gülümsüyordu, ama ölülüğün, komanın, hiçbir şey anlamazlığın yedi kat göğünün ötesinde bir sarhoşluk içindeydi. Sislere gömülmüş, bütün gücü tükenmiş halde kendine ait bir dünyada yaşıyordu. Çıp*laktı*, Eton'dan *kalma kravatı* biricik organına bağlanmıştı, işte kız, onu bu kravattan tutmuş götürüyordu, Gandi'nin ipinden tutup pazar yerine götürdüğü ve orada da kalabalığın alkış ve bağırışmalarıyla karşılanan keçisi gibi. Sanki bir Türk kasap, kocaman yağlı kuyruklu bir koyunu pazar yerinde gezdirip müşterilerinin ağızlarını sulandırıyordu. Bizim ağzımız da yeterince sulanmıştı, ama neredeydi şu *ağırlıklar – çarmıh örneğin?* Yerine *getirilmesi* güç isteklerde bulunan bir müşteriyi hoşnut etmek için Bayan Gilchrist'ın küçük bir çarmıha gerilme törenini ilk kez düzenlemediğini bilmi-

yorduk – ama bizce bu belki de özel eğilimlere göre kotarılacak, sapkınca bir şey olacaktı. Galen böyle bir sapkınlığı olamayacak, akkor kerpetenlere, çivili yataklara istek duyamayacak kadar safça bir mutluluk içinde yüzermiş gibiydi. Zararsız bir ahiret mutluluğu içinde odadan odaya geçerken başını bir o yana bir bu yana çeviriyordu ve insan elinde olmadan büyüleniyor, bu küçük serüveninin ona hayırlar getirmesini diliyordu.

"Kız adeta pelerinini arkası sıra sürükleyerek çeşitli salonlardan geçtikten sonra, arkasında büyükçe bir kalabalık oluşturan gönüllülerle birlikte Bayan Gilchrist'ın kıç güverte dediği, yüksek duvarlarla çevrili verandaya yöneldi. Kocaman, ortaçağdan kalma ipek tentesiyle iki kişilik bir karyoladan başka bir şey yoktu verandada; karyola, gelin odasına benzeyen bir yerin ortasında duruyordu. Belki de genç bayan Gilchrist, şimdi bir hayalete dönüşmüş olan ve merhum kocası olarak anmayı âdet edindiği binbaşının çekiciliğine bu mamut yatağında yenik düşmüştü. Her neyse, burası şimdi Galen'in çarmıha gerilişine yataklık edecekti, çünkü karyolanın iki kalın direği vardı, onu bunlara iple pekâlâ bağlayabilirlerdi – hatta çarmıhtan da daha iyi olurdu bu, ayaklar pek o kadar simetrik olmayacak da olsa. Oraya toplaşmış olan kızlar gene de çığlıklar, şarkılar, iyi dileklerle onun iki yana açılmış kollarını direklere bağlamaya başladılar, bu arada İsa'ya özgü bir güçsüzlük, ama uysallıkla başı düşüp dururken Galen uzun uzun anlatıyordu: 'Bütün isteğim iyi, dinine bağlı, söz dinler biri olmaktı,' diyerek gösterişsiz bir itirafta bulundu, 'Tanrının beni ilk örnek yapmasını beklemeye hazırdım. Sevgili dostlarım, dileğim yerine geldi. Yerine geldi ve işte karşınızdayım!' Sevinçle kollarını açmak istedi, ama bağlar buna izin vermedi. O yılmadı, çünkü devam ediyordu, 'Bangalore Büyük Elçisi *khitmagar* ya da başuşak gibi giyinmiş olarak karşıma dikildi: 'Hıristiyanlığın o kan lekeli bohçasını kabul etmesen olmaz mı? O kasap önlüğünü yani, çıkar at, kendince haklılık saçmalıklarını bırak, saygınlık şehidi olmaya yanaşma, küçük kırıntı kompleksiyle kan yutuculardan, tuzsuz bisküvi kemiricilerden uzak dur. Karikatürlerde bile kendin ol! Sevgili Galen, insanı doğadan koparan, onun içinde ilkel yıkıcılığı harekete geçiren o senin berbat tektanrılılığından vazgeç. Çaresizliğin, zararsızlığın yüreğine kadar sokul, Budizmdir bu.

Bırak duygunun toprağı içe dönüş olsun, düşüncenin motoruysa soluk!'

"Onca eşek şakasının ve gürültünün ortasında Galen, ressam Mantegna'nın çarmıha gerilen İsa'sı falan gibi görünmeyi başarıyordu – ancak arasıra böğrüne el atanların gıdıklamaları karşısında aptalca bir neşeyle yayılması da olmasaydı. Ya da bazen oradan geçmekte olan bir kız, onun o eski Eton kravatını tutup çekiyor, bir tramvay çanının vurgusuyla 'Ding-dong' diye bağırıyordu. Ya da o arada bir başkası da, 'Dediklerine göre bir Fransız romancısınınki gibi poposunda gamzeleri varmış!' diye bağırabilirdi. Ama soylu Lordumuz fırsat buldukça Budizmle ilgili –seyredenler öyle sanıyordu çünkü– sonu gelmez inançlarını sayıp döküyordu: 'Yalansız, ziyansızca, aldırışsızca, *gürültüsüzce, hiç gerekli olmaksızın, hiç şansı gülmeksizin*, umudu bulunmaksızın, üstsüzce, biçimsizce, sessizce, lekesizce...'

"Tam bu sırada sahnede kim boy gösterse beğenirsin? Bayan Gilchrist'ın kendisi. Pembe ipeklere ve beyaz bir kürke sarınmıştı, bir gölün yüzeyinde pençelerini sürüyen yaban bir kuş gibi süzüldü: Kayarak gelmişti, bir görkem ve azar anıtı gibiydi. Ellerini çırparak bağırdı: 'Çocuklar! Çocuklar! Neler oluyor? Haydi, çabuk olun bakalım. Peki, Yahudi beyi *temize havale etme* işi n'oldu?' Bunun üzerine Galen'in çenesinin altını laubali bir biçimde gıdıkladı, onu gene güldürdü –ancak Galen'in yüzünde *hafif bir korku belirmişti*– çünkü *Bayan Gilchrist'ın* kafasında bu sözcüğün yan anlamının ne olduğunu besbelli ki bilmiyordu. Ama kızlar için bunun gizli bir yanı yoktu. Hemen arkalarında sakladıkları çeşitli tür ve renkteki rujları çıkardılar – kızışmış binlerce süs köpeğinin küçük kırmızı pipisi gibi rujlar. Derken kızların hepsi Lord Galen'in başına üşüştüler, özene bezene onu süslüyor, heybetli gövdesinin bulabildikleri her köşesine çiçekler, armalar, örümcek ağları, kalpler, oklar, bunların yanısıra hayvanlar âleminin şehvete düşkünlüğüyle ünlü başka üyelerinin cinsel organları gibi daha az tanınan şeyler çiziyor, gövdesini *graffiti* ile *duvar yazılarıyla* dolduruyorlardı. Gerçek bir bereket töreniydi bu, neredeyse hiç kavgasız gürültüsüz geçmişti, bu arada söz konusu kişi iki yana açılmış kollarıyla kendinden geçmiş gibi hiç kımıldamadan duruyordu, ha-

yatında ilk kez değerinin bilindiği, tam anlamıyla sevildiği ve anlaşıldığı duygusu içindeydi. Ama arasıra yorgunluk üstün geliyordu, o zaman kısa bir süreliğine iplerinden sarkıyordu. Daha sonra bir felaket oldu.

"Bayan Gilchrist'ın kızları Galen'in bacakları dışında sırtına ve poposuna da birşeyler çizebilmek için yatağa saldırmış, üzerine doluşmuşlardı, bundan sonra olanların nedeni buydu sanki. Yatağın ağır tentesi kızların kıpırtılarından dolayı yerinden oynamış, birden çerçevesinden çıkarak, direklerden biriyle birlikte yıkılmıştı – bereket Lord Galen yana savrulmuş, yıkılan parçaların altında kalmamış, böylece kafasını fena halde çarpmaktan kurtulmuştu. Ama hâlâ bir kolu bağlıydı ve yerde güçsüzce sürükleniyordu. Gövdesinde kızların sanat aşkından kurtulmuş tek santimetre kare kalmamıştı, savaşa hazırlanan bir Maori savaşçısına benziyordu gerçekten de ya da bir büyü tapıncına başkanlık edecek olan bilinmez bir Afrika şefine. Kuşkusuz bunun üzerine şişlikler, morluklar, çığlıklarla hoş bir korku ve telaş yaşanmıştı, karyolanın geri kalan yanının şimdilik sağlam olduğu anlaşılınca, kaçışmış olan kızlar yeniden Galen'in başına üşüştüler, bu kazadan korkmuş olabileceğini düşünerek okşamalar, kedi miyavlamaları, avutucu sözlerle onu çarmıhtan indirdiler. İçki bütün duyarlılığını köreltmişti elbette, ama bir düşteymiş gibi. Böylece çarmıha gerilmiş ve temize havale edilmiş biraz ötedeki bir sedire taşıdılar, az buçuk bir ağırbaşlılıkla kanepeye uzattılar, üzerine yastıkları yığdılar, yastıkların arasından yalnızca o acayip süslü başı görünüyordu – Kuzey Amerika Kızılderililerinin totem direğini gömmek gibi bir şeydi bu. Ama o ağır yastıkların altı çok hoş ve sıcaktı, keyifle iyice altlarına sokuldu, üçüncü günü yeniden kalkacağından emindi, çünkü Bayan Gilchrist ona kalkacağını söylemişti. 'Biraz uyu, canım,' demişti. Ama bu olmayacaktı.

"Tam o anda sanki sihir yoluyla intikam meleği gibi iki karaltı göründü, yargıçlara özgü bir el hareketiyle ortalığı yatıştırdılar. Bunlardan biri değişik görünen Felix Chatto'nun karaltısıydı, şaşkınlık, öfke ve tiksintiden bembeyaz olmuştu. Elinde tuttuğu –durumu hiç beğenmediğini göstermeye uygun bir simge olan– ve güzelce kapatılmış Londra şemsiyesini sallıyordu. Şemsiyeyi yüksekte tutuyordu, Zeus da üç dişli yabasını böyle

tutardı herhalde ya da bir aziz elindeki asayı. Duygusunun gerilimi altında kırılan hafif budalaca bir sesle bağırmıştı: '*Bunlara hemen son verin!*' Bu söz özellikle Galen'e yöneltilmişti, ama orada olan herkesi etkileyecek kadar sert söylenmişti. Öteki kişi orayla hiç bağdaşmaz ve şaşkın görünen Schwarz'dı, üzgün üzgün ayakta dikilmiş bir mide pompasını sallıyordu – Galen'in süslerinin korkutucu niteliğine karşın tatlı bir mutluluk katetmeye devam eden durumu konusunda kendisine yanlış bilgi verilmişti. Felix neredeyse öfkeden hop oturup hop kalkıyordu, günler günleri, Galen'in kültür araştırmaları konusundaki dedikodular .dedikoduları izledikçe onun *que dira-t-on*[1] düşüncesi gittikçe daha kaygı verici oluyordu. 'Bütün Cenevre sana gülüyor!' diye bağırdı ve yatmakta olan adama şemsiyesiyle vurdu, ama gönül alıcı bir pat sesi veren yastıkların üzerinden Galen'in boyalı yüzü o çizgi çizgi süslemelerin içinde kımıldadı – buruştu da denebilir. Küçük düşürücü bir durumda olduğunu belli belirsiz sezinlemiş, gene aynı belli belirsizlikle onları azarlayarak durumu düzeltmeyi düşünmüştü. 'Böyle bir yerde seni göreceğimi hiç ummazdım Felix,' dedi boş boş sesler çıkararak. İyice bozulan genç adam öfkeyle yanıtladı: 'Ya sana ne demeli? Buraya *seni* bulmaya geldim, bir doktorla ambulans getirdim. Bu kez Cenevre'nin en iyi kliniğinde seni adamakıllı ayıltacaklar!' Lord Galen omuzlarını silkti, kollarını havaya kaldırdı; alt dudağı titredi, bir ara neredeyse ağlayacak gibi oldu. 'Beni çok acımasızca yargılıyorsunuz,' dedi, başını iki yana sallayarak, 'Aslında işim bitmişti, siz beni *çok* acımasızca yargılıyorsunuz.'

"Felix hâlâ şemsiyesini sallayarak, 'Birinin bir şey yapması gerekiyordu,' dedi, 'şu son ay bir karabasan gibiydi. Adımı başı senden haber soran, senin alt komitelerinden birine rastlıyordum ya da bana senin haberlerini veren – kusura bakma, ama son derece tatsız haberler.'

"'Felix, ben onların körüklemesiyle bu yola saptım. Neler yaşadığımı bir bilsen – aman Yarabbim, bir Amerikan romanı, daha başka bir şey değil! Tanrım! O ne biçim bir şiddet, bayağılık, yapış yapış çamur ziyafeti. Gözlerime zor inanabiliyordum. Her biri de bir temel taşı! Hayır Felix, bir Komünist Dizini var, bir Katolik Dizini var, buraya kadar iyi güzel. Şimdi ben Ga-

---

[1] (Fr.) El âlem ne der. (Çev.)

len'in kabul edilebilirlik cetvelini ortaya koyacağım, bakalım Birleşmiş Milletler bunu yutacak mı? Aman Tanrım, ama yoruldum!' O anda yorgun görünmeye başlamıştı. Bütün gövdesine rujla dövme yapıldığını ilk kez fark edermiş gibiydi. Kendi gövdesine baktı, küçük bir kişneme sesi çıkardı – bitkin bir kıkırtının son soluğu. 'Eh gideceksek gidelim öyleyse!' dedi, kollarını uzattı.

"Bayan Gilchrist'ın evinden alıp götürmek için onu nasıl giydireceklerine bir süre karar veremediler; ama iki stajyer öğrenci bir sedyeyle birlikte göründü, onu güzelce çarşaflara sardıktan sonra sedyeye koyup üzerine battaniye örttüler. Kızlar onu okşayıp duruyordu, Bayan G. havai bir veda öpücüğü kondurdu. Galen'in kültür araştırması böylece sona erdi."

Bir suskunluk oldu, Sutcliffe bu öyküyü alçak sesle anlatırken kılı bile kıpırdamadan uyumuş olan adama çevrildi gözler. Şimdi onu her şeyden çok sessizlik uyandırmıştı, hem de çok sessizce. Başını kaldırıp "Beni mi konuşuyordunuz? Evet, hissettim," dedi.

Keyifle esnedikten sonra, "İlk kez kendimi gerçekten dinlenmiş hissediyorum, tam anlamıyla iyileşmiş. Senin ayaklarının üzerine başımı koyup dinlenmek olağanüstü dinlendiriciydi – ayaklarını ezmemişimdir umarım. Hayır mı? Güzel!" dedi. Gerçekten de ayağa kalkıp üstünü başını düzeltir, saçlarını tararken gene o eskisi gibi açık yürekli, şen Galen olmuştu. "Bu öğleden sonra ve akşam önerilerimle birlikte Merkez Komitenin karşısına çıkmam gerekiyor, her şeyi öğreneceğiz!" dedi. 'Temel taş'larıyla dolu çantasını alıp ayrıldı. Ağzı mühürlü, bağışlamasız bir Felix, onu bürosuna götürmek ve bir daha kaçmaması için gerekeni yapmak üzere dışarıda arabanın içinde bekliyordu.

"Bana kalırsa," dedi Sutcliffe, "çok kültürlü kültür müdürünün sonudur bu. Toby'nin dediğine göre kendi partisi içinde güvensizlik oyları artıyormuş, sonra o canavar Gulliver eşeği de onu ele vermeye, düşürmeye çalışıyormuş. Bu Gulliver denen adam bir bar işletiyor, büyük bir neşeyle, 'Ev-veet!' der durur. Kendisini emekli bir deniz yarbayı olarak tanıtıyor, ama aslında Kraliyet Hava Kuvvetlerindeydi, daha önce de onu havada yere indirmişlerdi, A.D.K. olarak – o korkulu göndermeyle 'ar da-

marı kopuk' (yoksa arsızlık mı?) Her neyse Galen onun ekmeğine tereyağı sürüyor, olabileceklerin en kötüsü diye korkuyorum."

"Dün gece senin müsveddelerin birazını daha okudum; tuhaf kimileri, benim yaptığım şeylerle onların bir anlamda ilgisi var. Nasıl desem? Senin de çok iyi bildiğin gibi insana hep bitişik odada birşeyler oluyormuş gibi gelir ve çoğu kez de insan neler olduğunu merak ederken bulur kendini. Ama hiçbir zaman senin düşündüğün gibi değildir. Senin kitapta olayların varlığı yansıtılıyor, benimkinde yokluğu demek, bilmem doğru olur mu?"

Sutcliffe biraz düşünceli bir biçimde başını salladı, "Evet," dedi, "bunun nedeni de senin gerçekten var olman. Bense bir hayaletim yalnızca, vekâleten yaşıyorum, isteyince ışığı yakılan, isteyince söndürülen bir anı gibi. Ancak gereklilik oranında gerçeğim. Benim varlığım bir oluınsallık. Kitaplarımız ilişkili, ama birbirinin içine girmiş değil, farkındaysan."

"Selam!"

"Selam!"

"'Birbirinizin değişik kopyaları olun,' diyor İncil."

"'Ölümsüzlüğünüzü idareli kullanın,' diyor Eyüb."

Blanford, kendisinin uydurduğu kişiye düşünceli bir biçimde uzun uzun baktı ve "Sana çok sıkıntı verdim, biliyorum: o korkunç evlilik, onca keder. Ama artık ikimiz de tanrılaşma yolundayız: Sen şişman, kederli bir kâhin, bense yalnızca yeraltı dünyasıyla ilgili haince niyetleri olan savaş artığı, hastalık hastası biri olarak. Artık aşk yok, elmalı tart yok. Hayat uzamış bir düş olacak – kuşkusuz kimilerimizin de ölmesi gerek. Bunu unutma. Sen hiç değilse tam ölemezsin, ancak bir yapıntının ölümü olur ölümün. Ama sonuç dokunaklı olabilir, öğretici olabilir ya da her ikisi birden. Seni gövde sisteminin dışına atmaktan çok mutlu olacağım, benim denizci dostum!"

"Yani bizim kendi kendimizi –ya da hatta *kendi başımıza*– düşünmemizi engelleyen bu korkunç, ama kutlu savaş sona ermek üzere ve yakında kendi kaynağımıza geri püskürtüleceğiz demek istiyorsun. 10. lejyon için kışlık karargâh ve Demir Tayınları!"

Kendisine saldırılmış bir okul çocuğu gibi birden patladı: "Ben Constance'a âşığım!"

Sutcliffe sorarmış gibi, biraz da alayla baktı. "*Enfin!*[1]" dedi. "Senaryoda olmayan bir şey! Umulmadık bir şey! Ama bu doğru olmayabilir, öyle değil mi? Sen kendi kendilerini aldatan başka insanların bu hatalarını göstermeye bayılırsın..."

"Cehenneme kadar yolun var!" dedi Blanford, bu sövgünün ne kadar yerinde olduğunun farkındaydı. Şişman adam, "*Beni Monsieur ile karıştırıyorsun kuşkusuz?*" dedi.

"Kuşkusuz!"

Sutcliffe hoşgörüyle kıkır kıkır güldü, yazıcı arkadaşını suçlar gibi ona parmağını salladı. "Affad'ın geri döndüğünü biliyorsun değil mi?" dedi. Blanford bilmiyordu. Tam o sırada Cade kapıyı çalıp içeri girerek sorarmış gibi baktı. "Zili mi çaldınız efendim?" Blanford başını kaldırıp baktı, 'hayır' anlamında başını salladı. "Hayır Cade çalmadım." Uşak şaşırmış ve üzülmüş gibiydi. "Ama birisi çaldı," diye diretti, sonra dönüp odadan çıktı. Blanford, "Peki, Affad nerede, neden en küçük bir hayat belirtisi göstermedi?" dedi. Bir kalemi sivriltmekte olan Sutcliffe omuz silkti. "Ben nereden bileyim?" dedi. "Bütün o romantik çırpınışlardan sonra Constance'ı üzmek korkusuyla onun adını ağzıma almaya neredeyse hiç cesaret edemedim."

"Galiba," dedi Blanford, canı sıkılmış bir halde, "hepimiz evlenmemiş, yaşlı teyzeler gibi davranıyoruz, sonuçta kızın benliğini pışpışlamaktan başka bir şey yapmıyoruz – benim naçiz düşünceme göre zaten balon gibi şişmiş durumda." Sutcliffe alaylı alaylı gülümseyerek ona baktı, "Hoppala!" dedi, "bu ne öfkesi şimdi! Bana kalırsa biz bırakalım Affad yeniden ortaya çıkıp işleri düzeltsin."

Ama Affad ancak ertesi günü, sabah ile öğle arasında Bar de le Navigation'da hepsi toplaştıklarında aralarında boy gösterdi – ama Constance pek seyrek gelirdi: Daha çok akşamları zamanı oluyordu. Gene de bu güzel günün sabahında Trash ile ilgili bir haber ulaştırmak amacıyla Sutcliffe'i bulmak için buraya kadar yürümüştü – onu, yanlarında kalıp bir içki içmeye razı etmişlerdi.

---

[1] (Fr.) Sonunda (Çev.)

Dışarıda, kapının önünde bir araba durdu –bütünüyle dikkat kesilmişliğin umutsuz çabukluğuyla– yüreği hoplayan Constance, kapının camında tanıdık bir karaltının belirdiğini gördü ve karaltı kapıyı itip açarken çıngırdayan çanın sesini duydu. Karşılarında Affad duruyordu, sanki yüzyılların gerisinden çıkıp gelmiş gibi, oysa ancak aylardan söz edilebilirdi. Constance'ın ilk aklına gelen şey arkasını dönmek ya da hatta kaçık gitmekti, ama bu tepi açıkça biçim değiştirdi. Constance, ona hoş geldin diyen bir gülümsemeyle yaklaşarak onu neredeyse içeriye girmeden yakaladı ve bir öpücükle onun tüfeğine bir çiçek iliştirdi adeta, sonra alçak sesle, "Birbirimizle konuşuyor muyuz. konuşmuyor muyuz? Unutmuşum," dedi. Meydan okuyucu ve hafif kaçmıştı bu sözleri; onun ne kadar zayıf ve solgun, ne kadar çekingen göründüğünü fark edince birden sözlerinden pişmanlık duydu. Affad alçak sesle ve hiçbir yapmacıksız, "Elbette. Sana *teşekkür* etmeliyim, – *nasıl* edeceğimi henüz bilmiyorum," dedi. Bir ağız kalabalığının ortasında kalıp sustular – çünkü Affad'ı birden orada gören herkes karşılamaya koşmuştu. Herkes onun nasıl olduğunu, nerelere kaybolduğunu öğrenmek istiyordu; bu biraz şamatalı karşılama, bir süreliğine başka her türlü düşünceyi unutturmuştu. Affad kendisine uzatılan bir bardak birayı alıp Constance'ın yanına oturdu, Toby ve Ryder ile şakalaşıyordu, bu arada oturduğu köşeden Constance'ın yüzünü şeytanca, ama boynu bükük halde seyrediyordu Blangord. *Bu ayrılık yüzünden Constance'ın çektiği üzüntüler* –özellikle de en iyi arkadaşı olarak kendisine açtığı sırlar– yüreğine çok dokunmuş, onun imgesine yıllardır duyduğu gönül bağı pekişmişti. Öyle ki kendisi için dostluğu aynı derecede değerli olan Affad'a kıskançlık duymayı unutmuştu: Sanki birbirlerine eşit uzaklıkta yaşıyorlardı. Ama şimdi sevgililer arasında bir sürü *anlaşmazlık vardı, gülümseyerek* ve hiç *konuşmadan* onun yanında oturan Constance'ın yüreğinin yağı eriyordu, çünkü aralarındaki bu açıklığın kapanabileceğini düşünemediği gibi, bu yanlış anlamanın yol açtığı yarayı iyileştirmenin bir yolunu da bulamıyordu. Erkekler ne çekilmez yaratıklardı gene de.

Kaygısını arttıran, kendine güvenini ve dengesini sarsan başka etmenler vardı. Gösterdiği tepki için kendi kendine lanet ediyordu, çok çocukça davranmıştı, ama Affad onun yeni saç

tuvaletine neredeyse bir kez olsun bakmamıştı. Belki de sevmedi. Aynada saçının görüntüsü gözüne ilişti. Acaba çok cafcaflı mı bulmuştu, çok kadınca mı?.. Ama sonunda ilk hoş beş faslının tamamlandığı kanısına varınca Affad ayağa kalktı ve, "Constance, bir dakika seninle konuşabilir miyim, lütfen?" dedi. "Sana söylemek ve sormak istediğim şeyler var." Yorgun, soluk, son derece güvensiz görünüyordu. ('İyi!' diye düşündü Constance intikam duygusuyla.)

Birlikte dışarıya, güneşe çıktılar, hava çok iyi olduğu için Affad arabayı bırakıp göl kıyısında yürümeyi önerdi, Constance da bu öneriyi kabul etti.

İçinde bir rahatsızlık olmadığı söylenemezdi, çünkü kendisinde de bir sakarlık, bir çekingenlik vardı. Ama Affad, yürüyüş ritimlerinin birbirini tutmasını beklerken düşüncelerini toplamayı başarabildi. "Seninle bir daha konuşmamaya karar vermiş olduğumu biliyorsun, bilmen gerekir, hissetmiş *olmalısın* – ayrıca kuşkusuz bunun nedenleri (sana saçma geldiğini biliyorum ama) açıkça ortada. İşte bu yüzden buraya geldiğim zaman göl kıyısındaki eve gittim, kente olabildiğince az inmek istiyordum. Ama – benim çok sınırlı bulduğum senin o biliminle – çocuğa ne kadar yararlı olduğunu görünce, gelip bu müthiş yeteneğin için sana teşekkür etmeden edemezdim." Yürürlerken kolunu Constance'ın omzuna koydu. Daha sonra birbirlerine döndüler ve sessizce kucaklaştılar, boğulmakta olan iki kişi gibi hiçbir şey konuşmadan, birbirlerine sıkı sıkı sarılmışlardı, neredeyse soluk alamıyorlardı. Biraz ötede bir sıra vardı, soluğu adeta tıkanan, çelişik coşkuların etkisiyle boğazı düğümlenen Constance, sonunda onun kollarından sıyrıldı. "Uff!" diyerek ağlamakla acı acı gülmek arasında kalmış bir halde oturdu, başını ellerinin arasına aldı. Yanına gelen Affad tatlı tatlı saçlarını okşamaya başladı. (Gene de belki yeni saç biçiminden hoşlanmaması diye bir şey yoktu.) Aslında kucaklaştıkları zaman Affad onun değişmiş olan kokusuyla karşılaşmış, nedense bir tedirginlik, neredeyse tiksinti duymuştu. Ama nedenini tam olarak çözümleyemiyordu.

"Âşık olmak gibi pek havai bir şey yaptığımız için cezalandırılıyoruz. Çağdışı olduğumuz için cezalandırılıyoruz." Ama bütün bunları Affad, suskunluk aralarını doldurmak, kendi ezi-

ci coşkusunu saklamak için söylüyordu – Constance'ı cinsel olarak ne kadar arzuladığını unutmuş meğer. Parmakları elektrik alır gibi cinsellik dalgalarını alıyordu – kendi kendini suçlamayı birden bıraktı! "Kendimizin, aşırı derecede zeki ve üstün olduğunu sandık!"

"Hâlâ kendinden hiç emin değilsin."

"Senden emin değilim aslında. Nasıl işlediğini bilmediğin bir çarka dokunmanın ne kadar tehlikeli olduğunu ben senin çok iyi anladığını sanıyordum, anlamamışsın: Bir yörüngeye zaten fırlatılmış olan bir çark. İnsan bir kolunu, bir gözünü ya da hayatını kaybedebilir. Belki de ben, sana bizim ne yaptığımızı anlatmayı pek beceremedim – bunun bayağı intihar derneği olduğunu düşündün, kuşkusuz sen ateşli bir kadın olduğun için, benim sana duyduğum aşkı bunun sınırladığını hissettin; nasıl *olurdu* da ben bir yandan seni sever, bir yandan da başkalarının kararlaştırdığı bir zamanda, bilinmeyen bir yetkiliden gelecek ölümüme kuzu kuzu razı olurdum? Sen gerçekten de böyle düşünüyordun, öyle değil mi?"

"Evet," dedi Constance, hafifçe somurtarak, "bir kadının hissedeceği şeyin bu olduğunu söyleyebilirsin herhalde. Senin erkekliğin konusunda derin bir hayal kırıklığı gerçekten de. Aptalca bir düşünceye kapılıp araya girmek istedim, mektubu çalmak – o mektubu ne yapacağıma pek de karar veremedim. İlkin sırf muzurluk olsun diye yırtıp atmayı düşündüm, bakalım ne olacaktı. Hayır, herhangi büyük bir tehlikenin farkında değildim, çünkü içten içe bunu pek ciddiye almıyordum – bu işten bütünüyle vazgeçmekten söz etmiştin, özrünün kabul edilmesini isteyecektin... ne düşüneceğimi umuyordun? Bu yüzden ne yapacağıma karar vermeyi beklerken mektubu çaldım, bir kitabın içine koydum. Birisi o kitabı ödünç aldı, bir akıl hastası, o değerli belge de yok oldu işte. Tanrım, bu düşüncesizlik ve sorunlar için özür dilerim. Mektubu geri almaya çalışıyoruz, o akıl hastası mektuba bir şey yaptıysa ne yaptı öğrenmeye."

"Ellerin üşümüş." Affad, onun yanına, sıraya oturdu ve konuşurken kızın ellerini yavaş yavaş ovuşturdu. "Senin kadar ben de suçluyum, mektup konusunda değil, aramıza giren ve beni sevmeye devam edebilmek için senin kabul etmen gereken şeyi sana daha iyi anlatmadığım için. Evet, gerçekten de geri dö-

nüp bu işten bağışlanmamı istemeyi düşünüyordum, ama aslında bunun umutsuz bir girişim olacağını biliyordum. Senin yanından ayrıldığını an anlamıştım bu işin bittiğini. Böyle bir şeyi dünyada yapamazdım – bu hareketin bütün işleyişi, başarmaya çalıştığı şey tehlikeye giriyordu. Ben bir haindim!"

"Hain!" diyerek onu yankıladı Constance alayla; Affad, onun elini sıkıp "Evet. Evet," dedi. "Bunun çocukça bir şey olduğunu düşündüğünü *biliyorum*, ama benim önümde bir adam, arkamda bir adam var, ben bir zincirin parçasıyım, bir halkası. Bizim tutkularımız olağanüstü bilimsel, bu yanlış kullanılan sözcüğün en doğru anlamında. Antropi yasalarına karşı zincirleme bir tepki başlatıyoruz – her zaman ölümle, çözülme ve ayrışmayla sonuçlanan, geriye çevirilmesi olanaksız süreç antropiye... Kuşkusuz çılgınca bir tutku. Ama biliyor musun, bu sırf romantik bir ölüm açlığı değil..." Affad bir süre gözlerini dikip ona baktı, daha sonra içini çekip "Tanrım!" dedi, "Galiba anlamaya başlıyorsun. Anlamayacağından korkuyordum – çünkü ne de olsa bizim sevgimizin temelini oluşturuyor bu: Bir cinsel boşalım paylaşıldığı, iki taraflı *yaşandığı* zaman gerçekliğe sunduğumuz çifte imge arasında çiftleşme çimentoluk eder. Yaşlı Max, sana ne diyor – böyle bir şey elbette, öyle değil mi?"

"Evet. Ben de onu düşünüyordum."

"Benim arkamdaki adam geçmişi temsil ediyor, önümdeki de geleceği. Bu iki direk arasında var olduğumu söyleyebilirim, yalnızca orada, yalnızca o *şimdi*'de. Deneyim yaşadığım sürece sende de var oluyorum, sen de bende – *s'il vous plaît!*"

Constance öylesine mutluydu ki içtenliksizlik edip onun sıcaklığına direnmeye devam etmenin anlamı yoktu – her ne kadar o canavarın kuşkusuz cezalandırılması gerekiyorsa da... "Kaygılarım olmasına karşın teslim oluyorum. Bağışlanmaz bir hata yapıp işine burnumu soktuğum için üzülüyorum yalnızca. Ama gününü ve saatini bilmek *bu kadar* gerekli mi?"

"Bir anlamda evet. İnsanın işlerini yoluna koyması ancak ikinci derecede önemli bir neden. Ama ölüme geçişi yüreğinin derininde kabul etmek önemlidir, çünkü iletiyi gizli yoldan başkalarına ulaştırır. Dernekler, topluluklar neden kuruldu sanıyorsun? Enerji ve düşünce depoları onlar, istersen dinamo diyelim."

"Anlıyorum."

"Bu yüzden o bilgi olmadan zayıf bir sinyal ilettiğim kanısındayım. Kirlenmiş bir ateşleme bujisi gibi!" Constance'ın koluna girdi, "Tanrım! Öylesine mutluyum ki galiba bayılacağım!" dedi.

"Aman yapma! Dur sana öğle yemeği hazırlayayım. Sen o Mısırlıların aşırılıklarından bitkinleşmişsin. Ama şaka bir yana – çok zayıflamışsın. Neden?"

"Çöle çok gidip geldim: İnsan sıcaktan yemek yiyemiyor. Aynı zamanda senin saygını kaybettiğimi düşünüyordum. Bu berbat bir şeydi, senin gerçekten aşk çiftim olduğunu, bir başkasının söz konusu olamayacağını anladım – yoksa bizim öylesine rastlantısal bir biçimde bilgisine vardığımız şeyin değeri düşerdi! Senin kafanı şişirmek istemiyorum, onun için devam etmeyeceğim. Her neyse, her şey apaçık ortada olsa gerek. Benim istediğim şey, senden bir çocuk yapmaktı – eksiksiz ve karşılıklı tek bir dikkat hareketiyle; sen olsan, 'Tek bir yoga soluğuyla,' derdin. Sigara dumanını ağzından kesintisiz, kendi kendine yeterli, tam bir daire halinde dışarıya üflemek gibi. Constance, beni sustursana." Ama ağzından bal aktığı kanısındaydı Constance.

Ayrıca bunu yapmanın tek bir yolu vardı, oturup birbirlerine sarıldılar, öylesine sımsıkı sarılmışlardı ki oradan geçenlerin meraklı ya da alaylı bakışlarını kendilerine çektiler. Sonunda Constance kendi dairesine gitmeyi önerdi, ama Affad bir süre daha hiç kımıldamadan oturmak zorundaydı, çünkü ne ayağa kalkacak ne de yürüyecek hali vardı – bu Constance'ın çok hoşuna gitti. "Dondurmayı düşün yeter," dedi. "bir şeyin kalmaz!" Ama ancak bir süre sonra yürüyüşlerine kaldıkları yerden devam edebildiler. Ne görkemli görünüyordu güneş ışığı; parkın içinden dolaştılar, yöresel bir *fête votive* için hazırlıklar neredeyse tamamlanmıştı parkta. Kimi tezgâhlar şimdiden kurulmuş, kırılgan karnaval nesneleri, çocuklar için oyuncaklar, kurdeleler, kâğıt pervaneler, taş bebekler satıyorlardı. Küçük parmaklarını birbirine geçirmiş yürüyorlardı. Constance kendi kendine, 'Tepeden tırnağa sevilmek harika bir şey, tek santimetre karenin bile balsız kalmaması,' diyordu. Bir barda bir şişe ucuz şampanya ısmarlayıp tanrı içkisi içermiş gibi içtiler. 'Bu korkunç

bir şey,' diye düşündü Constance, 'aşk gerçekten bir kaçıklık durumu!'

Tıp açısından bu gerçekten de doğrulanabilir bir şeydi. Bir keresinde Affad'ın şöyle dediğini anımsıyordu, çok eskiden, 'Constance! Gel âşık olalım ve çocuk denen bir hayal kırıklığı dünyaya getirelim!' Aynı anda da kendisine Max'in şunları söylediğini anımsadı: 'Her kadın bir erkeğe ait bir kadındır, her erkek de öyle. Sorun da burada, çünkü herhangi bir kadına ya da erkeğe değil – peri masalındaki o kadın ya da o erkek olmak zorunda. İnsanlar tıpkı yaban kumrular ya da kobralar gibi çiftler halinde yaşamak için doğmuşlardır. Ama daha sonra bizler periyotluluk özelliğimizi kaybettik, ardından et yemek geldi, onunla birlikte kanın tadını aldık; ardından gelsin şeker, tuz, alkol, böylece sonsuz olan üzerindeki tutamağınız elimizden kaçtı.' 'Max acaba Affad'ın bilinircilik inanç zorunluluklarını bilse ne derdi,' diye düşündü Constance. Belki de fazla bir şey söylemezdi, çünkü gerçek bir yogi kendi ölümünün saatini bilirdi, ölümünü bilinçli bir edim durumuna getirmek için onun yapay hatırlatıcılara gereksinimi yoktu.

"Böyle kederli kederli ne düşünüyorsun?" dedi Affad.

"Özellikle kederli bir şey değil, yalnızca zamanın nasıl geçtiğini. Ölümle ilgili bütün bu konuşmalardan sonra iki kez daha fazla önem kazandı zaman. Gene de böyle düşünmek haddini bilmezlik ve aptallık – yazgı beş dakika sonra bizim hayatımıza son verme hazırlığında olabilecekken gerçekliğe sahip olma hakkını kazanmak *için önceden davranmaya çalışmak. Bir* taksi bizi çiğneyebilir."

"Haklısın; bu ince duyguların bedelini ödeyeceğiz kuşkusuz! Tanrım, ama gene de seni yeniden görmek, bütün sinyallerin kayda geçtiğini, yanıtlandığını görmek olağanüstü güzel bir şey! Doğanın sayısız stratejisi olabilir, ama *bu* onların hepsini kül ediyor."

"Bizim gibi yüksek düşünceli insanlardan hoşlanmıyorum. Hiç dayanamadığım tiplerdeniz biz."

"Biliyorum. Kendi kendini okşama türünden bütün bu konuşmalar düzüşmenin içine ediyor. Çenemizi kapayıp da işimize baksak, ne dersin? Kendimi oksijensiz kalmış gibi hissediyorum – cinsel oksijensiz. Yatağıma girseydin hiçbir yerim tutmaz

duruma gelirdi. Sırf salyalarını akardı ve bayılırdım. Narkissos'tan sakın!"

Constance'ın evine geldiler, merdivenleri kol kola çıktılar, içtikleri kötü şampanyanın etkisiyle hâlâ her şeyi alabora etme noktasında bulunuyorlardı; ama biraz korkuyor, biraz çekiniyorlardı, bunca uzun zamandan sonra ilk karşılaşmanın yaklaşmakta olan sarsıntısı yüzünden. Affad özellikle korkarmış gibi görünüyordu. Evin içi tertemizdi, temizlikçi kadın gelmiş, giderken perdeleri kapatmıştı, bu yüzden yarı karanlık bir odaya girdiler. Öylece dikilmiş, sessizce soluyor, kaygıyla ve aynı zamanda da yürek gözüyle birbirlerine bakıyorlardı.

"Sebastian!" diye fısıldadı Constance, onu değil daha çok kendi kendine, ama o bu sözcüğü hemen duydu ve berikinin ellerinden tuttu, onu yarı açık kapıdan içeriye, pencerenin susturulmuş ışığını parlak derilerine çeken uzun aynaların üç yönden yansıttığı o tanıdık, sevgili yatağa doğru sürükledi.

Âşıkların soyu tükenmekte olan türler arasında bulunduğunu, korunması gerektiğini düşündü Constance; belki unutulmuş, geçmişte kalmış fiziksel yıkımların örnekleri gibi âşıklar bir yerde saklanmalı mıydı acaba, vahşi hayvanlar gibi? Ama bunun eşiti bir mutluluk var mıydı? Doğru eşini bulmuş kişinin, o eşin öpücüklerine boğulması, onunla sevişip kendinden geçmesi kadar büyük bir mutluluk? Çarçur etmemek, idareli kullanmak kadar – tehlikeli bir oyundu gerçekten, çünkü insan bu deneyimi yaşama ediminin ortasındayken değişebiliyordu. Gene de işe yararlılığı sınırlı kalan bir hayatın sonuna gelip de bu tür bir mutluluğun kapısının, kendi hataları yüzünden değil, sırf aşağılık yazgının bir cilvesi yüzünden kendilerine kapalı olduğunu gören pek çok insan vardı – belki de insanların çoğu böyleydi.

Elbiseleri hışırdadı, bir kar yığıntısı gibi yere yığıldı, yavaş yavaş, sakına sakına birbirlerini kucakladılar, ılık yatağın içine süzüldüler, kesik kesik soluyarak göbek bağları yeni kesilmiş ikizler gibi bir süre öylece uzandılar. Aynı zamanda öylesine bilinçliydiler ki her bir öpüşle döne döne mezara iniyorlardı. Affad bir mektuptan kimi cümleler anımsıyordu: 'Var olan şeylere hiçbir şey eklenemez, bunlardan hiçbiri yok edilemez, ama bu bütünlük içinde aynı elementlerle bitimsiz bir değişim, yer

ya da sıra değişikliği olanağı vardı.' Constance'ın dişleri berikinin dudaklarına geçti, beriki onun böğürlerinin ve kavislenmiş sırtının o tatlı dış çizgisine dokundu.

Gene de bütün bu gerilime karşın, bu alışverişin gerisinde, kendilerini *tantra*'sal bir biçimde evli hissedecek kadar şanslı olanların bildiği türden bir kavrayışın sakin kösnüllüğü yatıyordu. Onları ateşleyecek hiçbir kösnü yapıntısına gerek duymadan, teke tek karşı karşıyaydılar. Kucaklaşmaları bir doku oluşturacak biçimde örgüleniyordu.

Ama Affad kilo kaybetmiş olduğu için Constance ona acıdı, mutfaktan çikolata bulup getirdi – uykulu öpüşlerini bununla tatlandırmaya kandırdı onu; bugün daha zayıf durumda olan o olduğu için yönlendiricilik rolünü Constance üstlendi, o güzelim gövdesinin gücüyle onun isteğini son damlasına kadar kurutma heyecanı içindeydi. Onun etiyle kendine ziyafet çekti, beriki de ona izin verdi – aslında numara yapıyor, gücünü koruyordu. Onun tutkusu biraz yatışır yatışmaz Affad, onu birden bir kaplumbağa gibi sırt üstü çevirdi ve bir dirilme dalgasının verdiği güçle içine girdi – bu kez fatih oydu, ama hoş karşılanan bir fatih. Bütün gücü birden geri gelmişti, sanki gaipten. Ama bunu sağlayan, gücünün gönlünü eden kişinin Constance olduğunu biliyordu. Sonunda iki güreşçi gibi, ama hiç kımıldamadan *birbirlerine kenetlenmiş halde* ve *hâlâ hayaletsi bir ter* gölünde ağız ağza yatıyorlardı; iki aslan gibi birbirlerinden gurur duyuyorlardı, ama birer oyuncak kadar da uysaldılar!

Telefon boğuk boğuk çaldı, Constance uykulu ve canı sıkılmış bir halde başını kaldırdı: "Ne aptalım! Fişten çekmeyi unutmuşum!" Schwarz ya da onun gibi bir meslektaşından gelen bir telefon yüzünden bu eşsiz kucaklaşmayı bozmak istemiyordu. Açıp açmamaya karar veremiyordu, telefon eden görünmez kişinin, kendisinin evde olmadığını düşünüp telefonu kapayacağı umudundaydı, ama hayır. Alet ısrarla çalıp duruyordu, sonunda Constance emekleyerek yataktan çıktı, uykulu uykulu yolunu güçlükle bulup salona gitti – ama almacı kaldırıp da konuşmaya kalmadan telefon yavaşça kapanmıştı. Constance ancak iki kez, 'Alo,' diyebilmişti; Mnemidis (çünkü oydu), kendi doktoru ve işkencecisi olarak onun sesini tanıdıktan sonra gülümseyerek almacı yerine koymuştu. Demek her şeye karşın ev-

deydi, Schwarz'ın önerdiği gibi nöbete gitmiş değildi! Kendisinin özel bir çaba göstermesine gerek kalmadan her şeyin bu kadar cuk oturması gerçekten harikaydı: Onun istediği biçimde gelişiyordu her şey! Bu arada tedirgin bir Constance telefonun başında oyalanıp duruyor, telefonu fişten çekip çekmemeye karar veremiyordu – meslek vicdanı, bu isteği yüzünden onu suçluyordu. Telefon bloknotunun üzerinde Max'in verdiği, bir filozoftan bir alıntı vardı. Telefonun fişini çekmenin doğrusunu yanlışını kendi kendine tartışırken uykulu bir halde okudu: 'Boyun eğerek her şey alt edilir, boyun eğmenin kendisi bile, hatta tıptı maddeyi antropinin, doğruyu doğrunun tersinin alt etmesi gibi. Hatta işleyişi bakımından görünüşte öylesine saltık olan antropi bile kendi haline bırakılsa yeniden hayat verici bir biçime dönüşebilir. Küllerinden doğan anka bir söylence değildir!"

Uf! Kemikleri elektrikle dolup taşmış gibiydi, Affad'ı kendisini beklemek yerine rahat rahat uyurken bulunca sinirlendi! İşte erkekler böyledir! Ama doğruyu söylemek gerekirse kendisinin durumu da onunkinden farklı değildi, ona kollarını dolayarak sessizce uykuya daldı, yürek atışlarıyla ona ayak uydurarak. Affad sonunda uyanıp onu yanıbaşında gözleri ardına kadar açık, sessizce yatarken bulduğunda bu mutlu durumun ne kadar sürmüş olabileceğini kestiremiyordu. "Ne oldu?" diye fısıldadı. "Seni uyandırdım mı, horladım mı?" Ama beriki başını iki yana salladı, "Aklıma gelen bir düşünce, harika bir düşünce yüzünden uyandım, zamanını nasıl geçireceğin konusunda özel planların yoksa basbayağı gerçekleştirilebilir bir düşünce. Birkaç aylığına bir yere gidip birbirimizi gerçekten tanısak diyorum – önünde birkaç ayın olduğunu varsayarak. Değerli günleri çarçur etmeyelim. Birikmiş epeyce iznim var. Provence'ta Alman kalmadı. Orada eski bir evim var, onu açabiliriz, basit ama rahattır, Avignon'un güzel bir köşesinde..."

"Ne tuhaf!" dedi Affad, "çünkü ben de böyle bir şey önerecektim; hatta bu amaçla Galen'in evini bir süreliğine bize vermesini istedim. Evet, oturup zamanın bizi yakalamasını beklemeyelim. Sonsuz zamanı ceplerinde taşıyan insanlar gibi yüreklice hareket edelim. Belki bu kez gerçekten..." Ama Constance eliyle onun ağzını kapattı.

Ondan bir çocuk sahibi olmayı düşünmeye cesaret edemiyordu, aşklarını kuşatmış bunca önemli sorun varken. Hayır, her keresinde bir tek adım atmalıydılar, beyaz değneklerini yere vura vura yollarını bulan körler gibi. Tuhaftır, ama içindeki sevinç korkutucuydu. Onunlayken, '*Je t'aime*,' demeyi bile göze alabilirdi, bu sözcükler ona göre duyguların, yüreğin asla tam olarak anlaşılamayacak ülkesini simgelemişti her zaman. Ama öte yandan yaşayan herkes, bu deneyimi yaşamayı bekliyor sabırsızlık ve unutsuzlukla. Yaşayan herkes!

Yeniden uyudular, sonra uyandılar, uykulu uykulu oyalanırlarken saat öğleden sonra epeyce ilerlemişti ki Affad'ın içinde birden o sıtma ateş aldı – öylesine birden alevlenmişti ki Constance belirtilerden onun azılı bir malarya nöbetine yakalandığını hemen anladı. Ama ilkin hastalığın görülmemiş bir şiddetle başlaması, onun zangır zangır titreyerek yerinden sıçraması, neredeyse hiç konuşamaması, dişlerinin birbirine çarpması karşısında şaşırmıştı. "Bunu çölden getirdim – aptal gibi pirinç ekiyorlardı, şimdi sıtma sivrisinekleri İskenderiye'nin kapısına *dayanmış durumda!" Ama ateşi tavana fırladıysa nabzı* yerlerde sürünüyordu. Şu anda bilincin sınırında oyalanıyordu, ama gereksiz yere telaşlanmıyor, çünkü geçeceğini biliyordu. Ancak öfke ve kendinden tiksinti duyuyordu, çünkü Constance ile yeniden sevişmek için ölüyordu. Birden ter su içinde kalmıştı. Constance ona kukuletalı, kalın, havlu bir bornoz buldu – aslında onu, Affad'ın bundan önce Cenevre'deyken kaldığı otelden çalmışlardı. Böyle bir durum için biçilmiş kaftandı, ona bunu giydirmek epeyce çaba gerektirmişti, çünkü bu titreme nöbetlerinden dolayı neredeyse ayakta duramıyordu. Nöbetlerin saldırısı karşısında hemen hemen dört ayak üzerinde duruyordu. Böylesine bir değişiklik gerçekten korkutucuydu, çünkü rengi kül gibi solmuştu, kıvır kıvır kıvranıyordu. O habis malarya, inanılmaz bir hızla gelen ve geçen ateş nöbetleriyle tanınır. Ama şimdi sevişmeleri bir süreliğine kesintiye uğramıştı: Bu sıtma nöbeti geçene kadar Affad terlemekten başka bir şey yapamazdı. Constance, onun üzerine battaniyeleri yığdı, beriki de uysal uysal yüzünü duvar tarafına döndü, titreye titreye yarı uykuya dalar gibi oldu, ateşi öylesine yüksekti ki neredeyse sayıklıyordu. Constance iyice telaşa kapılmamak için onun ateşi-

ne bile bakmıyordu! Gece içilen ve ertesi sabah ateşin düşmesine yardımcı olan ilaçlar vardı kuşkusuz. Ama tabii kedi gibi gevşek olacaktı daha sonra... Lanet olsun!

Şu çalan telefona da lanet olsundu. Bu kez arayan Schwarz'dı, olağanüstü önemli bir şey varmış gibi konuşuyor, sanki bir kaygıyı ya da tedirginliği belli etmemeye çalışıyordu. "Her yerde seni arıyor, sana, senin o sevgili hastanın hastaneden kaçtığını haber vermeye çalışıyordum. Evet, Mnemidis!"

Constance uzun bir süre düşündükten sonra, "Bizim koruma sistemimiz çok güvenilir değil mi? Pierre'e ne olmuş?" dedi. Schwarz yanıtladı: "Mutfaktan aldığı bir et bıçağıyla onu fena halde bıçaklamış. Anlaşılan buradan kaçmayı başarmış, çünkü İskenderiye'den gelen doktor arkadaşına telefon etmiş ve onlardan aldığı haber üzerine çok sevinmiş. Onu ülkesine geri götürmek istediklerini biliyor muydun? Evet, İsviçrelilerden onun için bir *laisser-passer* almayı başardılar, yani onun, onlarla buluşup özel bir uçakla kanatlanıp gitmesini engelleyen bir şey yok – uçak da havaalanında hazır bekliyor. İşte bu nedenle onun kaçışından gereksiz yere telaşlanmayı önerdiğim yok, ama ben bir otele taşındım ve bir marangoz bulup ona evimin anahtarını değiştirmesini söyledim. Bence sen de aynı şeyi yapmalısın. Bu işten yakamızı sıyırana kadar. İskenderiyeli doktor bana söz verdi, Mnemidis sağ salim ellerine geçer de onu Kahire'ye geri götürecek durumda olurlarsa haber verecek. Ne can sıkıcı bir şey! Onu tedaviye alma konusunda direttiğin için umarım biraz suçlu hissediyorsundur kendini, ha? Hayır mı? Hissetsen iyi olur. Her neyse, Constance işi rastlantıya bırakma. Şu anda o adam bu kentte bir yerde, kimse de bilmiyor nerede olduğunu. Yani... kulağın kirişte olsun lütfen, tamam mı?"

"Olur," dedi Constance inanmadan da olsa.

ALTI

KAPIYI ÇALAN ÖLÜM

Mnemidis özgürlüğünden yararlanabileceği kadar yararlanıyordu: kılığının harikalığı, kendisini hiç tanınmaz bir duruma getirmiş olması onu çok sevindiriyordu, biraz güçlüce gövdeli bir rahibeye benziyor da olsa. Ama eski kentin, tanımadığı güzelliklerinin tadını çıkarıyordu. *Fête votive*'e gelince, öylesine dokunaklı ve masum bir şeydi ki neredeyse gözünden damlayacak bir yaşı silmek zorunda kalacaktı. Çok etkileyiciydi. Aşırı derecede yerinde şakalara yürekten kahkahalar attı, ama yüksek sesle gülmemeye dikkat etti. Punch ile Judy'nin cıyak cıyak bağırışmaları, çocukların çılgın coşkusu yüreğini korkuya yakın bir duyguyla doldurmuştu. Bir keresinde Kahire'de, çok eskiden yanına küçük bir çocuk yaklaşmıştı, belki de on yaşındaydı, kuşkusuz bir Bedeviydi ve kentte kaybolmuştu... çok kötü öksürüyordu. Eh, yoluna devam etme zamanı gelmişti. Akşamın olmasını bekliyordu, ama ziyaret etmeyi planladığı apartman dairesinin tam yerini henüz saptamamıştı. Ama parkın dışındaki otobüs durağında turistler için çok kullanışlı bir kent haritası vardı. Belli başlı bulvarların listesiyle, insanın bulunduğu noktayı saptamasını kolaylaştıran bir işaret. Bunu yapmak ve söz konusu sokaktan ne kadar uzakta olduğunu hesaplamak uzun zaman aldı. Dünya kadar zamanı vardı. Kahireli iki arkadaşının oteline telefon edecek kadar akıllılık etmişti, doktor ona iyi haberi vermiş, *démarches*'ın[1] başarılı olduğunu, İsviçrelilerden *laisser-passer* alındığını, özel bir uçağın kendisini bekledi-

[1] (Fr.) Başvuru (Çev.)

ğini söylemişti. Mnemidis çok sevinmiş, ama arkadaşlarıyla buluşmadan önce kendisine biraz zaman tanımalarını istemişti; kentte daha önce yapılacak bir işi vardı, ama akşam geç saatte havaalanında onlarla buluşabileceğini düşünüyordu, örneğin akşam yemeği saatinde ya da yemekten hemen sonra... Bütün bunlar da Arapçanın *yürek ferahlatıcı genizsel sesleriyle* birlikte güzel bir konuşma diliyle söylenmişti. 'Her şeyden önemlisi,' demişti doktor, 'herhangi bir düşüncesizlik yapmaktan kaçın, çünkü seni bir kez daha içeri atarlarsa hiç kurtulamazsın, seni asla kurtaramayız. Dikkatli ol!' Mnemidis kıkır kıkır gülmüş, dikkatli olacağını söylemişti.

Ama önünde yeterince zaman vardı, geceyarısı yola çıkmak üzere dokuzda buluşmayı kararlaştırdıktan sonra bütün ayrıntıları arkadaşına bıraktı, ancak gelirken kendisine giyecek birşeyler paket edip getirmesini istedi, üstünü değiştirmek için erkek kılığı. Tanınmamak için giydiği, şu an üzerinde bulunan kılıktan hiç söz etmedi, çünkü aslında hiç kimseye inanmıyordu. Ama serbest olduğu ve bulunduğu yeri kimse bilmediği için kendi koşullarını başkalarına kabul ettirebilecek kadar güçlü bir konumdaydı. Gerisi kendisine kalıyordu. O öğle sonrası hava çok hoş ve ılık olduğu için Cenevre'nin bir başından öbür başına kadar yavaş yavaş yürümeye karar verdi ve öyle de yaptı, alçak sesle, mutluluk içinde bir şarkı mırıldanarak.

İzlediği yol, onu yaşlı kentin daha sefil, yoksul mahallelerine götürdü, *maison close*'larla[1], Doğu kahveleriyle, köhne otellerle dolu mahallelere; açık saçık filmler oynatan sinemalardan söz etmeye gerek bile yoktu. Savaşın değiştirmediği ya da gözden düşüremediği tek şey müstehcenlikti; herhangi bir etkisi olduysa bile azalmasında değil, artıp çoğalmasında etkisi olmuştu. Kutsal insan benliği için, kendisinden ölçüsüz derecede üstün olduğunu anladığı bir gücü aşağılamak çok gereklidir – insanoğlunun tanıdığı, gerçekten denetlenmesi olanaksız tek güç: Çünkü simge, şiddet, düş, delilik biçiminde patlak verir... Mnemidis çevresini hak ettiği gibi keyifle gözlemleyebilmek için adımlarını yavaşlattı. Sokakta daha şimdiden birkaç sölpük orospu vardı, sinemalar çok şey için güvence veriyordu. Girişte oyalandı, film fotoğraflarına baktı, üzerinde hâlâ rahibe kılığı olduğu için

---

[1] (Fr.) Genelev (Çev.)

meraklı ve alaylı bakışları kendine çekiyordu. Filmlerin ne güzel adları vardı, yoksul insanın düşlerini, isteklerini dile getiren, onu bütün güçsüzlüğü içinde ortaya koyan. Maymunsu bir çok bilmişlikle güldü.

Delabre Sokağında *Queue de Beton* ya da *Beton Kamış* vardı; biraz aşağıda *Plein Le Cul* ya da *Dilli Badem*, biraz daha ötede *Les Enculées* ya da *Götlekler*. Sözcüğün tam anlamıyla çok hoştu! Oradan istemeye istemeye ayrıldı. Gene de derin bir pişmanlık duyuyordu, çünkü müstehcen bir filmin acayipliklerini seyrederek bir saat falan geçirmek istiyordu canı – zekâsını açıyordu bu. Fazla kullanılan etin lezzetini hissediyordu. Bunu düşününce bile her yanına ateşler basıyordu. Ama üzerinde bu kılıkla böyle bir yere girmesi neredeyse olanaksızdı, ayrıca kuşkusuz çevresindeki insanların fazlaca ilgisini çekmek de istemiyordu. Ama her şey yolunda giderse –gitmemesi için bir neden var mıydı?– haksız yere hapsedildiği bu ülkeden o gece ayrılacağını düşünmek ne kadar da rahatlatıcıydı. Ölçüsüz derecede sevinç veriyordu bu ona ve neredeyse bir sigara yakma hatasını işleyecekti, çünkü bir paket sigara satın aldı. Ama bu isteğe başarıyla karşı koydu. Aylak aylak sinemanın önünden, parka giden sessiz bulvardan geçti. Artık fazla yolu kalmamıştı, içi içine sığmıyordu, çünkü bu haklı girişimde şansın kendinden yana olduğunu biliyordu.

Deliler 'kendi'lik duygusu taşımayan kişiler olsa gerek: Bütün yatırımı ötekine, nesneye yapıyorlar. Tam anlamıyla belirsiz güçlerin yönetimi altındalar. Bu noktada Mnemidis, beyninin bir yarısının dürtüklemesiyle neler yapabileceğini beyninin öteki yarısıyla bilemiyordu. Tatlı bir belirsizlik.

En büyük gizemciler gibi o da doğayı tam bir disponibilité, belirsizlik, *kararsızlık* durumunda var olan bir şey olarak algılama noktasına ulaşmıştı! İskambil destesindeki joker gibiydi, uğursuz kötülükler yapmaya ne kadar hazırsa tanrılığa da o kadar yakındı. Bunların hepsi zarın kaç geleceğine, çarkın nasıl döneceğine bağlıydı. Ayrıca doğa şeylerin sonuçlarıyla –insanın mutluluğu ya da acısıyla– hiç ilgilenmiyordu, bunu anlamıştı. İçtepinin elektrik boşalımının, bir geminin motoru gibi gövdesinde gümbürdediğini, bir cinayet gizemcisi gibi onu eyleminin körfezine doğru ittiğini hissediyordu.

Aklın tedavisi yoktur, ilk günahın nasıl çaresi yoksa. Ama şimdi bile bazen bu ruh halinin sisinden sıyrılıyor, bir köpek gibi silkiniyor, acaba bir yerlerde, düşüncesinin bir köşesinde işlemeyen küçük bir şey... küçücük bir halka var mı acaba diye merak ediyordu. Ama bu duygunun açtığı gedikten saldıran güvensizlik ve baskı dalgasına karşı koyamıyor, zihninin çelik kapılarını kapatmaktan başka çare bulamıyordu. Sımsıkı kapalı ağzı sert bir çizgi oluşturuyordu. İşte artık aradığı sokağa gelmişti, ziyaret etmeyi düşündüğü evin ta kendisinin önündeydi, kendisi için her şeyin planlanmış olduğundan kuşkusu yoktu, böylece İsviçre tıbbına veda biçiminde, örnek bir ceza nasıl verilir gösterecekti. Aman Tanrım, hole açılan kapı aralıktı, çünkü Constance ateşlenmiş olan sevgilisinin ateşini düşürecek bir ilaç almak üzere en yakın eczaneye kadar gitmişti. Hemen dönecekti. O yüzden dairesinin kapısını aralık bırakmıştı. Mnemidis, Lucifer'e yaraşır bir sakinlikle, alegorik bir yarasa gibi merdivenleri tırmanan rahibenin kara gölgesini büyük bir doygunlukla görür gibiydi – sanki hastaya dua okumak ya da *in extremis*[1] birinin itiraflarını dinlemeye çağırılmış gibiydi. Dairenin kapısını da açık bulunca kıkır kıkır güldü. İçeriye girdi, uzun bir süre durup çevresine baktı, sanki bu yerin coğrafyasını ezberlemek istiyordu, ama aslında yalnızca kendi yüreğinin atışlarını dinliyor, ruhuna danışıyor, bundan sonra ne yapması gerektiğini kendi kendine soruyordu. Bitişik odadaki karyoladan hafifçe bir kımıltı sesi geldi, hiç çekinmeden kapıyı açtı – o kapı da aralıktı! Yüreği mutlulukla doldu, çünkü yatakta biri vardı, tepesinden tırnağına kadar havlu bir bornoza sarılmış, bornozun kukuletası da başından aşağı çekilmişti. Yatakta yatanın yüzü duvara dönüktü, kendi bulunduğu yöne bakmıyordu, kadının çıkardığı fısıltılardan, titremesinden ateşi olduğunu, aslında sanrı gördüğünü hemen anlamıştı. Ama onun burada, bu karanlık odada hasta hasta tek başına yatması anlaşılır bir şey değildi. Belki de evde bir başkası daha vardı. Büyük bir hızla hemen öteki odalara göz attı, daha sonra içi rahatladı, çünkü hiç kimse yoktu. Ne bulunmaz bir şanstı. 'Sana demiştim ben!' dedi kendi kendine alçak sesle, şehvetten gözü dönmüş biri gibi derin derin soluyarak kurbanına doğru ilerledi.

[1] (Fr.) Son nefesini veren (Çev.)

Böyle hareketsiz, etkisiz, kendisine daha fazla güçlük çıkarmayacak biriyle uğraşacak olması da bir şanstı – boğuşmak, güce ya da hileye baş vurmak zorunda kalmayacaktı. Hayır, o beyaz karaltı sanki ameliyat masasında yatar, ameliyat edilmeyi beklermiş gibi yatıyordu karşısında; bütün bu olanların güzel basitliğinde takdir-i ilahinin el yazısını gördüğü kanısındaydı. Evet, böyle olması gerekiyordu. Olanca dikkatini toplayıp dengesini bularak bir elini yatakta yatan kişinin omzuna koydu ve kendi kendini oldukça şaşırtan bir hız ve ustalıkla işini bitirdi. Ne bir çığlık, ne bir inilti, ne bir kasılma. Sanki fazlaca doluluktan dolayı dışarıya verilen derin bir soluk, küçük bir yutkunma – boğazdan kurtulan küçük bir ses. Böylesine olağanüstü keskin bıçakları saplamak için fazlaca bir güç harcamak gerekmiyordu neredeyse, ama o işi şansa bırakmadan yapabileceğinin en iyisini yaptı. *Consummatum est!* Birden omuzlarından sıkıntılı bir kaygı yükünü atmış gibi oldu. Sanki vicdanı bir çuval gibi boşalmıştı. Bu coşkuyla neredeyse içi içine sığmıyordu. Ama sessiz cesedin omzuna bıçakları iyice sildi, sonra parmak uçlarına basarak odadan çıktı. Salondaki yazı masasının üzerinde özellikle güzel ve okumuş-yazmış biri gibi görünen işkencecisinin çerçeveli bir fotoğrafı vardı. Uzun uzun ona baktı, yaptığından hoşnuttu, ürkütücü bir biçimde gülümsedi. Son haftalarda Constance'ın büyük bir telaşla aradığı o kaybolan mektubu sonunda işte buraya, resmin altına bıraktı. Bir zamanlar, gençken bir sihirbaza çıraklık etmiş, öğrendiği becerilerden birkaçını unutmamıştı – meslek becerisiyle nesneleri görünür ya da görünmez kılmak. Mektuba bunu yapmak güç değildi. Ama şimdi bunu teslim edecekti – bir ayrılış hakareti olarak.

İçeriye nasıl sessizce girdiyse öyle sessizce çıktı, dairenin kapısını yavaşça kapattı, küçük bir 'tık' sesi çıktı – on beş dakika sonra dönen Constance'ı şaşırtan da buydu aslında: Evinin kapısını kapalı bulmak. Can sıkıcıydı, çünkü yanında anahtarı yoktu, hastayı da uyandırmak istemiyordu. Aşağıya indi, kapıcının kapısını çaldı, kapıcıda anahtarın ana kopyası vardı. Sonunda içeriye girdi, yatak odasının kapısını açık görünce ürküp şaşarak kollarında ilaçlarla öylece donakaldı. Ama yataktaki kişinin tuhaf sessizliği ve hareketsizliği neredeyse önsezisel bir korku ürpertisi uyandırmıştı içinde hemen. Dikkatli bakarak o

yöne doğru ilerlerken çarşaftaki ve bornozun omzundaki kan lekeleri gözüne çarptı. Soluğunu tuttu, elindeki paketleri bırakıverdi. Ona adıyla seslendi, sonra daha tiz bir sesle ve sorar gibi adını iki kez daha yineledi, ondaki ölü kımıltısızlığı kendisini çok telaşlandırmıştı. Örtülerin arasından ölü bir kuşun pençesi gibi kıvrışmış incecik ve ölü bir el çıktı. Constance hemen atılıp uzunca bir süre nabzını tuttu, olanca dikkatini toplamıştı. Daha sonra boğulur gibi bir ses çıkararak hemen çarşafları çekiştirmeye, o sessiz bohçayı açmaya koyuldu, olup bitmiş olan şeyin gerçekliği birden kafasına dank eder, bütün duygularını kuşatmaya alırken ağzından derin bir keder iniltisi çıktı. Bu nasıl doğru olabilirdi, sargıları açarken kafasında birtakım tuhaf, karmakarışık düşünce ve anılar, durumun korkunç gerçeğine –yaralara– yönelmiş dikkatini çeliyordu. Bir keresinde birinin ona söylediğine göre bir Mısır mumyasının sargılarını açmışlar, bir bilinircinin tek besini olan o değerli ve yenebilir insan eti ortaya çıkmış – bir de ne görsünler, sargılarının *üzerinden* bıçaklanmış, yani öldükten sonra. Ölmüş ve gömülmek üzere sarılıp sarmalanmış bir insanın cesedinin üzerine saldırıp kim bıçaklar? Bu giz çözülmemiş. Evet, ona bunu Affad anlatmıştı. Şu işe bakın, bu beyaz havlu bornoz Constance'ın Affad ile ilk cinsel ilişkisinden sonra üzerine kanlarının oluk oluk aktığı bornozun ta kendisiydi. Affad'ın otelinden bunu bir aşk tılsımı olarak çalmışlardı. Constance, onu tam olarak soyduğu ve iyice emin olduğu zaman bayılacak gibi oldu; acil yardımın dört numarasını çevirecek kadar kendindeydi bereket. Ama sanki telefon memuruna Schwarz'ı ona göndermelerini söyleyen ses başka birinin sesiydi. Daha sonra bayıldı. Onu bu halde buldular.

Yatağın üzerine, onun yanına yarı yıkılmış, yarı çökmüş haldeki Constance bir şaşkınlık sersemliği içindeydi; yalnız ona özgü olan bu durum yakında (suya atılan bir taşın çevresinde gittikçe genişleyen halkalar gibi) yayılacak, herkesi içine alacaktı – ya da ne olursa olsun daha çok kişiyi etkileyecekti, çünkü Affad'ın böyle birden yok olması Constance'a olduğu kadar herkese de inanılmaz geliyordu. Ama artık Constance bunun en ilginç hastasının marifeti olduğunu anlamak üzereydi. Şaşkınlıktan ve kafa sersemliğinden zihni bir hoş olmuştu, sonunda Schwarz gelip de onun bu halini görünce telaşa kapıldı, ama

ilaçlarının bulunduğu kara, deri çantasını açacak kadar değil. Ağlasa, geçirdiği sarsıntıyı herkesin önünde dile getirse çok daha iyi olurdu – bir iskemlede, bütün eteği kan içinde, gözleri yaşlanmadan, taş gibi, boynu bükük oturmasa. Schwarz'ın dev bir çekinge, duygu ve sıkıntı yansıtan yüzüne sessizce şaşkın şaşkın bakmasa. Geçmişteki konuşmalarını hatırlatacak ne varsa hepsi Constance'ın zihnine üşüşmüş, kavrayışının her köşesini ele geçirmişti. Dalgındı, dili tutulmuş, konuşma yitimine uğramış gibiydi neredeyse. Kendi kendine, 'Gelecek denen şey geldi demek ha! Artık hayat, boşuna nefes tüketmek olmayacak!' gibi birşeyler dedi. Ama Affad'ın ölümü gibi göz kamaştırıcı bir olgu karşısında gözleri hâlâ kararıyordu – idam mangasının önüne dikilmiş, gözlerini bağlatmamış birininki gibi. Bir yüreğin ölümünü kabul etmek olanaksız mıydı – bu, ne de olsa başlangıçtaki anlaşmanın bir parçası değil miydi? Nasıl da kulakları sağır edici bir sessizlik vardı, birbirleriyle bu sessizlikte konuşmak zorundaydılar.

Gene de gerçeklik, mekanik yanıyla tıpkı yer sarsıntısına dayanan bir sahne dekoru gibi yıkılmadan ayakta duruyordu – nöbetçi doktor ve ekibiyle birlikte ambulans, ambulansın ardından meslek arkadaşı, biraz titrek bir Schwarz geldiğine göre, Schwarz'ın hareketleri de değişmez kalıba uyuyordu, ama daha verimli hareketlerdi, çünkü o bu daireyi biliyordu; pencerenin altındaki içki dolabından bir şişe votka çıkardı. Constance için doldurduğu içkinin ateşli dozu Constance'ı duraksattı, ama daha sonra kadehtekini bir dikişte içti, içki boğazından aşağıya sanki bir soba ateşinin üzerine dökülen yakıt gibi aktı, hiçbir haz ve şifa vermeksizin içini yaktı. Olsun.

Asistan doktor, gövdenin sedyeye konmak üzere sarılıp sarmalanmasına izin vermeden önce yaraları dikkatle inceliyordu. Neredeyse bir fısıltıyla, "Şaşılacak kadar az kan var," dedi sanki kendi kendine. "Hele..."

'Hele ne?' diye merak etti Constance. Daha sonra kuşkusuz ekiptekilerden birinin bulduğu ve kurbanın yaralarını açmış olması gereken bıçağı gördü. Sorgu yargıcına ulaştırılmak üzere bıçak dikkatle bir gazeteye sarılmıştı. Mnemidis'in küçük armağanlarından biriydi. "İçkini bitir!" dedi Schwarz sertçe, "sakin sakin otur biraz." Birden ona kızmıştı, akla aykırı bir kızgınlık.

Yüzüne bir tokat aşkedebilirdi. Başka insanların yazgılarına karışmanın sonucuydu işte bu – bunu yüksek sesle söylemedi, ama bu kanıdaydı. Constance, "Cesedini hastaneye bırakacağını söylemişti bana. 'En sonunda bir ananas gibi doğranacağımı düşünmek hoşuma gidiyor, ne de olsa fabrikada üretilirken de böyle parça parça eklenerek yapıldım,' demişti. Söylemesi kolay!" dedi. Schwarz bu biçimsiz şakaya gülerken Constance'ın çıkardığı sesi beğenmemişti, bu yüzden yanına oturup kolunu onun omzuna doladı.

Hazırlanması gereken bazı belgeler vardı, bu konunun uzmanı Schwarz'dı; uzmanca bir çabuklukla belgeleri doldurdu, bu arada asistan doktorla konuşuyordu hep. Öte yandan sedye yerden alınıp dışarıda bekleyen ambulansa taşınmış, dairenin kapısı kapatılmıştı. İki doktor el sıkıştılar; Schwarz, cinayeti genel çizgileriyle kısaca anlattı. Daha sonra, ertesi gün telefonun kayıt aygıtında Mısırlı doktordan bir mesaj bulmuştu, doktor her şeyin yolunda gittiğini, Mnemidis'in, Kahire'ye uçmak üzere kararlaştırıldığı zamanda havaalanına geldiğini söylüyordu. Yapılacak bir şey yoktu gerçekte. O deliyi geri getirtmenin ne anlamı vardı? Yargılanmasının olanaksız olduğuna karar verilip içeriye kapatılacaktı – ne işe yarardı bu?

YEDİ

GAFİL AVLANAN BAŞKA BOYUTLAR

"Ayin elbette yapılacak," dedi Prens, kendisinden beklenmeyecek bir terslikle. "Âdetlere uyulmalı. O da olsa bunu isterdi." Constance başını iki yana salladı, "O olsaydı bence umursamazdı – ama biz senin istediğin gibi yapacağız."

"Öyle havadan konuşmak kolay," dedi Prens sertçe, "ama böyle bir gerçeklik karşısında ne yapacağını bilmek başka şey." Gözleri yaşlarla doldu, bunu gören Constance'ınkiler de yaşardı. "Kendimi ne kadar suçlu hissettiğimi tahmin edersin herhalde," dedi neredeyse fısıltıyla Constance; Prens, onun elini tutup sevgi ve anlayışla sıktı. Constance'ın yüreğinin henüz ergenlik çağında olduğunu, büyümek için çırpındığını hissediyordu; şimdi de bu korkunç felaket olgunluğa giden doğal gelişim yolunu tıkamıştı." Bir başka şey daha var," dedi Prens. "Bu beklenmedik kaybın ne kadar çok kişiyi üzdüğünü görünce şaşıracaksın. Bence göl kıyısındaki küçük kilise bir *chapelle ardente*'e[1] dönüştürülmeye en uygun yer, bunu ayrıca yerel basın aracılığıyla da duyurmalıyız belki – sence iyi olmaz mı?" Constance, düşünemeyecek kadar yorgundu. O bir şey yapmasa da işler kendi kendine yürüyordu. Beyni uyuşmuş gibiydi. Söz konusu kilise dut ağaçlarının arasında, neredeyse suyun üzerine yapılmış küçük bir mimarlık yadigârıydı. Büyükannesinin mülkünün bir parçasıydı. Dinsel ayin için uygun değildi – aslında bir kez vaftiz için kullanılmış, başka kullanılmamıştı. Çok hoş olacaktı. Ama Constance törende boy göstermek için gelecek o kadar

---

[1] (Fr.) Mumlarla aydınlatılarak kutsallık verilmiş cenaze odası. (Çev.)

çok insanı ve büyük, gondol biçimli tabutta yatan Affad'ın şimdi soluk, biraz çekilmiş olan yüzünün kendisinde doğuracağı duyguları kaldıracak halde değildi. Resmi posta görevlileri, dosya kâtipleri, daktilolar gibi basit insanlardan pek çok kişi vardı, kimileri onu görünce gerçekten üzülerek gözyaşı döktü. Kentin toplumsal hayatına ve Kızılhaç'a katkıda bulunmuş bir kişi olduğu unutulmamalıydı; sonra kuşkusuz Constance'ın yakın arkadaşları, siyah kravatıyla Sutcliffe, tekerlekli iskemlesinde Blanford, Toby, Prens ve elbette Schwarz vardı – hepsi bütün dikkatlerini onun ölümünün, suskunluğunun Kutup Yıldızına yöneltmişti. Ama onun kendisi, çevresiyle hiç ilgisiz, çok uzaktan gelen bir müziği dinler gibiydi – dinliyordu belki de. Eski konuşmalarından bazı parçalarla Constance'ın zihni gerilere kayıyordu, örneğin bir keresinde, "Lanet olsun, galiba sana gerçekten âşığım!" demişti Affad'a. O da üzüntüyle, "Uygulamayla birlikte geldiğine inanıyorum – ama zamanınız olacak mı?" diye yanıtlanmıştı. Kehanet gibi bir soru.

Bir Kıpti rahibi bulmak da güç olmamıştı, rahip genç çömezleriyle birlikte sonu gelmeyeceğe benzeyen, Mısır ölü ayini duası okuyordu, ince, tatarcık vızıltısına benzeyen sesler, kilisesinin üst yanında, örümcek ağlı kemerlerin arasında acayip yankılar uyandırıyordu. Cenevre tapınçların ve akımların başkentidir. Hangi tarikatın rahibini ararsanız burada bulursunuz. Tören bir yandan çok değişik ve şık, ama aynı zamanda o ciddi kentsoylu giysileri içindeki devlet görevlileri yüzünden son derece görenekseldi.

Constance öğleden sonrayı, Blandford'un yatağının ayakucunda enlemesine uzanarak geçirmişti; kliniğe vardığında Blanford her şeyi biliyordu, çünkü Schwarz, ona telefon etmişti. Constance odaya girmiş ve hemen, "Lütfen Aubrey," demişti, "bu konuyu konuşmak istemiyorum, aslında hiçbir şey konuşmak istemiyorum. Birkaç dakika şuraya uzanabilir miyim?" Elini berikinin elinin içine bırakmış, yavaş yavaş derin, okyanussu bir uykuya dalmış, iki saat uyumuştu. Blanford hiçbir şey söylemedi – söylenecek ne vardı? Ama kıza duyduğu eski tutku depreşmişti, kendi elinde kızın hafifçe ağırlığını duyduğu elinden yüreği cesaret alıyordu. Bir gün onu sevmeye başlaması gerektiğini hissediyordu. Zaman ve koşulların kotaracağı bir şeydi

bu, aceleye gelmezdi. Ama son çözümlemede kaçınılmaz bir şeydi. Bu önseziden çok mutluluk duymuş, etkilenmişti, mutluluk dolu bir gelecek umudundan. İnsan bundan nasıl emin olabilirdi ama? Böyle bir iyimserliğe yüz vermek akıllıca bir şey miydi? Kız ayakucunda uzanmış, dişi bir aslan gibi uyuyordu.

Ama o kendisi de suç duygusu çevresinde toplanmış yeni birtakım çatışmaların kurbanıydı, çünkü tam bilincine varamadan Affad'dan nefret etmiş olabileceğini fark etti birden. Arkadaşının ölüm haberinin ona sevinç değilse bile huzur ve rahatlama, neredeyse başarı duygusu vermesi ne kadar şaşırtıcıydı. Kendini suçlamakla uğraşamayacak kadar şaşırmıştı bu duyguya – üstelik bütün olanlar öylesine beklenmedik bir şeydi ki. Ama kıskançlık gibi bayağı duygulara Constance layık değilmiş gibi görünüyordu. ("Neden *bayağıymış*" diye sordu kendi kendine.) Acaba aşkı, aşırı incelmişlikten kan zehirlenmesine mi uğramıştı? Yoksa bu herkesinki gibi kaba, bayağı bir gelişme miydi? Uyuyan Constance'ın yüzüne, sanki yanıtı onun yüzünde okuyacakmış, *bugüne kadar asla dile getirmediği gizi* ele geçirecekmiş gibi dikkatle bakıyordu.

"Cet homme n'avait qu'a ouvrir les bras et elle venait sans efforts, sans attendre, elle venait a lui et ils s'aimaient, ils s'embrassaient..."[1] Evet, birden Flaubert'in kıskançlığındaki sessiz, bastırılmış öfkeyi hissetti, kendi öfkesi de böyle bir öfkeydi. "A lui toutes les joies, toutes ses delices a lui..." Bütün sevinçler *onun, onun* bütün hazlar! "A lui cette femme toute entire," bu kadın onun, her şeyiyle başı, boynu, göğüsleri, gövdesi, *yüreği, gülümsemeleri, kendisini kucaklayan iki kolu, paroles d'amour'uyla.*[2] "Alui tout, a moi rien![3]" Uyuyan kızın gövdesini ayağıyla dürttü, yüz kızartıcı bulduğu bu düşünce tarzı için neredeyse özür diliyordu. Ah! İnsanın mutsuzluğunun ve esrikliğinin elektrik santralı, şu dişilik organı! Sutcliffe'in deyimiyle 'cinsel denen şeyin bal kutusu.' Onun verdiği zararları aza indirmek ne çok düşünce, ne çok fen gerektiriyordu?

---

[1] (Fr.) Bu adamın kollarını açması yetiyordu, kadın hemen, hiç beklemeden geliyor, ona koşuyordu, sevişiyor, öpüşüyorlardı. (Çev.)

[2] (Fr.) Aşk sözleri. (Çev.)

[3] (Fr.) Her şey onun, bana bir şey yok. (Çev.)

Constance şu anda gözlerini açmaksızın konuşuyordu, bu yüzden onun uyanık olup olmadığını anlayamadı. "Küçük oğlanın ne yaptığını gördün mü?" Evet, görmüştü. "Evet, basbayağı şaşırdım, bütün gövdemden bir titreme geçti. Onun kararının ne anlama geldiğini, önemini anladım. Böyle küçük bir karar bütün hayatı değiştirebilir. Hayal gücümü fazla mı zorluyorum?" Constance küçük bir hıçkırık sesi çıkardıktan sonra sustu.

Sonra şöyle oldu: Küçük kilisede ailenin hizmetçileriyle birlikte farklı gruplar oluşturdular, büyükanne de oradaydı (yas giysisinin olanca görkemi içinde – harikaydı kılığı, çünkü yas tutmada Mısırlıların üzerine yoktur ve bu oldum olası böyledir). Her zamanki gemici kılığı ve HMS *Milton* armalı şapkasıyla küçük oğlanı yanına almış bir kıyıda duruyordu... bu arada Constance açıklanmaz biçimde kımıltısız görünen sevgilisinin sakin yüzünü seyredebilmek için solda, epeyce ileride duruyordu. Birden kilisenin kayrak taşlarının üzerinde küçük ayakkabı topuklarının çıkardığı sesi duydu, başını çevirip baktı, oğlan, yaşlı kadının yanından ayrılıp önceden verilmiş bir kararla bulunduğu yerin tam karşı tarafına, kendisine doğru yürüyordu. Başını kaldırıp Constance'a bakmadan onun elini tuttu, ikisi birlikte korkunç gölgeler arasında gondol benzeri tabutta yatan ölü gövdeye bakıyordu. Bu sırada dua mırıltıları sürüyordu, ama haçla kutsamaya geçilmek üzereydi. Yaşlı kadın kafesteki bir kuşu salıveren biri gibi ellerini öne uzatarak, sevgi ve çaresizlik gösteren bir hareketle onu azat etmişti. Gözleri yaşlarla doldu, ama gülümsüyordu. Bu hareketin bütün anlam ve önemini kavramıştı, Constance'ın da gerçekten anlamış olduğu gibi. Titrememek güçtü, ama o kendi elinin içinde duran küçük eli sıkarken sakin görünmeyi başarmıştı.

Yeni bir rol önerisiyle karşı karşıyaydı – neredeyse annelik önerisi, kendisine Affad'ın mirasının bir parçası olarak. Bundan daha umulmadık bir armağan olamazdı, bunu geri çevirmemesi gerektiğini biliyordu. Ayin bitince oğlanı, büyükannesinin yanına götürdü, ona teslim etti, ikisi de tek söz etmedi. Ama her ikisi de bu seçimin kesinliğini kavramıştı, ikisi de değerinin, açıklığının farkındaydı. Ayrıntıları koşullar belirleyebilirdi. Seçim yapılmıştı ve bu seçime saygı gösterilecekti. Constance, ki-

liseden dışarıya, bahçeye çıkıp ötekilere katılırken coşkudan bayağı titriyordu; insanlar arabalarını ararken bahçede biraz bir gecikme olmuştu. İşte bu sırada Cade yanına gelip bir mülteci merkezinden Schwarz'a bir mektup getirdi.

Schwarz, zarfın üst köşesindeki ad ve adresi okudu, mektubu rahat bir zamanında okumak üzere paltosunun cebine koyarken birşeyler homurdandı, "Uluslararası Sığınmacı Merkezi," dedi, bunu derken de Cade'e kaşlarını çattı. Artık savaş bittiğine göre bütün dünya bir sığınmacıydı. Uşağa kuşkulu kuşkulu bakarak, "Bunu nereden buldun?" diye sordu, Cade bir yalancı sofu mırıltısıyla açık açık yanıtladı, "Kızılhaç çantasıyla geldi efendim. Sizi burada göreceğimi bildiğim için zaman kazanmak amacıyla yanımda getirdim." Her zamanki haberci, ilksiz ve sonsuz telgrafı, zehirli oku getiren adam! Zarfın içinde ölüm kararı olduğunu Schwarz başlangıçta bilmeyecekti.

Constance, uykusundan beklenmedik bir başka kişinin gelişiyle uyanmıştı – Krallık Askeri Tıp Kolordusunun rozetini taşıyan bir üniforma giymiş, bronz renkli, genç, dev gibi bir adam. Blanford, onu tuhaf bir heyecanla karşıladı, çoktandır görmediği bir kardeşi karşılar gibi. Drexel'di bu: Constance'ın ilk sevgilisinin çölde hayatına mal olan kazadan hemen sonra ilkyardıma koşan genç doktor. Bakışlarında içten gelme bir sıcaklık, zekâ parıltısı, Constance'ı hemen büyüleyen bir yakınlık duygusu vardı. 'Bruce Drexel!' Demek o buydu; öte yandan genç adam da Constance'ı, sanki ikisi çocukluk arkadaşıymışlar gibi selamlamıştı. Blanford'un zavallı sırtını onarmak için ardarda yapılan ameliyatların ne işe yaradığını anlamak istiyor, büyük bir dikkatle ameliyat dosyasını inceliyordu. "Haklıymışsın," dedi Aubrey, "buna, 'Eski bir *piyanonun* tellerini germek' derken, çünkü aynen öyleydi. Ama bir *piano a queue*'yü[1] kuyruksuz bir piyanoya dönüştürüyorlar yavaş yavaş. Yeniden yürüyebilme umudu var, ama herhalde bir daha dans etme olasılığım yok. Boş ver!"

"Burada olmak senin için bir şans doğrusu!" dedi Drexel onu azarlar gibi, sonra birden sustu, çünkü ölen adamı, ölen adamın ne de olsa Constance'ın kocası olduğunu düşündü. Constance iki pencere arasındaki aynada saçlarını düzeltmek

[1] (Fr.) Kuyruklu piyano. (Çev.)

üzere kalktı, bu sırada Drexel konuşmaya devam etti, ama sanki söyleyeceği şeyler yalnızca Blanford'u ilgilendirirmiş gibi alçak sesle. "Biliyor musun ne oldu? Artık savaş bitti ya da şamata dışında neredeyse bitti, *ogre*'lar diplomatlıktan ayrılıp yeniden Verfuille'e dönüyorlar – teknede sözünü ettiğimiz o eski düşümüzü anımsıyor musun? *Apres la guerre*[1] düşümüzü? Eh, bu yavaş yavaş gerçekleşiyor galiba. Eski şato oldukça harap bir durumda, ama yavaş yavaş onu onarabiliriz, romantik bulacaksın belki, ama elinde olsa bu dünyadan elini ayağını çekmez miydin? Her neyse ben önce birlik olarak Provence'a inip o iki *ogre*'u iskandil edeceğim. Gelecek bahara sürekli bir *ménage a trois*[2] için planımızı uygulamaya geçebileceğimizi düşünüyorlar..." Duraksadı, çünkü Constance aynadan başını onlara çevirmişti, yeniden konuşmaya katılma eğilimi gösteriyordu. Genç adamın duraksadığını sezdi ve hemen, "Bütün planlarınızı biliyorum, çünkü Aubrey bana anlattı; bunu anlattığında siz, komşumuz olacağınız için sevinmiştim. Ama şimdilik henüz biraz erken değil mi?" dedi.

"Almanlar gitti, her şey yavaş yavaş aslına dönüyor. *Ogre* çifti, kocanın küçük aylığıyla basit bir hayat yaşamayı öneriyor, öte yandan benim kendimin de küçük bir geliri var." Gülümsedi, gerindi, ayağa kalktı. "Gelip Noel'i bizimle geçirsene. Bunu düşünmek için henüz vakit var."

Tuhaftır ama, bu rastgele öneri Constance'ın bilincinde bir yankı uyandırmış, bir titreşim yaratmıştı. Sanki düşüncelerinin ve anılarının uzak bir köşesinde bir kapı açılmış gibi oldu. Provence! Savaş sırasında orada geçirdiği o uzun ve yorucu dönemden sonra oradan döndü döneli izne ayrılmaktan söz edip duruyordu. Bir Noel ziyaretiyle orada barışı başlatabilirdi. "Çılgınca bir şey," dedi hiç düşünmeden, genç adamda içini çekip omuz silkti. "Her neyse," dedi Blanford'a, "senin bu konudaki romanın bitti; şimdi yapacağın iş, bundan sonra yaşayacaklarımızı senin romanındaki gibi mi, yoksa yeni olguya göre mi yaşayacağımızı görmen, öyle değil mi?"

---

[1] (Fr.) Savaştan sonra (Çev.)
[2] (Fr.) Üçlü çift (Çev.)

SEKİZ

HAVAİ FİŞEKLERDEN SONRA

Sonunda saatler işlemez oldu, düşünce ayrılıklarının başkenti olan Cenevre. İnsanlık tarihinin en kanlı savaşının sona erişini resmen kutlaması gerektiğini anladı. Gelgelelim, her şeye karşın, onu zenginleştiren, sınırları kadar özgürlüklerini de pekiştiren bir savaş. Zaferin asıl yükünü taşıyacak olan uluslar belli bir gün üzerinde anlaştılar – onca yorgunluk arasında böyle bir kutlama güç olacaktı, ama yarı gönülsüz, biraz soğukça da olsa bu olayın alkışlanması gerekiyordu. Alkışlanacak şey, insanlık için bir yas gününe daha yakın düşebilirdi, çünkü Bağlaşık Devletler, Hitler ve Stalin'in yaptıklarına o uğursuz Yalta sözcüğüyle kendi marifetlerini de eklemiş, böylece Avrupa'yı kuşatacak felaket çemberini bütünlemişlerdi. Gene de herkes bir zafer kutlaması olarak kabul ediyordu bunu, bir hafta falan gibi bir süreden beri İsviçreliler harıl harıl çalışıyor, tasarladıkları o dev havai fişek gösterisinin dekorunu oluşturacak ortaçağ kuleleri, kapıları, kaleleriyle gölün kıyı şeridini yabanlaştırıyorlardı. Kentte yeni bir moda çıkmıştı, insanlar akşam yemeğinden sonra her gece göl kıyısına iniyor, ne kadar ilerleme kaydedildiğini inceliyor, bu tasarıyı gerçekleştiren, kilometrelerce uzunluğunda bir donanma halinde demirlenmiş dubalardan çalışmalarını yürüten asker ve sivil ordusunu seyrediyordu. Büyük Gösteriden bu yana böyle bir şey görülmemişti, savaş patlamadan az önce Paris bir peri masalı ülkesine dönüşeli beri.

Constance şimdilerde geceleyin klinikten ya da kentte akşam yemeği yedikten sonra dönerken haftada birkaç kez meslektaşı Schwarz ile birlikte göl kıyısında bir uçtan bir uca yürü-

yordu. Her zaman değişik ve ilginç şeyler görülüyordu, üzerinde *ateşlerin yanacağı, ışıkların parıldayacağı* bu ağır ilerleyen tek boyutlu tasarımın yanısıra. Burada bir havai fişek ekranının önünde, ortaçağ İsviçre tarihinden birtakım bilinmeyen tablolar yansıtılacaktı, özgürlük ve bağımsızlığın güzelliklerini öven tablolar. Belki de Schwarz'ın dediği gibi, bankacılığı ve gizli hesapları öven... kimbilir? Ama onların bu kurallarına uygun yürüyüşlerine bu olay renk katıyordu. Zafer Gecesi birlikte yemek *yemeye ve gösteriyi yerinde izlemeye karar verdiler. 'Apres la guerre!'* diye düşünüyordu yaşlı adam yürürlerken. 'Ne anlama gelebilirdi bu?' Çünkü savaş hiçbir zaman gerçekten sona ermez, doğum ve ölüm gibi, kesintisiz bir devinimdir... İnsanın birtakım umut ve istekleri sona ererken yenileri başlar. Seçenekler değişmiş durumda. Tarih, yüz seksen derece tersine dönüyor. "Ben gençken her şeyi daha çok anlamlı görüyordum, *bunun sonucunda da onlar için savaşmaya hazırdım.* Ama şimdi her şeyin içi boşaldı, her şey boş, bense gaz musluğunu açmaya hazırım."

"Söylediğin lafa bak," dedi Constance kınayarak. "Daha dün bir umuttan söz ediyor, bu karışıklığın içinden İsrail'in tutarlı bir varlık olarak ortaya çıkabileceğini söylüyordun. Peki şimdi?" Schwarz yanaklarını içeri çekip utanmış gibi yaptı. "Doğru," diyerek kabul etti *sonunda. "Gerçekten de* İsrail'e önemli bir rol düştüğü kanısında olduğumu, bu yıkıntıların arasından bir İsrail'in doğacağını umduğumu söyledim. Ama Constance, söylediklerim siyasal ya da coğrafyasal anlamda söylenmiş şeyler değildi. Benim için o ülke imbik gibi bir şey, orada birtakım önemli deneyler yapılabilirdi ya da yapılacaktır. Ama felsefe ve din alanında – ülke sınırlarıyla bir ilgisi yok bunun. *Bizim fizikçilerin gerçeklik için bir öngerçek olarak orta*ya attıkları belirsizlik ilkesi gibi bir şeyin bu yeni ülkenin dinsel değerlerinin arasına sızacağına umuyorum alt tarafı; dediklerimi pek anlamazmış gibi görünüyorsun, o yüzden bu konuyu fazla uzatmayacağım. Ama ben gizemcilikle büyük oranda yumuşatılmış bir maddecilik umuyorum – Epiküros ile Pythagoras arasında bir bağ, yani. Pekiyi! Pekiyi! Bence bizim Hasidim[1] fırsatı kuyruğundan yakaladı ve bence bunu kullanmasına yardım ede-

[1] (Fr.) 18. yüzyılda Polonya'da ortaya çıkmış bir Yahudi gizemcili mezhebinin üyesi. (Çev.)

cekler. Geleceğe önemli bir katkı olacak bu, çünkü şu bizim külüstür maddeciliğimizle bir yere gidemeyiz, bu bizi hiçbir yere götürmez. Biz, Hint görüşünü aşındırır, onu teknolojimizin içinde boğarken Hindistan da bizimkini aşındırıyor, Avrupa'yı katıksız kavrayışını engin uysallık denizinde boğuyor!" Durdu.

"Yani dünya tek bir yer mi olmak üzere?"

"Evet! Olmak zorunda, insanlığın bir geleceği olacaksa bu kaçınılmaz bir şey. Kuşkusuz hayal edebiliriz. Her şeyi daha iyi bilen, ama her zaman daha kötü davranan tek hayvan neden insan olsun?"

Onların bu uzun, aslında bitmeyecekmiş gibi görünen tartışması her şeyin tarihsel *point culminant*'ını[1] oluşturacak olan Zafer Gününe kadar haftalarca sürdü. Schwarz'ın söyledikleri Constance tarafından ancak yarım yamalak anlaşılıyordu ve ilerideki yıllarda yeniden anımsanacaktı – o zaman Constance bir doktor için değeri ölçülemeyecek bir eğitim olan felsefe eğitimini Schwarz'tan almış olduğunu anlayacaktı. Ama çoğu kez Schwarz anlaşılması güç, kapalı, 'kehanetsi' denebilecek görüşler ileri sürüyordu, çünkü ne de olsa Yahudi kökenliydi, kendi soyunun o ünlü gizemli kavrayışının kalın çizgisini taşıyordu. Dış görünüşünün aşırı maddeciliği, onun daha derin, başka kaygılarını gizleyen bir maskeydi yalnızca, bu kaygılarından şöyle söz etmişti: "Antropi ilkesine, her şey için geçerli olan evrensel bir kuralın işleyişine –dünyanın ölüme doğru gidişine– karışmaya ne ölçüde hakkımız var?" Doğu ile Batının anlaşamadığı noktaydı bu. Boyun mu eğmeli, yoksa engel mi olmalı, hangisi yapılmalı?

"Hayır!" diye konuşmasını sürdürdü. "Odun ateşinde yakılacak Nazi; çok yorucu, dar kafalı bir Yahudilik bu, biz bunu geliştirip değiştirebilir, doğayla daha derinlikli bir suç ortaklığı durumuna getirebiliriz. Kesin değişmezlikler sınırlayıcı sistemler yaratır, ama geçici olan şeyler esneklikleriyle bize soluk alacak yer bırakırlar."

Bastonunu meydan okurcasına yere vurup "Ne de olsa mutlu olmaya *hakkım* var!" dedi.

"Prens de bazen böyle diyor!"

---

[1] (Fr.) En yüksek nokta. (Çev.)

Schwarz burnundan bir horultu çıkardı, çünkü Prensi biraz kıskanıyordu, Constance'ın bu ufak tefek adama nasıl derinden bağlı olduğunu seziyordu. Aslında –adeta Prensin arkasından– Mısır'dan gelen haber hiç de güven tazeleyici değildi, çünkü İngiliz yetkililer bilinirci toplulukların yönelimleri konusunda yıllarca sessiz bir kuşku besledikten sonra birden bire araştırmaya karar vermişlerdi; Prensin işbirlikçilerinden yirmi beş kadarı şu anda tutukluydu, görünürdeki siyasal amaçlarıyla ilgili araştırmaya bağlıydı her şey. Bunu düşünmek bile onu öfkelendiriyordu. Gerçekten de İngilizler böylesine yanlış bir kararla aptalca davranırken İngiliz yanlısı olmaya değmezdi. Bir bardak suda koparılan fırtınadan bir şey çıkmayacaktı, çünkü ortaya çıkarılacak gizli saklı bir şey yoktu. İnsan, sonunda yelkenlerin suya indirileceğini şimdiden söyleyebilirdi; tutuklanmış kulüp üyelerinden tek tek özür dilenecekti. Aman Tanrım, ne aptal herifti o Tuğgeneral M! Ama her şeyin anlaşılması Prensin öfkesini yatıştırmaya yetmedi, bu olaylar kendisini, kendisinin Bağlaşık Devletler yandaşlığını komik duruma düşürmüştü.

Schwarz şöyle düşünüyordu: 'Hayattan mı daha büyük, yoksa ölümden mi – hangisi? İki yol, Doğu ve Batı!' Yapmak istediği şey küçülmek, artık pek uzak olmadığını hissettiği kendi ölümünün boyutlarına inmekti.

Böylece ağır aksak zafer zirvesine doğru yürüyorlardı, kilise çanları ve dinsel geçit alaylarıyla gün ağarırken parlak bir gün başlıyordu – hem Kutsal Pazar hem de resmi tatil havası taşıyan bir gün. Ama klinik için bir şey fark etmezdi – insan bir savaşın bitişini kutlamak için bile olsa akıl hastalarının mutsuzluklarını ateşkese çağıramaz. Bu yüzden kendilerini Bavaria'da bulduklarında akşam olmuştu, bu arada dışarıda, çimenli alanlarda toplanmış bandolar çalıyor, motorlu birlik müfrezeleri müziğe uyarak geçiyor, geri dönüyor, görkemli tarihsel tablolar, demirlenmiş dubalardan gelecek ilk parlak ışık kasılmalarını bekliyorlardı. Yemek yemek için yeterince zaman vardı, kırmızı şarabın etkisiyle Schwarz'ın neredeyse çenesi açıldı, geçmişte, öğrencilik yıllarında Viyana'da gördüğü havai fişek gösterisini anlattı; bir keresinde de Venedik'te. Üstünlük ve özgünlük ba-

kıyısından bakalım bu Cenevre gösterisi onlarla yarışabilecek miydi, merak ediyordu.

Ama ilk kestane fişekleri patladığında onlar da parka gelmişler, geçiyorlardı bile; beyaz parlaklık, karanlık göğü birden süngüleyerek renklendirdi, pek çok insanın yüzü gibi binaların geri çekilen yüzlerini ışıldattı, akşam rüzgârının dalgalandırdığı gölün yüzeyinden yağ gibi kaydı. Onlar ilerlerken yavaş yavaş bütün ışık ekseni eğikleşti, su kıyısı yazın tutuşan bir yamaç gibi yavaş yavaş ateş oldu, her bölüm görevini kusursuzca ve şaşmazlıkla yerine getiriyordu, öyle ki hepsi birlikte sağa sola, aşağı yukarı hareket eden ve her sülfürlü süngü darbesiyle, her ışık patlamasıyla açlıkla gürleyen roket ve meteorlarla kenti aydınlatan tek bir içtepi ormanı oluşturuyordu. Senfoninin bu bölümünün sesi gittikçe yükselirken çeşitli tarihsel tablolar boy göstermeye, insan karaltıları kımıldayıp eğilmeye, dans etmeye başladı. (O gün öğleden sonra Prens, Constance'a şöyle demişti: 'Constance, birden yaşlı bir kadın gibi yürümeye başladın. Bunu bırak! Saçların salkım saçak. Saçlarını tıpkı bir oğlan çocuğuna sahip olmak için bırakan gebe kızlar gibi bırakmışsın. Lütfen kendini toparla. Toparlaman gerek. Lütfen biraz aklını kullan!') *Akıl*! Bu sözcüğü Schwarz'a söyledi, Schwarz bu sözcük seçimine burun kıvırarak güldü. Aklın, çok tuhaf bir yatak arkadaşı olduğunu düşünüyordu kendi kendine: Sokrates'in nasıl İsa gibi intiharı aradığını, ama bu hareketin suçunu üzerine almak istemediğini. Ne büyük bir karşıtlık oluşturuyordu bu, mutluluğun ve yuvarlak bir karnın en iyisi olduğunu düşünen Buda'yla!

Bir telefon kulübesine rastladılar yolda, Schwarz mesleğine özgü bir vicdan rahatsızlığıyla klinikteki nöbetçi hemşireyi arayıp bütün bu münasebetsiz gürültü patırtının hastalar üzerinde herhangi bir rahatsız edici etkisi olup olmadığını öğrenme dürtüsü duydu. Ama kendini tuttu, bu isteği bastırdı. "İnsanlık gerçekliğinin en rahatsız edici yanı, hemen ötemizdeki odada hep hiç beklenmedik birşeylerin olması ve bizim bunu ancak sonra öğrenmemiz. Üstelik şaşırtıcı, tam anlamıyla hiç akılda olmayan, çoğu kez de tatsız bir şey olacaktır bu!"

"Kötümserlik!"

"Hayır, gerçeklik! Pragmatiklik!"

Gölün ışıklar içinde parıldayan kıyı şeridinde yürüyorlardı, onların onuruna hepsi aynı anda oynanan sahnelerin çeşitliliğinden sersemlenmişlerdi – kimileri son savaşı, kimileri tarihteki önemli durumu ve olayları, kimileri de belki gelecek savaşları, insanların bilincinde henüz var olmayan savaşları yansıtan sahneler. Alevler ve sahneler onlara hoyratlık ve kavgayla boşa harcanmış yılların bir özetini sunmaya çalışıyordu – bu defterin kapağını kapayarak ortaya değişik yönde bir kavram atabilme umuduyla. Cenevre ahlaksal utançların, kaybedilmiş davaların, kaybedilmiş umutların başkentiydi.

"Buluğ çağıma, on üç yaşıma talan geldiğimde," dedi Schwarz ciddi bir yüzle, "bir gün kilisede birden bir korkuya kapıldım. Birden çevremdeki herkesin anormal, hasta, ruhsal sorunlu kişiler olduğunu fark ettim; Hıristiyan olmanın, sözcüğün gerçek anlamıyla akıl sağlığı bozukluğu yarattığını anladım. Ürperdim, papazın arkasından Hıristiyan iman ikrarını söylerken her yanımdan ter boşandı – anlamsız şeyler söylüyormuşum gibi geldi bana. İsa, Schmeister gibi paranoyaktı, gelenekçi Yahudi-Hıristiyanlığın inançlarından kurtulma ya da onları özümseme çabalarının geriliminde delirmişti. Nietzche ile aynı yazgıyı paylaşıyordu, Hıristiyan hastalığı belirtisi. Gençliğin çaresizliğiyle kendim için hiçbir kurtuluş umudu göremiyordum. Duyarlı bir genç için ne korkunç bir deneyim! Bende iz bırakmıştı. Şimdi bile kendi kendime en kötüsünden kurtulduğumu söylerken hemen yanıldığımı anlıyor ve..."

Alev alev yanan bir düzine kuğu havada iz bırakarak vın diye göğe fırladı; onları parabol biçimli alev kuyruklarıyla on altı inci, ıslık çalarak izledi. Constance düşünüyordu: 'Davranış soyluluğunu, yüce olanın izlerini bulmak için birbirimize bel bağlıyoruz. Böyle bir şey yok, böyle bir umut yok. Her şeyden önce bu düşünceleri, istekleri nasıl edindik? Bunların hayal kırıklığıyla sonuçlanması kaçınılmazdı!'

Böylece ikisi aynı düşüncelerle prangalanmış, boşa çıkan umutların, yerine getirilmemiş sözlerin umutsuzluğuyla içleri kabarmış durumda iki köle gibi yürüyordu. Bu tür tarihsel bir gerçeklikle karşılaştırıldığında onların sağlık ve hastalık kuramları kaç para ederdi? Arkadaşının dünya görüşüne sızan sıkıntıyı, onun ruhunda kaynayan gizli kederi hissedebiliyordu. Bu

kocaman, savurgan kutlama ona ne kadar anlamsız geliyordu. Geçmişin kapısı kapanıyor, geleceğin kapısı açılıyor falan değildi. Avuntusuz ve eli boş kalmışlardı, kuma oturmuş gemiler gibi. Birden –ve hatta Constance'ın gelip gelmediğine bakmadan– Schwarz yana sapıp göl parkına açılan ve barı olan bir kahveye girdi, öfkeyle duble viskileri ısmarladı, ama bu arada o uzak görkemiyle gösteriye bakıyordu. Alçak sesle sövüyordu – Constance bunu geçmişten çok iyi bilirdi. Onu yatıştırmak için elini onun koluna koyup "Şey, bak, kim burada!" dedi. Uzak bir köşede oturan Sutcliffe ile Toby ilişmişti gözüne, halinden tavrından çok neşeli olduğu anlaşılan Lord Galen ile görünüşe göre koyu bir sohbete dalmışlardı. Schwarz onlara katılmaya pek gönüllü değildi, çünkü Sutcliffe'in şişeyi devirdiği belliydi, herhalde Galen de öyle yapmıştı; ama onları öylesine sıcak bir coşkuyla selamlamışlardı ki gidip onlarla üç-beş laf etmemek kabalık olurdu. Bu yüzden onlara doğru ilerlediler, yanlarında ancak birkaç dakika durmaya kararlıydılar.

Gerekli selamlaşmalardan sonra, devam etmekte olan havai fişek gösterisini tam karşıdan eksiksizce görmelerine olanak veren masaya yerleşip konuşmaları tekeline almış olan Lord Galen'i dinlemeye başladılar, bu konuşmada tuhaf bir biçimde kendi kaygı ve kuşkularının yankılarını buluyorlardı. Bir savaş sonrası durumu için öngörebilecekleri sorunlar söz konusuydu. "Yönünü yolunu kaybetmiş, bir kenara atılmış gibi hissettiğimi itiraf etmeliyim," dedi Lord Galen, "yeteneklerimi nereye yönelteceğimi bilemedim. Bir gün özel teşebbüse dönmem gerektiğini biliyordum. Daha sonra, Tanrı katından gönderilen bir işaretle bildirilmiş gibi Imhof'un öldüğünü ve vasiyetinde bana birşeyler bıraktığını öğrendim – düşünebiliyor musunuz? Dieppe'te kocaman bir depoya yığdığı binlerce *bidet* bana kalmıştı, Manş Denizini geçip İngilizlere din değiştirtmeyi bekliyordu, onların su tasarrufu etmelerine yardımcı olmak için. Düşünün, bütün savaş yılları boyunca onlar orada öylece, hiç bilinmeden durup beklemişler. Birden onların bana miras kaldığını öğrendim. İlkin bu düşünce beni telaşlandırdı, ama sonunda o eski iş bilgim yardımıma yetişti, *Exchange and Mart*'a bir reklam verdim. Hiç kuşkusuz –her şeyin bir pazarı vardır, yeter ki onu bulun– İsa Derneğinden bir yanıt geldi, dinsel bir kampanya

içinde onları Uzakdoğuya satmayı öneriyorlardı. Onların üzerine çeşitli dillerde 'İsa kurtarır' yazmayı başarmışlardı, hepsini postaladılar gitsin. Borçları ödedikten sonra elime bir miktar para kaldı. Onca çözümsüz sorunları olan bakanlıktaki görevimden ayrılmayı düşünebiliyordum. Ama kuşkusuz sivil hayatın da ciddi derecede cesaret kırıcı yönleri vardı, bunu inkâr edemem. Yatırımlarımı çeşitlendirmeye karar verdim, ama bunu nasıl ve ne zaman yapacağımı bilemiyordum... ne olsa beğenirsiniz!.. ne yapacağımı Cade'den öğrendim, *onca insan dururken* Aubrey'in kâhyasından. Efendisine onun şöyle dediğini duydum, 'Tanrı sizi kutsasın efendim, gelecek de tıpkı geçmiş gibi olacak. Hiçbir şey değişmeyecek. Herkes eskiden ne yapıyorsa onu yapmaya devam edecek, göreceksiniz.' İnançla söylemişti, birden doğru olduğunu anladım. İnsanın hâlâ eski değerlere, eski inançlara yatırım yapması gerektiğini çaktım, en güvenilir yol buydu. Bunun üzerine ciddi ciddi Evliliğin Koltuk Değneklerine yatırım yapmaya karar verdim. Evlilikler yakında patlayacaktı gene. Vulva[1] acentesini kurdum, niyetim bu adda bir bilgisayar satmaktı – gerçekten de hayattaki gibi bir cinsel yaşamı olan bir bilgisayar – bir düğmeye basılınca bir yerleri seğiren, nabız gibi atan, dans eden tek bilgisayar. Çok heyecan verici bir şey, kendisine bir dünya pazarı yaratmayı başarmak üzere. Bunların hepsini Cade'e borçluyum!"

Aptalca bir hoşnutlukla çevresine baktı, bu antikalıkların safça kendini beğenmişliğiyle şişiniyordu. Sutcliffe, onu onaylar anlamda kadehini masaya güm diye vurdu, "Kendimi senin reklam müdürlüğüne atıyorum," dedi, "direnilmesi olanaksız sloganlar yazarım sana, örneğin... 'Bizim el örgüsü Fransız bilimimizle evliliğinizi güzelleştirin!' Ya da İsviçreliler için biraz özdeyişsel, şöyle bir şey, 'C'est le premier pas qui coûte quand c'est le premier coup qui part!'" Galen titredi, ama gönül borcu duyarak, "Şimdilik," dedi alelacele, "kimseye ihtiyacımız yok. Belki daha sonra."

İsviçre askeri bandosu döner havai fişeklerin oluşturduğu bir ışık duvarının önünden, orta uzaklıktan, ukalaca kaz adımlarıyla ve Souza müziği çalarak geçiyordu. Schwarz boyun eğmişlik, neredeyse bir sofulukla alçak sesle sövüyor, Constan-

[1] Dişilik organı. (Çev.)

ce'ın yatıştırıcı okşamalarını hiç hissetmiyordu. Bunca mutluluk gürültüsünün arasında hiç ses çıkarmadan denebilirdi, dudakları kımıldıyordu o kadar.

"Ben geleceğin," dedi Toby, belli bir ciddiyetsizliği saklamayan bir yargıç edasıyla, "geçmişe herhangi bir biçimde benzeyebileceği kanısında değilim. Bilim sayesinde dünyanın bir biçimde sonu geldi, çünkü artık kadın özgür, döl üretme çarkına bağlanmış olarak kalsa da, istediği gibi dölsüzlüğü yaymakta özgür. Cinsler arası denge bir güzel bozuldu." Galen hem şaşkın *hem de kaygılı görünüyordu. Ama Sutcliffe başını sallayarak* onu onayladı ve "Fena halde bozulmuş olan Aubrey'e ben de aynen bunu söylüyorum. O da her şeyin tıpkı eskisi gibi devam edeceğini umuyordu. Onu bu yanlış düşünceden kurtarmak zorunda kaldım. Yakında son kitap için onunla işbirliği yapmak zorunda kalacağız, aynı biçimde düşünmemiz önemli, ancak o zaman bütün iyi kitaplar gibi bu kitap da onun plasenta ikizi olan benim tarafımdan yazılacak! Aslında tarihsel doğruluğu olsun isteniyorsa adı KADIN AZGIN, ERKEK YILGIN olmalı. Ayrıca kuşkusuz bu karışık durumun ikincil bir sonucu da erkeğin gittikçe kısırlaşması olacak – *un refus de partir, mourir un peu beaucoup quoi!* Benim temel genetik özrüm, kanısım, büsbütün hissizleşecek." Alçak sesle, tiyatroya özgü bir inilti çıkardı. Zavallı Schwarz'ın sıkıntısını arttırmak için bile bile yapmıştı bunu. *Sutcliffe'e inanılacak olursa tıp uygulamasının* geleceği için insan hangi umutları besleyebilirdi – özellikle ruh çözüm gibi dayanıksız ve su götürür bir şey için? Üstelik böyle bir durumu *şakaya* alıyorlardı – acıklı bir şeyi alaya! Sallanarak ayağa kalktı, sanki bir silah arıyormuş gibi öfkeyle çevresine baktı. Çünkü tartışma konusunun o özel geceye –neredeyse on yıllık bir savaştan sonra zafer karnavalına– uygunluğu bütün bağlama aşırı derecede ince bir alaycılık katıyordu. Constance meslektaşının öfkesiyle sıcak bir duygudaşlık içinde ayağa kalktı, ötekilerin karşı çıkmalarına karşın onunla birlikte yelken açmaya hazırlandı. Gösterinin bağırtı ve bangırtısını geride bırakarak yürüyüp uzaklaşırlarken Schwarz zihnindeki resmin eksik yerlerine acı düşünceler sıkıştırdı, evet, ne de olsa Sutcliffe haklıydı. Felsefenin yerini anlambilim, demokrasinin yerini ekonomik Yahudilik, iktidarın yerini *kısırlık*... bilmem *neyin* bilmem ne

alacaktı. Bu belirtilerin yanlış çıkması olanaksızdı. Ama hiç değilse o, Schwarz bu konuyu hafife almayı kabul etmiyordu. Onun *umurundaydı*, onu *ilgilendiriyordu*.

Sonunda boş taksilerin dizildiği yere geldiler. Schwarz, Constance'a iyi geceler demek için döndü, çünkü Constance geceyi kentteki dairesinde geçirmeyi yeğlemişti. Schwarz, "Zafer Gecesinde böylesine bozgunculuk ettiğim için özür dilerim," dedi üzüntülü üzüntülü, "ama umulacak ne kaldı, ha?" Kucaklaştılar, Schwarz dönüp gitmeden önce uzun uzun, sevecence ona baktı – Constance'ın yıllarca unutmayacağı bir bakıştı bu, çünkü Schwarz'ı canlı olarak son görüşüydü: Onları kusurlu bilimleri adına birbirlerine bağlayan meslek tutkusu ve sevecenliği özetleyen bir bakıştı.

Constance durup taksinin arkasından baktı, birden içi sızlamıştı, yakında önemli bir şey olacaktı ama ne?

DOKUZ

YOLUN SONU

Schwarz, ortaklaşa kullandıkları kara tahtaya menekşe rengi tebeşirle 'DİKKAT CONSTANCE' yazmış, daha sonra reçete bloknotundan kopardığı bir kâğıda aynı sözleri kopya etmişti; bu kâğıdı da diktafona dayamıştı. Üzerinde bir ok ve bir ünlem işareti vardı, mumlu makaralardan oluşan piramidi işaret ediyordu; ölümünün, intiharının gerçek öyküsü o makaralara kaydedilmiş durumdaydı. Bir dikkatsizlik sonucu bunlar görülmese ya da o öykü silinseydi yazık olurdu. Makaralar büyük bir özenle türlerine göre ayrılmış ve numaralanmıştı; onun bütün olanları şaşmaz bir sırayla anlatıp açıklayışını duyar gibi olabilirdi insan. Schwarz düzen meraklısı biriydi her zaman – ikincil bir doğruluk katkısı gibi gelirdi bu ona. Bu özel durumdaysa kararının akıllıca, eyleminin bağışlanabilir, çünkü mantıklı olduğunu ortaya koyma kaygısı içindeydi. Gene de bu işe bir suçluluk karışmıştı, çünkü kendisini savunma gereği duymuştu.

İkisi her zaman intiharı küçümsemişti.

Şimdi buna ne demeliydi?

"Constance'cığım, bu kararımın seni biraz şaşırtacağını düşünüyorum, ama çabucak verilmiş bir karar değil bu; zamanla yavaş yavaş olgunlaştı: Bu hafta Cade'in bana verdiğini gördüğün mektubu -onca yıllık bir sessizlikten sonra tuhaf haberler içeren bir mektubu– aldıktan sonra kesinleşti. Mektupta Lily'nin bulunduğu ve hâlâ yaşadığı yazılıydı. Tolbach'ta ayaktakımı insanların arasında bulunmuştu, Bavarya'daki o ünlü kadın kampında. İlkin elbette, tahmin edebileceğin gibi yüreğim

hop etti, çelişkili ve karışık duygularla doldu, ama mektupta daha sonra korkuları gidermekten çok kaygı verici haberler vardı. Dişleri ve saçları dökülmüştü, zaman zaman konuşma yitimi, onun yanısıra beslenme bozukluğu çekiyordu... İlk tepkim hemen onun yanına koşmayı istemek oldu, ama bu sorunla ilgilenen birimlere telefon ettiğimde görevli doktor, kendi deyimiyle, onlara 'soluk alacak zaman' tanımamamı öğütledi, çünkü onun durumunu görüp fazlaca sarsılmamı istemiyordu. Onu biraz beslemek, dinlendirmek için doktorun zamana gereksinimi vardı. O kamp ortaya çıkarıldığı zaman hâlâ yaşayanların çekilmiş kimi fotoğraflarını bana gönderdi. Lily pek çok kadından yalnızca biriymiş, ama bereket versin kendi öyküsünü anlatabilecek kadar aklı başındaymış ve kampın klasörlerinin içinde onun dosyasını bulmuşlar. Ama gönderdikleri fotoğrafların berbatlığı tüyler ürperticiydi –bu kel kafalı, dişsiz, açlıktan iskelete dönmüş yaşlı örümcek– Lily'den, o güzel Lily'den arda kalan şey buydu.

"Connie, ona karşı kendimi her zaman nasıl çok suçlu hissettiğimi biliyorsun – onu yanıma almadan, onu Nazilerin –neredeyse belli bir ölümün– insafına bırakarak Viyana'dan kaçma korkaklığımdan dolayı. Hiçbir özrüm yoktu, bu korkunç yüreksizliğe bir özür bulmaya *çalışmadım* hiç. Ama senin de bildiğin gibi, savaş boyunca bu hareketin suçu altında ezilmiş halde yaşadım –hatta bazen beni yargılamak üzere eski haline dönmeyebileceği umudunu besleyecek kadar sapkınlaştım– oysa onun, yargılamak gibi bir şey tanımadığını biliyordum. Ama kurtulamıyordum suçtan! Sonra bazen de onun eski haline dönüş olasılığını mutlu bir olay olarak düşünüyordum: Bu, bana yaptığım yanlışı düzeltmek, onun çektiği acıların bedelini ona ödemek fırsatı verecekti... Başkalarının kuruntularının düğümünü nasıl ustaca çözebiliyoruz. Oysa iş kendimizinkine gelince onlara inanmamak, kendi uydurduğumuz şeyleri yutmamak için gerekli gücü kendimizde bulamıyoruz.

"Kuşkusuz sabırsızlanıyordum. Duruma uzmanca yaklaşmaya çalıştım; telefonu açıp doktordan beni Lily'yle konuşturmasını, doğrudan ilişkiye geçirmesini rica ettim. Bu düşünceyi beğenmedi, ama kabul etti ve bana günün hangi saatinin uygun olacağını söyledi. Onun çekingen duraksamaları, unutkanlıklarıyla sesinin kuru tıkırtısını duymaya hazır değildim. Çok yaşlı,

yarı deli bir şebekle konuşmak gibiydi." (Bu noktada kuru bir hıçkırıkla öykü kesilmişti. Uzunca bir sessizlikten sonra yaşlı doktorun ölçülü, ciddi sesi öyküye kaldığı yerden başladı.)

"Onunla ilgili yeni yeni anlamaya başladığını bir şey vardı; bu son haliyle bana dönmesi istenecek değil, korkulacak bir şeydi. Bunca yıldır onu düşünmek bende korkunç bir suçluluk duygusu yaratmıştı, ama şimdi o daha da korkunç bir şeye dönüşme tehlikesi taşıyordu – onun mutsuzluğunun, içeriye kapatılışının sorumlusu olan adam için yaşayan, soluk alan bir suçlamaya dönüşme tehlikesi! Birden böyle bir *dénouement*'ı[1] kaldıramayacağımı anladım. Böyle bir düşünceyi içime sindirmeme kesinlikle olanak yoktu. Üstelik işin böyle birden tersine dönmesi hiç beklenmedik bir şeydi. Beni sarstığı kadar şaşırtmıştı. Peki ne yapmak gerekiyordu? Onu bir kez daha ortada mı bırakacaktım? Anlaşıldığına göre dış görünüşü berbat diye o ilk korkaklık hareketimi yineleyecek miydim? Bu düşünülmesi, bağışlanması olanaksız bir şeydi. Peki başka hangi seçenekler vardı? Hiç. Yapılacak tek şey vardı, ya razı olacak ya da ortadan kaybolacaktım. Çözüm değişmez bir kesinlikle kafama çöreklenmişti! Bu soğuk ve saltık doğruya meydan okumamı sağlayacak en küçük bir kuşku kırıntısı bulamıyordum yüreğimde!" Schwarz soluk almak için durdu, bir kibrit sesi duyuldu, öyküsüne devam etmeden önce düşünceli düşünceli pofurdatmak amacıyla purosunu yakmıştı.

"Doğal olarak çok hızlı ve sonucu kesin bir şey düşünüyordum, en kötü olasılıkla beynime bir kurşun. Eski tabancayı çıkardım, açıp mermilere baktım. Daha sonra dikkatlice ağzıma soktum, iyi bildiğim bir intihar biçimiydi – kimbilir kaç yıl önce genç bir asistanken bir polis ambulansında görevli olduğum sırada bu tür durumlarda ortalığın temizlenmesine yardımcı olmuştum. Tabancanın soğuk namlusu yumuşak damağıma dayanmış, orada öylece oturur, kendimi aptal hisseder ve öyle de görünürken zihnimde anılar canlanıyordu. Tabancaların ateşlendiğinde yukarı sektiğini, şakağa ateş edildiğinde hata yapma olasılığının az olmadığını biliyordum kuşkusuz – birini hatırlıyorum, iki gözünü havaya uçurmuş, aradığı ölümü yakalayamamıştı. Bir aptallık yapmaktan kurtulmanın tek yolu insanın yu-

[1] (Fr.) Sonuç. (Çev.)

muşak damağından *yukarıya, kafatasına* doğru *ateş etmesiydi.* Kendime önerdiğim şey bu. Peki beni böyle duraksatan ne? Telefonu açıp saat sorma numarasını çevirdim, yarı can yoldaşı, yarı cesaret bulma gereksinimiyle öylece oturup maddesel varlığı olmayan o sesin yineleyip durduğu şu sözleri dinledim: 'Dördüncü vuruşta saat *tam... Au quatrieme toc il sera exactement...'* Gülme! O soğuk tetiği çekemiyorum işte. Saniyeler bir bulaşık lavabosundan aşağı akan pis sular gibi aktı geçti, bense bir elimde tabanca, bir elimde telefon, yerime çakılmış gibi oturdum. Bir başka anı canlandı kafamda – bu işi gerçekten de klasik biçimde ağza tabanca sıkarak yapmış birinin intiharı. Ama patlamanın şiddetinden adamın tepesi kahvaltı yumurtasınınki gibi uçmuştu. Genç ve cesaretsiz bir asistan için ortalığın pisliği tüyler ürperticiydi. Temizlerken fena halde kustum. Kuşkusuz birden bunu kendi ambulansçılarımıza yaşatamayacağımızı anladım. Kalktım, eski bir takkem vardı, onu ve ibadet şalımı buldum. Bunlarla örtünüp telefon başındaki nöbet yerime döndüm, bu kez inatla oradan ayrılmadım, bu işi bitirmek için gerekli cesareti göstermeye zorluyordum kendimi. Kâğıtlarımı, çek defterlerimi, kimliklerimi falan bir kenara ayırmıştım zaten, böylece Lily normal hayata döndüğünde hiçbir güçlük çekmeyecek, hatta yakında onun olacak olan bu daireye geldiğinde bulacağı neşeli bir hoş geldin notu bile yazdım."

Konuşmasının arasındaki duraklamalarda insan, onun purosundan birkaç nefes çekerken çıkardığı sesi duyuyor, bundan sonra ne söylemek istediğini kestirmeye çalışıyordu. "Constance, bu işi yapamayacağımı anladım. Eski korkaklığımın yerini yeni bir korkaklık aldı. Tabancayı indirdim – onu orada bulacaksın. Onun yerine patırtısız bir iğne kullanacağım. Ötekisi kadar tiyatrovari değil, ama en az onun kadar sonucu kesin. Hoşça kal Constance, canım."

Tuhaf sessizlikle iç çekmeleri uzayıp gidiyordu, kül tablasına dayanan şırınganın tıkırtısından, insan onun ne yapmakta olduğunu kestirebiliyordu. Kendi dilinde kısa bir dua mırıldandı, ama bu ancak zaman zaman inandığı Tanrıya horlayıcı, baştan savma bir duaydı. Constance bütün bunları masasına yumulmuş ölünün yanında oturarak dinlemişti. Daha sonra acil servisi aradı.

ON

BİR DÖNEMİN SONU

Kentteki dairesinde kalarak birkaç gün izin yapan ve böylece arkadaşlarını görmek, hatta Sutcliffe ve Toby ile bilardo oynama olanağı bulan Constance'a, Schwarz'ın canına kıydığı haberi telefonla ulaştırıldığında gecenin geç bir saatiydi. Telefon boğazını temizledi ve paslı titremesini çıkardı. Constance, telefon santralının başındaki gece nöbetçisinin sesini tanıdı ve izninin bittiğine işaret eden ilk uğursuz sözcükleri yüreği eriyerek dinledi. "Doktor Schwarz rahatsızlandı. Acil servisten sizi çağırıyorlar, doktor."

"Ne oldu?" diye sordu Constance, ama başka hatta bağlanmıştı bile, herhalde acil asistanına, çünkü birtakım anlaşılmaz konuşmalar, tıkırtılar geldi, sonunda sedye taşıyıcısı Zenci Emmanuel'in münasebetsiz sesini duydu, boğuk boğuk, "*Mister Schwarz öldümüş,*" diyordu Emmanuel.

"Ne?" diye haykırdı Constance inanamayarak, kalın tıngırtılı sesiyle Zenci haberi bir kez daha yineledi. Sözcükler taş gibi Constance'ın yüreğine oturdu – ya da daha doğrusu bataklığa gömülür gibi Constance sözcüklerin içine gömüldü. Kesinlikle bir yanlışlık yok muydu? Sonunda sertçe, "Bana nöbetçi doktoru ver!" dedi, Emmanuel'in sesi uzaklaşırken Constance, acil asistanının sesini duydu. Eski dost Gregory anlatıyordu. "Bence buraya gelsen iyi olur," dedi. "Galiba bizimki bir iğneyle bitirmiş işi. Her neyse işte, masasında oturuyor ve kalbi durmuş, yanıbaşındaki kül tablasında bir şırınga var. Ama Constance, sana iletilecek notlar var, kara tahtada da adın yazılı. Sen gelip burayı kendi gözünle görünceye kadar hiç kimseye haber vermek is-

temiyorum. Doğrusu bu olayı değerlendiremiyorum ve bu aşamada polis çağırmaktan yana değilim. Her neyse belki sen nedenini biliyorsundur. Özellikle bunalımlı olmasını gerektiren bir şey var mıydı?"

Constance bir inilti çıkarıp boş boş güldükten sonra, "Bir psikiyatrist ne zaman psikiyatristlik etmez ki? Ah Tanrım, Gregory emin misin – yani kalbine masaj yaptın mı demek istiyorum?"

Gregory'den inilti benzeri bir ses ve bir sabırsızlık ünlemi duyuldu. "Çok geç kaldık," dedi. "Katılaşıyor bile – onu hemen buradan kaldırıp dümdüz kanepeye uzatmak için senin onayını istiyorum. Katılaşırsa bize sorun yaratır."

"Ne yapman gerekiyorsa yap," dedi Constance. "Bir taksiyle olabildiğince çabuk geleceğim." Ama o geldiğinde henüz bir şey yapmamışlardı, kara tahtaya ve diktafon bloknotuna karalanmış şeylerden korkmuşlardı. Schwarz öylesine normal, öylesine her zamanki gibi görünüyordu ki Constance hemen korku ve rahatsızlık duygusundan kurtulduğu gibi onun yanına oturmaktan, onun çöreklenmiş yılan gibi damarlarında zehrin yavaş yavaş çözülüşünü, yüreğine ulaşmasını beklerken açıp önüne koyduğu ve incelediği dosyanın üzerine eğilmekten sevinç duymuştu. Gregory bir süre onu duygudaşlıkla seyretmiş sonra, "Evet," demişti, "belki de onu yaşarken en son gören kişi o kızdır, ona sorman gerekecek. Hiç kuşkum yok." Constance düşünceye daldı, yüzünde sevecen bir hoşnutsuzluk ifadesi vardı. Gregory, "En son kitabının müsveddesiyle gelmiş olmalı, belki de bizimki o kıza nedenini söylemiştir – tabii sen zaten nedenini bilmiyorsan," dedi. Constance ayağa kalktı ve "Şimdi lütfen beni yalnız bırak," dedi, "şu mumlu makaraları dinleyeyim – bırak da nedenini kendi anlatsın, çünkü besbelli ki bunların anlamı bu. Daha sonra ne neymiş karar verir, bu işte polisin rolü nedir onu düşünürüz." Gregory başıyla onayladı ve bir sigara yaktı. "Hani şu kız, oldukça tanınmış bir yazar olan Sylvie vardı ya – o ne oluyor? Schwarz ona âşık mıydı?" Constance başını sallayıp "Hayır," dedi, "bundan daha karışık bir şey bu iş; kız, benim hastam olmuştu – kesinlikle çok zeki biri, ama şizofren. Bana âşık oldu – ne demekse?– bu aktarım da boşa çıktı, bunun üzerine Schwarz onu kendi listesine almak zorunda kaldı; onu,

bana karşı duyduğu saplantıdan kurtarmak için ona, benim Hindistan falan gibi çok uzak bir yere atandığımı söyledi. İşte ruhbiliminin böyle tehlikeleri vardır."

"Galiba en iyisi bu konuda bir karara varmadan önce senin bütün verileri incelemen, o gizemler yaratacak türde bir adam değildi. Üstelik bu dosya yalnızca aşk mektuplarından oluşuyora benziyor – herhalde Schwarz'a yazılmış mektuplar."

"Hayır," dedi Constance, "sorun da burada ya, hep bana yazılmış mektuplar bunlar. Schwarz'ın işi bunları bana, Hindistan'a postalamak – çünkü benim adresimi yalnızca o biliyor ve kıza söylemiyor – işte bu öykünün ardına gizlenerek izimi kaybettirip onu Schwarz'a aktarabildim. *Onunla ilgili aldığım son* habere göre kısa bir süreliğine hastalığın etkisinden çıkmış – bu daha da acı bir şey, çünkü aklı başına geldiği zamanlar deliyken yaptıklarının hepsini anımsıyor."

"Anlıyorum."

"Hastalarımız arasında en acıklı durumda olanı o, çünkü çok zeki bir kadın, yazdıkları da çok güzel, şiirsel. Galiba şimdi gidip onu görmek ve Hindistan'dan dönmüş gibi yapmak zorundayım. Onu, zavallı doktorunu kaybeden kız öksüz kalmış gibi olacak."

Gregory bir süre sigarasını içerek, ortada kalmış gibi ayakta dikildi; daha sonra, "Evet, ben acile dönüp bakayım, başka arayanlar var mı? Bizi görmek istersen, ne zaman istersen telefon et."

"Olur."

"Constance," dedi, yaşlı adamın onun için ne kadar değerli olduğunu bildiğinden, onun duygularını paylaştığını gösteren bir biçimde, "Constance, şanssızlık işte canım!" Kendisine özgü bir sakarlıkla eğilip Constance'ı öptü. Evet, artık Constance en eski arkadaşının öne doğru eğilmiş gövdesiyle yalnız kaldı, birden ortak anıların saldırısına uğradı – kalp sektesi kadar ciddi, ama saçma bir şey yüzünden kısa kesilmiş olan anılar. 'Ah, sevgili *dostum,' dedi alçak sesle,* 'o en çok küçümsediğin şeyi neden yaptın?' Kayıt makinesinin düğmesini çevirdi, sanki kendi sorusuna yanıt veriyormuş gibi onun odadaki sessizliğin üzerinde izi kalan sesini duydu. Bu sakin, ölçülü ses devam ederken Constance içinden onun o ölümcül nesneyi şırıngaya çektiği

küçük şişeyi, aynı zamanda iki puro izmaritinin söndürüldüğü kül tablasına dayanmış şırıngayı inceledi. Her şey sessizce, hiç çaktırmadan yapılmıştı; öteki intihar araçları, tabanca, takke ve şal masanın ta öteki ucundaydı.

Tanıdığı bir dosyaydı bu, ancak son görüşünden bu yana kopya kâğıdıyla düzgünce daktilo edilmiş yeni mektuplarla kabarmıştı – asıl kopyalar sözde Hindistan'a gönderilmişti. Sylvie, Schwarz'ı ziyaret etmiş, giderken de bunu bırakmış olmalıydı. Aubrey'i çok etkilemiş olan onun o göz kamaştırıcı, imbikten geçirilmiş düzyazısını tanıdı Constance. Aubrey'e, Sylvie'nin öyküsünü anlatmış, ilk mektuplarını göstermişti. Bir keresinde Aubrey'i mektupları dosyasına geri koyarken yakaladığını anımsıyordu. Aubrey başını kaldırıp bakmıştı, gözleri hayranlık yaşlarıyla doluydu, 'Aman Tanrım, Constance!' dedi, 'bu kız bu işi başarmış, bu kız olmuş! Bunun yanında benimkiler *türetme, ustalık ürünü olmaktan öteye geçemez! Bu ise sanat* canım, beceri değil.' Bu dosyanın kendinde kalmasını rica etmişti, mektupları durup durup okumak istiyordu. Onun fena halde âşık olduğu Constance'ı bir takınak durumuna getirişi kadar hayat hikâyesi ve talihsiz hastalığı da Aubrey'i etkilemişti. Constance, yaşlı arkadaşı ve akıl hocasının yanında oturur, onun son saatlerini kendi sesinden dinlerken müthiş bir yorgunlukla bu olayları düşündü. Birden, birkaç ay içinde gerçekliğin rengi büsbütün değişmişti; çevresindeki dünya birden yaşlanmış, onu, bir elini o hiç kımıldamayan omza dayamış ve kendinden geçmiş durumda Schwarz'ın sesini dinleyerek oturduğu zamanın bir yerindeki bu rafın üzerine atmış gibiydi. Ama Constance, Schwarz'ın ağırlık merkezine dokunmuş olmalıydı, çünkü gövde birden bire yavaş yavaş Constance'a doğru kaymaya başladı – onu yakalayıp düzeltecek zamanı ancak buldu. O zaman onun, ne de olsa bir yere dümdüz yatırılması gerektiğinin farkına vardı, olanca gücünü kullanarak onu kaldırdı, kanepeye sürükledi.

Ağır bir adam olmamasına karşın, Schwarz'ı taşımak için Constance bayağı çaba harcamıştı; ama Gregory'nin korktuğu o *rigor mortis*'ten[1] iz yoktu, onu kolayca, yumuşacık sırt üstü uzatmıştı, ama kollarını göğsünün üzerinde kavuştururken ar-

[1] (Lat.) Ölüm katılığı (Çev.)

kadaşının gözleri bir taş bebeğin gözleri gibi açılmıştı, işte şimdi ölüm ülkesinden sakin sakin, kendisine bakıyordu. Bu rahatsız edici bakıştan kurtulmak için avucunu gözlerin üzerinden geçirerek onları kapadı. Gözler kapanınca bütün yüz, adsızlığın çukuruna, sonsuz bir nedamet çukuruna yuvarlanmış gibi oldu. Constance oturup onun bu dünyadan ayrılışının ardında yatan nedenlerle ilgili açıklamalarını, canına kıymak gibi Constance'ı en eski akıl hocasından, meslektaşı ve arkadaşından yoksun bırakan bu eylemle ilgili savunmasını dinledi. Zaman zaman suçlar gibi boyun bükerek başını iki yana sallıyor ya da küçük makinedeki mumlu makarayı değiştirmek için ayağa kalkıyordu. Onu derinden etkileyen bir ruh çöküntüsü gittikçe şiddetini arttırıyordu, ister düşünsel, ister fiziksel olsun, bütün hareketlerini anlamsızlaştıran koca bir yeis. Schwarz'ın kaybı, bilincinde bir duvar gibi dikilmiş duruyordu, sanki yakın bir arkadaş değil de bir kocanın, bir eşin kaybı söz konusuydu. Ama Constance ağlamıyordu, sakindi, böylesine tuhaf bir duruma uygun acı alaylı bir ifade vardı yüzünde, ama bu böbürleniş ne zavallıca bir şeydi, bunun farkındaydı. O ağır konuşma Constance'ı tutsak etmişti, o ağır ve sinsi tartışma zihninde bir kâğıt rulosu gibi açılıyordu. Gerçekliğin kendisini ezdiğini, iç dinginliğini temelinden sarstığını biliyordu. Sonunda bittiği zaman, yani kayıt, keskin bir çığlık attı, bir avcının kurşunuyla yaralanmış bir kuş gibi, sonra dönüp Schwarz'a baktığı zaman onun sol gözünün yeniden açılmış olduğunu görerek ürperdi. Öteki göz kapalıydı. Bu, onun yüzüne hafifçe muzip bir görünüş vermişti. Constance rahatsız oldu. Avucuyla hemen gene kapadı, sonra iki gözkapağının üzerine elini bastırdı, kapalı dursunlar diye.

Bu kez kapalı kalmışlardı. Bir battaniye bulup Schwarz'ın üzerine örttü. Sonra odayı topladı, kara tahtayı sildi, diktafondaki mumlu makaraları çıkardı, kimi kitapları raflara yerleştirdi. İlk intihar girişimiyle ilgili şeylere ve tabancaya dokunmadı, artık olayın ayrıntılarını değerlendirmek üzere işe el atma sırası gelmiş olan polisi ilgilendirecek parmak izi ya da başka veriler bırakmak istemiyordu. Telefonu kaldırıp Gregory'yi aradı, ona Schwarz'ın itirafını anlattı, gelip gerekli işlemleri başlatmasını söyledi. "Bu arada ben de," dedi, "Sylvie'ye telefon edip Hindis-

tan'dan döndüğünü, yeniden onun tedavisini üstleneceğimi söyleyeceğim."

Ama bu hiç de hoş bir şey değildi onun için, çam ormanından geçerek kızın şu anda yaşadığı –yıllardır yaşamakta olduğu– küçük, modern yapıya doğru yürürken gözlerinin yaşarmak üzere olduğunu hissetti. Burası aslında kızın esas eviydi, orayı kendi zevkine göre döşemesine izin verilmişti: parlak renkli perdeleri, ikinci imparatorluk dönemi görkemini yansıtan eski moda, oymalı, ağır eşyalarıyla burasının hastaneyle iç sıkıcılıkla hiçbir ilgisi yoktu. Kitaplar ve tablolar da vardı. İpek tenteli, eski moda karyolası, eski ve zarif, yumuşak renkli, ama ışık saçan bir duvar halısının önüne yerleştirilmişti – havaya dikilmiş av borularıyla avcılar peşine düştükleri dişi bir geyiği yakalayıp yere deviriyordu. Irzına geçtikten sonra ganimetlerini eve taşımayı seyislere bırakıp İtalya'ya özgü yumuşak renkli puslu bir ufuk çizgisine, bir ağ oluşturan sisli gölcükler ve romantik adacıklara doğru at koşturuyorlardı. Geyik kanlar ve bir kadın gibi gözyaşları içinde soluyarak bir köşede yatıyordu. Sylvie'nin kendisi de o hayvana benzemiyor değildi, ama onun kirpiklerindeki gözyaşları kurumuştu, ağır, süslü maden karyolada yatıyordu, uyanık olmasına karşın gözlerini sımsıkı kapatmıştı. Ayrıca gözlerini açmamasına karşın gelenin kim olduğunu biliyordu. Zihni uyuşturucunun etkisinden yavaş yavaş kurtuluyor, onun dünyasından Schwarz'ın kayıp gidişinin yol açtığı yoksunluk ve acıyla tanışıyordu. "Ah Tanrım, sevgilim, demek o haklıymış, senin döneceğini söylediği zaman ona inanmamıştım. Ah biricik aşkım Constance! Hindistan'la ilgili anlatacaklarını dinlemek için sabırsızlanıyorum – ah Hindistan nasıldı, sakin miydi Hindistan? Constance, ellerimi tut." O kendi ellerini uzattı, rastlaşmalarının heyecanından titriyordu.

Aşkta kişilere ya da bağlamlara saygı yoktur – aşk bütün engelleri aşıp kendi amacına ulaşır. Sylvie'nin o çılgın duygusal bağı değişmemiş, sevilen kişinin yokluğuyla beslenmişti daha çok. Hayatında uzun süredir var olan boşluğu yutmaya, sindirmeye çalışıyordu. Hindistan bu boşluğun bir tür simgesi, Eros'un sürdürdüğü bir pişmanlık sessizliği olmuştu – çünkü akıl sağlığı göreceli olarak düzeldiği zamanlarda Schwarz onun en az kendisi kadar ruhçözümleme bildiğini anlamıştı: İyileşme,

sıradan hayata dönme konusunda yeterince kötü bir belirti. (Tanrı aşkına, *bu* nedir?) Ne gariptir ki Sylvie resmi olarak deli kabul edildiği zamanlarda kendi kendini anlama bakımından çok daha ileri bir düzeyde oluyordu. Bu yüzden konuşmasında Hindistan, çan sesi gibi öne çıkıyordu – sevgili Constance'ıyla arasında kopmuş olan halkayı ekleştirmenin tek tek yoluydu bu. "Bu kadar çok değişti mi orası yani? Hâlâ açlık, Tanrı sarhoşluğu mu çekiyor oradakiler, her yere dışkı kuruları mı saçılı? Çok eskiden, senden, sana olan aşkımdan çok önce ben oradayken kendi yok-benliğime ait ayın dolunaya dönüştüğünü hissettim. Manolya kokusu bana en yüce ödül oldu. O derin keder çok değerli göründü. Büsbütün bir kişi olmak bütün doğayı utandırdı. Şimdi benim için her şey farklı, erkek kardeşime sırt çevirip sana döndüğüm için; tepeden tırnağa kadar, hiç ek yeri olmayan, harika bir mutluluk şalına sarınmış durumdayım. Zihnimde senin öpüşlerin ilmik ilmik bir zırh oluşturarak beni sarıyor. O beni kurtarmak için seni uzaklara gönderdi, ama bu benim felaketim oldu!"'

"Artık o öldü!"

"Artık o öldü!"

Bu cümle sanki böyle yankılanarak, her nasılsa ölümü ve ayrılığı gerçekleştirmiş oldu. Birden Constance'ın dizlerinin bağı çözüldü, birbirini tutmaz, yamulmuş eklem yerleriyle bir sıtma nöbetine tutulmuş, havada yüzüyordu. Kendini yatağın üzerine, Sylvie'nin kendisini bekleyen kucağına bıraktı; kaçarak yan çizmeye çalıştığı, hastaların doktorlarına yönelttiği sevgi aktarımına karşı kendi yöneliminin yarattığı gerilimin ancak şimdi farkına varıyordu. Kız, onu şimdi, sevince dönüşen umutsuzluğun hedefini şaşırmayan tutkusuyla öpüyordu. Constance zihninin bir yanıyla Sylvie için böylesine amansız bir çekim gücünün olmasına şaşıyordu. Bu alışverişten, bu keder yüklü okşamalardan kocaman bir çekim alanı doğmuş gibiydi. İkisinin gözyaşları, iç çekişleri kocaman, ortak bir sevgi ezinci birikiminden çıkıp geliyormuş gibiydi, ancak arkadaşının elini göğüslerinin üzerinde, sonra da mahrem yerlerinde hissettiği zaman kendisi de uyarılmış ve seçim yapma şeytanıyla yüz yüze gelmek zorunda kalmıştı. Bu genç, güzel yabancının aşkını söndürme iznini verecek miydi kendisine? Hatta bu soruyu sorarken bile kendi ataklığının olumlu yanıt verdiğini, Sylvie'nin bü-

yüsüyle kendi öpüşlerinin alevlenmeye başladığını hissediyordu. Kendine âşık biri bu kadarına dayanamaz! Yüreğinde burgaçlanan coşkuların gücü onu ürkütmüştü, bütün bunların Schwarz'ın ölümünün tepkisi olduğunun ancak yarı yarıya bilincindeydi. Ona özdenetimini yitirten oydu, içinin donup kalması yüzünden bütün değerlendirme gücünü kaybetmişti. Yolunu kaybetmişti, sularla birlikte sürüklenmişti yani. Şimdiyse bir cankurtaran botuna sarılır gibi Sylvie'nin gövdesine ve zihnine sarılıyordu, bu ince gövdeye, bu zarif kollara, bu ince, zengin anlatımlı parmaklara sahip olmaktan mutluydu. Çektiği onca acıdan sonra sevilmek, cennette olmak gibiydi.

Böylece bu iki yenik ve yorgun kadın aşk aracılığıyla kısa bir süreliğine bir araya gelecek, duyarsız bir dünyayla baş edebilmek için güçlerini birleştireceklerdi. Ateşli esriklikleri içinde bilimin ve aklın öğütlerine kulaklarını kapatmışlardı. Başka bir şeyin değil, yalnızca kendi ölümünün sarsıntısının yol açtığı bu rastlantısal gelişmeyi Schwarz öğrenseydi kimbilir nasıl meraklanırdı. İşte bu da çeşitli kılıklarından birine girmiş olan aşktı. Sylvie, "Bunu unutabilmek için gene uzaklara gitmeyecek misin?" diyordu. "N'olur beni de götür! Beni bırakır gidersen dayanamam! Beni de götür, Constance!"

Arkadaşlarının konuşmalarında bu konuda bir yankı bulacaktı – buradan ayrılma konusu. Ne de olsa Fransa yeniden özgürdü, eski görkeminin yerinde yeller esiyorsa da. Bu soruyu Sutcliffe yineledi, daha sonra Aubrey dilinin altından çıkardı. Kartopu gibi büyüdü soru. Lord Galen'in de ağzındaydı.

Constance birikmiş izinleri yerine bütün bir yaz, hatta daha fazla izin yapabilirdi; bu arada Blanford güneyde bir tatil düşünebilecek kadar iyileşmişti; Sutcliffe yeni bir yere atanmayı bekliyordu... Böylece sonunda Avignon –aslında güneyin bütün doğu bölgesi hattında– çalışan o eski ekspresin kalktığı peronda buluştular. Yemek vagonunun bir bölmesini onlar dolduruyordu. "*Cantebury Masalları* da ne oluyormuş?" dedi Aubrey Blanford. "Hacıların yola çıkışı ha?" Ama Sutcliffe'in alaylı bir biçimde ileri sürdüğü gibi, bu daha çok sığınmacıların kovuluşuna benziyordu. "Birbirinden kopmamış, parçalanmamış, saçılmamış, bir çift gibi tek ve bütün, tek bir kalmamacasına. Bir şeyin yeniden *başlayışı ya da sona erişi. İşte çiftçinin elinden de to*humu böyle çıkar gider."

Ama Blanford peronda sanki birbirlerine cesaret ve avunç vermek için el ele tutuşmuş birlikte yürüyen iki çekingen ve heyecanlı kızın uzaktan yaklaşışını seyrederken yüreğinde bir acı duydu. Hem tiksinti hem kıskançlık; çünkü birden ortaya çıkan bu duruma hiç hazır değildi. Sonra Affad'ın küçük oğlu – o da hiç hazır olmadığı bir şeydi, çünkü yaşlı büyükanne, onu Constance'ın kollarına neredeyse tek söz etmeden teslim etmişti. Gene de kendi sorumluluğundaki oğlanı Constance'a doğru iterken gözlerinde yaşlar vardı. Küçük oğlancık bir yanıyor bir donuyor, bir kızarıyor bir sararıyor, heyecandan yumruklarını sıkıyor, elindeki kemik çıkıntılarının üzeri bembeyaz oluyordu. Ömründe hiç böylesine yakıcı bir mutluluk duymamıştı, o iki kadınsa sanki bu çocuk ikisinin dölüymüş gibi onun üzerine titriyordu. Lord Galen geleceğin evliliklerine yatırım yapma planlarını gerçekleştirmek için evine dönüyordu. Cade ile Blanford yan yana yola çıkıyor, birbirlerine duydukları öfkeyi bastırmış durumda yaşıyor, ama birbirlerinden ayrılamıyorlardı. Uşak hemen hemen her gün Blanford'un annesiyle ilgili küçük, yeni bir ayrıntı hatırlıyordu – kadının bilmecemsi portresine eklenen bir mozaik parçası. Cade bu ayrıntıları idareli kullanıyor, onları sevecen şantajının parçaları olarak kabul ediyordu. Sutcliffe ile Toby yardımcı oyuncuydular – Toby böyle diyordu. Onlar da Tu Duc'te, Verfeuille'de ya da –bu seçenekleri vardı– dinlendirici bir tatil geçirmeyi umuyordu. Ama ötekiler gibi Sutcliffe de sızlanıyordu. "Sinirlenmemek elimde değil, çünkü eziliyorum," Aubrey'e, "çünkü sana belli, ayrı bir kimlik verilmemişse, salt gelgeç, varlıksız ve hayal ürünü bir gölge rolü oynamaya zorlanırsan başka ne yapardın? Ha?"

"*A la* Ibsen, düğme zımbasının ürünü olmaktan iyidir," dedi Aubrey sakin sakin; bu yolculuğun kendisini cesaretlendirdiğini hissediyordu. "Ne de olsa Sokrates de Platon'un uçucu bir gölgesiydi, doğruluğu kadar gerçekliği bile olmayan bir gölge, işte o yüzden bir sinir hastasıydı – bütün o sıtmalar, korkular, görünmez şeyler görmeler! Platon bunları Sokrates'in adına göstermekle kendini kurtardı. Bu icadıyla kendini olabileceklerin en kötüsünden kurtardı. Umarım sen de benim için aynı şeyi yaparsın."

"Bileştirme!"

"Evet."

"Anlamayacaklar."

"Hadi canım! Don Giovanni'deki heykel gibi açık seçik bir anlamı olmayan, koca bir heykel gibi görüneceksin, sahnedeki olayların önünü kapatacaksın, yavaş yavaş insan kişiliği anlamında bir kişiliği olmamak yüzünden simgesel bir önem kazanacaksın. Senin konuşmaların bir kişinin değil, bir kâhinin konuşmaları."

"Anlambilimsel bir sözcük – çarşı mı?"

"Tam o değil. Aynı sesleri kullanarak sen başka anlamda bir sözcük yaparsın."

> "Anlambilim, bilimden çok bianlam ilim midir?
> Üniversite hocalarından çok eblehlere yaraşan?"

"Kesinlikle öyle. Birinci oldun, pille işleyen lazımlık kazandın!"

"Üniversite hocasının içine bırakacağım o ulu örneğimi."

"Neşelen, Rob. Besleme seninle olsun!"

"Amin!"

Oturuyorlardı, her biri kendi kişisel müziğinin bir cümlesini izler gibi kendi özel düşünce çizgisinde yol alıyordu. Constance'a gelince, şimdi o bir doktor olarak insanoğlunun felaketsiz yapamadığını, dilde ölümün ve ayrılığın dile gelmez acısına teğet çizilemediğini, hiç kuşkuya yer kalmayacak biçimde biliyordu. Sonra aşkın diyelim isterseniz. Aşkın.

Cade hepsinden biraz uzakta oturuyordu, başını eğmiş, ellerinin o iri, tonozsu tırnaklarını kesip düzeltiyordu. Arada sırada ağzını yaya yaya gülümsüyor, çevresine bakıyor, sanki kafasından geçenleri ötekilerin okuyacağından korkuyordu.

Sutcliffe, "Peki Aubrey, sence bu *tu quoque*'nün[1] sonu gelecek mi, yoksa biz sonsuza kadar sürüp gidecek miyiz?"

"Dediklerine göre Sokrates bu dünyadaki son gecesini kendi kendine sessizce konuşarak geçirmiş, kendi sesiyle başbaşa yani."

"İç ses mi, dış ses mi?"

"İç Batıya, dış Doğuya aittir. Zihinle kavranan şeyler ile olgular – bir elbise kolu gibi ters yüz edilmiş gerçeklik. Bir eşeğin göz yuvarı kadar saydam bir şey bu. Daha mutlu olsana!"

[1] (Lat.) Sen de mi? (Tamamı: *Tu quoque, fili mi* - Sen de mi oğlum?) (Çev.)

Lord Galen önünde duran, üzerlerine lastik bant geçirilmiş sipariş kitapçığı desteleriyle oynuyordu. Onun yardımcı çarelerini sabırsızlıkla bekleyen İsviçreli çiftlerden gelen siparişlerle doluydular. Geleceğin evliliği konusunu düşünüyordu – kocaman pembe kamışıyla Adem ve keselilere özgü oyuğuyla Havva... Si vous visitez Lisbon envoyez nous un godmichet. İngilizcesi daha hoştu. "Lisbon'a yolunuz düşerse bize kauçuk bir kamış gönderin." Robin gırgır geçsin bakalım ('İsviçreli âşığın iç çamaşırında küçük gezegenler ve kinci kıllar var!'), ama artık savaş bittiğine göre insan gerçekten bir kolayına bakıp geleceği yeniden bina etmeye başlamalıydı. Onun çiftlerini bilgisayarlar yağlayacak, sesler evlendirecek. Genelevde birinin gizlice şöyle dediğine kulak misafiri olmuş, 'Elle a des sphincters d'un archimandrite Grec![1], kendisinin üreteceği ve Cade tarafından yarı zamanlı bir iş olarak dağıtımı yürütülecek olan yeni araçlarla bunun bir ilgisinin olup olmayacağını merak etmişti. Evliliğin geleceği konusu büyüleyici bir konuydu ('Deliğe girmiş kara kurbağa' – o havai Toby yaptığı söz oyunlarıyla sinirine dokunuyordu.) Lord Galen geleceğin âşıklarına yardım etme ateşiyle yanıyordu. Her şeyi daha iyi bilmesi gereken insanların alaylarına bozuluyordu; Sutcliffe'inkiler gibi, '*Mon cher*, bu iş *reculer pour mieux enculer*[2] durumuna gelecek. Düşük kalibreli düdükler konusunda, İskandinav balıkçılarca özel olarak eğitilmiş hastabakıcılarla, Devlet Sağlık Hizmetleri marifetiyle de düdükleneceğiz – şırk şırk, tamam, güzelim turnike, yapması gerekeni yapacak. Buna bedensel tedavi diyecekler.'

'Doğanın sevgili pantolon balığını tokatlamayı
Öğrettim sana, helezon çize çize boşalmayı.'

"İnsanlar öylesine hayasız ki," dedi Lord Galen kendi kendine. "Sevecenlik eksikliği insanı kederlendiriyor!"

Blanford beylik defterine militan dizeler karalıyordu:

'Yalvarırım demirbaş sayımı yap kan yutan Hıristiyan
Çıkarıp attım ben kasap önlüğünü sırtımdan
Bir kenara koydum kanışımı
Kaybettim anahtarını kilitledim kapısını

[1] (Fr.) Grek bir manastır başrahibinin büzük kasları var onda. (Çev.)
[2] (Fr.) Arkadan daha iyi geçirmek için geri çekilmek. (Çev.)

Tutkularımın, yaptım demirbaş sayımını
Zamanın saatinin duydum tiktaklarını
Bir elin sessiz eklem kemikleriyle kapıya vurulduğunu
Tak Tak Tak *Tak Tak Tak*'

Şöyle düşünüyordu: 'Sessiz sakin bir ya da iki yaz geçirebilirsek insan bir roman daha çıkarabilir, adaksal bir sevinç, geleceğe kaçış, bir Hint romanı.' 'Neden olmasın?' dedi gölgesi yardımına koşarak, 'ürün iyiyse ve kızlar yeterince güzelse? Neden olmasın?'

"Dün bütün geceyi Tuhaf Çığlıklar'a ayırdık Toby ile ben. Aklımıza esen iç karartıcı bir düşünceyle sesimizi kısılana kadar bağırdık. Dervişler gibi fır fır döndük, sonra durduk. Toby bütün insan *topluluklarının ilk çığlık* sesini *çıkardı, bense hayvan*lar âleminde bir tur attım, sonunda bir kedi köpek kavgasında karar kıldım, bunun üzerine bütün İsviçreli komşularımız ayakuçlarına basarak balkonlara, merdiven sahanlıklarına çıktı, bir ambulans çağırıp çağırmamayı düşünüyorlardı. İcatlarımız bu kadarla kalmadı, çünkü düz ve basit olandan hayal ürünü olana geçtik, *örneğin manyetik kavun* gibi soyut *varlıkları* örnekleyecek sesleri bulduk; bu icatlarımızın bazıları İsviçrelilerin aklını durdurdu. Bu sabah ilk içkimi içene kadar sesim kötüydü. Dün gece kapıyı yumrukladılar, biz vazgeçinceye kadar bizi polisleri çağırmakla korkuttular. Sabahleyin Toby adını değiştirip Bay Orepsorp yapmaya karar verdi, Prospero'nun tersten okunmuşuydu bu – her ne kadar kapçığı kesilmiş bir adamın Galce takma adına benziyorsa da. Böylece kutsanmış belleğin, içi boş maskenin Cenevresine hoşça kal dedik."

"Avignon'a vardığımızda *ogre*'lar istasyonda bekliyor olacak. İlkbahar eriyip yaz gelirken her şey yeniden başlayacak. Kitaplarımızı düzeltecek, kırılan kemikleri ekleştirecek. Dante'nin bir zamanlar kendi kendine dediği gibi:

'Bak ne güzel parlıyor yıldızlar
Almışlar Büyük İşareti,
Sessizce, küstahlık etmeden
Asılı duruyorlar, hadsiz sayıları.'"

Bu uçuşların bazıları trende ikram edilen iyi cins Fransız şaraplarına yorulmalıydı. Onlar şakalaşırken iki kız aralarında-

ki oğlanla kendilerinden geçmiş gibi sessizce oturuyordu. Blanford acı acı düşündü, 'L'Amour! Étrange Legume! Quel Concerto á quatre pattes! Viens Cherie, on va éplucher le concombre ensemble!"[1]

Böylesine kin duymak büyük haksızlıktı, ama duymamak elinde değildi; utanarak Fransızcaya sığındı. Cinsel kıskançlığın meyvesini olanca acılığıyla tatmıştı, çünkü Constance ile yalnız kalmayı tasarlamıştı. Ama onlar, iki sevgili sessiz duruyorlardıysa da çocuk yanları sıra kayıp giden kırları seyrederken konuşmaya başladı: "Baban bizi cennetten hep seyrediyor olacak. Ama aşağıya, yanımıza gelemeyecek, biz uyurken gelecek yalnızca."

Sylvie, onun başını öptü, kendilerine düşüncelerini açmaya, konuşma özgürlüğünü yeniden öğrenmeye onu yüreklendirmek için onun küçük omuzlarını sıktı.

"Prense ne olduğunu duymuşsundur herhalde?" dedi Lord Galen, Constance'a. "İngilizler bozgunculuk eylemlerinden kuşkulanarak bütün tarikat üyelerini tutuklamışlar, Prensse bir Kızılhaç uçağıyla kıl payı kurtulmuş. Bütün bunlar geçinceye kadar benim yanımda kalmak üzere güneye geliyor. Onu yeniden görmekten mutlu olacağını biliyorum." Bu gerçekten de hoş bir umuttu.

"Provence hâlâ eskisi gibiyse eskisi gibi olduğunu hemen anlayabiliriz, çünkü bağbozumuna yardım için bütün İspanya sınırı aşıp gelir. Asmaların arasında Telakki, Tecessüm, Muteber, İfşaat gibi adları olan İspanyol kızları dolaşır."

"Üstelik Bekâretbağı, Teneffür, Hatime, Tahaccüm, İnfilak... Seyyale."

"Nasıl 'Seyyale'?"

"Seyyale işte!"

"Gölgeleme, Salamura, Menfur, İfrazat'ı da unutma!"

"Hasat işi tamam. Bana gelince, ben de özyaşamöykümün başlığını düşünüyor olacağım. *Son Vasiyet ve Taşak*'a ne dersin ya da *Koşut İnsanlar*'a, yoksa *Kıran Kırana Değil* ya da *Seçenekler, Sezişler ve İstemsiz Kıkırtılar* mı olsun?"

Cade şarabı doldurdu. Tren uçar gibi gidiyordu.

---

[1] (Fr.) Aşk! Garip zerzevat! Dört ayaklı müthiş bir konçerto! Gel sevgilim, hıyarı birlikte soyacağız. (Çev.)

Lawrence Durrell

SEBASTIAN

YA DA
GÜÇLÜ TUTKULAR

AVIGNON BEŞLİSİ: 4

Monsieur, *Livia* ve *Constance*'tan sonra *Sebastian*, Avignon Beşlisi'nin dördüncü kitabı oluyor. Yakında yayınlayacağımız beşinci kitap 'Quinx' ile, bu beşli tamamlanıyor. *Lawrence Durrell*, İskenderiye Dörtlüsü'nde 'aşk' ilişkilerini konu aldığını, araştırdığını yazıyordu. 'Avignon Beşlisi'nde ise aşk kadar ağırlıklı 'ölüm' var: Ölmek ve öldürmek, bilinçli intihar, çaresizlikle kabul edilen kaçınılmaz son olarak çeşitli kılıklarda karşımıza çıkan ölüm. Bir bilinirci (gnostik) ve Mısır'daki bir intihar derneğinin üyesi olan Affad'ın deyimiyle 'korkunç derecede çekici', 'insanları devindiren' bir 'tutku' olan ölüm. Böylece *Durrell*'ın romanı dünyasının ekseni, aşk ile ölüm kutuplarının arasına yerleştirilmiş görünüyor. Kuşkusuz tek eksen bu değil, Doğu-Batı ekseni de ta başından beri söz konusu. *Sebastian*'da, *Lawrence Durrell*, İkinci Dünya Savaşı sonrası Avrupa'sı bağlamında Batı uygarlığını açıkça ve sert bir biçimde eleştiriyor, hatta bu uygarlığın hastalıklarına çeşitli tanılar koyuyor. Ama Batı'yı eleştirirken Doğu'yu bir seçenek olarak sunduğu söylenebilir mi? Buna evet demek güç, çünkü *Durrell*'ın Avrupa romanı olduğunu söylediği *Dörtlü* gibi *Beşli*'nin de bir ayağı Avrupa'da, bir ayağı Mısır'da. Bu iki dünya hep yan yana ve iç içe; birbirini iten iki kutuptan çok, değişik bir hareketin eksenini oluşturur görünümündeler. Kadın ile erkek arasındaki en kusursuz cinsellik ve aşkı, *Durrell*'ın Mısırlı Affad ile İngiliz Constance'a bağışlamış olmasının anlamı bu olsa gerek.

ISBN 975-510-644-8

Kapak resmi: DAVID GENTLEMAN